

CONSIDERENTE PRIVIND CONCEȚIA MODERNIZĂRII ÎNVĂȚĂMÎNTULUI SUPERIOR PEDAGOGIC (PROIECT)

Petru Jelescu, dr.hab. în psihologie., prof.univ.interim.,
decanul facultății de Pedagogie a UPS „Ion Creangă”

Ludmila Papuc, dr., conf.univ.,
șefa catedrei Științe ale Educației a UPS „Ion Creangă”

Dispoziții generale

Progresul oricărei societăți depinde în mare măsură de factorul uman, de nivelul educației și instruirii cetățenilor săi, fapt demonstrat de toate țările avansate din lume. În acest sens un rol important îi revine sistemului educațional din stat, cadrelor didactice, parteneriatului instituțiilor de învățământ cu familia, comunitatea, societatea. Rolul educatorului, învățătorului, profesorului este incontestabil în educarea și formarea viitorilor specialiști pentru toate domeniile economiei naționale, tehnicii, medicinei, agriculturii, științei, culturii etc. La rândul său, pregătirea viitorilor profesori, educatori depinde de organizarea și activitatea fructuoasă a instituțiilor de învățământ superior pedagogic.

La etapa actuală Republica Moldova urmează calea integrării europene. Ea este parte a procesului Bologna. În raportul comun al Comisiei și Consiliului „Education and Training 2010” este stipulat că învățământul pedagogic și cercetarea educațională sînt componente vitale în realizarea obiectivelor integrării în sistemul educațional european. Ținînd cont de acest fapt, organizarea și funcționarea sistemului de învățământ pedagogic superior trebuie să corespundă exigențelor europene, dar cu păstrarea simultană a valorilor autentice ale învățământului superior pedagogic autohton. Astăzi în lume se constată tendința de a organiza instituții autonome de învățământ superior tehnic, medical, agricol etc. În Republica Moldova asemenea instituții există deja, inclusiv în domeniul învățământului superior pedagogic care se modernizează din perspectiva paradigmelor promovate în lume.

Prin Învățământ Superior Pedagogic înțelegem învățământul pedagogic universitar, postuniversitar și continuu, scopul major al căruia este formarea inițială și continuă a identității profesionale a cadrelor didactice și de conducere la domeniul Științe ale Educației. Specialiștii în ramura respectivă trebuie să fie înzestrați cu un set de *competențe profesionale*. Ei trebuie să fie capabili să dobîndească noi valori, să-și dezvolte propriile achiziții intelectuale în condiții noi de experiență socio-culturală, profesională, cognitivă și spirituală pentru a fi competitivi pe piața serviciilor educaționale.

Documentele de bază în elaborarea proiectului *Concepției modernizării învățământului superior pedagogic* sînt: Concepția dezvoltării învățământului în Republica Moldova; Legea învățământului (nr.547 din 21.07.1995) și amendamentele la ea; Strategia învățământului superior din Republica Moldova în contextul procesului Bologna; Programul de realizare a strategiei de integrare în învățământul superior din Republica Moldova; http://www.unesco.org/education/nfunesco/doc/iscled_1997.htm.

Principiile de bază ale învățământului superior pedagogic

Învățământul superior pedagogic constituie, sub aspect conceptual, un sistem unitar realizat într-o diversitate de structuri, forme, cicluri, conținuturi, tehnologii educaționale.

Învățământul superior pedagogic se întemeiază pe principiile umanitarizării, accesibilității, adaptivității, creativității, diversității, funcționării eficiente, aplicării noilor tehnologii informaționale și de comunicare.

Învățământul superior pedagogic este democratic, umanist, deschis, flexibil, formativ, bazat pe valorile culturii naționale și universale. El se sprijină pe principiul asigurării formării pedagogice superioare durabile, adaptabilă la diferite contexte și cereri sociale; pe principiul promovării calității

în învățământul superior pedagogic; pe principiul unității academice între activitatea didactică și cea de cercetare, pe principiul definirii obiectivelor învățământului superior

pedagogic în conformitate cu necesitățile actuale și viitoare ale societății; pe principiul păstrării și dezvoltării continue a tradițiilor învățământului superior pedagogic.

Învățământul superior pedagogic de stat este laic, refractar la discriminarea ideologico-partinică, politică, rasială, națională.

Învățământul superior pedagogic din Republica Moldova se bazează pe principiile europene comune ale calificărilor și competențelor profesionale: o profesie calificată (toți profesorii, învățătorii, educatorii să fie absolvenți ai instituțiilor de învățământ pedagogic superior), o profesie plasată în contextul învățământului continuu (pe parcursul întregii activități educaționale), o profesie mobilă (să participe în proiecte europene și să-și petreacă timpul lucrând sau studiind în alte țări europene în scopul dezvoltării profesionale), o profesie bazată pe parteneriat (instituțiile superioare pedagogice trebuie să-și organizeze munca în colaborare și parteneriat cu grădinițele, școlile, instituțiile de cercetare etc.).

Obiectivele învățământului superior pedagogic

Sporirea calității învățământului superior pedagogic.

Centrarea pe student și orientarea spre produsul formării profesionale pedagogice.

Promovarea tehnologiilor informaționale și ale comunicării în învățământul superior pedagogic.

Asigurarea și stimularea mobilității studenților și profesorilor din învățământul superior pedagogic.

Dezvoltarea curriculei învățământului superior pedagogic și corelarea ei cu standardele educaționale europene.

Strategia modernizării învățământului superior pedagogic din Republica Moldova

Corelarea învățământului superior pedagogic din Republica Moldova cu sistemul european de învățământ superior pedagogic.

Crearea bazei normative a învățământului superior pedagogic.

Elaborarea programului de realizare a strategiei învățământului superior pedagogic și a mecanismului de implementare a lui.

Asigurarea condițiilor social-economice de implementare a programului învățământului superior pedagogic.

Întocmirea planului de realizare a obiectivelor strategice de modernizare a învățământului superior pedagogic.

Asigurarea condițiilor social-economice de implementare a programului învățământului superior pedagogic.

Elaborarea mecanismului de monitorizare și evaluare a realizării strategiei învățământului superior pedagogic.

Promovarea calității formării specialiștilor în domeniul învățământului superior pedagogic ce ar crea condiții de competitivitate a absolvenților pe piața muncii.

Organizarea învățământului superior pedagogic în cicluri (licență, masterat), în forme (învățământ cu frecvență la zi, cu frecvență redusă, învățământ la distanță).

Implementarea sistemului european de credite transferabile (ECTS) în instituțiile de învățământ superior pedagogic.

Realizarea mobilității studenților și profesorilor în spațiul educațional european.

Elaborarea cadrului național al calificărilor pentru învățământul superior pedagogic.

Structura sistemului de învățământ superior pedagogic

În Republica Moldova învățământul superior pedagogic se organizează pe cicluri - o secvență de formare cu durata stabilită,

încheiată cu o evaluare certificativă, parcurgerea cu succes a căreia asigură conferirea calificării Științe ale Educației – și are următoarea structură:

Ciclul I: licență;

Ciclul II: masterat;

Doctorat, postdoctorat;

Învățământ continuu (calificare, perfecționare, specializare, calificare suplimentară, recalificare).

Sistemul de învățământ superior pedagogic este organizat în baza următoarelor principii:

- a) autonomia instituțiilor de învățământ superior pedagogic;
- b) diversificarea subdiviziunilor de învățământ superior pedagogic din cadrul instituțiilor de învățământ superior;
- c) amplasarea geografică omogenă.

Curricula învățământului superior pedagogic

Curricula învățământului superior pedagogic include: obiective, conținuturi și experiențe de învățare, organizare metodologică, finalități de studii.

Curricula învățământului superior pedagogic se constituie din curriculum-ul pentru studii superioare de licență, curriculum-ul pentru studii superioare de masterat, curriculum-ul învățământului continuu.

Curricula învățământului superior pedagogic se eșalonează: pe cicluri (I și II), pe trepte (universitară, postuniversitară – învățământul superior pedagogic pentru adulți), pe discipline / module de studii (obligatorii, opționale, la libera alegere) și se realizează prin intermediul planurilor de studii, curriculei disciplinare, suporturilor de curs, manualelor, ghidurilor metodologice, mijloacelor didactice și de evaluare. În învățământul superior pedagogic poate fi promovată și curricula integrată, elaborată prin cooperarea diferitor instituții de învățământ și cercetare, atât naționale, cât și internaționale.

Asigurarea științifico-didactică a învățământului superior pedagogic

În instituțiile de învățământ superior pedagogic (UPS „Ion Creangă” și alte universități) se organizează activități de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică, proiectare, consultanță sau expertiză în domeniul pedagogiei, care se desfășoară în cadrul facultăților, departamentelor, catedrelor

sau în unități proprii de cercetare științifică, inclusiv prin colaborare cu instituțiile de învățământ și de cercetare din țară sau din străinătate, prin contracte de colaborare cu instituțiile de cercetare din cadrul Academiei de Științe, a Institutului de Științe ale Educației, a Ministerului Educației și Tineretului, a organizațiilor nonguvernamentale. În instituțiile de învățământ superior pedagogic pot funcționa sectoare / laboratoare de cercetare.

Unitățile de cercetare științifică se înființează cu aprobarea Senatelor instituțiilor ce formează și / sau cadrele didactice.

Facultățile, departamentele, catedrele și unitățile de cercetare științifică sunt asigurate cu personal didactic.

Activitatea de cercetare în domeniul științelor educației și psihologiei constituie o obligație a cadrului didactic, unul dintre criteriile de apreciere a valorilor profesionale a cadrului didactic și, după caz, poate completa norma didactică.

Modul de organizare și desfășurare a cercetării în pedagogie și psihologie se stabilește prin Regulamentul aprobat de Senatul instituției de învățământ superior.

Coordonarea programelor de cercetare se face la nivel național, instituțional, de departament, facultate, catedră. Programele de cercetare științifică fundamentală, precum și alte programe de interes deosebit sunt elaborate pe bază de contracte, din fondurile alocate anual de la bugetul de stat. Finalitatea programelor de cercetare se face în mod competitiv, pe baza evaluărilor făcute de un organism național, abilitat de Guvern. Ministerul Educației anunță anual concursuri de organizare a programelor de cercetare din domeniul educației și învățământului, care pot fi realizate prin alocarea unor fonduri speciale sau în contul normei didactice.

Activitatea de cercetare științifică este finanțată de la bugetul de stat pentru programele solicitate de Minister și pe bază de contract.

Veniturile proprii ale instituțiilor de învățământ superior, realizate din contracte de cercetare științifică, de proiectare, consultanță sau de expertiză, precum și din contracte

pentru alte servicii științifice și didactice, se evidențiază pe conturi distincte, în condițiile legii. Aceste venituri se utilizează cu acordul responsabilului de contract și cu avizul rectorului, pentru dezvoltarea bazei materiale proprii de cercetare, pentru plata personalului, pentru burse de cercetare și instruire, informare și documentare. Veniturile obținute și neutilizate la finele anului se reportează cu aceeași destinație în anul următor.

Antrenarea studenților în activitatea de cercetare științifică constituie un criteriu important la evaluarea calității formării specialiștilor.

Pentru realizarea strategiei învățământului superior pedagogic este necesară înființarea unui Centru științifico-metodic de cercetare a problemelor de modernizare, care ar elabora fundamentele științifice ale acțiunilor de modernizare și de integrare a învățământului superior pedagogic în spațiul academic european.

Instituțiile care formează și /sau cadrele didactice au dreptul să participe în cooperarea internațională a Republicii Moldova prin programele de schimb de studenți, masteranzi, doctoranzi, cadre didactice și cercetători; prin realizarea cercetărilor științifice comune, organizarea diferitor manifestări științifice; prin realizarea cercetărilor științifice fundamentale și aplicative la comanda persoanelor juridice de peste hotare; prin participarea în diferite programe internaționale.

În scopul participării la cooperarea internațională, universitățile și structurile responsabile de pregătirea specialiștilor în educație pot să devină membri a organizațiilor internaționale neguvernamentale; pot să încheie cu partenerii străini contracte de colaborare; pot să creeze în colaborare cu instituțiile de învățământ din străinătate programe de învățământ superior pedagogic integrate; pot să creeze cu participarea partenerilor străini diferite unități structurale ale instituției de învățământ superior pedagogic (centre, laboratoare).

Managementul și organizarea învățământului superior pedagogic

Structurile de conducere în instituțiile de învățământ superior pedagogic ce formează cadre didactice sînt: senatul, consiliul facultății, consiliul departamentului, biroul catedrei.

Organul suprem de conducere al instituției de învățământ superior este **Senatul**. În componența Senatului intră rectorul, prorectorii, decanii facultăților, directorul bibliotecii și, după caz, șefii catedrelor universitare, conducătorii altor subdiviziuni de formare sau cercetare științifică.

Documentele de bază care reglementează organizarea procesului de învățământ superior pedagogic sunt Standardele profesionale de stat, Nomenclatorul de domenii și specializări în învățământul superior (142. Științe ale Educației), Curricula Națională pentru învățământul superior pedagogic, Planul-cadru pentru învățământul superior, Modulul de formare a profesorilor.

În sistemul de învățământ superior pedagogic din Republica Moldova se aplică Sistemul European de Credite Transferabile (ECTS).

Studiile de licențiat în Științele Educației asigură un nivel de calificare adecvat exercitării unei profesii în vederea inserției pe piața forței de muncă prin competențe de specialitate corespunzătoare. În cadrul studiilor de licențiat este obligatorie efectuarea unor stagii de practică. Studiile de licențiat în Științele Educației finisează cu susținerea examenelor de licență și a tezei de licență. Studiile de licență pot fi continuate prin studii de masterat.

Studiile de masterat în Științele Educației se organizează, de regulă, la învățământul cu frecvență la zi și sînt însoțite de un stagiul de practică. Studiile de masterat finisează cu susținerea examenelor de master și a tezei de master.

Formarea cadrelor didactice în învățământul superior poate fi organizată concomitent la disciplinele de specialitate și la modulul psihopedagogic sau separat.

Finanțarea și baza tehnico-materială a învățământului superior pedagogic

Învățământul superior pedagogic care formează formatorii (învățătorii învățătorilor) se finanțează în mod prioritar.

Sursele de finanțare a sistemului de învățământ superior pedagogic le constituie mijloacele bugetare de stat, cât și alte surse: taxele pentru contractele de studii; mijloace provenite din pregătirea, perfecționarea și recalificarea cadrelor; din lucrările de cercetare științifică și de implementare pe bază de contract; din activități de consultanță; din comercializarea articolelor confeționate în procesul de învățământ; din arenda localurilor, construcțiilor, echipamentelor; din donațiile și veniturile provenite din colaborare internațională, precum și donațiile de la persoane fizice și juridice, de la organele republicane și municipale.

Alocațiile nebugetare, indiferent de mărimea acestora, nu pot condiționa reducerea mijloacelor bugetare alocate pentru învățământul superior pedagogic.

Statul asigură finanțare prioritară a modernizării învățământului superior pedagogic, a investigațiilor științifice efectuate.

Mijloacele bugetare alocate pentru învățământul superior pedagogic provenite din surse legale și din mijloacele valutare sînt intangibile.

Instituția de învățământ superior pedagogic gestionează în mod independent

mijloacele financiare alocate și disponibile, are la bancă conturi de decontare și alte conturi, inclusiv valutare.

Veniturile realizate și neutilizate la finele anului se reportează cu aceeași destinație în anul următor.

Calitatea învățământului superior pedagogic este determinată, în mare măsură, de componenta tehnico-materială și de infrastructura sistemului de învățământ superior pedagogic: spații de studii, spații de recreații integrate, campus universitar, laboratoare tehnologice, ateliere, biblioteci, mediateci, sistem de servicii sociale, clinici, terenuri, mijloace de transport, baze, utilaje și alte mijloace tehnico-materiale prevăzute de normative.

Statul asigură în mod prioritar dezvoltarea bazei tehnico-materiale a învățământului superior pedagogic, construcția de clădiri pentru învățământ și educație, de complexe sportive și de recreație, de spații locative pentru cadrele didactice, de cămine pentru studenți.

Realizarea concepției învățământului pedagogic modernizat

Realizarea concepției învățământului superior pedagogic modernizat se va produce prin elaborarea actelor normative corespunzătoare și implementarea lor în sistemul educațional.

CONSTRUIREA SPAȚIULUI EUROPEAN PENTRU INSTRUIREA SUPERIOARĂ

Ana Rurac, dr. conferențiar universitar, Catedra de Științe ale Educației

Construirea *spațiului European* pentru instruirea superioară în sens îngust ar fi identificată cu procesul de la Bologna, discutat inițial în anii 1998-1999, finalizat cu Declarația de la Sorbona și Bologna.

Procesul de la Bologna, care ar trebui să se concludă, conform termenului concordat în anul 2010 a fost semnat inițial, în 1999 de 29 state europene, care în 2001 a crescut la 32 state cu ocazia Conferinței de la Praga, iar în 2003 la 40 state cu ocazia Conferinței de la Berlin și la 45 state cu ocazia conferinței de la Bergen în 2005. Este un proces de natură

politică, ghidat de Miniștrii responsabili de instruire, statele cărora au aderat în mod voluntar și care progresiv implică și alte organisme oficiale, organizații neguvernamentale și diferite asociații, care pe parcurs concurează la alinierea la EHEA (**European Higher Education Area**).

Primul moment semnificativ în nașterea ideii de "Spațiu European pentru Instruirea Superioară" poate fi depistată la Conferința de la Messina în anul 1955, când Miniștrii Afacerilor Externe a CECO (Comunitatea Europeană de Carbon și Oțel) -

Belgia, Franța, Republica Federală Germană, Italia, Luxemburg, Țările de Jos - decid să extindă integrarea europeană. În acea ocazie, Walter Hallstein, Secretar de Stat pentru Afaceri Externe a Republicii Federale

Cu toate că propunerea lui Hallstein a generat o mare surpriză și rezistență, a găsit totuși o definiție legislativă în unul din tratatele de la Roma (1957), prin care se instituia Comunitatea Europeană de Energie Atomică (CEEA), mai exact în articolul 9.2: “va fi creată un Institut la nivel universitar, modalitățile cărora de funcționare vor fi fixate de Consiliu, care va delibera majoritatea calificărilor conform propunerilor Comisiei”.

Decizia respectivă este specificată în art. 216 al aceluiași tratat “Propunerile Comisiei, respectiv la modalitățile de funcționare a Institutului de nivel universitar, prevăzute de art. 9, sunt prezentate Consiliului în termen de un an de la intrarea în vigoare al tratatului”.

De fapt, Institutul respectiv va avea act de fondare abia în anul 1972 – ***European University Institute*** - devenind operativ la Florența în anul 1976. Cu toate că la baza instituirii sale multe din contrapoziții dintre cele șase « se joacă » în individuarea « spațiului » mai potrivit pentru colocarea sa, în realitate problema politică pusă în dezbaterile în jurul ei abordează chiar de la început, în mod amplu, problematica « europenizării » instruirii superioare “(1).

Obiectivul *europenizării* prin “salvagardarea și dezvoltarea culturii europene este atestată și în Convenția Culturii Europene” stilată la Paris, la 19 decembrie 1954.

Pe de altă parte, în același an de la Conferința de la Messina, 1955, exigența creării legăturilor formale între instituțiile europene de Instruire Superoară în direcția “internaționalizării” este completată de către Rectori, care decid de a crea Conferința Europeană de Rectori, întâlnirea oficială a cărora va avea loc la Digione în 1959.

Este important de amintit că în anul 1959, cu ocazia primei sesiuni de lucru comun al Miniștrilor responsabili de instruire, când se discută despre *Viitorul Comitetului Universităților Europene* (2) ce se desfasoara la L’Aia Miniștrii participanți, acceptând

Germania propune de a crea o universitate cu o misiune europeană specifică: *formarea cetățenilor cu o mentalitate europeană, dotându-i cu abilități adecvate.*

concluziile Conferinței Europene de Rectori, propun constituirea unei Conferințe Permanente de Rectori și Vice Rectori, ce vor transmite observațiile lor *Consiliului Consultativ European pentru Probleme Universitare.*

Respectiv etapelor succesive este util să ne referim la două evenimente întâmplare în anul 1961, în aprilie și iulie.

Primul se referă la o rezoluție adoptată de către Conferința Permanentă ai Miniștrilor Europeni responsabili de instruire privitor la *Echivalarea titlurilor*(3), în care se evidențiază importanța “echivalării titlurilor universitare în perspectiva ameliorării cooperării în materie de instruire în Europa”.

Al doilea se referă la *Declarația de la Bonn din 1961* (4), în care Șefii de Stat și de Guvern a Republicii Federale Germania, Belgia, Franța, Italia, Luxemburg și Primul Ministru de Afaceri Externe ale Țărilor de Jos își asumă decizia de a ***lărgi spațiul***, destul de riguros din punct de vedere politic, în domeniul de *instruire, cultură și cercetare*, unde vor fi asigurate întâlniri periodice ale miniștrilor competenți.

O trecere ulterioară semnificativă în geneza ideii, ce duce la construirea EHEA este marcată de către Rezoluția Miniștrilor responsabili de instruire, din 1971, asupra *Cooperării în domeniul educației*, care se deduce din Declarația L’Aia din 1969 (5), ce indică o întorsătură decisivă în trecerea de la „Piața Comună” spre prospectiva unei unificări politice și culturale (Van der Harst, 2003; Wilson, 2003).

În Rezoluția din 1971 Miniștrii responsabili de instruire, printre altele, introduc două obiective cheie: definirea „unui model european de cultură în acord cu integrarea europeană” și instituirea unei „structuri”, a unui „Centru European pentru Dezvoltarea Instruirii” nelimitând acțiunile întreprinse în acest sens ”numai la Statele membre ale

Comunității” (Council of the European Communities, General Secretariat, 1987).

Rezoluțiile succesive ai Miniștrilor responsabili de Instruire, în particular cele din 1974 și 1976, consolidează și articulează ulterior obiectivele precedente definite, specificând, cu 25 ani anticipați, „pilastrele” în baza cărora se va proiecta EHEA.

Prima din cele două rezoluții despre *Cooperarea în sectorul de instruire (6)* indică principalele indicații pe care se bazează cooperarea în materie de instruire în perspectiva „armonizării” sistemelor și indentifică unele sectoare prioritare de acțiune, cum ar fi:

- „ameliorarea colaborării între sistemele de instruire din Europa”,
- „intensificarea cooperării între instituțiile de instruire superioară”,
- „ameliorarea posibilităților de recunoaștere academică ale titlurilor și perioadelor de studiu”,
- „încurajarea liberei circulații și mobilitatea profesorilor, studenților și cercetătorilor”.

A doua Rezoluție adoptată de către Consiliul Comunității Europene împreună cu Miniștrii responsabili de instruire, ce prevede un *Program de acțiune în materie de instruire (7)*, este unul din documentele cele mai reprezentative, având în vedere amploarea argumentelor tratate în raport cu domeniul de instruire. În rezoluția respectivă, referitor la „cooperarea din sectorul de învățământ superior”, sunt indicate unele acțiuni prioritare, menționând în prealabil principiul „autonomiei instituțiilor de instruire superioară”. Acțiunile ce interesează promovarea: „legăturilor mai intense cu și directă a vieții economice și sociale ale altor State membre”; „a consolida relațiile între cetățenii diferitor state membre în alte obiective, ce interesează **„calitatea”, „competitivitatea” și „piața”**:

□ A valoriza la maxim potențialul intelectual ale universităților Comunității, datorită unei mobilități majore a personalului de docenți și a permite astfel creșterea calității învățării și formării acordate de universitățile

între organismele care reprezintă instituțiile de învățământ superior”, „programelor comune de studiu și de cercetare între instituțiile diferitelor State membre”, „recunoașterii academice a titlurilor, perioadelor și prestațiilor de studiu”, „liberei circulații și mobilității profesorilor, studenților și cercetătorilor”.

În această bază, ce va permite Comisiei să întreprindă măsuri inițiale pentru a promova „armonizarea” sistemelor instituționale, se vor dezvolta programele succesive de acțiune (pe care nu le examinăm aici) în paralel cu deciziile și actele Consiliului, printre care ar pareea util de menționat cel puțin cele mai relevante, respectiv constituirea EHEA:

□ *Rezoluția corespunzător învățământului superior și dezvoltării cooperării universitare în Comunitatea Europeană, adoptată de către Parlamentul European, la 13 martie 1984;*

□ *Rezoluția corespunzător recunoașterii titlurilor și perioadelor de studiu, adoptată de către Parlamentul European, 14 martie 1984;*

□ *Decizia Consiliului ce adoptă programul de acțiune comunitară în materia de mobilitate a studenților- Erasmus, de la 15 iunie 1987.*

Asupra ultimei decizii pare că se merită să medităm, precum că exprimă mult interes.

Cele mai importante elemente conținute în document consolidează obiectivele deja menționate: promovează „o amplă și intensă cooperare între universitățile tuturor Statelor membre”; o creștere importantă a „numărului de studenți ale universităților” ce au „o experiență perspectiva ideii de o *Europă a cetățenilor*”(8).

Între timp sunt introduse respective, pentru a asigura competitivitatea Comunității pe piața mondială”;

□ „a dispune de diplomați ce posedă o experiență directă de cooperare intercomunitară, constituind astfel o bază pe care ar putea să se dezvolte la nivel de Comunitate o cooperare intensă în materie economică și socială”.

Aceste obiective găsesc o justificare în tezele conținute în premisa documentului, printre care putem sublinia unele, pentru a menționa importanța și prioritatea atribuită cooperării interuniversitare:

□ „că o dezvoltare ulterioară a Comunității depinde în mare parte de capacitatea sa de a se dota de un număr elevat de diplomați ce posed o experiență directă de studii și de viață într-un alt Stat membru”;

□ „că competitivitatea Comunității pe piața mondială depinde de capacitatea sa de a se folosi de resursele intelectuale ale universităților Statelor membre, pentru a putea asigura nivele de formare cât mai înalt posibil, în beneficiul Comunității în complexitatea sa”;

□ „de a da posibilitate pentru a folosi potențialul intelectual a fiecărei universități în parte a Comunității în modul cel mai efectiv, instituind o rețea pentru creșterea mobilității studenților și docenților universitari, precum și alte forme de cooperare interuniversitare în toată Comunitatea”.

În acest document poate fi notată una din cele mai pronunțate motivări ce conduce la crearea EHEA: *pentru competitivitatea Comunității Europene cultura își asumă un rol crucial; cultura se produce și se transmite, în primul rând în instituțiile de instruire superioară; instituțiile de instruire superioară pot fi „mașina” cea mai potentă pentru avansarea politicilor Comunității.*

Probabil este necesar să indicăm un eveniment important și anume lansarea Programului *Erasmus*, ce își are origini în interiorul lumii academice, care printre altele este coautoare și coparticipantă a programului însuși. De amintit că în formarea Comisiei propuse pentru activarea programului se prevedeau doi reprezentanți din partea fiecărui stat participant, unul din care trebuia să aparțină unei instituții universitare.

Ne referim la „motorul” ce generează *Magna Charta Universitatum*, semnată la Bologna la 18 septembrie 1988 și care a fost discutată inițial la un Simpozion ținut la aceeași universitate între 5 și 6 iunie 1987, deci câteva zile înainte de aprobarea Programului *Erasmus*, cu titlul *Pentru*

proiectul Erasmo, după proiectul Erasmo (Per il progetto Erasmo, oltre il progetto Erasmo).

Magna Charta (9) motivațiile căreia, e bine de precizat, au un respir ce depășesc programul Erasmus, având o orientare spre *unitatea europeană, colaborarea între popoare, crearea unei conștiințe europene*, astfel acceptând cu conștiință deplină „misiunea”, că universitățile sunt chemate a desfașura și a se pronunța pentru „necesitatea inderogabilă a conștiinței reciproce și interacțiune ale culturilor”. Pe lângă aceasta, delimitează instrumentele prioritare pentru realizarea acestor obiective în „schimbarea reciprocă de informații”, în „mobilitatea docenților și studenților”, în „echivalența în materie de poziție (statut), de titluri și de examene”.

În fond, documentul semnat de 430 universități de pe toate continentele tinde să proclame cu solemnitate tuturor Statelor și conștiinței popoarelor *principiile fundamentale* ce trebuie să susțină *vocația universităților și printre acestea, cu prioritate, autonomia, independența morală și științifică independent de orice putere politică și economică, libertatea de cercetare, învățare și formare, inseparabilitatea între didactică și cercetare*. Acestea sunt principiile ce au constituit și constituie până azi „bastioanele” cu care se confruntă acțiunea politică a activității universităților.

Perioada succesivă al lansării programului *Erasmus*, se caracterizează printr-o serie de conferințe interguvernative, pregătitoare al Tratatului Uniunii Europene, stipulat la Maastricht în 1992, de unde își iau inițiativă multe proiecte și planuri de acțiune în direcția realizării scopurilor stipulate în articolele 126, despre instruire, și 127 despre formarea profesională, succesiv transformate de Tratatul de la Amsterdam (art.149, 150) (10).

Articolul 126, așa cum apoi articolul 149 sintetizează elementele în baza cărora se va adapta Procesul de la Bologna, atât în deschiderea sa – „Comunitatea contribuie la dezvoltarea unei instruirii de calitate”- cât și în reluarea obiectivelor destinate, specificate mai sus: *dimensiunea europeană de instruire;*

mobilitatea; recunoașterea titlurilor și perioadelor de studii, cooperarea între instituțiile de învățământ, schimbul de informație și de experiență.

Sunt obiective identificate și definite progresiv în acordurile politice precedente- pentru realizarea cărora Consiliul adoptă contextual măsuri adecvate, excluzând orice „armonizare” ale dispozițiilor legislative și regulamente ale Statelor membre – care constituie premise pentru construirea EHEA.

E oportun de specificat importanța ultimelor **două documente**, deoarece reprezintă o anticipare specifică celor doi „pilaștri” al EHEA.

Primul document este *Convenția asupra recunoașterii titlurilor relative de studii superioare în regiunea Europei (11)* promovată de Consiliul Europei și UNESCO- „regiunea Europa” este aprobată la Lisabona, la 11 aprilie 1997.

Convenția de la Lisabona, unicul document obligator țărilor participante la Procesul de la Bologna , depășește toate Convențiile precedente în materie de *recunoaștere* adoptate de Consiliul Europei și de UNESCO (prima a fost în 1953) și prezintă o serie de norme, ce cuprind o sferă amplă al domeniului de recunoaștere.

Principalele obiective înaintate de Convenție privesc:

□ posibilitatea absolvenților școlilor secundare superioare (preuniversitare) de a fi acceptați la instituții de instruire superioară din orice țară;

□ promovarea programelor de schimb pentru studenți, garantându-le recunoașterea perioadelor și ciclurilor de studii efectuate în străinătate;

□ folosirea titlurilor (12) dobândite pentru intrarea în piața muncii sau pentru a continua studiile ulterioare;

□ mărirea cantității, calității și transparenței de informații despre sistemele naționale de instruire superioară, despre instituțiile de instruire superioară, despre oferta formativă, despre titlurile de studii, de a se prezenta încă și prin diferite modalități, activând centre naționale de informare și de difuzat noi instrumente de certificare, cum ar fi *Diploma Supplement*.

Din cele șase secțiuni ale documentului pare util să ne oprim asupra secțiunii a treia a Convenției, care explică patru reguli macro de care trebuie să țină seama subiecții cointeresați, adică fiecare instituție de instruire superioară în parte și oficiile de recunoaștere, și anume:

□ oricine are dreptul la studiu și dreptul de a-și evalua propriile titluri de studiu, fără nici un tip de discriminare;

□ criteriile și procedurile pentru evaluarea studiilor externe și pentru recunoașterea lor trebuie să fie „transparente, coerente și de încredere”;

□ recunoașterea titlurilor externe trebuie să se bazeze pe informații adecvate;

Ultima regulă se referă la durata procedurii și la posibilitățile de a interpune la apel.

În substanță recunoașterea titlurilor și perioadelor de studii cere autorităților competente:

- a exprima criteriile de evaluare în mod transparent și cu importanță majoră;

- a aplica criterii coerente, în așa mod ca să nu fie dezacorduri între instituții în realizarea recunoașterii;

- a folosi criterii demne, adică bazate pe principii fundamentale.

Acești parametri comportă, de consecvență o verificare ale practicilor fiecărei instituții în scopul definirii și condviderii acelorași criterii.

Al doilea document se referă la Recomandările Consiliului Uniunii Europene asupra *Cooperării Europene pentru asigurarea calității instruirii superioare (13)* de la 23 septembrie 1998, bazată și ea pe precedentele istorice (14), printre care, decizia Consiliului din 1991 în materie de calitate de instruire superioară. Probabil că e suficient de amintit unele fragmente al acestui document, referitoare la unele indicații ale Consiliului:

□ adresează o invitație precisă Statelor membre de „ a susține sau stabili sistemele de asigurare a calității transparente și a încuraja instituțiile de instruire superioară și autoritățile competente în cooperare și în schimbul de experiență;

□ specifică că „autonomia sau / și independența în orice Stat membru ale organismelor competente pentru asigurarea calității (în cea ce privește procedurile și metodele) poate contribui la eficacitatea procedurilor de asigurare a calității și acceptării rezultatelor”;

□ recomandă ca criteriile de asigurare a calității sunt legate de obiectivele fiecărei instituții, în raport cu necesitățile societății și ale pieții de muncă;

□ recomandă o susținere pentru instituțiile de instruire superioară ce doresc să coopereze în domeniul de asigurare a calității în bază transnațională.

Exortațiile conținute în recomandările menționate precizează clar directivele pentru politicile europene în tema de asigurare a calității, care găsesc o specificare progresivă în documentele Conferințelor Miniștrilor europeni responsabili de instruire, dedicate construirii EHEA.

NOTE

1. URL:<http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/018.htm>
2. URL:http://www.coe.int/T/F/Coop%20ration_culturelle/education/Conf%20rences_permanentes/z.1resession_lahaye1959.asp#TopOfPage
3. URL
http://www.coe.int/T/F/Coop%20ration_culturelle/education/Conf%20rences_permanentes/y.2ession_hambourg1961.asp#P86_6582
4. URL:<http://www.oireachtas-debates.gov.ie/D/0193/D.0193.196202140011.html>

5. URL:http://europa.eu.int/comm/economy_finance/emu_history/documentation/compendia/19691202fr02finalcommuniqueofsummitconference.pdf
6. URL:http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?s martapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=IT& numdoc=41974X0820&model=guichett
7. URL:http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?s martapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=IT& numdoc=41976x0219&model=guichett
8. URL:<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ.do?uri=CELEX:31987D0327:IT:HTML>
9. URL:<http://www3.unibo.it/avl/charta/charta.htm>
10. G.U.n.C340 de la 10 noiembrie 1997. URL:
<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/it/treaties/dat/11997M.html#0001010001>
11. URL:<http://conventions.coe.int/Treaty/ita/Treaties/Html/165.htm>
12. *Titlu* este un termen referitor la diplome, certificate etc, eliberate de către instituțiile de instruire superioară (Rauhvargers, 2004)
13. URL: [http:// europa.eu.int/eur-lex/pri/en/OJ/dat/1998/1_270/1_27019981007en00560059.pdf](http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/OJ/dat/1998/1_270/1_27019981007en00560059.pdf)
14. Printre cele precedente este important de amintit și *report* publicat în 1993 a Comisiei Europene, *Quality management and quality assurance in European higher education*, și elaborat la cerința *Liaison Committee delle Conferences des Recteurs*, precum și proiectele pilot derivate (Vroeijenstijn, 1999), cum ar fi proiectul EVALUE, desfășurat în perioada 1996-1998, adresat unei comparații sistematice a evaluării procesului de predare- învățare în Europa.

ROLUL FILOSOFIEI ÎN INSTRUIREA VIITORILOR PEDAGOGI

Sergiu Roșca, dr.habilitat în filozofie,
profesor universitar

Școala superioară, procesul pregătirii specialiștilor cu studii universitare au constituit o problemă centrală pentru orice stat, pentru orice societate. Chiar și atunci când societatea, civilizațiile traversau perioade critice, „așa-zisele nopți întunecoase”, universitățile, instituțiile de învățământ superior rămâneau centre importante de pregătire a specialiștilor, de dezvoltare a științei, culturii, reprezentau o forță

de susținere a unui echilibru social-politic și spiritual.

Astăzi, studiile universitare, ca și celelalte domenii ale vieții poporului și statului, trec printr-o nouă perioadă care se deosebește esențialmente de cele anterioare. Învățământul universitar are posibilitatea să-și aleagă căile proprii, să se orienteze spre cele mai avansate modele instituționale europene și mondiale. Acest proces nu este simplu. Se cere o

atitudine cognitivo-pragmatică. În stare să țină cont de specificul țării, de tradițiile și interesele naționale. Implementarea oarbă a modelelor străine, provenite din diferite universuri culturale, mai devreme sau mai târziu, vor da rezultate nedorite.

În procesul instruirii universitare tânărul student își formează cunoștințe, principii, scopuri, idealuri, viziuni etc. Instruirea și educația cer neapărat o răspundere socială reciprocă din partea educatorului și discipolului, implicând serioase obligațiuni și profesorului, și studentului.

Procesul formării personalității studentului presupune însușirea culturii-elaborată de omenire în procesul istoriei sale, obținerea unor cunoștințe profunde de specialitate, necesare pentru desfășurarea activității în domeniul ales.

Este necesar să accentuăm prioritatea pregătirii viitorilor pedagogi, de la care în orice epocă a depins și va depinde situația în celelalte domenii: instruire, pregătirea etico-morală, social-politică și în mod direct - pregătirea intelectuală a societății.

Socrate menționa că esența și funcțiile cunoștințelor sunt de natură etică: cunoașterea și comportamentul etic al omului are aceeași bază și se prezintă într-o legătură organică. Proclamând primatul rațiunii, Socrate pune bunătața într-o dependență totală de cunoștință și înțelepciune.

La formarea culturii viitorului pedagog, la pregătirea lui intelectuală contribuie filosofia. Filosofia este necesară fiecărei personalități, fiindcă nici un om nu se poate lipsi de idei și reprezentări, care reflectă atitudinea lui față de lume și a lumii față de el ca ființă umană. Filosofia reflectă caracteristicile fundamentale ale ontologiei umane.

Filosofia este o formă specifică a conștiinței umane, este una din cele mai vechi forme ale culturii spirituale. Timp îndelungat filosofia a fost considerată ca „știință a științelor”, „regină a științelor”, „cheia de aur” cu ajutorul căreia poți deschide „toate ușile”.

Filosoful Greciei antice Platon a formulat conceptul, că filosofia este cel mai prețios bun ce le-a fost dat muritorilor de

către zei. În concepția sa cauza originii filosofiei ar fi uimirea. Privirea noastră „ne permite să participăm la spectacol/Stejleror, soarelui, bolții cerești. Acest spectacol ne-a , dat impulsul cercetării universului”.

Aristotel a dat o interpretare mai profundă acestui concept, susținând că oamenii .când au început să filosofeze, au fost mânați de mirare mai întâi față de problemele mai la îndemână, apoi progresând încetul cu încetul, față de problemele mai mari cum sunt de pildă fazele lunii, cursul soarelui și al astrilor și nașterea universului. Așadar, conform viziunii marilor gânditori, filosofia sau filosofarea este un act de viață, un act de trăire. Încă din antichitate filosofia desemna inițial orice efort al spiritului omenesc pentru a dobândi cunoștințe noi, râvna de a căuta înțelepciunea și de a trăi prin ea.

De când a apărut ființa umană pe pământ, ea a fost preocupată de problemele: ce este omul, de unde vine el, încotro merge și unde poate ajunge. Încă Protagoras spunea: „Omul este măsura tuturor lucrurilor...” în timpul unei discuții cu discipolii săi, la întrebarea „Ce este omul ?” Platon răspunse: „Omul aparține familiei animalelor, speciei animalelor bipede, adică este un animal biped fără pene.”

Diogene din Sinope, care participa și el la această discuție, a tăiat aripile unui pui și a aruncat pasărea în mijlocul lor: „Iată-1, Platon, pe omul tău!” La care marele filosof nu se pierdu cu firea și, calm, adăugă la descrierea sa făcută bipedului ideal încă un detaliu: „Are gheare netede și late”¹

Marele Aristotel susținea: „Omul este un animal civic, un animal politic.” Aristotel considera că omul este un animal rațional, care gândește, are un suflet, fabrica unelte, trăiește în societate etc. Filosoful grec definește omul ca fiind *zoon politicon*, animalul politic, animalul care trăiește în cetate (polis) Aristotel voia să spună că omul este singurul animal capabil să se revolte.

În principiu, omul se deosebește de animal prin faptul că este capabil de o

¹ Vezi: sergiu Roșca. Unele aspecte ale problemei omului. Revista „Administrarea publică”, Chișinău, nr.1 2000, p.69

dezvoltare permanentă, de un progres continuu, că este în stare să-și aplice capacitățile pentru a-și atinge cu succes scopurile determinate de însăși esența sa. Fiecare om normal este o personalitate, o individualitate, unic, indivizibil și prin aceste calități el se deosebește substanțial de oricare alt om.

Deci, obiectul de studiu al filosofiei întotdeauna a fost omul. Socrate a fost acela, care a coborât filosofia din ceruri pe pământ și a spus ca obiectul filosofiei este omul. Filosoful

neoplatonic David Armeanul² ajunge la concluzia că în Grecia antică au fost formulate șase definiții ale filosofiei:

1. Filosofia este cunoașterea celor ce sunt ca fiind cele ce sunt.
2. Filosofia este cunoașterea lucrurilor divine și omenești.
3. Filosofia este pregătire pentru moarte.
4. Filosofia este asemănarea cu divinitatea pe cât îi stă omului în putință.
5. Filosofia este artă a artelor și știință a științelor.
6. Filosofia este dragostea de înțelepciune.

Au mai fost formulate definiții cum că filosofia este medicina sufletelor iar medicina este filosofia trupurilor, că filosofia este educație desăvârșită etc.

Despre originea filosofiei, locul și rolul ei se discută începând cu antichitatea și până la etapa contemporană.

Filosoful Greciei antice Epicur, vorbind despre rolul filosofiei, sublinia: „Nici în tinerețe nu trebuie cineva să refuze de a se ocupa de filosofie și nici când ajunge la bătrânețe să se sature de a filosofa, că nici o vârstă nu e prea timpurie sau prea târzie pentru sănătatea sufletului. Cel ce spune că timpul pentru studierea filosofiei nu a sosit încă sau a trecut, e asemenea unuia care ar spune că timpul fericirii încă nu a sosit sau deja s-a dus”.

Filosoful englez T. Hobbes menționa în sec. al XVII-lea: „Vom înțelege cel mai bine cât de mare este folosul filosofiei... dacă ne

vom imagina clar cum poate ea contribui la fericirea neamului omenesc și vom compara modul de viață al popoarelor ce o folosesc cu al celor care sunt lipsite de binefacerile ei... Oare cele dintâi sunt mai înzestrate decât celelalte? Oare nu toți oamenii au aceeași i natură spirituală și aceleași aptitudini spirituale?

Atunci ce au unii în plus față de ceilalți? Numai filosofia! Prin urmare, filosofia este cauza tuturor acestor avantaje”³.

Este originală ideea filosofului german Hegel care zicea că filosofia este floarea cea mai i aleasă. Marele poet și filosof Mihai Eminescu susținea că cel ce nu cunoaște filosofia nu e personalitate, ci e o maimuță dotată cu un mic intelect. Filosofia, zicea el, este rezumatul epocii.

Cunoscutul filosof român Lucian Blaga a menționat: „Rostul filosofiei este să constituie o pepinieră de idei și viziuni”.

O problemă interesantă, discutabilă e cea a interacțiunii dintre filosofie și știință. Mai sus am menționat că a fost o perioadă când filosofia era considerată știință a științelor. Începând cu perioada renașcentistă, corelația, coraportul dintre filosofie și știință se schimbă. S-au dezvoltat activ științele naturii-fizica, chimia, biologia.

O dezvoltare accelerată a cunoscut matematica și mecanica. Drept rezultat au fost formulate concepții care susțin că odată cu dezvoltarea științelor ele nu mai au nevoie de filosofie, că fiecare știință în felul ei e o filosofie. Mulți savanți afirmă că filosofia nu e știință, ci o concepție despre lume. Noi susținem această opinie, dat fiind faptul că filosofia, ca și concepție despre lume, poate j avea caracter științific sau antiștiințific, susține adevărul sau induce omul, societatea în eroare. Depinde de filosof, de poziția lui. Fiecare are dreptul la opinia proprie.

Însă între filosofie și știință a existat și continuă să existe o conexiune strânsă. Mai ales, între filosofie și istorie; filosofie și pedagogie; filosofie și psihologie; filosofie și lingvistică, artă, literatură etc.

² Vezi: Mihai Baci. Introducere în filosofie, Editura Neuron, Focșani, 1995,p.1

³ T.Hobbes, Opere alese, M., 1926, p.9.

Marii gânditori au formulat doctrine, sisteme interesante despre om, relații sociale, spirituale, educație, instruire etc.

Suntem de părerea că știința secolului XXI va duce la crearea unor noi sisteme, metode filosofice, sociologice, politologice, într-un fel sau altul va influența asupra vieții social-economice și politice. Aceasta nu înseamnă că omenirea trebuie să fie în așteptarea unor doctrine de orientare social-politică de lungă durată, ci de o prognoză științifică, de o cunoaștere mai profundă a dezvoltării societății.

Studierea filosofiei, a domeniilor ei, a ontologiei, gnoseologiei, istoriei filosofiei, logicii, filosofiei valorii prezintă nu numai un mare interes. După părerea noastră, există și o necesitate de a cunoaște aceste domenii importante ale gândirii umane. Fiecare pedagog, orice intelectual trebuie să aibă și o pregătire filosofică, care l-ar ajuta să pătrundă mai adânc în esențele specialității sale. Cunoașterea filosofiei, a istoriei gândirii umane contribuie la lărgirea viziunii personalității, la formarea unui sistem analitic de cugetare. Studentul de astăzi, pedagogul de mâine trebuie să devină un adevărat intelectual, să poată cugeta logic, rațional, discuta, polemiza, să poată selecta, sintetiza ideile, valorile principale și să le poată împărtăși cu discipolii săi.

Astăzi mai mult ca oricând, pedagogul trebuie să aibă o pregătire multilaterală, inclusiv o pregătire filosofico-metodologică. Filosofia, de rând cu funcția cognitivă, de generalizare, de totalizare, de prognoză are și o așa funcție de mare importanță cea educativă. Toți marii gânditori ai timpului au fost și mari pedagogi, moralști. Pedagogia și psihologia au fost create de cunoscuții gânditori: Confucius, Socrate, Pytagora, Platon, Aristotel, Epicur, Seneca, Epictet, Locke, Descartes, Spinoza, Kant, Fichte ș.a.

Pedagogia a fost una din preocupările permanente ale lui Kant. El pleda pentru o reformă profundă în pedagogie, realizată de persoane particulare, nicidecum de stat. Scopul educației, susține gânditorul, este formarea personalității în fiecare individ. Kant a formulat în felul următor platforma sa

pedagogică: „Marele secret al desăvârșirii omenirii stă în problema educației... Sunt două lucruri, care se pot privi laolaltă, ca cele mai importante și cele mai grele pentru omenire: arta de a conduce oamenii și de a-i ridica; și cu toate acestea, se discută, însă, asupra acestor idei. Numai prin educație se poate perfecționa și regenera omenirea. Este dulce a gândi, că natura omenească va fi totdeauna, din mai bine, în mai bine, dezvoltată prin educație. O generație face educația celeilalte.”⁴

Fichte a căutat să dezvolte mai departe etica, pedagogia lui Kant. Esența concepției etice, pedagogice a lui Fichte constă în aceea că viitorul unei națiuni depinde de educația copiilor ei, și că, dacă norocul armelor este schimbăcios, dacă triumfurile materiale sunt provizorii și trec, efectele educației intelectuale și morale sunt permanente și, numai ele, singure, asigură prezentul, viitorul, prosperitatea națiunii.

Filosoful englez Locke formulează concepția sa pedagogică, vorbește despre educația tinerilor generații, tratează problema personalității libere dezvoltată fizic și intelectual, disciplinată. Locke acordă mare atenție școlii, susține ideea despre școala de muncă, care ar avea posibilitatea ca elevii să capete anumite meserii.

Filosofia este disciplină „de graniță” sau „vecinătate” în cercetarea complexității naturii umane și a prezenței acesteia în educație, a valorii de adevăr a informațiilor și cunoștințelor pedagogice, a orientării spre valoare a proceselor pedagogice, a analizei construcțiilor teoretice pedagogice pentru eliminarea ambiguităților lingvistice și logice ale terminologiei acestora.⁵

Experiența organizării procesului instruirii universitare ne demonstrează că filosofia ajută nu numai pe actualii pedagogi profesioniști în domeniul educației, ci îi ajută în mare măsură pe toți acei care deja fac studiile la specialitățile pedagogice, adică pe

⁴ Kant I. *Tratat de pedagogie*. Paris, 1886, p. 193.

⁵ Vezi: Martin C. Calin, *Filosofia educației*, Buc, 2001, p. 13.

actualii studenți, pe toți acei care doresc să aleagă profesia de educator.

Filosoful contemporan A. Salasar Bondi menționează: „Filosofia are sarcini concrete. În primul rând, sarcina didactică a educației conștiinței: pregătirea rațională a tinerii generații spre a înțelege lumea și existența. În rândul al doilea, sarcina privind perfecționarea gândirii. În rândul al treilea, înțelegerea profundă a propriei judecăți...”

Sarcina de prim ordin a profesorilor este de a trezi interesul studenților pentru filosofie, pasiunea lor, de a demonstra necesitatea ei pentru activitatea teoretică și practică a viitorilor specialiști.

Omul ca subiect integrat servește de demult obiect specific al filosofiei. Filosofia privește permanent omul în mod sintetic integral. Omul este veșnicul obiect al

„filosofiei, el este nucleul oricărei concepții despre lume.

În încheiere trebuie să menționăm încă o dată, că procesul de instruire și educare a tânărului specialist la etapa contemporană este destul de complex și multilateral. Dezvoltarea personalității din punct de vedere intelectual depinde în mare măsură de activitatea rodnică a școlii superioare.

Vârsta studentescă este o perioadă când omul se formează ca persoană, când procesul de formare a conștiinței personalității se desfășoară cel mai activ, când tineretul caută răspunsuri la multe întrebări.

Deci, școala superioară joacă un rol de seamă atât în sistemul învățământului public, cât și în societate. Ca institut social, școala superioară îndeplinește funcțiile de instruire, educare și pregătire profesională a specialiștilor.

PARTICULARITĂȚI ALE MANAGEMENTULUI RESURSELOR UMANE ÎN DOMENIUL AUDIOVIZUALULUI DIN ROMÂNIA

Ruxandra Florina Teodorescu,

Doctorand în cadrul Academiei de Studii Economice din București,
Director Resurse Umane – Televiziunea Română

1. Componentele sistemice ale managementului resurselor umane

Conform opiniei specialiștilor¹, „...managementul resurselor umane reprezintă un ansamblu de activități prin care se asigură procurarea, dezvoltarea și conservarea resurselor umane de care are nevoie o organizație pentru a-și atinge obiectivele”, „cuprinde toate activitățile orientate spre factorul uman, având drept obiective: conceperea, proiectare, utilizarea optimă, întreținerea și dezvoltarea socio-umană”.

American Society for Training Development identifică nouă domenii de activitate ale managementului resurselor umane, după cum urmează²:

1. pregătire și dezvoltare

2. organizare și dezvoltare
3. proiectarea posturilor
4. planificarea resurselor umane
5. recrutarea, selecția și asigurarea cu personal
6. sisteme informaționale
7. recompense
8. consiliere privind problemele personale ale salariaților
9. relații de muncă, raportul cu sindicatele.

În domeniul audiovizualului, managementul resurselor umane include:

- I. rezultatele urmărite de către societatea care activează în domeniul audiovizualului;
- II. activitățile specifice de resurse umane;
- III. resursele utilizate de societățile care își desfășoară activitatea în domeniul audiovizualului;
- IV. eficacitatea managementului resurselor umane.

¹ A. Manolescu, „Managementul Resurselor Umane”, Editura Economică, 2001, pag. 38

² De Cenzo, A. David, P. Robbins, „Personnel/Human Resource Management”, Englewood Cliffs, Prentice-Hall, 1988, pag. 7

I. Rezultatele urmărite de către organizația care activează în domeniul audiovizualului

Pentru a stabili ce rezultate urmărește un post de radio sau de televiziune, o casă de producție de film, o sală de cinematograful, o agenție de publicitate, trebuie pornit de la obiectivele și de la nevoile acestora.

Astfel, organizațiile care își desfășoară activitatea în domeniul audiovizualului au ca obiectiv producția de programe de radio sau televiziune și de filme de calitate, care să satisfacă nevoile radioascultătorilor, telespectatorilor și spectatorilor și, în același timp, să satisfacă și nevoile propriilor salariați. În concluzie, putem vorbi despre productivitatea muncii (programe de calitate, capabile să acopere grila de programe, filme de maximă calitate, care să atragă oamenii în cinematografe) și despre satisfacția oamenilor care lucrează în cadrul organizației.

În cadrul organizațiilor publice, satisfacția salariaților este, categoric, privilegiată în raport cu productivitatea, în timp ce, în cadrul radiourilor, televiziunilor, agențiilor de publicitate și al caselor de producție de film private, productivitatea se află pe primul loc.

De multe ori, managerii au considerat că o creștere a satisfacției în muncă se traduce, în mod automat, și într-o creștere a productivității. Această teorie nu confirmă, întotdeauna, legătura de cauzalitate dintre cele două variabile. Spre exemplu, dacă într-o televiziune conducerea achiziționează camere de filmat noi, productivitatea cameramanului crește, dar aceasta nu va duce, neapărat, și la creșterea satisfacției lui. Dacă renovăm un studio, satisfacția salariaților care își desfășoară activitatea în acel studio poate crește, fără ca aceasta să ducă, neapărat, la o creștere a productivității.

Având în vedere considerentele prezentate, *managementul resurselor umane* în domeniul audiovizualului își propune să obțină următoarele rezultate:

- să asigure efectivul de personal necesar funcționării posturilor de radio și televiziune, a agențiilor de publicitate, a

caselor de producție de film și producerea unor programe de calitate;

- să-și fidelizeze personalul și să asigure stabilitatea acestuia;
- să creeze un mediu de lucru sigur și motivant pentru salariați.

II. Activitățile specifice de resurse umane

Dimensiunea operațională a activităților de resurse umane este formată din³:

- determinarea obiectivelor generale și a politicilor care să asigure utilizarea eficientă și tratarea echitabilă a resurselor;
- punerea la punct a unui suport structural care să permită împărțirea responsabilităților și a autorității între responsabili ierarhici și specialiștii din domeniul resurselor umane sau revizuirea structurilor existente;
- planificarea necesarului de resurse umane;
- asigurarea resurselor umane;
- dezvoltarea resurselor umane;
- conservarea resurselor umane.

În practică, după stabilirea strategiei de resurse umane a organizației, activitățile specifice de *resurse umane* organizate în cadrul organizației, în ordinea firească a realizării lor, sunt:

- 1) planificarea resurselor umane, pe baza obiectivelor stabilite în prealabil
- 2) organizarea structurală a firmei;
- 3) recrutarea și selecția resurselor umane;
- 4) integrarea noilor salariați la locul de muncă;
- 5) evaluarea performanțelor profesionale ale salariaților;
- 6) formarea profesională/perfecționarea salariaților;
- 7) dezvoltarea profesională a salariaților și retenția acestora la locul de muncă;
- 8) asigurarea unei protecții reale a salariaților la locul de muncă;

³ Verboncu I., Deaconu A., Chivu I., Popescu D. ș.a.: „*Management Public - Partea I - Managementul Resurselor Umane în Instituții Publice*”, Ed. Universitară, București, 2005, p. 318

9) asigurarea unei protecții sociale a salariaților.

Dimensiunea emergentă a activităților *managementului resurselor umane* poate fi formată din⁴:

- reliefaarea direcțiilor necesare, așa cum rezultă ele din anchetele psihosociale întreprinse;
- adoptarea unei filosofii de management care să fie compatibilă cu noile valori ale societății și cu așteptările indivizilor sau ale grupurilor de muncă;
- stabilirea, atunci când este necesar, a unor noi forme de organizare a muncii, cum sunt îmbogățirea verticală a sarcinilor, crearea grupurilor de muncă semiautonome, modificarea orarelor de muncă etc.;
- modificarea sistemului de management, astfel încât subalternii să se simtă mult mai implicați în realizarea obiectivelor de organizare și antrenare etc.

III. Resursele folosite de către organizațiile care își desfășoară activitatea în domeniul audiovizualului:

- resursele folosite în prezent de către organizație (post de radio sau de televiziune, agenție de publicitate, casă de producție de film etc.);
- resursele care se găsesc pe piața audiovizualului și care ar putea fi angajate, în viitor, de către societate;
- resursele financiare folosite pentru susținerea resurselor umane și a tuturor activităților legate de funcțiunea *resurse umane*;
- specialiști în domeniul resurselor umane etc.

IV. Eficacitatea managementului resurselor umane, care poate fi apreciată cu ajutorul a două grupe de indicatori, și anume:

IV.1. indicatori care exprimă gradul de realizare a obiectivelor de ordin economic:

- număr minute emisiune produse de către o persoană/lună;
- puncte de audiență/emisiune;

- fluctuația personalului pe diferite categorii: editorial, tehnic, producție, administrativ;
- numărul de accidente de muncă;
- numărul cazurilor de mortalitate înregistrate la locul de muncă pe o unitate de timp;
- rezultatele obținute de salariați la evaluările periodice ale performanțelor.

IV.2. indicatori care exprimă gradul de realizare a obiectivelor de ordin uman:

- numărul de absențe nemotivate;
- numărul de ore suplimentare înregistrat pe diferite locuri de muncă;
- investițiile făcute pentru normalizarea condițiilor de muncă la locurile de muncă încadrate ca fiind în condiții deosebite;
- preocuparea pentru determinarea locurilor de muncă care ar putea fi încadrate în condiții deosebite;
- programe anuale de protecție a salariaților care își desfășoară activitatea în condiții de risc (zgomot, noxe peste limitele prevăzute de lege).

2. Analiza mediului în care funcționează managementul resurselor umane în domeniul audiovizualului

a) Factorii de micromediu:

a.1. Dimensiunea postului de radio sau de televiziune, a casei de producție etc.

În cadrul posturilor de televiziune, activitatea de management a resurselor umane este în general dezvoltată deoarece, pentru a putea funcționa, orice post de televiziune are nevoie de un număr minim de posturi clar specializate.

În cadrul posturilor de radio, lucrurile stau puțin diferit. În posturile de radio mici, cu numai câțiva salariați, responsabilitățile specifice de resurse umane sunt preluate de către șefi, nefiind necesară înființarea unui compartiment specializat.

a.2. filosofia de management - reprezintă sistemul de valori al managementului postului de radio sau televiziune/al casei de producție de film sau de

⁴ Verboncu I., Deaconu A., Chivu I., Popescu D ș.a., *Managementul Public - Managementul Resurselor Umane în Instituții Publice* (Partea I), Ed. Universitară, București, 2005, p.319

programe TV, concepția privind individul într-o societate.⁵

a.3. sindicatele - în societățile în care există organizație sindicală, aceasta reprezintă partenerul social pentru încheierea *Contractului Colectiv de Muncă* la nivel de unitate, acțiune coordonată, de obicei, de compartimentul „Resurse umane”. Salariații se organizează în sindicate în special în cadrul societăților de stat deși, în ultimul timp, după apariția *Contractului Colectiv de Muncă* la nivel de *Ramură Mass-Media*, salariații societăților private au început să acorde o mai mare atenție propriei protecții sociale.

a.4. cultura organizațională - în posturile de televiziune și de radio publice, dar și în unele organizații private mari din domeniul audiovizualului, deciziile în domeniul managementului resurselor umane se iau centralizat, pe baza unei legislații specifice și a unor regulamente și proceduri interne, în timp ce, în organizațiile private medii și mici, deciziile sunt luate, de multe ori, de către oamenii implicați în procesele de producție tehnică, artistică și editorială.

a.5. relațiile interpersonale existente în cadrul echipei manageriale - orice conflict existent în cadrul echipei manageriale duce la deteriorarea relațiilor de muncă din cadrul întregii organizații.

b) Factorii de macromediu:

b.1. conjunctura existentă pe piața mass-media

Variațiile survenite la nivelul cererii de programe audiovizuale determină modificări ale necesarului de personal.

Astfel, în perioada de vară, cererea de programe este mică, audiența scade, necesarul de personal este mai mic. În perioada sărbătorilor, precum și toamna și iarna, audiența programelor de radio și televiziune crește, pentru producerea și difuzarea acestora fiind necesar un volum mai mare de muncă.

b.2. schimbările intervenite în structura pieței muncii

În ultima perioadă, piața muncii și, mai ales, piața muncii în domeniul audiovizualului,

a cunoscut numeroase schimbări, cum sunt: creșterea nivelului de educație; schimbarea mentalității tinerilor cu privire la muncă serviciul devenind, pentru mulți, o a doua casă, locul în care își petrec cea mai mare parte a zilei; creșterea ponderii personalului feminin în totalul personalului; tendința continuă de a lucra peste program și în week-end; cererea tot mai mare de persoane tinere, cu un aspect fizic plăcut, pentru posturile de prezentatori, moderatori etc.

b.3. progresul tehnologic

Au apărut deja și în România televiziunile digitalizate total sau parțial, echipamente tehnice performante (care de reportaje, grupuri de montaj, camere, echipamente de sunet etc.). Aceste tehnologii au un impact puternic asupra personalului tehnic și de producție, dar și asupra jurnaliștilor. Pe termen scurt și mediu, și persoana editorială va fi afectată de progresul tehnologic deoarece, perioada în care jurnalistul desfășura numai activitatea de jurnalist e pe cale de a se sfârși. Jurnaliștii au început să fie nevoiți să învețe să-și monteze propriile materiale, iar echipele necesare realizării emisiunilor vor fi mai simple, mai puțin numeroase și mai flexibile.

3. Particularități ale managementului resurselor umane angajate în domeniul audiovizualului din România

a) particularități ale managementului resurselor umane în cadrul radioului și televiziunii publice

Televiziunea și radioul public reprezintă, pe piața audiovizualului românesc, cele mai importante organizații media, organizații care acoperă peste 90% din teritoriul românesc și, nu în ultimul rând, care au cele mai importante resurse tehnico-materiale și umane din România.

Managementul resurselor umane în cadrul acestor două instituții media (TVR și SRR) are la bază respectarea prevederilor dreptului muncii în vigoare, cele două societăți fiind subordonate Parlamentului României, cu sindicate puternice. De asemenea, cele două societăți sunt controlate, periodic, de *Curtea*

⁵ Ringlstetter, M, *Media Management, Leveraging Content for Profitable Growth*, Munchen, 2004

de Conturi, Ministerul Finanțelor, Inspectoratul Teritorial de Muncă etc.

TVR și SRR au fost, la începutul anilor '90, singurele instituții de profil din țară. Posturile de radio și de televiziune private, care au apărut ulterior, au preluat, în mare parte, salariații celor două instituții publice, venind cu oferte financiare mai avantajoase. Prin urmare, TVR și SRR au constituit și constituie o pepinieră de resurse umane pe care le formează și care sunt, apoi, preluate de către posturile private.

De ce nu reușesc radioul și televiziunea publică să își păstreze salariații valoroși? Tocmai din cauza faptului că cele două societăți sunt obligate să respecte, cu strictețe, prevederile legale în vigoare și, nu în ultimul rând, ale *Contractelor Colective de Muncă* la nivel de unitate.

Cele două organizații încearcă să creeze o strategie de *resurse umane* modernă, în strictă concordanță cu cerințele unor instituții publice media moderne, dar aceasta trebuie corelată cu prevederile legale în vigoare, deosebit de greoaie și restrictive pentru angajatori. Organizațiile private nu se confruntă cu acest tip de probleme, ele găsind de cele mai multe ori metode pentru a eluda legea.

O caracteristică a *resurselor umane* în televiziunea și radioul public o constituie gradul de pregătire a personalului care lucrează în cadrul compartimentelor de *resurse umane*. În afară de inspectorii de *resurse umane*, cu o pregătire și experiență relevante, celelalte categorii de personal nu au cunoștințele necesare creării, implementării sau aplicării unor politici de *resurse umane* moderne. Din această cauză, corelată de-a lungul timpului cu lipsa de experiență și de pregătire a managerului responsabil de activitatea compartimentului de *resurse umane*, compartimentele de *resurse umane* din cele două instituții nu sunt, încă, pregătite să genereze o schimbare în activitatea celor două societăți.

b) particularități ale managementului resurselor umane în cadrul posturilor de radio și televiziune private

Pe piața media din România au obținut în ultimii ani licență de emisie numeroase posturi de radio și televiziune private.

Din punctul de vedere al resurselor umane, trebuie să menționăm faptul că numărul de angajați necesar pentru funcționarea unui post de radio este incomparabil mai mic decât necesarul de personal pentru un post de televiziune, activitatea de televiziune fiind mult mai complexă. Și din această cauză managementul resurselor umane este diferit în cadrul posturilor de radio decât în cele de televiziune.

În posturile de radio private, având în vedere și numărul total mic de salariați, nu putem vorbi despre un management al resurselor umane, neexistând decât o persoană care să se ocupe de resursele umane, această persoană realizând numai activități specifice administrării de personal (întocmirea contractelor de muncă, adeverințe, înregistrări în cartelele de muncă etc.). În unele cazuri, nici activitatea de administrare a personalului nu se realizează în cadrul societății, ci se realizează cu un partener extern. Prin urmare, în posturile de radio private nu există un compartiment de resurse umane care să desfășoare activități specifice.

În ultimii ani au apărut pe piața societăți, asociații și fundații care au ca obiect de activitate furnizarea serviciilor de training specializat pentru jurnaliștii din presa scrisă și din domeniul audiovizualului. Unele posturi de radio private își trimit salariații la astfel de cursuri, în baza unei evaluări a performanțelor prealabile sau ca premiu pentru obținerea unor rezultate deosebite în muncă.

Recrutarea și selecția în cadrul posturilor de radio private se realizează de către directorul de programe, care folosește surse de recrutare din exteriorul organizației.

Ca metode de recrutare, cel mai des întâlnită este recrutarea prin intermediul mass-media: prin anunțuri difuzate chiar la postul de radio care face angajarea – este o metodă eficientă care nu implică costuri, sunt atrași oameni care ascultă postul de radio respectiv, iar într-o piață în care munca nu este foarte bine plătită, factorul uman, personal, afinitatea la valorile societății reprezintă un aspect

deosebit de important. O altă sursă de recrutare o constituie resursele umane de la posturile de radio concurente, potențialii candidați fiind contactați direct.

În cadrul posturilor de televiziune private, situația este complet diferită, mai ales din cauza complexității superioare pe care o implică activitatea de televiziune care, comparativ cu cea desfășurată în radio, presupune utilizarea unor resurse tehnice mult mai complexe. Spre exemplu, enumerăm resursele tehnice minime necesare realizării unei emisiuni TV:

- un spațiu adecvat - studioul de filmare, mult mai mare ca dimensiuni decât un studio destinat emisiunilor radiofonice;
- decoruri - care pot fi realizate în interiorul organizației (cele uzuale, fără o complexitate deosebită) sau comandate de la parteneri externi (cele complexe, care nu pot fi realizate în interior);
- camere de filmare;
- instalația de iluminare;
- instalația de sunet.

Toate aceste resurse cu caracter tehnic implică activitatea unui personal de specialitate care să utilizeze aparatura din dotare.

În ceea ce privește nomenclatorul de funcții, numărul specializărilor necesare activității de televiziune este superior celor necesare pentru activitatea de radio. Numeroase funcții nu se regăsesc în activitatea specifică radioului, dar sunt absolut necesare activității de televiziune: cameraman, director imagine, regizor artistic, regizor studio, stilist, designer grafică, editor imagine, electrician iluminare filmare, filmotecar, grafician, mașinist la mașini mobile pentru transporturi interioare, scenograf, pictor scenograf, secretar platou, inginer șef car reportaj etc. Prin urmare, pentru realizarea unui program de televiziune, pe lângă echipa editorială, trebuie să existe și o echipă de producție și un tehnic, fapt ce implică resurse umane mai importante.

Pornind de la specificul activității de televiziune, de la numărul mare de componenți ai echipei de realizare a unei emisiuni, inclusiv de la aparatura tehnică complexă necesară realizării respectivei emisiuni, rezultă că

activitățile de gestionare, formare, recrutare și selecție a resurselor umane, de protecție a muncii ș.a. sunt mult mai complexe în televiziune, decât în radio.

De asemenea, pe piața forței de muncă specifică televiziunii, veniturile sunt mai mari, vedetele de televiziune au o popularitate și o cotă de piață mai mari decât cele din radio, pachetele salariale fiind mai complexe și mai atractive.

O parte dintre oamenii care lucrează în televiziune, în special în domeniul știrilor, sunt recrutați din cadrul posturilor de radio. Se întâmplă, însă, foarte rar ca oameni de televiziune să fie interesați să lucreze într-un post de radio după ce au avut o experiență în televiziune.

Spre deosebire de posturile de radio private, în care, în mod normal, activitatea de resurse *umane* se realizează în cadrul unui compartiment de specialitate, în aproape toate posturile de televiziune private din România *nu există compartimente de resurse umane*. În acest context, având în vedere diversitatea de activități necesar a fi realizate într-o televiziune, existența unui astfel de compartiment, se impune de la sine. O parte dintre activitățile specifice desfășurate într-un compartiment de resurse umane sunt realizate în interiorul societăților, altele fiind realizate de către parteneri externi. Posturile de televiziune mari au un colectiv (sau o persoană) care se ocupă de recrutare și selecție, de administrarea și salarizarea resurselor umane și beneficiază de centre de formare profesională. Mai nou, posturile de televiziune importante au făcut studii și au personal specializat care se ocupă de cultura organizațională, de percepția oamenilor asupra culturii organizației în care lucrează și de impactul pe care aceasta îl are asupra programelor de televiziune și, în final, asupra telespectatorului.

4. Studiu de caz: Evoluția managementului resurselor umane în cadrul Televiziunii Publice din România

Precum în cele mai multe dintre instituțiile publice mari, complexe, managementul *resurselor umane* din Televiziunea Română a evoluat lent, de-a

lungul timpului, de la activitatea exclusivă de gestionare a personalului, la activități mai complexe, precum recrutare și selecție, formare profesională, asistență psihologică etc.

Deși importanța compartimentului de *resurse umane* a crescut continuu, acesta mai trebuie să se dezvolte pentru a se implica decisiv în stabilirea strategiilor sau politicilor de personal, în organizare sau recrutare.

Una dintre problemele majore existente în trecut în cadrul activităților de *resurse umane* consta în faptul că personalul compartimentului de resort, atât la nivel de execuție, cât și la nivel de conducere, se considera subordonat întregului personal de conducere din *SRTV*. În acest context, el nu avea o identitate proprie și, drept consecință, nu își exprima punctul de vedere în problemele legate de *resursele umane* ci, pur și simplu, acționa în funcție de solicitările venite din partea conducerii de nivel superior a organizației.

Imaginea compartimentului *resurse umane* era și, încă mai este, negativă, salariații din componența acestuia fiind percepuți ca pendinte de „*Serviciul Personal*” sau, cum se formula înainte de anul 1989, drept „*cei de la Cadre*”.

Dintre cei peste 30 de salariați ai Departamentului *Resurse Umane* din cadrul *SRTV*, în prezent, numai 4 au studii de specialitate. Situația este generată, pe de o parte, de existența unui număr mic de instituții de învățământ specializate pe problematica resurselor umane în România și, pe de altă parte, de lipsa totală a acestor instituții, în trecut. Lipsa studiilor de specialitate este „compensată” de experiența, de mulți ani, în Televiziune. În acest context, **fapt abosolut anormal**, conform opiniei salariaților *SRTV*, lucrul în televiziune și experiența de mai mulți ani în această instituție înlocuiesc studiile de profil. Drept urmare, angajații *TVR* nu sunt interesați de urmarea unor cursuri de specializare.

În urma studiilor efectuate am putut constata, spre exemplu, că activitatea specifică de gestionare a personalului este cea mai „solidă” parte a activității Departamentului *Resurse Umane*. Cei cinci inspectori de *resurse*

umane sunt bine pregătiți din punct de vedere profesional având, fiecare, în gestiune, câte aproximativ 600 de salariați (de *dosare de personal*). Rolul și importanța inspectorului de *resurse umane* au scăzut, însă, continuu în ultimii ani în cadrul compartimentului de resort și al instituției. În acest context, apreciez că diminuarea (chiar constantă) a importanței activității inspectorului de *resurse umane* este și rezultatul diversificării activității, de la cele specifice administrării de personal, preponderente până de curând, la cele specifice unui departament modern de *resurse umane*, mult mai complexe și mai diverse.

Comunicarea cu sindicatele este o activitate care a fost preluată, parțial, de Departamentul *Resurse Umane*. În trecut această activitate era susținută de Președintele – Director General și de Consiliul de Administrație. Odată cu lărgirea activităților specifice de *resurse umane*, comunicarea cu sindicatele, în vederea negocierii Contractului Colectiv de Muncă, a funcționării Comisiei Paritare, a soluționării problemelor apărute în domeniul organizării și protecției muncii și a formării profesionale a fost preluată de Departamentul *Resurse Umane*.

Negocierile colective se derulează de o comisie specială, desemnată de către Consiliul de Administrație al *SRTV*, împreună cu o comisie a *Sindicatelor Reprezentative*. În cadrul acestor negocieri, comisia desemnată de Patronat este formată și din reprezentanți ai Departamentului *Resurse Umane*, această structură asigurând și cadrul organizatoric de desfășurare a ședințelor.

Din punctul de vedere al organizării muncii, până în anul 2002, în Televiziunea publică nu existau fișe de post, iar cele care existau erau foarte vechi și depășite. În anul 2002 a fost inițiată campania de reactualizare a fișelor de post la nivelul *SRTV*. Implicarea Departamentului *Resurse Umane* în realizarea acestor fișe de post a fost dificilă, mai ales dacă ținem cont că în televiziunea publică existau aproximativ 200 de funcții și 3.200 salariați. În acest context, a fost binevenită implicarea mai atentă a Departamentului *Resurse Umane* în elaborarea fișelor de post cadru, pentru fiecare funcție din

Nomenclatorul de meserii aplicabil în *SRTV*. Existând o fișă de post cadru corect concepută, posibilitatea ca fișă de post individuală să conțină erori este cu mult mai mică.

Politica de salarizare nu este formulată și pusă în aplicare de către Departamentul *Resurse Umane*. Fiecare șef de compartiment, în funcție de bugetul pe care îl are la dispoziție, de salariile celorlalți angajați, stabilește salariile pentru angajații din subordine.

Conceptul de „*dezvoltare a carierei*” nu a existat în televiziunea publică până la sfârșitul anului 2004. În acest context, promovările se făceau în funcție de solicitările șefilor de structuri și de activitatea prestată de către un salariat, la un moment dat. A fost binevenită fundamentarea, implementarea și înțelegerea corectă a conceptului de „*dezvoltare a carierei*”. De ce? Pentru că în activitatea redacțională, de exemplu, este important pentru un salariat care intră în instituție pe poziția de *Reporter*, să știe ce trebuie să facă pentru a deveni, în viitor, *Redactor*, apoi *Realizator de Emisiuni* sau *Producător* (dacă are aptitudini în acest sens).

Integrarea personalului reprezintă o activitate nou introdusă în activitatea Departamentului *Resurse Umane* în anul 2004. În acest sens, a fost conceput un *Ghid al Noului Angajat*, ghid care a fost înmănat fiecărui nou salariat, încă de la angajare. În *Ghid*, noul salariat poate găsi o serie de informații deosebit de utile legate de formalitățile pe care trebuie să le îndeplinească la angajare, informații despre Televiziunea Română, despre regulamente interne pe care trebuie să le cunoască și să le respecte și alte informații utile: salarii, bibliotecă, numere de telefon importante, relația cu banca, restaurantul-cantină, sindicate etc. Totodată, în Televiziunea Română va fi organizat, săptămânal, un tur de prezentare a Televiziunii (atât în corpul *Studiouri*, cât și în *Blocul Turn* – birouri), pentru noii angajați. În sensul integrării efective la locul de muncă, nu a fost întreprins, încă, nici un demers, fiind vorba despre o instituție de mari dimensiuni, care reunește peste 3.400 de salariați.

Contractele individuale de muncă se încheie conform legislației în vigoare, pe perioadă nedeterminată și pe durată determinată. Până în prezent, nu au fost încheiate contracte pentru desfășurarea unei activități prin „*agent de muncă temporară*” sau contracte pentru munca la domiciliu. Contractele individuale de muncă sunt întocmite de către inspectorii de resurse umane, iar actele adiționale aferente acestora sunt întocmite de către referenții de specialitate, care urmăresc actualizarea schemelor de personal.

Ca urmare a dezvoltării rapide a pieței audiovizualului din România și a concurenței tot mai acerbe pe piața forței de muncă, *SRTV* a fost pusă, în ultimii ani, în situația de a adopta o politică globală care să ***reconsidere locul resurselor umane în cadrul său***. Pentru aceasta, ***a fost necesară o implicare mai atentă a Departamentului Resurse Umane și majorarea dimensiunilor principalelor activități desfășurate***, după cum urmează⁶:

- ***organizare*** – Actualizarea structurii organizatorice, analiza posturilor, elaborarea de fișe de post, reorganizarea activității unor compartimente etc.;
- ***planificare*** – Prin crearea și implementarea unui ***sistem de evaluare*** corect, cunoscând obiectivele organizației, și având o organigramă eficientă, Departamentul *Resurse Umane* poate stabili, în orice moment, necesarul de personal al instituției, pe ansamblu și pe subdiviziuni organizatorice;
- ***recrutare și selecție de personal*** – Procesul de recrutare și selecție trebuie să fie ***activ***, să fie deschis atât candidaților din exteriorul organizației, cât și celor din interiorul ei. ***În ultimii ani am făcut progrese majore în realizarea procesului de recrutare și selecție, fiind însă limitați de normele interne, de sindicate și de prevederile Contractului Colectiv de Muncă la nivel de unitate.***⁷

⁶ *SRTv, Raport de activitate al Departamentului Resurse Umane*, document intern

⁷ Conform normelor interne și ale Contractului Colectiv de Muncă la nivel de unitate, conducerea *SRTv* are obligația de a invita în cadrul procesului de recrutare și selecție un membru de sindicat pentru a asigura

- *formare profesională*
- *relațiile de muncă, relația cu sindicatele*
- *gestionarea personalului* – Activitățile care țin de salarizare, state de plată, carnet de muncă, menținerea bazei de date de personal, controlul timpului lucrat (ture și/sau ore suplimentare), servicii medicale, protecția muncii și alte activități birocratice sunt, în prezent, realizate eficient de către personalul Departamentului *Resurse Umane*. *Ar fi, însă, utilă informatizarea rapidă a unora dintre aceste activități, în vederea reducerii consumului de timp, de resurse umane și de materiale.*

Summary

Human resources management represents a range of activities necessary to procure, develop and retain the human resources necessary for an organization in order to achieve its objectives. In the audiovisual sector, human resources management includes the following:

- I. *The results pursued by the organization from the audiovisual field: to produce high level TV and radio programmes, movies and documentaries, advertising spots etc.*
- II. *Specific HR activities: planning HR, based of the objectives settled above, structural organization of the company, HR recruitment and selection, integration of the new employees, evaluation of the employees, training and development, social protection.*
- III. *all the resources used by the organization from the audiovisual field*
- IV. *efficiency of the human resources management*

In the second part of the paper I made an analysis of the environment of human resources management (microenvironment/ macroenvironment) in the audiovisual field, in the third part I analyzed the particularities of human resources hired in the audiovisual field in Romania and, in the fourth part, I presented a *Case study*: “Evolution of human resources management in the Romanian Television”

transparența concursurilor. Acest lucru aduce o imagine negativă față de candidații care vin din mediul privat și care doresc păstrarea confidențialității candidaturilor lor.

TRATATUL DE LA PARIS DIN 28 OCTOMBRIE 1920 ÎN VIZIUNEA UNOR ISTORICI

Boris Vizer, dr. hab., prof. univ.
Irina Cereș, conf. univ., dr.
Gheorghe Bordeiu,
Competitor, România

Una din cele mai importante, mai dificile și contraversate probleme ale istoriei contemporane a românilor a fost și este aprecierea importanței Conferinței de pace de la Paris din anii 1919-1920 pentru soarta Basarabiei, a României în genere. Este vorba de un răspuns la o întrebare directă: a fost recunoscută la nivelul internațional suveranitatea României asupra Basarabiei după Marea Unire în anul 1918? Noi răspundem fără echivoc: a fost recunoscută prin semnarea Tratatului de la Paris din 28 octombrie 1920 și multe alte tratate cu țările străine inclusiv cu Marele Puteri, din care facea parte și Rusia sovietică (apoi U.R.S.S.).

Probleme mai dificile, mai contradictorii au apărut din atitudinea neprietenească față de români din partea Americii, Japoniei și chiar a aliaților europeni. Dumitru Șandru motivează atitudinea americanilor prin probleme economice. Iată ce scrie Domnia sa: „...diplomația Statelor Unite ale Americii s-a împotrivit sistematic recunoașterii actului unirii Basarabiei cu România de la 27 martie (9 aprilie) 1918. În pofida faptelor că rapoartele miniștrilor americani din România au evidențiat constant caracterul românesc al provinciei, Washingtonul și-a justificat poziția prin refuzul Rusiei sovietice de a accepta schimbarea frontierei cu statul Român de pe Prut pe Nistru. În realitate, atitudinea diplomației americane a fost influentă în mare măsură, poate chiar determinată, de Partidul Liberal după Primul război mondial, care a creat obstacole în calea penetrației capitalului american în economia românească și a produs intervenții repetate din partea banchirilor și industriașilor americani legați în interese, iar o asemenea cauză se degaja din majoritatea raporturilor Legației și ale consulatului

S.U.A. din București referitor la relațiile economice romano-americane”¹.

De aceeași părere este Mihail Meltiuhov, care în cartea sa antiromânească, citându-l pe oricare Savin, scrie: „La Paris încă la 14 aprilie 1920 a fost elaborat proiectul tratatului asupra Basarabiei. Însă S.U.A. a refuzat să-l semneze necâtând la rugămintea aliaților... În spatele certeii diplomatice era concurența Angliei și Franței cu S.U.A. pentru controlul asupra petrolului român... S.U.A. căuta să nu admită ca prin înțelegeri opuse intereselor proprii, România să ofere altor state concesiile la petrol... Din această cauză Washingtonul a hotărât să se obțină de la semnarea actului cu privire la recunoașterea Basarabiei ca parte a României”².

Americanii, clar lucru, erau cointeresați în economia română, însă depunerile capitalului american în România și până la război constituiau un procent neânsemnat în depunerile de capital american după hotare. Nu aceasta determină politica S.U.A. față de România. Erau motive mai profunde - atitudinea față de Rusia ca contrapunere țărilor din Europa Occidentală, în deosebi cu Franța, cu care S.U.A. avea contradicții de mai mult timp. Tot așa consideră V. Dobrinescu și I. Pătroi care constată „...o anumită simpatie față de ruși a aliaților, mai cu seamă a americanilor.”³. Țările aliate mai vedeau în Rusia o contraforță Germaniei.

¹ Dumitru Șandru. *Diplomația americană și unirea Basarabiei cu România*. Cugetul., 1993, №3-4, P. 41.

² Мельтюхов М. Освободительный поход Сталина: Бессарабский вопрос в советско-румынских отношениях (1917-1940гг.). Москва, «Яуза», «ЭКСМО», 2006, С. 113.

³ V. Dobrinescu și I. Pătroi. *Marea Unire din 1918 în documente diplomatice americane*, în *Patrimoniul*., 1991, №4, P. 110.

Nu poate fi explicată din punct de vedere a demnității și moralei comportarea Japoniei, care a semnat Tratatul din 28 octombrie însă nu l-a ratificat. S-au lăsat eștin cumpărați de ruși, care le-au fâgăduit concesiile mari în schimbul neratificării, dar le-au întins ciucă. De aici încep multe năcazuri pentru românii basarabeni. De-l ratificau japonezii Tratatului de la Paris istoria României putea să treacă pe fâgașul altei căi. Recunoașterea unirii Basarabiei la nivelul internațional putea să aibă altă conotație fiind socotită valoarea lui politică și juridică de către toate marile puteri.

Motivul principal al rușilor de a ignora Tratatul de la Paris se bazează pe neratificarea lui de către japonezi. În așa fel conducerea japoneză s-a manifestat ca o forță obscură antiromână, aptă de a trăda cauze comune; japonezii fiind considerați de către mulți români ca niște ființe gata la o comportare murdară.

Să revenim la problemele de bază ale Europei de după Primul război mondial, în primul rând la tratatul de la Versailles, semnat la 28 iunie 1919 cu Germania. România nu avea interese directe față de Germania, însă tratatul în mare parte prevedea rezolvarea mai multor probleme și pentru România, în plan pozitiv, dar și negativ. România prin acest tratat a fost trecută la categoria țărilor cu interese minore, deci ea a dus cele mai mari pierderi în război în calcul la un locuitor. Țările aliate mereu îi reproșau României tratatul separat cu țările axei de la București (Buftea) din 7 mai 1918. Parcă România îi de vină că a fost lăsată la cherimul axei, mai ales după ce germanii, invitați de Rada Centrală a Ucrainei, au invadat Ucraina și au izolat complet România de aliați. Tratatul de la București a fost extrem de grav pentru România.

Totodată tratatul de la Versailles prevedea crearea în Europa postbelică sistemul securității colective la care România a participat, i-a impus Germaniei condiția de a recunoaște schimbările teritoriale ce vor avea loc în Europa de după război, inclusiv schimbările față de România. Tratatul de la Versailles a creat Societatea Națiunilor (Liga Națiunilor) la care România a făcut parte, mai

ales prin activitatea marelui diplomat Nicolae Titulescu.

Tratatul de la Saint-Germain-en Laye (Sen-Jermen-an Le) era semnat la 10 septembrie 1919 cu Austria. Austria a fost îndatorată să renunțe în favoarea României la toate drepturile ei asupra Bucovinei. Tratatul de la Neuilly-sur-Seine (Nain-siur-sen) semnat la 27 noiembrie 1919, nu prevedea schimbări teritoriale, însă a creat posibilitate pentru România de a fi rupt tratatul de la București din 7 mai 1918. Tratatul de la Trianon semnat la 4 iunie 1920 a fost extrem de important pentru România. El a atribuit României teritoriul Transilvaniei cu o populație aproape în întregime românească⁴. Tratatul de la Sévres (Sévre) semnat în ziua de 10 august 1920 a stabilit hotărârile dintre România și Iugo-Slavia trecând pentru România numai o parte din Banatul românesc. Ultimul dintre tratate a fost Tratatul de la Paris, semnat la 28 octombrie 1920. S.U.A. n-a semnat tratatul și nu l-a ratificat. Japonia la semnat, dar nu l-a ratificat. Aceasta a creat pentru România mari probleme cu privire la Basarabia, unită benevol prin hotărârea Sfatului Țării din 27 martie (9 aprilie) 1918.

Prin hotărârea din 28 octombrie 1920 a consiliului Suprem România a căpătat o recunoaștere în cea mai delicată problemă ce a avut-o la conferința păcii. „Hotărârea este un act internațional, deplin valabil și obligator, ieșit, în urma unei deliberări, din hotărârea unanimă a țărilor care compuneau Consiliul Suprem”⁵. Din Consiliul Suprem făceau parte Anglia, Franța, Italia și Japonia⁶.

În Convenția asupra Basarabiei încheiată la 28 octombrie 1920 la Paris între imperiul Britanic, Franța, Italia, Japonia pe de o parte și România, pe de altă parte se semna (art. 1). „Înaltele părți contractante declară că recunosc suveranitatea României asupra teritoriului Basarabiei, cuprins între frontiera actuală a României, Marea Neagră, cursul Nistrului de la gura și până la punctul unde este tăiat de vechiul hotar dintre Bucovina și

⁴ Eugen J. Melic. Principiul naționalităților și întregirea României. Chișinău, 1991, P.98.

⁵ Basarabia. Iași, Editura Agora, 2000, P. 142.

⁶ Ibidem, P.139.

Basarabia, și acest vechi hotar”. Greșala delegației române constă în aceea că n-a insistat că tratatul să nu prevadă ratificarea lui obligatorie de toate țările semnate. Nu s-au așteptat la potlogării din partea unor membri ai Consiliului Suprem care au semnat documentul. „Tratatul de față va fi ratificat de puterile semnate. El nu va intra în vigoare decât după depunerea acestor ratificări și cu începere de la intrarea în vigoare a tratatului semnat de principalele puteri aliate și asociate și România... Depunerea ratificării se va face la Paris”⁷. Anglia, Franța, Italia au ratificat tratatul, Japonia nu.

Dar oare neratificarea tratatului schimbă esența lui, având în vedere semnarea din partea Angliei și Franței ca fondatorii Antantei, și Italiei ca membru acestei alianțe, ca și România.

Aceste țări aveau drepturi de a determina soarta Europei. S.U.A. și Japonia au participat la război din partea Antantei, dar n-au făcut parte din această structură militară și politică. Față de tratatul de la Paris din 28 octombrie 1920 se înaintează cerințe ce nu se iau în considerație la analiza altor tratate.

Nu trebuie să mergem prea departe. Luăm tratatul de la Versailles. Delegația S.U.A. a semnat tratatul dar senatul nu l-a ratificat. N-au ratificat tratatul de la Versailles și senatorii din Ecuador și Hidjas*. Nimenea niciodată n-au pus la îndoială valoarea politică și juridică a acestui tratat. Același cu Societatea Națiunilor nerecunoscută de S.U.A. A spus cineva că crearea acestei societăți este nelegitimă. De ce atunci de la tratatul de la Paris din 28 octombrie se cer acele condiții care nu se impun altor tratate de importanță mare.

Din păcate nu numai specialiști străini contestă valabilitatea Tratatului de la Paris. Au început să apară publicații din partea unor specialiști români care pun la îndoială valoarea juridică a tratatului. Iată ce scrie Ludmila Rotari (Universitatea „Ovidius” Constanța) în articolul intitulat „Tratatului de la Paris din 28 octombrie 1920. Valoarea

juridică acestui tratat.”⁸ „Deși Tratatul de la Paris nu poartă semnatura „S.U.A., istoricul Gheorghe Buzatu, în urma cercetărilor în arhivele americane, a ajuns la concluzia că ei au recunoscut Unirea Basarabiei cu România de jure și de facto la data de 1 iulie 1933. Cât de plauzibilă este această ipoteză în condițiile când la 16 noiembrie 1933 S.U.A. au stabilit relații diplomatice cu Uniunea Sovietică și n-au cerut de la sovietici recunoașterea Unirii Basarabiei ? Astfel au procedat și statele care au ratificat acest tratat – n-au cerut de la Uniunea Sovietică recunoașterea legitimați Unirii Basarabiei, ceea ce denotă într-adevăr lipsa de valoare juridică a acestui tratat, după cum a menționat și Nicolae Titulescu”⁹. Da oare țările ce au stabilit relații diplomatice cu U.R.S.S. au cerut ca această să recunoască Tratatul de la Versailles, de la Saint-Germain-en Laye, de la Neuilly-sur-Seine, Trianon, Sévres? Să recunoască sistemul securității colective? Iarăși să cere de la Tratatului de la Paris din 28 octombrie 1920 ceea ce nu se cere de la altele. Ludmila Rotari apelează la Nicolae Titulescu care într-adevăr s-a pronunțat asupra valorii juridice a acestui Tratat care era considerat drept garanție pentru România. În Memoriu adresat regelui Carol, scrie Ludmila Rotari, Nicolae Titulescu a încercat să dea răspuns la această întrebare. „În viziunea marelui diplomat partea română a făcut o mare greșală de a considera acest tratat ca o sursă de drept, cu condiția că el să fie ratificat de către semnătari, iar altă greșală a fost aceea de a nu cere de la Japonia ratificarea lui, fapt care face tratatul lipsit de putere juridică. El consemna: „din punct de vedere juridic Tratatul de la Paris din 1920 nu ne poate da Basarabia”¹⁰. Iarăși revenim la două standarde în apreciere. Dacă Hitler nu semna Tratatul de Neagresiune cu Uniunea Sovietică și protocolul adițional secret, care a permis U.R.S.S. să acapere în 1940 Basarabia, problema ca atare nici nu apărea: a avut

⁷ Ion Șișcanu. Unirea Basarabiei cu România. 1918. Chișinău, „Tipografia Centrală”, 1998, P. 348-349

* Azi Hidjasul face parte din Arabia Saudită.

⁸ Ludmila Rotari. Tratatul de la Paris din 28 octombrie 1920. Valoarea juridică acestui tratat, în Analele Asociației Naționale a Tinerilor Istoricilor din Moldova. Anuar Istoric, Chișinău, 23002, nr. 3, p. 107-109.

⁹ Ibidem, p. 109.

¹⁰ Ibidem, p. 108

Tratatul de la Paris din 1920 valoare juridică sau nu. Altfel Tratatul n-a garantat României Basarabia și de aici diminuarea importanței lui.

Se întreabă, dar ce tratate din perioada interbelică au garantat ceva? A garantat ceva Tratatul de la Versailles, sistemul securității colective în Europa, Societatea Națiunii, Tratatul Briang-Kellogg, Protocolul de la Moscova, Convenția de la Londra de determinarea agresorului și multe altele. Toate au fost încălcate de doi bandiți: Hitler și Stalin și de țările lor, pentru ceia ce s-a întâmplat poartă vina majoritatea absolută a populației din aceste țări, fiindcă au susținut activ politica expansionistă a regimurilor lor totalitare. De ce ar cere în așa condiții ca Tratatul de la Paris din 28 octombrie 1920 neapărat trebuia să asigure ceva pentru a fi recunoscută valoarea lui. Da, în Europa au rămas țări după cel de al Doilea război mondial, stabilite de Tratatul de la Versailles. Au rămas nu în baza puterii tratatului, ci din cauza lipsei de forță a U.R.S.S. de a submina sub sine acestea țări.

Valoarea Tratatului de la Paris din 28 octombrie 1920 trebuie să fie apreciată și din alt punct de vedere: până nu demult românii rămâneau un popor – obiect de schimb a marilor puteri din Occident și Rusia, inclusiv și Rusia sovietică, care continua tendințele expansioniste ale imperiului rus. România abia în ultimii ani a ieșit din situația aceasta umiltoare. Basarabia și Transnistria încă să află în așa situație: și S.U.A. și Uniunea Europeană continuă să facă multe cedări Rusiei pe socoteala românilor (moldovenilor) de la Răsărit de Prut. Aici e problema tratatelor de așa gen.

Istoricul Ion Țurcanu constată: „Cele două mari neajunsuri ale Conferinței de la Paris au fost: a) incapacitatea pacificării definitive a Germaniei și a Rusiei bolșevice, adică de a crea mecanismul care să le fi forțat pe acestea să respecte ordinea internațională, și b) lipsa coeziunii Alianților, care a avut printre urmările cele mai grave – refuzul S.U.A. de a recunoaște Tratatul de la Versailles și de

adera la Liga Națiunilor”¹¹. Acestea, și comportarea răuvoitoare a japonezilor, vor genera pericolele care vor surpa slabele temelii ale păcii puse de sistemul Versailles. Tratatul de la Paris din 28 octombrie 1920 ca atare a fost lipsit de posibilitatea de a garanta Unirea Basarabiei cu România prin comportarea nedemnă a Marilor Puteri.

¹¹ Ion Țurcanu. Istoria relațiilor internaționale. Chișinău, Litera, 2005, P. 124.

POLITICA DE VECINĂTATE A UNIUNII EUROPENE: EVOLUȚIE ȘI PRECEPTE PENTRU REPUBLICA MOLDOVA

Andrei Scrinic, doctorand

Facultatea de Istorie și Psihologie, U.S.M.

La începutul secolului al XXI-lea Uniunea Europeană, după realizarea unor reforme importante, în special, în domeniul instituțional, s-a simțit destul de puternică pentru a realiza cea mai mare extindere din istoria existenței sale. Însă, această extindere nu a fost doar dovada creșterii dimensiunii politice ale Uniunii Europene, dar reflecta necesitatea lărgirii, atât rolului său pe arena internațională, cât și a contribuției sale la noul ordine mondială, în calitate de actor-cheie în concertul global. În același timp, Uniunea Europeană tindea să-și asigure securitatea internă, inclusiv, prin realizarea obiectivului de creare a unei sfere de influență la periferia sa, de-a lungul hotarelor terestre și maritime. Drept urmare, Uniunea Europeană (UE) a inițiat un proces de cooperare strânsă cu regiunile care se aflau în proximitatea ei geografică.

Concomitent, din partea țărilor care au hotare comune cu statele membre UE, în special, din partea statelor care se situează pe continentul european, exista o anumită presiune asupra instituțiilor europene în vederea integrării totale a acestor state în UE. Din aceste cauze, UE a fost nevoită să dezvolte o nouă politică în raport cu statele vecine, care s-ar afla la limita între cooperare și integrare.¹ Încă la începutul anului 2002 au apărut câteva declarații oficiale la nivel european cu scopul apropierii cu statele din vecinătate de est. Astfel, pe 15 aprilie Consiliul de Afaceri Generale sonorizat de președinția spaniolă a efectuat un schimb de opinii privind viitorul UE extinse și a vecinilor săi estici. De aceea, Consiliul de Afaceri Generale saluta intenția Comisiei și a Înalțului Reprezentant pentru politica externă a UE, Javier Solana, de a găsi și evidenția posibilitățile, de a întări relațiile cu vecinii estici, în funcție de rezultatele politice și economice obținute². Drept consecință, în septembrie 2002, la reuniunea Consiliului de Afaceri Generale și Relații Externe, în baza

prezentării comune efectuate de Javier Solana și Christopher Patten, s-a efectuat un schimb de opinii în vederea dezvoltării relațiilor cu vecinii de est, în special, abordarea diferențiată în raport cu Ucraina, Belarus și Moldova, în contextul conturării „*Europei extinse*”³.

Lucrul în această direcție a fost început de către Consiliul pentru Afacerile Generale și Relațiile Externe în noiembrie 2002, sub președinția daneză, care a subliniat, în special, vecinii tereștri – Ucraina, Moldova, Belarus⁴. Această instituție declara necesitatea promovării dezvoltării democrației, precum și promovarea unor reforme economice, dezvoltarea comerțului, susținerea în procesul atingerii stabilității și a prosperității de către „noii vecini”. O importanță deosebită o avea faptul că se propunea abordarea unor strategii specifice pentru fiecare din aceste state. Spre exemplu, Acordurile de Parteneriat și Cooperare (APC) semnate cu statele CSI și Mongolia, practic, nu difereau unul de altul într-o măsură semnificativă. Totuși, poziția europeană a fost ambiguă, deoarece această inițiativă a fost văzută de oficialii europeni în strânsa legătură de cooperarea cu Federația Rusă, care este „partenerul-cheie” pentru UE.

În continuare, Consiliul European de la Copenhaga din 12-13 decembrie 2002 a confirmat că Uniunea Europeană rămâne convinsă să evite noile linii de divizare în Europa, promovând stabilitatea și prosperitatea internă și peste hotarele UE. Summit-ul european a subliniat că UE trebuie să utilizeze posibilitatea oferită de ultima extindere în scopul consolidării relațiilor cu vecinii în baza unor valori comune, precum: democrația, respectarea drepturilor omului și supremația legii, susținerea reformelor economice și a dezvoltării durabile⁵.

Drept rezultat, pe 24 februarie 2003 președinția elenă a organizat adunarea Consiliului pentru Afaceri Generale și Relații Externe la care primul titlu de dezbateri a

constituit problema „noii vecinătăți” pe marginea căreia s-au început discuțiile inițiate de Consiliu în septembrie 2002⁶. La această reuniune a fost prezentat un raport al comisarului Patten, după care se aștepta o comunicare a Comisiei Europene la acest subiect.

Pentru a evita o scădere a interesului din partea statelor din Europa de Est care nu ar putea să accedă în UE și pentru a calma populația „vechilor” membri îngrijorată de problema migrației ilegale, Comisia Europeană în comunicatul său către Consiliul Uniunii Europene și Parlamentul European din 11 martie 2003 a propus o nouă inițiativă – noua vecinătate⁷. Pentru prima dată, oficial instituțiile europene au pus problema relațiilor cu statele devenite noii vecini după eventuala extindere a UE spre Est și Sud. Astfel, a fost propusă Noua Politică Europeană de Vecinătate pentru Rusia, statele CSI de Vest (Republica Moldova, Ucraina, Belarus), statele din Maghreb (Algeria, Egipt, Israel, Iordania, Liban, Libia, Maroc, Autonomia Palestiniană, Siria, Tunisia).

Oficialii europeni au prezentat mai mulți factori care au favorizat adoptarea unei Noii Politici Europene de Vecinătate (PEV):

- importanța extinderii atât pentru UE, cât și pentru statele cu care există frontiere terestre și maritime comune⁸;
- Interdependența politică și economică cu vecinii Uniunii Europene;
- Asigurarea coeziunii sociale și a creșterii economice față de cetățenii UE necesită aceeași obligație și pentru „vecini”.

Reacția altor instituțiilor europene la inițiativa privind „noua vecinătate” a fost pozitivă. Spre exemplu, Consiliul pentru Afaceri Generale și Relații Externe, reunit pe 18 martie 2003, a salutat această propunere a Comisiei, precum și contribuția Înaltului Reprezentant pentru Politică Externă a UE, Javier Solana. Pe baza acestora, dezbaterile în cadrul acestui Consiliu s-au axat pe câteva direcții:

- Unii reprezentanți au accentuat necesitatea aplicării principiului diferențierii în relații cu statele vecine;

- în același timp, trebuiau utilizate aceleași metode față de aceste state bazate pe „valori comune” (drepturile omului, democrația, supremația legii), precum și obiective similare: migrația, combaterea crimei organizate, economia de piață, dezvoltarea durabilă;
- această inițiativă trebuie separată de problema obținerii statutului de membru al UE⁹.

Discuțiile privind „noua vecinătate” au continuat și pe 14 aprilie 2003 (în apropiata perspectivă a Conferinței Europene de la Atena care urma să aibă loc pe 17 aprilie 2003), când Consiliul pentru Afaceri Generale și Relații Externe a subliniat că extinderea este „unica oportunitate” pentru întărirea cooperării și a interdependenței cu statele care urmau să devină state vecine cu UE. Însă președinția elenă a accentuat că „noua vecinătate” nu trebuie să decidă, în prealabil, problema viitorului statut de membru al UE¹⁰.

Pentru realizarea obiectivelor propuse în cadrul PEV, oficialii europeni au propus modificarea politicilor promovate de UE în domeniul politic extern, securității, comerțului, dezvoltării, mediului ș.a. Mai târziu, pe 26 martie 2003, delegația suedeză la Consiliul UE prin Secretariatul General a făcut câteva propuneri privind „noua vecinătate”, cu adoptarea strategiei „de doi pași” pentru Noii vecini”:

1. fiind preocupați, în special, de problema lărgirii hotarului comun cu Rusia, dezvoltarea economică slabă a noilor vecini din Estul Europei, statele scandinave pledau pentru stimularea dezvoltării pe vectorul oriental odată cu lansarea unor proiecte în corelație cu aderarea mai multor state care urma să aibă loc în 2004 cu scopul elucidării consecințelor pozitive ale extinderii UE¹¹;
2. UE trebuia să promoveze dezvoltarea comerțului și a investițiilor, integrarea regională cu scopul de a reduce impactul criminalității organizate, traficului de ființe umane și imigrației ilegale. Delegația suedeză propunea ca actorii-cheie pentru înfăptuirea acestor acțiuni

de ordin local trebuie să fie autoritățile locale.

La aceeași ședință a Secretariatului General al Consiliului UE, delegația finlandeză, la rândul său, a propus un nou cadru pentru relațiile cu „noii vecini”. Poziția finlandeză se fonda pe argumente destul întemeiate: instrumentele financiare existente în domeniul cooperării transfrontaliere sunt ineficiente din cauza că nu sunt destinate unor astfel de scopuri; în plus, coordonarea între programele comunitare sus-menționate s-a dovedit a fi complicată¹². Delegația finlandeză susținea ca noul instrument trebuie să se bazeze pe programul INTERREG din cauza că acest program fondat pe principii de operativitate a fost cel mai eficient sprijin al cooperării transfrontaliere între statele membre; oricum, se propunea ca elementele acestui program să fie incorporate în noul sistem de cooperare cu „noii vecini”.

O trasatură comună a pozițiilor acestor două state scandinave este și pragmatismul în aprecierea „noilor vecini” în perspectiva aderării celor zece state în 2004; astfel, în ambele comunicate Republica Moldova, nu trebuia să fie inclusă în calitate de beneficiar al acestor programe comunitare, deoarece, la acel moment, nu exista hotărâre comună cu UE.

Reacția instituțiilor europene de tip interguvernamental a apărut destul de rapid. Pe 10 aprilie 2003, Președinția UE a adresat o notă Consiliului UE, în care se sublinia tendința UE de a-și consolida relațiile cu vecinii. Președinția UE sublinia că va lua în considerație diversitatea regiunilor și țărilor vecine, precum și obiectivele lor strategice.

În continuare, Președinția UE susținea propunerea Comisiei UE de a diferenția statele vecine prin intermediul planurilor de acțiuni în scopul aprecierii consistenței și credibilității strategiei UE dintre state. Consistența PEV se preconiza să fie analizată în coordonare cu organizațiile și instituțiile financiare internaționale.

Referindu-se la vecinii de Est într-o UE extinsă, Președinția atenționa că trebuie de diferențiat politica vecinătății de posibilitatea obținerii statutului de membru al UE în perspectiva de lungă durată. În plus, Uniunea

Europeană ar trebui să se bazeze pe APC semnate cu statele din CSI pentru asigurarea securității și prevenirea conflictelor. Președinția recomandă ca pentru Ucraina și Republica Moldova să se ofere oportunități de acces la Piața Unică a UE, cu includerea lor în politicile sectoriale. Aceste noi domenii de cooperare urmau să fie reflectate în planurile de acțiuni pe parcursul anului 2004. Acest document ar fi putut crea baza pentru semnarea unor noi Acorduri de Vecinătate în ultima fază¹³.

Procesul extinderii favoriza nu doar creșterea interesului din partea UE pentru „noii vecini”, dar și a contribuit la procesul activizării guvernelor statelor, care urmau să beneficieze de noua inițiativă, fapt confirmat și de Consiliul UE pe 13 octombrie 2003. La această reuniune oficialii europeni au ajuns la câteva concluzii:

1. „statele partenere” au manifestat un interes deosebit pentru noua inițiativă. În baza raportului comisarului Günter Verheugen, urma ca până la începutul anului 2004 Comisia, cu ajutorul Înalțului Reprezentant, Javier Solana să elaboreze propuneri detaliate pentru planuri de acțiuni cu scopul aprobării lor în iunie 2004;
2. Consiliul a salutat comunicarea comisiei privind „instrumentul noii vecinătăți”, în special, pentru cooperarea transfrontalieră, inclusiv cea transregională și transnațională;
3. a fost susținută inițiativa Comisiei privind crearea programelor destinate realizării obiectivelor PEV în perspectiva creării unui „instrument de vecinătate” unic¹⁴.

La 16 aprilie 2003, la Atena, zece state candidate din Europa Centrală și de Est – Cehia, Cipru, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Slovacia, Slovenia, Ungaria – au semnat Tratatul de aderare, pentru ca la 1 mai 2004 să devină membri oficiali ai Uniunii Europene. Astfel, numărul statelor membre ale UE s-a extins la 25, însumând o populație de circa 450 milioane de oameni. Următorul val preconizat de instituțiile europene pentru anul 2007 urma să cuprindă Bulgaria și România.

* * *

După obținerea independenței, Republica Moldova a trecut de la simpla aspirație de integrare europeană la statutul de țară vecină a Uniunii Europene.

Inițial, demersul proeuropean al autorităților de la Chișinău se manifesta inconsecvent, din cauza că Republica Moldova încerca să împace calitatea de membru a CSI cu opțiunea europeană*. Însă, după summit-ul statelor membre ale CSI de la Ialta – renumit prin ideea de a crea între cele patru mari state ale CSI (Rusia, Belarus, Kazahstan, Ucraina) un spațiu economic comun fără a admite statele mici – Republica Moldova și-a reiterat mai ferm aspirațiile sale proeuropene. La 13 noiembrie 2002, prin decret prezidențial, a fost instituită Comisia Națională pentru Integrare Europeană (CNIE), iar ulterior - Comisia Parlamentară pentru integrare europeană și Departamentul pentru Integrare Europeană în cadrul Ministerului Afacerilor Externe. Șeful statului Vladimir Voronin, în alocățiunea sa, rostită la Atena în aprilie 2003, a subliniat că orientarea externă este pentru Republica Moldova nu doar revenirea la cultura și civilizația europeană, dar și un proces de racordare la standardele și normele politico-economice europene.

Drept răspuns la lansarea PEV, Concepția Integrării Europene a Republicii Moldova, prezentată la Bruxelles în septembrie 2003, menționa necesitatea aplicării diferențiate a celor două concepte lansate în cadrul PEV, și anume: „Europa Extinsă” și „Vecinătatea”¹⁵.

Deși opțiunea proeuropeană a fost enunțată în mai multe rânduri de către oficialii moldoveni, politica externă a Republicii Moldova a fost mereu duplicitară. Procesul de luare a deciziilor este aproape în totalitate lipsit de transparență. De exemplu, elaborarea Concepției integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană, care a fost menționată mai sus, s-a tergiversat, iar varianta trimisă Comisiei Europene (septembrie 2003) n-a fost

văzută nici de membrii CNIE, nemaivorbind despre publicarea acestui document¹⁶.

Decizia cu privire la adoptarea Planului Individual de Acțiuni dintre Republica Moldova și UE (adoptată la finele anului 2003) este o realizare importantă a autorităților de la Chișinău. În prezent vehiculează ideea că Planul Individual de Acțiuni și Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei sunt documentele de bază pentru viitorul Republicii Moldova¹⁷. În plus, aceste strategii vor aprecia calitatea guvernării. Dar, în același timp, Planul de acțiuni este calificat de anumiți politicieni ca rezultat nesemnificativ, comparativ cu ceea ce au obținut statele din vestul Peninsulei Balcanice în Procesul de Stabilizare și Asociere.

Pentru a preîntâmpina o comparare a Republicii Moldova cu celelalte state beneficiare de PEV, diplomația de la Chișinău a insistat în cadrul acestei Concepții pe ideea acceptării Moldovei ca parte a Procesului de Stabilizare și Asociere pentru Europa de Sud-Est, împreună cu alte state balcanice. Însă, funcționarii europeni refuzau în mod ferm această schimbare pentru Republica Moldova, cerând mai multe acțiuni în realizarea prevederilor înțelegerilor existente. Drept dovadă a pragmatismului părții europene ne poate servi și faptul că Parlamentul European (PE) la ședința din 18 decembrie 2003 a adoptat o rezoluție referitoare la Republica Moldova. Legislatorii europeni atenționau asupra faptului administrării slabe și lipsei controlului democratic eficient asupra conducerii Republicii Moldova, nivelului înalt de corupție în economie, lipsa veniturilor din impozite și a controlului frontierei de est, sistemul social ineficient care face din Republica Moldova cea mai săracă țară a Europei¹⁸. Cu toate acestea, parlamentarii europeni invitau guvernul Republicii Moldova să respecte principiile democratice, drepturile omului, să intensifice procesul de reforme economice și sociale, în special, măsuri eficiente împotriva corupției, dreptul societății civile și a opoziției politice să exercite drepturile constituționale și obligațiile sale. În plus, deputații europeni considerau că soluționarea rapidă a conflictului transnistrean va contribui, în mod considerabil, la

* La summit-ul statelor membre ale CSI de la Chișinău (octombrie 2002), Republica Moldova a lansat propunerea de a aproba standardele CSI de cele ale UE.

stabilizarea economiei moldovenești și la consolidarea democrației. Pentru aceasta, precum a stabilit PE, era necesar ca guvernul și opoziția să se pronunțe în comun referitor la aspirațiile europene ale Republicii Moldova¹⁹.

Astfel, deputații europeni prin rezoluția din decembrie 2003 au adoptat o poziție critică față de guvernul Republicii Moldova, cerând mai multe acțiuni îndreptate spre democratizarea țării și crearea mecanismelor normale pentru funcționarea economiei de piață. În plus, PE acorda o atenție sporită sistemului social, care ar fi ridicat nivelul de trai și încrederea cetățenilor în viitorul lor.

În continuare, pe 24 februarie 2004, la Bruxelles a avut loc a șasea reuniune a Consiliului de cooperare între UE și Republica Moldova prezidată de Dick Roche, prim-ministrul al Irlandei, aflat în funcția de președinte al Consiliului, prim-ministrul moldovean, Vasile Tarlev, și, din partea Comisiei Europene, comisarul Günter Verheugen. La această reuniune a Consiliului de Cooperare a fost subliniată importanța apropiatei extinderi a UE pentru consolidarea interdependenței politice și economice între UE–Republica Moldova²⁰. În continuare, Consiliul de Cooperare UE–Republica Moldova a salutat extinderea APC asupra noilor zece state membre, care urmau să adere la UE la 1 mai 2004, însă partea europeană cerea ratificarea de către Moldova a protocolului de extindere a APC în termen cât mai restrâns.

În ce privește PEV, ambele părți au căzut de acord că aceasta oferă un cadru ambițios și real pentru întărirea relațiilor dintre UE și Republica Moldova. PEV permite Republicii Moldova să beneficieze din plin de procesul de extindere. Partea europeană a subliniat necesitatea implementării Planului de Acțiuni pentru infaptuirea reformelor politice, administrative și economice²¹. Acest fapt este extrem de important deoarece unii funcționari europeni, precum și unele instituții europene înțelegeau în mod eronat că Planul de Acțiuni este rodul unor eforturi ai părții moldovenești, impus într-o anumită măsură UE, care n-are nici o legătură cu acest plan. Este necesar de amintit faptul că acest Plan de Acțiuni era

menționat în comunicatul Comisiei Europene, care a propus statelor membre noua PEV.

În continuare, partea europeană a reiterat importanța soluționării diferendului transnistrean afirmând disponibilitatea de a se angaja prin diferite instrumente să susțină Republica Moldova în acest proces prin intermediul OSCE. Funcționarii europeni considerau că UE a favorizat opțiunea rezolvării conflictului pe cale pașnică prin statutul său de observator la Comisia Constituțională Comună, și, din cauza lipsei progresului în procesul de negocieri, la 23 februarie 2004 a interzis eliberarea vizelor pentru liderii transnistreni.

Ambele părți au stabilit drept scop comun colaborarea în domeniul Afacerilor Interne și al Justiției, în special: managementul migrației în contextul PEV, susținerea din partea UE în lupta cu spălarea banilor, precum și stabilirea strategii naționale anti-drog și implementarea ei la nivel național.

Documentul reflectă și tendința UE de a spori controlul hotarelor și asupra regimului vamal. UE încuraja cooperarea Republicii Moldova cu statele vecine în domeniul vamal și schimbul eficient de informații privind circulația de bunuri.

Partea europeană a reiterat necesitatea de a îmbunătăți climatul de afaceri din Republica Moldova în cooperare strânsă cu UE și instituțiile monetare internaționale. UE a solicitat părții moldovenești să urgenteze măsurile de combatere a corupției, implementarea legislației cu privire la dreptul la proprietate, inclusiv cea intelectuală, introducerea standardelor compatibile cu cele europene pentru ca UE să poată promova accesul Republicii Moldova pe Piața Internă, precum și acordarea preferințelor comerciale cu condiția îndeplinirii obligațiilor Republicii Moldova față de Organizația Mondială a Comerțului (OMC)²².

Consiliul de Cooperare a stabilit importanța armonizării legislației moldovenești cu acquis-ul comunitar, drept element-cheie în asigurarea implementării APC în cadrul PEV.

Uniunea Europeană a informat Republica Moldova despre decizia Consiliului

UE din 25 februarie 2003 de a majora, în contextul PEV, aportul Băncii Europene de Investiții pentru vecinii din Est la 500 milioane Euro pentru perioada 2004-2006. Drept urmare, partea europeană dorea să controleze implementarea angajamentelor asumate de Republica Moldova în contextul PEV.

Este important de subliniat că instituțiile supranaționale joacă un rol de avangardă în procesul apropierii cu statele vecine. Instituțiile europene de tip interguvernamental, de asemenea, susțineau promovarea politicii de vecinătate. Drept urmare, Consiliul European din 17-18 iunie 2004 a hotărât că vor beneficia pe deplin de PEV doar statele vecine care promovează valorile democratice.

Organele de stat ale Republicii Moldova încercau să efectueze mai multe prevederi declarate anterior, însă în realitate acțiunile acestora se reduceau la măsuri cu caracter simbolic. Spre exemplu, prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova la sfârșitul anului 2004 a fost instituită misiunea diplomatică a Moldovei pe lângă UE.

În anii 2004-2005 PEV a intrat într-o fază de expectativă. Cauzele tergiversării în procesul realizării politicii de vecinătate de către UE ar fi următoarele:

1. Uniunea Europeană a fost nevoită să-și concentreze eforturile asupra formalităților legate de aderarea celor zece noi membri la 1 mai 2004;
2. refuzul Olandei și Franței de a aproba Constituția Europeană, funcționarii europeni fiind nevoiți să se axeze pe rezolvarea problemelor legate de aceste manifestări ale „europesimismului”;
3. schimbarea componenței Comisiei Europene, responsabile de elaborarea documentelor oficiale;
4. problemele cu care s-au confruntat statele est-europene, în special, Ucraina; acestea fiind principalele beneficiare ale politicii de vecinătate;
5. prevederile documentelor semnate referitor la PEV nu au avut acoperire financiară pentru sprijinirea diferitor programe.

Doar după o pauză considerabilă, pe 24 octombrie 2006, a fost emis Regulamentul 1638/2006 al PE și al Consiliului UE care stabilea prevederile generale privind Instrumentul de Parteneriat și Vecinătate Europeană. Acesta se referea la articolele 179 și 181a al Tratatului privind Comunitățile Europene, acționând în conformitate cu articolul 251 al Tratatului. Funcționarii europeni subliniau importanța promovării PEV în coerență cu obiectivele și principiile Politicii de Dezvoltare a Comunității Europene conturate în Declarația comună intitulată „Consensul European de Dezvoltare” adoptat la 20 decembrie de către Consiliul UE, PE și Comisia Europeană²³. Regulamentul din 24 octombrie 2006 conține 32 de articole. În art. 1 sunt evidențiate subiectul și scopul general al Regulamentului cu referință la stabilirea Instrumentului de Vecinătate și Parteneriat de care beneficiază statele partenere prezentate în anexa documentului: Algeria, Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Egipt, Georgia, Israel, Iordania, Liban, Livia, Moldova, Maroc, Autoritatea Palestiniană, Federația Rusă, Siria, Tunisia, Ucraina²⁴.

În art. 2 al Regulamentului sunt prezentate obiectivele asistenței comunitare, în primul rând, impulsionează cooperării și integrării economice între UE și statele partenere prin implemetarea APC, acordurilor de asociere și a altor acorduri existente sau care vor apărea pe viitor între aceste părți. Regulamentul prevedea că Parteneriatul trebuie să fie co-finanțat de ambele părți, iar pregătirea, implementarea și monitorizarea programelor și a proiectelor să fie efectuată la nivel regional și local (art. 4)²⁵.

Astfel, putem afirma că se observă o anumită dinamizare a procesului de luare a deciziilor la nivelul instituțiilor europene privind PEV, abia după depășirea treptată a crizei în jurul Constituției europene și rezolvarea ultimilor formalități pentru aderarea României și Bulgariei la UE.

În literatura de specialitate există mai multe puncte de vedere privind Politică Europeană de Vecinătate. Spre exemplu, Dov Lynch, cercetător la Institutul Uniunii Europene de Studii de Securitate, într-o lucrare

științifică consacrată nemijlocit PEV²⁶, considera că extinderea UE din 2004 și proiectul Constituției Europene au avut un impact major asupra formulării PEV din mai multe cauze:

- noile state membre ale UE au diferite interese comparativ cu vechii membri;
- UE va avea hotare comune cu Belarus, Ucraina, Rusia și Moldova pentru care trebuie promovate de urgență politici noi;
- În anii 90 politica externă a UE s-a concentrat în jurul problemei aderare/ne-aderare, ceea ce s-a schimbat, precum consideră cercetătorul, din cauza că UE a devenit un actor mai împlinit în domeniul politicii externe, capabil să evite dihotomia menționată mai sus, evidențiind rația de activitate prin promovarea intereselor sale;
- cu toate că Politica externă și de securitate comună (PESC) promovată de către UE, a eșuat în Irak, în 2003 UE a devenit actor în domeniul securității odată cu operațiunile din Balcani și Africa. Criza irakiană a favorizat aprobarea Strategiei de Securitate, care are drept obiectiv principal existența la periferia UE a unor state „bine guvernate”.

Conform opiniei acestui autor, vecinii din Est (cu excepția Rusiei) formează un trio incomod: un stat autoritar [Belarus], Ucraina care își pierde vocația europeană declarată și Republica Moldova divizată de conflict.

Limitele, după opinia aceluiași cercetător, care neutralizează dorința și capacitatea de acțiune a statelor vecine, sunt următoarele:

1. tranziția complicată și nivelul înalt de corupție care cuprind domeniul public și cel privat;
2. administrație și instituții ineficiente, care limitează capacitatea lor de a utiliza ajutoarele externe și efectuarea reformelor profunde;
3. aceste state sunt divizate, fiind măcinate între Est și Vest (în cazul Moldovei se observa această divizare chiar din punct de vedere fizic)²⁷.

În fine, Dov Lynch consideră că PEV răspunde problemei promovării valorilor și intereselor UE în favoarea vecinilor, fără a oferi statutul de membru.

Annely Ute Gabanyi, cercetător principal la Institutul German pentru Relații Internaționale și Securitate din Berlin, în articolul său privind perspectivele Republicii Moldova în cadrul PEV, opinează că Republica Moldova, devenind vecin nemijlocit al UE, este un stat care „pare să genereze toate riscurile menționate în Documentul Strategiei de Securitate al UE din 2003”²⁸. În continuare, autorul recunoaște că „Moldova independentă... nu a primit același sprijin occidental pentru a se apropia de NATO și UE, precum statele baltice”. Cercetătorul german consideră că Republica Moldova, în noul mediu geopolitic din spațiul CSI, este pentru UE un câmp de testare al PESC (Politicii Externe și de Securitate Comună), și în cazul eșecului acestei politici există un mare risc de pierdere a credibilității UE în fața statelor vecine²⁹.

Cercetătorul român, Iulian Chifu, referindu-se la PEV, arată că obiectivele acesteia se vor schimba odată cu transmiterea președinției UE Republicii Federale Germania (decembrie 2006). În opinia lui I. Chifu, obiectivele reînnoite ale PEV trebuie să creeze carcasă pentru cooperarea destinată să consolideze aria de stabilitate, securitate și prosperitate la hotarele UE³⁰. Referindu-se la Comunicatul Comisiei din martie 2003, autorul menționează că pentru prima dată în istorie se oferea un parteneriat privilegiat din partea UE, inclusiv accesul la Piața Internă. Cercetătorul român propune reformularea și reformarea PEV, numită și „PEV plus”. Dimensiunile „PEV plus” sunt următoarele:

- a. hotarele Europei: politica ușilor deschise;
- b. specializarea PEV, în special, dimensiunii de Est;
- c. noile provocări și complexități: politica de securitate;
- d. dimensiunea energetică: valoarea adăugată a regiunii Mării Negre;
- e. justiție și afaceri interne: controlul asupra hotarului estic;

- f. contrabanda și eschivarea de la achitarea taxelor;
- g. piața de muncă: între migrația ilegală și circulația liberă;
- h. conflictele înghețate: spre o soluție corectă și durabilă;
- i. rolul României (la fel ca și cel al Poloniei) în bazinul Mării Negre pentru realizarea PEV în cadrul concertului european;
- j. noile instrumente de monitorizare și capacități de eficiență care vor aprecia progresul în reforme, progresul în diferite politici comparativ cu cele europene, în aplicarea Planului de Acțiuni.

Astfel, autorul român reformula majoritatea tezelor prezente într-un studiu precedent³¹, care printre avantajele bilaterale ale „noii vecinătăți”, atenționa ca PEV „trezește asocieri neplăcute cu politica „vecinătății apropiate” a Rusiei”, iar atât timp cât Republica Moldova și Ucraina vor fi plasate alături de Siria sau Maroc, PEV va fi doar „un eufemism” pentru a desemna „ne-Europa”.

Potrivit Irinei Taran, conferențiar universitar la Universitatea de Stat din Moldova, vecinătatea cu UE este prezentată de către conducerea de la Chișinău exclusiv pozitivă, efectuându-se o muncă activă pentru crearea unor relații de bună vecinătate cu UE³². Efectele negative referitor la apropierea hotarelor UE de Republica Moldova nu se afișează, iar acțiuni pentru minimizarea acestui impact practic lipsesc. Între aceste consecințe negative, precum subliniază în continuare aceeași cercetătoare, se numără trasarea hotarului zonei „Schengen” între România și Republica Moldova.

Politica „centrismului” UE se reflectă anume în inițierea în 2003 a PEV față de statele din CSI de vest, inclusiv Republicii Moldova, care prevede crearea așa-numitului „cerc de prieteni” ai UE cu care va menține relații strânse, însă aceste state vor fi lipsite de șansa de adevărată la UE. Interesele nu prea distinse ale UE privind relațiile de bună vecinătate nu corespund năzuințelor Republicii Moldova, și, prin urmare, aceasta trebuie să

ceară recompensă pentru funcțiile atribuite de către UE.

Alt cercetător din Republica Moldova, Radu Gorincioi este de părerea că neînțelegerea corectă a noilor realități geopolitice și a locului Moldovei în noua arhitectură regională a dejucat din nou planurile diplomatice ale Chișinăului, iar procesul de integrare europeană s-ar putea dovedi mai puțin complicat dacă Republica Moldova își va dezvolta relațiile sale cu UE pe două nivele: de actor instituțional unitar și la nivel de conglomerat de actori, ținând cont de interesele și temerile care există în statele membre³³.

Politica noii vecinătăți are puncte comune cu conceptul *Europei lărgite*, care în opinia unor politologi, ar trebui să devină subiectul unei „doctrine Monroe Europene amicale, desigur ajustată la Europa secolului al XXI-lea...”³⁴. Politica noii vecinătăți nu este altceva decât o nouă abordare a relațiilor UE cu noii săi vecini care se reduce la cuvintele președintelui Comisiei Europene Romano Prodi: „Uniunea Europeană dorește să ofere noilor săi vecini toate avantajele de care beneficiază statele membre, excluzând participarea la procesul de luare a deciziilor”³⁵.

Astfel, prin politica noii vecinătăți, UE încearcă să contribuie la scoaterea Moldovei și Ucrainei din sfera de influență a Rusiei, deși inițial oficialii europeni au afirmat în mod deschis că noii vecini nu ar trebui să adere la UE cel puțin în următorii zece ani. Crearea unui spațiu economic comun cu UE ar oferi acestor țări noi șanse în fața provocărilor procesului de globalizare.

Putem trage concluzia că, în pofida intensificării relațiilor dintre Republica Moldova și UE, precum și cu țările Europei Centrale și de Est, în rândurile cetățenilor Moldovei se generalizează sentimentul unei izolări tot mai mari de restul Europei. Deși una din prioritățile PEV este intensificarea contactelor umane, procesul de extindere a zonei Schengen și de securizare a frontierelor crează mari dificultăți în promovarea cooperării transfrontaliere.

PEV poate fi considerată un compromis între dorința noilor state vecine cu UE de a deveni membre ale Uniunii și limitele UE de a absorbi

noi membri. Aplicarea ei va duce la conturarea unei regiuni pan-europene și mediteraneene, organizată după modelul cercurilor concentrice, conform ideii lui Jacques Delors promovate din anii 80 ai secolului al XX-lea.

În politica UE față de Republica Moldova se observă anumite momente discordante cu documentele bilaterale semnate. Astfel, în Comunicatul Comisiei Europene din 11 martie 2003 se menționează că relațiile UE cu Ucraina, Belarus și Moldova vor fi dezvoltate luând în considerare relațiile prioritare ale UE cu Rusia. Uneori, UE susține în mod pasiv politica neoimperialistă a Rusiei față de republicile ex-sovietice, ceea ce contravine nu numai intereselor naționale ale acestor țări, dar și celor ale întregii Uniuni Europene, dacă nu și întregului continent european.

Evoluția PEV condiționează accesul pe piața internă a UE de evoluția reformelor interne și procesul democratizării a statelor vecine. Această cerință, însă, nu pare suficient de concludentă, deoarece prin condiții similare au trecut statele din regiunea Maghreb, care nu au cunoscut schimbări esențiale în caracterul regimurilor politice existente. În plus, promisiunile UE privind alocarea unor fonduri financiare importante spre susținerea „noilor vecini” s-au dovedit a fi nerealizate, cel puțin până la sfârșitul anului 2006, din cauza complicațiilor survenite în procesul finalizării a ultimei extinderi a UE, precum și începerea unui nou ciclu de finanțare bugetară abia după anul 2007, care, probabil, și va putea susține real noile inițiative europene.

Oricum, putem trage concluzia că relațiile diplomatice dintre Republica Moldova și UE au devenit mai intense odată cu lansarea PEV. Realizarea prevederilor documentelor oficiale și, în special, a Planului de Acțiuni va apropia real Republica Moldova de UE, nu doar din punct de vedere geografic. În acest proces, ambele părți poartă o responsabilitate sporită pentru viitorul procesului aprofundării și extinderii integrării europene în regiunea Mării Negre.

Note:

¹ Pop A., Pascariu G. ș.a. *România și Republica Moldova – Între Politica Europeană de Vecinătate și Perspectiva extinderii Uniunii Europene*. Institutul European din România – Studii de impact III., p. 6-7

² 7705/02 (Presse 91), 2421st Council meeting General Affairs, Luxembourg, 15 April 2002, p. 10

³ Patten Chr., Solana J. *Wider Europe*, 7 August 2002, p. 1-5; 12134/02 (Presse 279) General Affairs and External Relations. 2450th Council session - External Relations, Brussels, 30 September 2002, p. 8

⁴ General Affairs and External Relations. 2463rd Council meeting – General Affairs, Brussels, 18 November 2002, I

⁵ 15917/02, Polgen 84, Council of the European Union. *Copenhagen European Council 12 and 13 December 2002, Presidency Conclusions*, revised version, Brussels, 29 January 2003, p. 6-7

⁶ 6604/03 (Presse 52), General Affairs and External Relations, 2487th Council meeting – External Relations, Brussels, 24 February 2003, p. 5

⁷ Commission of the European Communities. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. *New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours*, Brussels 11.3.2003, COM(2003) 104 final.

⁸ *Ibidem*, p. 3

⁹ 6941/03 (Presse 63), General Affairs and External Relations, 2495th Council meeting – External Relations, Brussels, 18 March 2003, p. 6

¹⁰ 8220/03 (Presse 105), General Affairs and External Relations, 2501st Council meeting – External Relations, Luxembourg, 14 April 2003, p. 7-8

¹¹ Council of the European Union, The General Secretariat, 31st March 2003. *Wider Europe - New Neighbourhood - Proposals from the Swedish delegation*, Brussels, 6 May 2003, 8999/03, p. 1-2

¹² Council of the European Union, The General Secretariat, 31st March 2003. *Wider Europe - New Neighbourhood - Proposals from the Finnish delegation*, Brussels, 6 May 2003, 8998/03, p. 3

¹³ Council of European Union. *Note from Presidency to Council. Wider Europe / Eastern and Southern Neighbours: Food for thought*, Brussels, 10 April 2003, 8395/03, p. 2-3

¹⁴ 13099/1/03 REV 1 (en) (Presse 292), 2533rd Council meeting – External Relations, Luxembourg, 13 October 2003, p. 5-6

¹⁵ *Strategia Europeană a Republicii Moldova*. Chișinău, 2005, p. 14-25

¹⁶ *Moldova pe calea spre Uniunea Europeană* (Conferința Internațională, 13–14 octombrie 2003) // <http://politicom.moldova.org>.

¹⁷ *Centrul de Politici Economice al IDIS “Viitorul” Monitorul Economic: analize și prognoze trimestriale*, trimestrul 3, 2005, p. 14; Arcadie Barbaroșie, Catalina Barbaroșie, *EU–Moldova Actions Plan and the Economic Growth and Poverty Reduction Strategy Paper: Comparative analysis*, Chișinău, 2005 // www.ipp.md

- ¹⁸ *European Parliament 2003-2004. Texts adopted at the sitting of Thursday 18 December 2003. P5_TA-PROV(2003)12-18, Provisional Edition, PE 339.905, p. 92*
- ¹⁹ *Ibidem*, p. 93
- ²⁰ Brussels, 24 February 2004, 6295/04 (Presse 50). *EU Council press release. Sixth Meeting of the Co-operation Council between the European Union and the Republic of Moldova*. Brussels, 24 February 2004., p. 1
- ²¹ *Ibidem*, p. 2
- ²² *Ibidem*, p. 3
- ²³ Official Journal of the European Union, C 46, 24.2.2006, p. 1
- ²⁴ Regulation (EC) No 1638/2006 of the European Parliament and of the Council of 24 October 2006 laying down general provision establishing a European Neighbourhood and Partnership Instrument, În: Official Journal of the European Union, 9.11.2006, L 310, p. 3,14
- ²⁵ *Ibidem*, p. 4-5
- ²⁶ Lynch, D. *The European Neighbourhood Policy*. În: www.eurojournal.org, June 2004, p. 1
- ²⁷ *Ibidem*, p. 3-4
- ²⁸ Gabanyi, Annely Ute. *The European Neighbourhood Policy – The Perspective of Moldova*, În: Foreign Policy in Dialogue, Volume 6 – Number 19, Trier, July 27, 2006, p. 52
- ²⁹ *Ibidem*, p. 57
- ³⁰ Chifu, Iulian. *The Eastern Dimension of the Neighbourhood Policy: a Romanian approach.*, p. 1

³¹ Chifu I., Robert I.ș.a. *Republica Moldova: spre Uniunea Europeană fără reforme democratice. Raport pe țară – 2004*. Chișinău, 2005, p. 346

³² Таран, Ирина. *Национальные интересы Молдовы в контексте европейской интеграции* În: Conferința Științifică Internațională – Politici economice de integrare europeană (23-24 septembrie 2005), ASEM, Chișinău, 2005, p. 177

³³ Gorincioi R. *Dimensiuni euro-atlantice și regionale ale diplomației moldovenești*, În: Cooperare regională și integrare europeană în Sud-Estul Europei: studiu de caz. Chișinău, USM, 2006, p. 57-59

³⁴ Emerson, Michael. *Europa Lărgită ca Doctrina Monroe a Uniunii Europene. Rezumatul politic CEPS*, nr. 27/octombrie 2002 // <http://www.ceps.be>

³⁵ *Moldova Suverană*, 5 martie 2004.

Summary

The present article represents a try to analyze the European Neighbourhood Policy promoted by EU towards to the Republic of Moldova. This study elucidates the problems connected to the first results of Moldavian-European cooperation on a new qualitative level within “the new neighbourhood”, the inconsistency to promote the foreign policy and pro-European orientation declared by the Moldavian Government, and also the unrealized requirements regarding the democratization and economic modernization of the Republic of Moldova.

АВТОНОМНОЕ ОБУЧЕНИЕ НЕМЕЦКОМУ ЯЗЫКУ И ПРОБЛЕМА СОЗДАНИЯ СИТУАЦИИ РЕЧЕВОГО ОБЩЕНИЯ НА ПЕРВОМ КУРСЕ

Липчану Ала
 Старший преподаватель, зав. каф. немецкой филологии
 КГПУ им. И. Крянгэ
 Денисова Эмилия
 доктор педагогических наук

Combination of different situations of individual teaching gives us possibility to use in educational process the whole row of new exercises and teaching methods of oral speech development.

Situations of verbal communication reflect definite educational theme and they are built around lexical – grammatical theme.

Material of the situation is interesting and earrees out the process of verbal communication by means of system of stimul.

В целях дальнейшего совершенствования высшего образования предусматривается оснащение учебных заведений современным оборудованием

современными технологиями обучения. Это определяет основную задачу высшей школы – улучшение качества подготовки специалистов. Особое внимание уделяется использованию автономного обучения как одному из новейших комбинированных и информационных средств.

Обобщая имеющийся опыт использования (проведения) автономного обучения в комплексе с сопутствующими и вспомогательными методическими приемами, мы покажем специфику его использования для активизации процесса овладения устной речью студентов 1 курса классификацию учебных ситуаций и

систему управления речевой деятельности студентов.

Обучение немецкому языку на первом курсе имеет своеобразные особенности. Это выражено в необходимости изучать систему немецкой речи в сочетании с концентрически расположенным языковым материалом, соблюдая при этом правильное соотношение сознательных и подсознательных видов работы, продуктивных и рецептивных видов речевой деятельности.

Использование автономного обучения способствует созданию искусственной коммуникативной среды и обеспечивает реализацию на учебных занятиях основных функций языка как средства общения (номинативной, указательной и контактной.)

Обучение на первом курсе языкового вуза определяется психологическими особенностями обучающихся. Этот возраст характеризуется сформированным логическим мышлением, способностью подходить к изучаемым явлениям. Однако, этому возрасту свойственна медлительность к выработке навыка активной речевой деятельности.

По мнению психологов, начальный период обучения характеризуется сильной обще учебной мотивацией. Использование автономного обучения расширяет возможности реализации в процессе обучения действенной мотивации, основой которой является потребность в овладении иноязычной речью. Эта потребность должна осознаваться и иметь личностный смысл для студента. Использование автономного обучения позволяет решить проблему учебной мотивации в двух планах: формы работы интересны, оживляют учебный процесс, а система заданий – стимулов побуждает студентов к активному говорению и использованию полученных ранее знаний.

Автономное обучение создает атмосферу коллективной познавательной деятельности, контролируемой и

направляемой педагогом, приобщает студентов к активной разговорной практике с использованием полученных на учебных занятиях знаний.

Овладение устной речью на уровне действий предполагает создание коммуникативной среды, моделирование ситуаций общения во время автономного обучения. При моделировании учебного процесса используются различные качества общения в условиях выполнения полноценных мотивированных действий.

Для обеспечения условий общения и создания атмосферы активной речевой деятельности используется система стимулов, которые служат поддержанию и реализации учебных и личностных мотивов. Стимулы имеют различные формы: стимулы инструкции, стимулы ситуации, смешанные вербально – ситуативные стимулы и другие. Автономное обучение является идеальной моделью коммуникации в виде образца и в функции системы стимулов, обеспечивающих и поддерживающих естественную мотивацию.

В рамках автономного обучения используются разнообразные формы и методы которые обеспечивают высокую эффективность в учебном процессе: прежде всего ситуации, созданные на занятии, отражают реальное речевое общение.

Ситуации автономного обучения способствуют активному восприятию учебного материала через сочетание вербального функционального действия. Создавая эффект действия, автономное обучение превращается в средство вовлечения студентов в процесс речевой деятельности. Здесь осуществляется непрерывная цепь коммуникативных взаимодействий студентов, участников ситуаций, между собой и с преподавателем. В этой связи автономное обучение следует рассматривать как одно из эффективных средств осуществления информационных коммуникативных процессов, где общения при помощи слова и действия делает возможным целенаправленное восприятие

иноязычного материала. Опираясь на данные психологии, можно говорить о положительном влиянии автономного обучения на развитие памяти, внимания, восприятия и интереса студенческой аудитории.

Автономное обучение, в силу своей специфики введения речевого материала, обеспечивает самоконтроль говорящего, который можно расценивать как один из показателей уровня владения устной иноязычной речью, и способ овладения речевыми умениями и навыками. Эффективность самоконтроля в общении определяется характером прямых и обратных связей, то есть тех побудительных импульсов – заданий, которые посылаются в аудиторию, и реакцией студентов на эти задания.

Коммуникативное взаимодействие осуществляет на двух уровнях: на уровне звучащей речи и на личностном.

Автономное обучение, в зависимости от конкретных задач, может быть представлено в ряде комплексных форм обучения:

1. аудитивное обогащение материала;
2. совмещение традиционных и современных форм обучения;
3. полное автономное обучение;

Сочетание в процессе автономного обучения нетехнических и технических средств обучения служит одной цели – научению устной речи, вносит разнообразие в учебный процесс и содействует его актуализации.

Для организации эффективного обучения с помощью автономного обучения выявляется то звено, которое определяет учебно – познавательный процесс в целом. Обеспечение эффективности работы в автономном обучении определяет наличие учебных ситуаций. Психологи определяют ситуацию как совокупность условий, речевых и неречевых, создаваемых в аудитории и обеспечивающих осуществление речевого действия с помощью разных стимулов.

Ситуация имеет специфические черты: она отражает определенную учебную тематику, но не повторяет учебное пособие по содержанию и строится вокруг определенной грамматической модели. Ситуация имеет четкий последовательный план и содержит своеобразную проблему.

Ситуация содержит компоненты (целевая установка, поставленная перед студентами), способствующие выполнению учебных задач по обучению устной речи. Содержание ситуации должно быть информативно и занимательно, что будет стимулировать поддержание интереса, в ней должна сочетаться эмоциональность речи с мимикой, жестиком, что будет обеспечивать процесс реальной коммуникации. В дальнейшем приведем ряд примеров), способствующих выполнению учебных задач по обучению устной и частично письменной речи.

A. Kreative Situationen die die Kommunikation anregen.

1. Sie sind in Heidelberg im Urlaub. Sie suchen ein Einzelzimmer mit Bad und WC für zwei Nächte. Sie haben nicht reserviert.
2. Schreiben Sie eine Anzeige. Sie suchen ein Wohnzimmer.
3. Sie telefonieren mit Ihrer Kollegin. Den Hörer nimmt aber Ihr Vater ab.
4. Sie sind Tourist in Nürnberg. Was sagen und fragen Sie?
5. Spielen Sie Einkaufsdialoge.
6. Machen Sie Interviews im Stadtzentrum.
7. Stellen Sie eine Person aus Ihrer Gruppe vor.
8. In der Stadt oder auf dem Land leben. Diskutieren Sie in der Gruppe. Führen Sie Pro- und Gegenargumente.
9. Sie Treffen jemanden aus Ihrem Studienkurs zufällig auf dem Markt.
10. Sie treffen eine Kollegin oder einen Kollegen von früher zufällig in einem Café.
11. Sie treffen eine Freundin oder einen Freund zufällig auf einer Party.

12. Machen Sie eine Skizze von einem Gebäude: Ihre Wohnung, Ihre Universität und sprechen Sie im Kurs.

13. Sprechen Sie über die Kulturen und Nationalitäten Ihres Landes.

B1.1. Ordnen Sie den Dialog (zwischen der Kundin und der Verkäuferin.)

Ja, er passt gut. Was kostet der Rock denn? Guten Tag. Ich suche einen Rock. Welche Farbe haben Sie denn gern? Ach, ich weiß noch nicht. Hier sind die Umkleidekabinen. Schwarz. Vielleicht auch dunkelgrün.

B1.2. Setzen Sie den Dialog fort.

B2. Bitte fragen Sie!

Welcher Brunnen ist das? – der schöne Brunnen in Nürnberg.

- Das ist rot.
- Die Stadt heißt Frankfurt.
- Apfelkuchen.
- Ich glaube Größe 40
- Das ist Zitroneneis.

B3. Was dürfen Kinder, was dürfen Sie nicht?

Was wollen Sie, was wollen Sie nicht?

B3.1. Verbinden Sie

- bis spät spazierengehen.
- Auto fahren

Was wollen Kinder - laut Musik hören.

- viel Eis Essen Das
- dürfen Kinder nicht.
- Grammatik lernen
- die Hausaufgabenmachen
- rauchen
- fernsehen
- im Haushalt arbeiten
- viel Schokolade essen
- Kinder wollen viel Eis essen.

C. Setzen Sie die Sätze mit Konjunktionen(und,aber,denn) und Adverbien: gut, gefährlich, langweilig, schädlich, anstrengend, unerträglich, spannend, fort . z.B: Kinder wollen viel Eis essen, denn das schmeckt.

Kinder dürfen nicht bis spät spazieren gehen, denn das ist gefährlich.

D. Projektarbeit: Chisinau – unsere Stadt.

1. Was gibt es in Chisinau? Sammeln Sie Ihre Ideen?

2. Wählen Sie ein Projektthema und arbeiten Sie in Gruppen: zB. Studium, Museen, Altersheim, Naturschutz, Bedienungsleistungen, Gesundheitswesen.

3. Sammeln Sie Informationen (Sprechen Sie mit Leuten, bringen Sie Prospekte mit.)

4. Schreiben Sie Texte zu Ihrem Thema, machen Sie eine Collage oder eine Wandzeitung.

E Stellen Sie ihre Arbeit im Kurs vor.

1. Projektarbeit: Meine Teilnahme am Jugendcamp in Sonnenberg (Deutschland).

- a. Leute in Sonnenberg kennenlernen.
- b. Mit Freunden ausgehen.
- c. In Sonnenberg arbeiten wollen (als was?)
- d. Eine Wohnung suchen.
- e. Das Museum besichtigen.
- f. Im Zentrum spazieren gehen.
- g. Fotos machen.

F. Berufe raten

Sprechintentionen: über Arbeitsbedingungen in verschiedenen Berufen sprechen.

Fertigkeiten: Sprechen, hören.

Wortschatz: Wortfelder „berufliche Tätigkeiten“ und „Arbeitsbedingungen“.

Teilnehmerzahl: Gruppen bis zu 20 Personen.

Ungefähre Spieldauer: 15 bis 20 Minuten.

Redemittel:

Arbeitest du /Arbeiten Sie im Freien?

in einer Werkstatt?

in einem Büro?

in einer Praxis?

in/bei... ?

im Sitzen?

im Stehen?

auch abends?

auch nachts?

allein?

mit Kollegen / Kolleginnen zusammen?

Verdienst du / Verdienen Sie viel Geld?
wenig Geld?

Hast du / haben sie?
einen ruhigen Arbeitsplatz?
einen lauten Arbeitsplatz?
am Wochenende frei?
eine Berufsausbildung gemacht?
eine Berufsschule besucht?
an einer Universität studiert?

Spielvorschlag

Jeder Mitspieler erhält eine Karte mit der gezeichneten Darstellung eines Berufes. Die Teilnehmer dürfen sich ihre Karten auf keinen Fall zeigen. Jeder Beruf ist im Kurs zweimal vertreten. Die Mitspieler haben nun die Aufgabe, durch Herumfragen, ihren Partner, der denselben Beruf ausübt, zu finden. Sie bewegen sich also gleichzeitig frei im Raum und stellen sich gegenseitig Fragen, die jedoch so gestellt sein müssen, dass sie nur mit „Ja“ oder „Nein“ beantwortet werden können (siehe Redemittel). Es ist nicht erlaubt, mit der direkten Frage nach dem Beruf zu beginnen. Da jeder nach dem Beruf fragt, von dem er selbst eine Zeichnung in der Hand hält, beinhalten die gestellten Fragen gewissermaßen eine Beschreibung des „eigenen“ Berufes. Es geht also nicht darum, den Fragenkatalog der Redemittel abzuarbeiten.

Bei 10 Berufsarten können maximal 20 Personen am Spiel teilnehmen. Bei weniger Teilnehmern werden paarweiseentsprechend

4.

weniger Karten ausgegeben. Ist die Teilnehmerzahl ungerade, wird entweder ein Beruf nur einmal ausgegeben – ein Teilnehmer fragt sich durch, findet jedoch keinen Partner –, oder ein Beruf wird dreimal ausgegeben – es sind also in diesem Fall auch die Paare zu befragen, die sich bereits gefunden haben.

Таким образом, ситуация, игры, создаваемые и внедренные в процессе автономного обучения, побуждает студентов к активной речевой деятельности. Конкретные условия обучения и само его содержание на первом курсе помогают определить резервы интенсификации учебного процесса. Таким является применение аудио – визуальных средств обучения. Это компенсирует недостаток и ограниченность речевых возможностей студентов в рамках традиционных занятий. С помощью автономного обучения создается своеобразная модель коммуникации, необходимая для изучения иностранного языка, когда речь преподавателя и учебник перестают быть единственными источниками информации.

Surse

1. Edelhoff Christoff (1999): Lerwerke und Autonomie. Aus Edelhoff Christoff, Westkamp Ralf (1999): Autonomes Fremdsprachenlernen. Ismaning: Heeber, S. 63 – 78.
2. Bimmel Peter, Rampillon Ute. Lernautonomie und Lernstrategien. – München. Goethe – Universität, 2000.
3. Rampillon Ute. Autonomes Lernen im Lernsprachenunterricht – ein Widerspruch in sich oder eine neue Perspektive. In: Die neueren Sprachen, H. 5/194, S. 460 ff.

UCRAINA – UNUL DIN PRINCIPALII PARTENERI AI REPUBLICII MOLDOVA

Tatiana Bîzgu
Doctorandă USM

Problema colaborării Republicii Moldova cu Ucraina este de o deosebită actualitate, avînd o conotație științifică, teoretică, politică cu implicații practice. Actualitatea ei este determinată și de faptul că Ucraina este una din țările-garante pentru reglementarea difirendului transnistrean, avînd un rol deosebit în soluționarea politică a acestui conflict. Cu atît mai mult că, la summit-ul GUAM-ului de la 22 aprilie 2005, președintele Ucrainei, Victor Iușcenko, a prezentat poziția părții ucrainene cu privire la mecanismele soluționării conflictului transnistrean.

Spre deosebire de țările mari, țările mici nu au posibilitatea de a se afirma pe arena politică internațională prin acțiuni de anvergură, de aceea ele trebuie să-și edifice politica externă pas cu pas. În acest sens, este extrem de important sprijinul altor țări, în primul rând al celor vecine. Ca urmare, în Concepția de politică externă a Republicii Moldova, relațiilor cu statele vecine li se acordă o prioritate absolută.

Relațiile diplomatice dintre Republica Moldova și Ucraina au fost inițiate în martie 1992. La 23 octombrie 1992 Republica Moldova și Ucraina au semnat Tratatul de bună vecinătate, prietenie și colaborare între Republica Moldova și Ucraina[1]. Prin acest Tratat s-a pus baza unor relații noi ale țărilor independente. Acest Tratat a fost ratificat la 1 noiembrie 1996 de Rada Supremă a Ucrainei și la 3 decembrie 1996 de Parlamentul Republicii Moldova.

Prevederile Tratatului au creat condiții propice pentru o cooperare fructuoasă în economie, transporturi, învățămînt, știință, sănătate, informatică, turism, sport etc.

Într-un interviu acordat Agenției „Infotag” la 18 mai 2001, în ajunul vizitei sale oficiale în Ucraina, președintele Republicii Moldova, V. Voronin, a menționat: „De Ucraina ne leagă o lungă istorie și realitatea zilelor de azi. În

Moldova se află cea mai mare diasporă ucraineană – 630.000 de persoane” [2].

Unul din cei mai importanți indicatori ai dezvoltării relațiilor noastre cu Ucraina este volumul operațiilor comerciale, evaluat în 1995 la 270 mln. dolari SUA, în 1996 – 300 mln dolari SUA [3], iar în 2000 – 350 mln dolari SUA [4].

Interesele comerciale și economice contribuie la apropierea dintre cele două state. Ucraina dispune de o uriașă piață de desfacere pentru produsele moldovenești. Datele despre volumul exporturilor din Moldova către Ucraina (în dolari SUA) sunt prezentate în Tabelul 1.

Comerțul este acea verigă de legătură care poate stimula nu doar relațiile economice, dar și pe cele politice dintre statele noastre.

Astfel, în decurs de numai cinci ani de colaborare moldo-ucraineană, din 1994 până în 1999, au fost încheiate mai mult de 20 de tratate și 64 acorduri bilaterale. O realizare de succes este crearea unei zone economice libere în regiunea Odesa cu participarea Ucrainei, Republicii Moldova și României [5].

Colaborarea economică a Republicii Moldova cu Ucraina a decurs în baza acestor acorduri. O importanță majoră are, de exemplu, Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la folosirea în comun și protecția apelor de frontieră, semnat la Chișinău la 23 noiembrie 1994[6].

La 13 decembrie 1993, la Kiev a fost semnat, între Republica Moldova și Ucraina Tratatul privind asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă și penală, ratificat la 4 noiembrie 1994 [7]. Acest act contribuie la menținerea unor relații de prietenie între cele două state, precum și la extinderea colaborării în sfera juridică.

În mod inevitabil, după declararea independenței, între cele două state au apărut anumite disensiuni, teritoriale sau legate de

disputarea proprietăților rămase pe teritoriul vecin.

Timp de șapte ani, 1992-1999, grupuri de experți au lucrat la soluționarea acestor probleme. Se schimbau președinți, guverne, parlamente, dar economiștii, serviciile de grăniceri, topograful continuau să negocieze linia viitoare a frontierei. Grație unor compromisuri reciproce, s-a ajuns la o variantă finală și au fost aprobate materialele cartografice respective.

Tratatul cu privire la frontiera de stat a fost semnat la 18 august 1999, în timpul vizitei oficiale a Președintelui Republicii Moldova, P. Lucinschi, la Kiev. Acest document prevede un schimb original de teritorii: Moldova cedează Ucrainei 7,7 km ai autostrăzii ucrainene Odesa-Reni care trec pe lângă satul Palanca și primește ieșire la Dunăre și Marea Neagră în regiunea satului Giurgulești, unde se construiește un terminal petrolier, precum și proprietățile Căilor Ferate ale Moldovei aflate pe teritoriul Ucrainei, în apropiere de Basarabeasca, și terenul aferent [8].

Este imposibil de stabilit cât de adecvat este acest schimb teritorial, unic, în felul său, în istoria mondială. Experții ambelor părți consideră că acesta era singurul aranjament mulțumitor. Desigur, ei erau conștienți că și în Moldova, și în Ucraina se vor găsi forțe politice care vor critica dur documentul semnat. Anume din aceste considerente, în timpul semnării tratatului, părțile contractante au convenit cu privire la sincronizarea procedurii de ratificare.

Merită să fie apreciat efortul deputaților din Rada Supremă, care au ratificat tratatul în cauză în condițiile unei situații politice interne extrem de complicate, în ajunul alegerilor prezidențiale din toamna anului 1999, și în pofida acuzațiilor de „trădare a intereselor naționale”, care se făceau auzite la Kiev în adresa autorilor acestui document.

Conform unor surse, Ucraina a cedat în raionul Basarabeasca proprietăți în jur de 50 mln dolari. Moldova a primit aproape 200 ha de teren. Valoarea financiară a terenului de la Giurgulești nu este mare, dar valoarea sa strategică este greu de estimat, datorită

faptului că, odată cu construirea terminalului, Moldova va avea acces liber la Marea Neagră.

Dintre toate formele de colaborare transfrontalieră regională cel mai înalt grad de instituționalizare la nivel de organe publice locale revine euroregiunilor.

Chestiunea creării euroregiunilor „Prutul de Sus” și „Dunărea de Jos” a fost pusă în discuție la întâlnirea dintre președinții celor trei state vecine: Ucraina, Moldova și România, din 3-4 mai 1997. Discuțiile s-au soldat cu luarea deciziei de a include în cadrul acestor euroregiuni unitățile administrativ-teritoriale corespunzătoare din Republica Moldova.

Această decizie și-a găsit expresia în Declarația comună a Președinților Republicii Moldova, României și Ucrainei privind colaborarea trilaterală din 4 iulie 1997. În articolul 5 se stipula: „A susține inițiativele și proiectele desfășurate cu participarea celor trei state, în special dezvoltarea colaborării transfrontaliere și a legăturilor directe între unitățile administrativ-teritoriale, crearea euroregiunilor *Dunărea de Jos* și *Prutul de Sus*, precum și a unei zone economice libere în regiunea Reni-Galați-Giurgulești”.

Continuarea acestui proces a fost asigurată de Declarația privind colaborarea trilaterală dintre Moldova, România și Ucraina, făcută la întâlnirea la nivel înalt de la Chișinău, la 22 octombrie 1998. Acest act accentua necesitatea de a sprijini organele administrației publice locale în eforturile de creare a euroregiunii „Prutul de Sus”. De asemenea, se acorda o atenție sporită eficientizării colaborării în cadrul euroregiunii „Dunărea de Jos”, creată cu puțin timp înainte [9].

Pe lângă documentele sus-numite, baza juridică a creării euroregiunilor „Prutul de Sus” și „Dunărea de Jos” este asigurată de Tratatul de bună vecinătate, prietenie și colaborare dintre Ucraina și Republica Moldova, semnat în octombrie 1992, și de Acordul încheiat între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Ucrainei cu privire la punctele de trecere la frontiera de stat moldo-ucraineană și simplificarea formalităților la trecerea frontierei de către cetățenii care

locuiesc în raioanele de frontieră, semnat la 11 martie 1997.

Trebuie de menționat că la summitul moldo-româno-ucrainean, desfășurat la 3-4 iulie 1997, a fost acceptată propunerea părții ucrainene referitor la crearea euroregiunii „Prutul de Sus” ca proiect-pilot, cu extinderea sa ulterioară și succesivă în euroregiunea Carpați–Marea Neagră în bazinele râurilor Prut, Nistru și Siret, cu elaborarea și aplicarea, în regiunile de frontieră, a unui sistem de cooperare între organele administrației de stat și ale administrației publice locale, între organisme specializate în protecția mediului, securitate ecologică, monitoring, apărare civilă, control sanitaro-epidemiologic, precum și între agenții economici.

Necesitatea fondării unei euroregiuni a devenit evidentă odată cu determinarea de către organele administrative centrale și locale și în special de către agenții economici din cele trei țări a cointeresării lor reciproce în implementarea unor mecanisme moderne de administrare, care ar asigura siguranța ecologico-tehnogenă la toate etapele ciclului vital de producție și consum. Ambii factori ar contribui la ridicarea capacității concurențiale a producției, ar stimula procesele de privatizare, atragere a investițiilor și reconstrucție, simultan cu crearea unui climat sigur de dezvoltare social-economică în regiune.

De asemenea, se proiecta crearea premiselor necesare pentru prelucrarea, realizarea și propagarea unor soluții noi unificate, care îmbină organic dezvoltarea social-economică a regiunilor cu principiile dezvoltării durabile (siguranță ecologico-tehnogenă, formarea unei conștiințe ecologice a populației etc.).

Un vector important al parteneriatului regional dezvoltat de Republica Moldova este regiunea Cernăuți. În decurs de mai mulți ani, raioanele Briceni, Edineț și Ocnița au colaborat fructuos cu această regiune ucraineană preponderent în sfera agriculturii. Era o colaborare directă, la obiect, în vederea soluționării unor probleme concrete apărute la partenerii de pe cele două părți ale graniței, fără pompă și politicianism. După reforma

administrativ-teritorială din Moldova, conducerea regiunii Cernăuți s-a adresat consiliului județului Edineț, ce reunea raioanele sus-numite, cu propunerea de a se semna un protocol de cooperare.

Dat fiind că Moldova și Ucraina sunt legate nu doar de o frontieră comună, ci și de tradiția unor relații de bună vecinătate, oficialitățile de la Chișinău și Kiev au trecut la o nouă etapă de cooperare, în care prioritare sunt aspectele economice.

La 9 iunie 2000, la Odesa, a avut loc Summit-ul Belarus–Republica Moldova–Ucraina. El a fost consacrat problemelor de asigurare a unor condiții favorabile pentru tranzitul de mărfuri pe teritoriul Ucrainei în direcția Nord-Sud, cu toate tipurile de transport. Programul întâlnirii prevedea și alte chestiuni importante cu privire la comerț și aprovizionarea cu energie [10].

La 16 iulie 2001 între Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul de Miniștri al Ucrainei a fost încheiat Acordul cu privire la regimul utilizare a sectorului de autostradă ucraineană Odesa-Reni, care trece prin teritoriul Republicii Moldova, precum și a sectorului prin care trece acesta [11].

În ultimii ani au fost atinse înțelegeri principiale într-un șir de chestiuni contradictorii, de exemplu: recunoașterea proprietăților Republicii Moldova din Ucraina, problemele teritoriale ș.a. Anume acest nod de probleme împiedica dezvoltarea relațiilor moldo-ucrainene. Totuși, a mai rămas un mic „nod”: amplasarea pe teritoriul ucrainean a unor posturi vamale moldo-ucrainene, a căror creare este o măsură indispensabilă după ce Chișinăul oficial a introdus noi sigilii vamale la 1 septembrie 2001, iar administrația de la Tiraspol nu dorește să recunoască regulile vamale internaționale.

În problema Transnistriei Ucraina a susținut consecvent la toate nivelele integritatea teritorială a Moldovei. Fiind un stat-garant, Ucraina propune efectuarea unor consultații multilaterale, cu participarea părților din conflict și a Ucrainei, Rusiei și OSCE în calitate de mediator.

În octombrie 2001, șefii cabinetelor de miniștri ai Moldovei și Ucrainei au parafat

procoloalele cu privire la schimbul de instrumente de ratificare a Acordului privind frontiera de stat dintre Moldova și Ucraina, încheiat în 1999, și a Acordului privind reglementarea proprietății, încheiat în 1994. Miniștrii Culturii ai Moldovei și Ucrainei au semnat un Acord de cooperare pentru anii 2001-2005. Conducătorii organelor administrației locale din județele de frontieră din Moldova (Edineț, Cahul, Lăpușna, Soroca și Tighina) și regiunile învecinate din Ucraina (Odesa, Vinița și Cernăuți) au elaborat împreună un protocol privind întâlnirea consacrată dezvoltării cooperării transfrontaliere și regionale. În afară de aceasta, cei doi prim-miniștri au semnat un protocol conform căruia părțile se obligă să încheie procesul de negocieri în problema creării unor posturi vamale mixte. Acest document cuprinde și angajamentul părții ucrainene de a institui o comisie guvernamentală specială care va studia chestiunile legate de proprietățile Republicii Moldova din Ucraina, precum și includerea pe agenda Comisiei interguvernamentale pentru cooperare comercial-economică a chestiunilor referitor la reducerea taxelor vamale în vederea creșterii exportului și tranzitului de mărfuri moldovenești prin Ucraina. Părțile au discutat de asemenea posibilitatea de a exporta energie electrică din Ucraina în Moldova.

Declarația proeuropeană ale noului Președinte ales al Ucrainei, Victor Iușcenko, subliniază tendința de colaborare și bună vecinătate cu toate țările, inclusiv cu Republica Moldova.

În perioada 14-21 iunie 2004, Liga Națională pentru dezbateri din Moldova și Centrul de cercetare a problemelor societății civile din Ucraina au realizat un proiect orientat spre o cercetare comparată a particularităților dezvoltării sectorului asociativ în Moldova și Ucraina în condițiile schimbării tabloului politic regional [12]. Acest proiect a contribuit la cercetarea și soluționarea anumitor probleme a societății civile din ambele țări.

În consecință menționăm că relațiile bilaterale moldo-ucrainene au evoluat în anii 1991-2005 în ascensiune, iar dialogul politic

între cele două state a dobândit un caracter constant constructiv. Drept urmare, raporturile moldo-ucrainene au devenit mai bogate în conținut și mai intense, extinzându-se pe multiple planuri. La temeliile juridice ale acestor rapoorturi stau circa 100 tratate, acorduri și convenții care se referă la un spectru larg de probleme politice, economice și umanitar-culturale. Acestea sunt menite să asigure în continuare o dezvoltare a relațiilor de prietenie și colaborare reciproc avantajoase între Republica Moldova și Ucraina.

Tabelul 1*

Denumirea mărfii	1996	1997
<i>Total</i>	47,5	52,1
Produse de carne	0,6	1,9
Porumb	0,8	0,7
Semințe de floarea-soarelui	1,1	1,8
Vinuri	1,0	3,3
Produse vinicole	2,3	3,9
Băuturi spirtoase	1,7	5,0
<i>inclusiv: coniacuri</i>	1,2	2,2
Produse de tutun	0,9	0,8
Tutun brut	2,4	2,1
Medicamente	0,05	1,1
Produse de igienă	2,7	1,9
Piese din mase plastice	0,2	0,7
Țevi, furtunuri, tuburi flexibile din cauciuc	0	4,4
Produse din cauciuc vulcanizat	1,0	1,0
Covoare și alte produse textile	0,5	1,3
Utilaje și echipamente	7,0	6,8
<i>Dintre ele:</i>		
Pompe centrifuge	1,1	1,7
Mașini agricole	3,4	3,3
Mașini de spălat	0,7	0,7
Mașini electrice și utilaje	2,2	3,3
Motoare electrice și generatoare	0,4	1,5

* Date preluate din ziarul „Экономическое обозрение”, 1998, nr. 19, p.

Bibliografie

1. Tratatе internaționale la care Republica Moldova este parte (1990- 1998). Vol.XXII. Moldpres, Chișinău, 1999, p.8-14.
2. Независимая Молдова, 2001, 18 мая.
3. Moldova și Lumea, 1998, Nr. 7-8, p.2.
4. Moldova Suverană, 2000, 25 decembrie.
5. Moldova și Lumea, 1999, Nr. 3-4, p.3.
6. Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 1995. Nr. 3. p.128.
7. Бюллетень Арбитража Республики Молдова, 1995, Nr.2 ,с.22-26.
8. Экономическое обозрение, 2000, Nr.22, июнь, с.21.
9. Moldova, România, Ucraina: integrarea în structurile europene. Chișinău, 2000, p.219.
10. Независимая Молдова, 2001, 13 июня.
11. Независимая Молдова, 2001, 17 июля.
12. Енин Е., Левусь Д., Чиримпей К., Особенности развития негосударственного

18.

сектора в Молдове и Украине в условиях изменения региональной политической картины.// Cooperare regională și integrare europeană în sud-estul Europei: Studii de caz. Chișinău, USM, 2006, p. 46-52

Sommaire

L' Ukraine, est la deuxième état voisin, située a l' est de la République Moldavie.

L' Histoire des relations moldo-ucraine, est assez longues, complexe et **tumulte**, ceux deux capitales devenues, apres la destruction de l'URSS, les sujets independents de la vie internationale, ont essayé de développer un cadre favorable et callitatif concernant les rapports bilaterales. La Republique Moldavie, ayant seulement deux voisins, a reconu la nécessité de la creation a ses frontières a une atmosphère stable.

CONTRIBUȚII CU PRIVIRE LA REGIMUL HIDRO – ECOLOGIC AL RÂULUI BÂC

Chirică Lazăr dr. Conf.,

Catedra Etnologie și Geografie

Chișciuc Ana

Facultatea de Biologie și Pedologie, Universitatea de Stat din Moldova

The article contains information about genesis of name Bâc, general characteristics and the impact of urban centers above the chemical structure of the water. There is a constructive analysis of the problem of high polluted water. According to collected data the worst impact above the river regime is brought from the cities. But there exist also a lot of possibilities to improve the sad situation of the river. The suggestions are also included in the article.

Geneza hidronimului Bâc

Râul Bâc este unul din cele circa 3000 de râuri și râulețe, care traversează Republica Moldova. Primele atestări scrise despre acest râu, le găsim în lucrările lui Ovidiu în cartea „Fastelor”, unde se amintește de călătoriile grandioase ale lui Bach sau așa zisul Liber Pater prin Sciția [2,3].

Cuvântul Bâc anterior Bach își trage geneza din limba geto-dacă purtând semnificația de „râu, pârau”. O altă sursă susține precum că originea numelui este de la adjectivul turcic „bujuk” ce semnifică „mare, lung” [2,3].

În hrisoavele domnești, hidronimul Bâc este pomenit pentru prima dată la 25 aprilie anul 1420 în timpul domniei lui Alexandru Cel Bun deja ca o denumire demult constituită. Către anul 1420 unele graiuri insulare slave, reprezentanții cărora au migrat înapoi prin secolele IX-X, demult erau asimilate, pentru ca să credem că râul a fost denumit Bâc anume de slavi [3].

Este cunoscut că în lume nu există nici un caz când un râu ori o apă este numit cu ajutorul unui apelativ din categoria terminologiei zoologice: vacă, bou, capră, câine, cal, etc.

Caracterizarea generală

Râul Bâc coboară din pădurile seculare din preajma satului Temeleuți și se varsă în fluviul Nisrtu la aproximativ 1 km sud-est de satul Gura Bâcului și la distanța de 225 km de limanul Nisrtului. Bâcul este afluent de dreapta al Nistrului și este unul din cele 4 râuri mai mari de 100 km care aparțin Republicii Moldova. Lungimea râului este de 155 km iar suprafața bazinului de acumulare însumează 2150 km². Bazinul de acumulare

are formă alungită și corespunde direcției de curgere a râului și anume de la nord-vest la sud-est, lungimea căruia este aproximativ 177 km. Râul Bâc este al doilea râu după lungime din Republica Moldova fiind întrecut doar de Răut. Înălțimea absolută a izvorului este de 181m , iar a gurii de vărsare 6 m. Astfel căderea râului constituie aproximativ 175 m, iar panta 1,13 %. Izvorul râului se situează în nemijlocita apropiere de cel mai înalt punct al Republicii Moldova dealul Bălănești cu înălțimea de 429,5 m. Bazinul râului Bâc este situat în partea sudică a Podișului Codrilor cuprins în 2 subprovincii geomorfologice: Podișul Codrilor Bâcului și Câmpia Bâcului Inferior. Astfel cursul superior al râului este relativ meandrat dar depășește cu ușurință obstacolele create de relieful de podiș. Lunca Bâcului din această zonă nu este largă: 0,3-0,5 km. Cursul de mijloc și inferior se găsesc în condiții de câmpie unde scurgerea e mai lentă și lunca mai largă ajungând până la 8-15 km [5].

În cursul său superior Bâcul traversează pădurile bogate cu vegetație: ulm, arțar, frasin. Aproape de oglinda apelor se află o fâșie de plante hidrofite: papură, stuf, coada-calului de luncă, dentiță, desigur de salcie, măcieș, păducel, porumbar. În învelișul ierbos cresc urzica, baraboiiul.

În bazinul râului Bâc în nemijlocita apropiere de izvor sunt amplasate 2 rezervații științifice "Codrii" și "Plaiul Fagului". Datorită lor în aria râului se pot întâlni specii din Cartea Roșie a Republicii Moldova: obalț spicat, miriță stiloasă, păraluță, carpiniță, albăstriță etc. [7,]. De fapt doar partea superioară a râului mai păstrează vegetație naturală neatinsă de om. Situația se schimbă considerabil în regiunile inferioare, majoritatea terenurilor din valea râului fiind agrocenoze: livezi, vii, culturi agricole. De asemenea o mare parte a terenurilor din preajma râului sunt supuse proceselor de degradare. Un factor negativ asupra regimului hidric al râului l-a jucat activitatea umană. Lucrările hidrotehnice din perioada postbelică au schimbat albia râului izolând meandre și gârle. Ca exemplu poate servi cursul râului din or. Chișinău . Câțiva zeci de ani în urmă

râul se bucura de meandre și pe alocuri de mici insulițe, acum însă Bâcul în regiunea capitalei se aseamănă cu un simplu canal de scurgere. Aceste schimbări au influențat asupra vegetației palustre de luncă, vegetația arborescentă de luncă inundabilă fiind nimicită.

Valea râului adăpostește trei lacuri naturale importante Bucovăț, Calfa și Gura Bâcului. De asemenea se cunoaște și un lac de acumulare, relativ mare: Ghidighici. Lacul a fost construit pentru reglarea regimului hidrologic al râului mai ales în perioada viiturilor de primăvară și a ploilor de vară când nivelul râului poate atinge valori maxime.

Debitul râului depinde în mare măsură de căderea precipitațiilor, constituind la Chișinău în medie 1,08 -2 m³/s variind în perioada secetoasă de la 0,5 m³/s, până la 5-8m³/s în perioada ploioasă. Volumul scurgerii medii anuale constituie 34,1 mln. m³. Afluenții principali ai Bâcului sunt Pojarna-afluent de stânga, Răcătau, Bucovăț și Ișnovăț - afluenți de dreapta. În partea centrală, lângă satul Ghidighici râul Bâc formează un defileu pitoresc numit "Cheile Bâcului". Al doilea defileu se formează lângă localitatea Calfa [8].

Rețeaua hidrografică are o alimentare pluvio-nivală și subterană moderată, cea pluvială contribuind cu aproximativ 58%. Repartizarea neuniformă a precipitațiilor pe parcursul anului influențează de asemenea și regimul hidrologic al afluenților, scurgerea cărora reprezintă variații mari de la un anotimp la altul [5].

Influența centrelor urbane asupra regimului râului Bâc

Bâcul traversează teritoriul a trei raioane administrative: Călărași, Strășeni, Anenii Noi și municipiul Chișinău. Râul trece prin următoarele centre urbane Călărași, Bucovăț, Strășeni, Ghidighici, Chișinău, Anenii Noi care influențează în mare măsură asupra regimului său [9].

Substanțele organice sunt distribuite diferit de-a lungul albiei minore în concentrații diverse (Tabelul.1):

Tabelul.1

Principalele substanțe organice în r.Bâc

Stații	Nitrit NO ₂	Nitrat NO ₃	Ioni de amoniu NH ₄	Fosfați PO ₄	N, P mineral	N mineral
Amonte Călărași	0.24	78.8	1.37	0.18	80.59	80.41
Aval Călărași	0.58	89.5	1.88	0.62	92.58	91.96
Aval Bucovăț	0.38	85.5	1.36	0.29	78.53	78.24
Amonte Strășeni	0.11	78.9	1.14	0.26	80.41	80.15
Aval Strășeni	0.18	88.5	1.92	0.30	90.9	90.6
Amonte Chișinău	0.45	27.5	0.45	0.12	28.51	28.39
Mai sus de stația de epurare	0.85	97.0	3.95	0.95	102.75	101.8
Aval Chișinău	0.62	67.5	6.84	1.20	76.16	74.96
Confluența cu râul Ișnovăț	0.49	62.6	6.00	0.86	69.95	69.09
Aval Anenii Noi	0.74	55.4	6.71	0.92	63.67	62.85
Aval Gura Bîcului	0.87	74.4	6.51	0.84	82.62	81.78

(mg/l)

Aportul fiecărui centru urban cu norme de azot și fosfor este la fel diferit (tabelul 2):

Tabelul 2

Aportul fiecărui centru urban cu forme de azot și fosfor (mg/l):

Subst. Orașul	Nitrit NO ₂	Nitrat NO ₃	Ioni de amoniu NH ₄	Fosfați PO ₄	Total	Impactul urban
Călărași	0.34	10.7	0.49	0.44	11.99	0.129
Strășeni	0.07	9.4	0.78	0.40	10.49	0.115
Chișinău	0.40	69.5	3.50	0.83	74.24	0.625
Anenii Noi	0.25	0	0.71	0.06	18.85	0.228

Analizând datele de mai sus se constată faptul că concentrația ionilor de amoniu se modifică de la 1,88 mg/l în aval de Călărași, la valoarea maximă de 6,51 mg/l în aval de Gura Bâcului. Acest indicator crește de aproximativ trei ori în limita capitalei, în amonte indicele e extrem de mic - 0,45 mg/l, iar în aval e deja 6,84 mg/l, apoi către gura de vărsare se micșorează

până la 6,51 mg/l. Dacă se raportează fiecare centru urban la modificarea acestei valori se poate observa că capitala Moldovei este sursa principală de poluare majorând acest indice de trei ori comparativ cu orașele din apropiere.

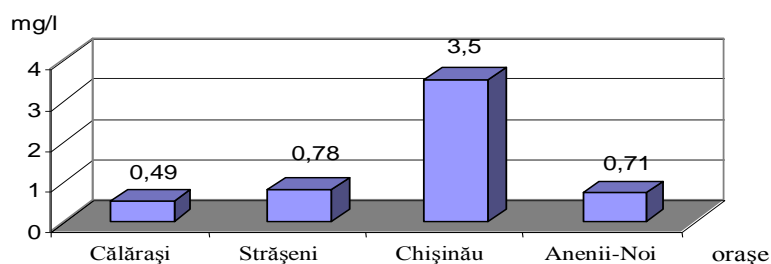

Fig.1 Aportul centrelor urbane la poluarea râului Bâc cu ioni de amoniu

Concentrația nitraților din start depășește concentrația maximă admisibilă de două ori, constituind 78,8 – 88,5 mg/l (amonte Călărași-aval Strășeni). În continuare se resimte considerabil fenomenul de autoepurare de la Ghidighici prin simplu fapt ca în amonte de Chișinău indicii arată o scădere aproximativă de trei ori a concentrației de nitrați fiind egală cu 27,5 mg/l. Faptul se explică prin asimilarea nitraților de către alge. În cadrul orașului,

însă, nivelul din nou se ridică la valori mari- 97,0 mg/l, la ieșire din oraș variind între 55,4 – 74,4mg/l. O cauză a valorilor ridicate poate servi scurgerea de pe câmpuri în timpul ploios a acestui component. Nitrații sunt pe larg folosiți în agricultură pentru a stimula creșterea recoltei. Ca și în cazul ionilor de amoniu Chișinăul este poluantul principal cu acest indicator, având valori de 69,5 mg/l comparativ cu 9,4 mg/l pentru Strășeni și 7,2 mg/l pentru Anenii Noi.

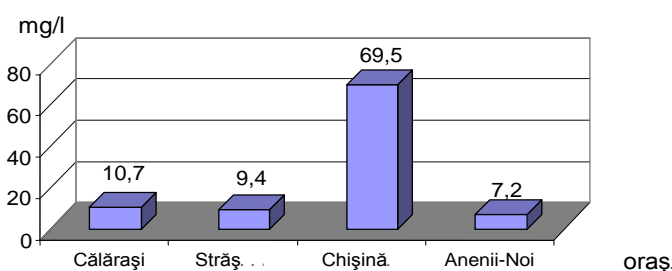

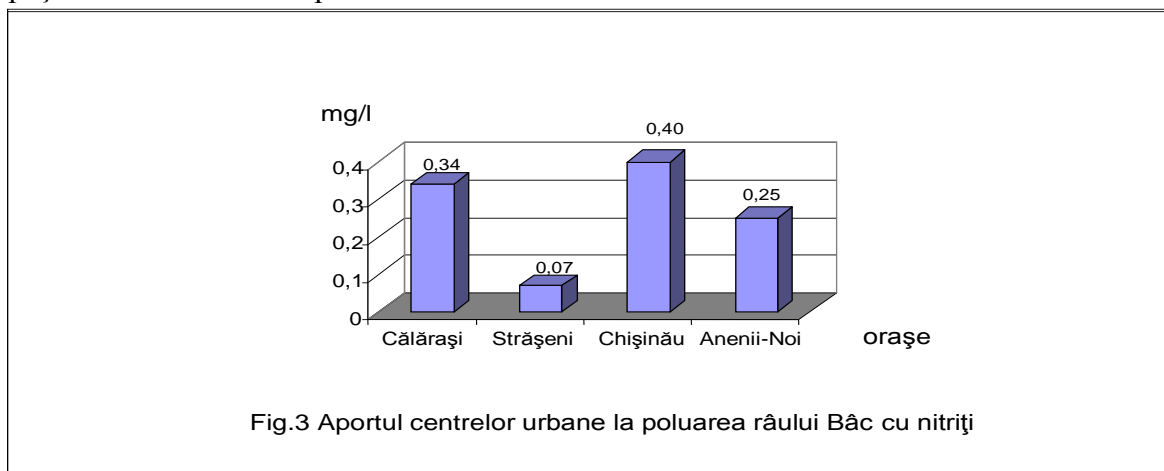
Fig.2 Aportul centrelor urbane la poluarea râului Bâc cu nitrați

Cei mai periculoși din formele de azot și fosfor pentru organismul uman sunt nitriții. Concentrația acestui indicator nu depășește limita. Valoarea lui însă este extrem de

diferită la diferite stații. În cadrul or. Călărași nivelul nitriților crește de două ori: de la 0,24 până la 0,58 mg/l, ceea ce se observă și în regiunea or. Chișinău: 0,45-0,85- 0,62 mg/l.

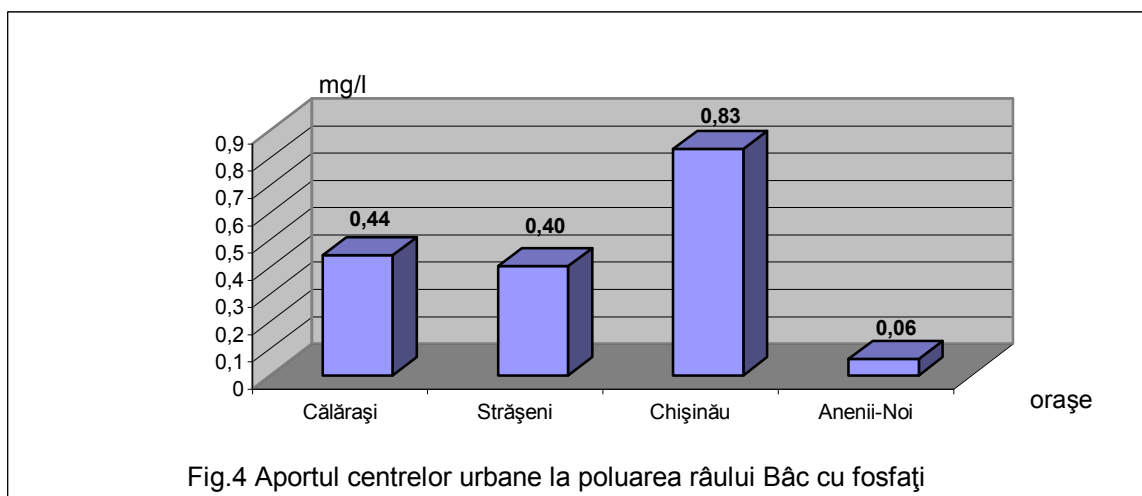
În aval de Anenii Noi și Gura Bâcului se observă o creștere până la 0,74-0,87 mg/l. Cea mai puțin afectată de acest poluant este zona

or. Strășeni: aval- amonte – 0,11-0,18 mg/l. În orașele Călărași și Chișinău se observă valorile cele mai ridicate din acest domeniu:

Nivelul maxim de fosfați se înregistrează în aval de Chișinău 1,20mg/l, nivelul minim aflându-se iarăși în amonte de capitală 0,12 mg/l. Până la stația de epurare în limitele orașului în apă se concentrează 0,95 mg/l. Valori relativ mari 0,84-0,92 mg/l se păstrează până la vărsarea Bâcului.

Comparativ cu acestea, date de trei ori mai mici se înregistrează în regiunea Strășenilor. Ca și cu alți poluanți sursa principală a fosfaților este capitala, însă, un nivel ridicat se observă și în primele două orașe. Fosfații sunt parte componentă a detergenților care sunt folosiți la spălarea neautorizată a mașinilor.

Cantitatea sumară a formelor de azot și fosfor e aproximativ aceeași la stația din amonte de Călărași și în aval de Gura Bâcului egalându-se cu 80,59 mg/l și respectiv 82,62mg/l. Însă coeficientul acestui indicator este diferit pe tot parcursul râului. Cel mai mic indice a cantității sumare a formelor de azot și fosfor se înregistrează în amonte de Chișinău 28,5 mg/l. Faptul se datorează procesului de epurare al lacului

Ghidighici. Fitoplanctonul acestui lac folosește ca nutriție o cantitate enormă de forme de azot, rămânând în circuitul trofic al lacului. Lângă stația de epurare indicele se mărește aproape de patru ori ajungând la 102,75mg/l. În cadrul localităților cel mai mare poluant este Chișinăul cu 74,24 mg/l. Pe lângă el, celelalte centre urbane au un aport de patru ori mai mic.

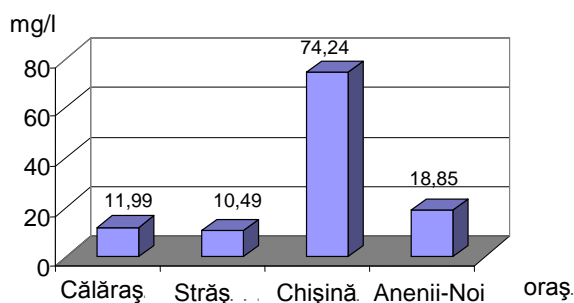

Fig.5 Cantitatea sumară a formelor de azot și fosfor

În procente impactul fiecărui oraș în limitele bazinului hidrologic a râului Bâc se consideră a fi [8]:

-impactul or. Strășeni - 10%

- impactul or. Călărași - 12%

- impactul or. Anenii Noi -21%

- impactul or. Chișinău- 57%

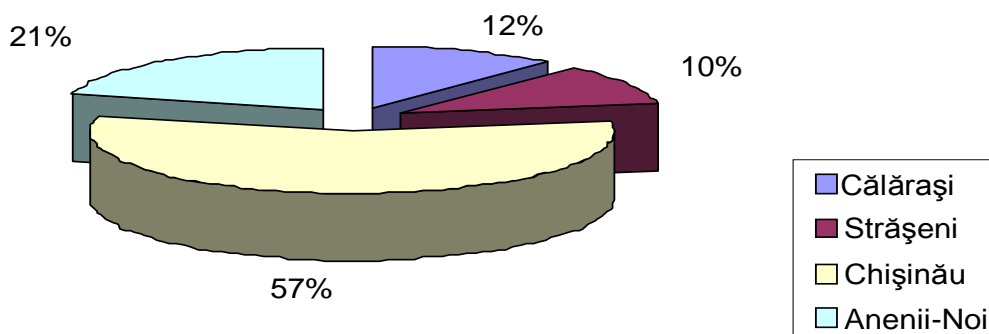

Fig.6 Coeficientul impactului urban asupra râului Bâc

Concluzii:

- Apa din râul Bâc nu corespunde nici pe departe standardelor pentru „apă de irigare” din cauza conținutului ridicat de poluanți.
- Gradul de poluare pe sectoare este următorul:
 1. cursul superior corespunde gradului III
 2. cursul mediu - gradului de poluare IV
 3. cursul inferior (de la Chișinău până la vărsare)- gradul V

E semnificativ faptul că distanța de la Chișinău până la Gura Bâcului e aproximativ egală cu $\frac{1}{2}$ din lungimea totală a râului

- Poluatorul principal rămâne a fi municipiul Chișinău. Coeficientul impactului acestei regiuni este de 57%, cantitatea sumară a compușilor azotului și fosforului este de 74,24 mg/l. Aici sunt amplasate sursele principale de poluate nu doar a râului ci și a mediului la general.
- Valorile impactului urban asupra regimului râului sunt:

1. impactul or. Chișinău- 57%
 2. impactul or. Anenii Noi -21%
 3. impactul or. Călărași - 12%
 4. impactul or. Strășeni - 10%
- Cei mai periculoși poluanți pentru organismul uman sunt nitriții, ei însă nu depășesc CMA, ceea ce nu se poate spune despre ionii de amoniu care în regiunile inferioare întrec această limită de trei ori iar nitrații două ori .
 - Lacul de acumulare Ghidighici îndeplinește rolul de filtru natural al apei acumulând în lanțul său trofic majoritatea nutrienților care vin în oraș. În regiunea lacului se înregistrează cele mai mici valori a poluanților datorită asimilării lor de către alge.
 - Concentrațiile poluanților principali ai râului diferă de la o zonă la alta, valorile lor cresc semnificativ în regiunile orașelor, menținându-se la nivel minim în zonele interurbane.

Pentru îmbunătățirea stării ecologice a râului Bâc se propun următoarele măsuri:

- curățirea apei râului și teritoriilor din preajmă de gunoi și copacii;
- refacerea sectoarelor cu vegetație naturală de alta dată;
- crearea zonelor sanitare pentru ocrotirea apelor râului, măsurilor de reconstituire a

meandrelor, organizarea patrulelor verzi pentru a proteja vegetației și râului;

- penalizarea persoanele ce încalcă regulile protejării mediului;
- efectuarea controlului real asupra emisiilor chimice și biochimice;
- construirea unor localuri de odihnă;
- introducerea săptămânii ecologice a râului Bâc, care ar consta din curățirea râului și mediului din nemijlocita apropiere a sa în special de către întreprinderile situate în preajma lui;
- curățirea și adâncirea râurilor și canalelor de evacuare a apei.

NOTE

1. Brumă Ion „Să valorificăm viabil resursele acvatice” Chișinău 2001;
2. Dron Ion „Chișinău. Schițe etnotoponimice.” Chișinău 2001;
3. Eremia A. „Tainele numelor geografice”, Chișinău „Știința” 1986;
4. „Expertiza ecologică” - culegeri de legi, hotărâri ale Guvernului, regulamente și alte acte normative- ediție îngrijită de Mihai Iftodi și Tamara Guvir, editura „Cartier”, 1999;
5. Grosu I. „Enciclopedia Sovietică Moldovenească” voi. 1 Chișinău, 1970;
6. „Natura” Revistă, 2004;
7. Popovici L. „Atlas botanic”, București, 1993;
8. Prunici P. “Nutrienții și detergenții în ecosistemele acvatice ale municipiului Chișinău”, Teza Doctorat, Chișinău, 2000;
9. Sofroni V., Cazanțeva O. “Atlas geografic școlar”, Chișinău, 2005.

PERSPECTIVE DE APLICARE A METODEI PROIECTULUI ÎN DEZVOLTAREA COMUNICĂRII ORALE LA ELEVI LA LECȚIILE DE LIMBĂ FRANCEZĂ

Claudia Suhan, doctorandă

Cuvinte cheie

Comunicare orală, competențe de comunicare orală, metoda proiectului, proiect, comunicare de grup, comunicare reală, comunicare mediatizată, TIC (tehnologii informațional computerizate), coeziune de grup, vorbire orală, învățare eficientă, proces de predare-învățare, gândire divergentă, gestionarea proiectului, etapele proiectului, funcțiile proiectului, formarea elevilor, lider,

moderator, performanțe, mediere pedagogică, proiect de învățare.

Metodele și tehnicile de dezvoltare a comunicării contribuie la dezvoltarea gândirii divergente creative a elevilor și a comportamentului lor, ceea ce implică explorarea activă a mediului și găsirea soluțiilor la problemele cu care se confruntă. Există variate metode de dezvoltare a comunicării orale și una din ele este metoda proiectului, ea, aducând un aport considerabil

realizării obiectivului cadru al studierii limbilor străine - dezvoltarea comunicării orale și scrise.

În literatura de specialitate conceptul de proiect apare cu echivalentul de: *approche par projet*; *pedagogie par projet*; *enseignement par projet*; *apprentissage par projet* (APP); *projet*. În fond acești termeni au ideea: **contribuția proiectului în formarea elevilor**.

În viziunea cercetătorilor canadieni L. Arpin și L. Capra, proiectul „este o cale privilegiată pentru învățare... Un proiect motivat îl face pe elev să se bucure de posibilitatea de a învăța, de a inventa, de a-și împărtăși ideile cu colegii săi, amplificând totodată dezvoltarea diferitelor aspecte ale personalității sale” [1]. În cadrul metodei proiectului deschiderea canalelor active de comunicare în sânul grupului înseamnă împărtășirea informației găsite în diferite surse și izvoare; schimbul de opinii vis-a-vis de informația găsită, luarea de decizii și de atitudini, stabilirea obiectivelor, repartizarea sarcinilor și a obligațiilor, împărtășirea valorilor. Succesul comunicării de grup în cadrul metodei proiectului este determinat de anumite cerințe care se cer a fi respectate: 1) formarea la elevi a comportamentelor de a comunica în grup, ținând cont de regulile de comunicare; 2) formarea la elevi a competenței de a selecta informația din diverse surse și de a o sintetiza pentru o bună prezentare; 3) formarea la elevi a capacității de a împărți materia de studiu în module coerente, de a le repartiza pe echipe și pentru fiecare membru al echipei; 4) formarea la elevi a competenței de activitate colectivă, care are următoarele componente: a ști să elaborezi reprezentări împărtășite; a ști să comunici; a ști să cooperezi; a ști să înveți în colectiv din experiență. O condiție indispensabilă pentru toți subiecții antrenați în proiect este cea de a comunica în limba franceză pe parcursul etapelor de gestionare a proiectului.

Comunicarea, la orice etapă a metodei proiectului nu numai se îndreaptă către lider, dar și pornește de la el. Anume liderul grupului este omul care ia deciziile, demarează acțiunile, coordonează activitatea celorlalți

membri, deoarece el este acel „care în general respectă cel mai mult standardele comportamentale apreciate de grup” [W.E Whyte apud.4., p.108] și “persoana care întruchiează și se conformează cel mai bine normelor grupului” [Homans apud. 4, p.109].

În cadrul metodei proiectului relația educativă nu mai este considerată ca raportul profesorului cu grupul de elevi constituit în fața lui, dar ca un sistem de relații ce îi dezvoltă în cadrul grupului profesor-elevi. Comunicarea în acest sistem de relații, fiind descentralizată, “sprijină coeziunea, conform opiniei lui Mcquail, prin limbajul comun și prin convenții de adresare verbală și nonverbală”, [4, p.105-108], dar frecvența intercomunicării între membrii grupului este luată în general ca indicator al coeziunii de grup și identității distincte a grupului.” Feedbackul din cadrul grupului, adică conexiunile dintre locutori sunt considerate drept canale de comunicare prin care circulă informația, opiniile, mesajele. Acest proces influențează pozitiv coeziunea grupului, ea fiind unul din factorii săi decisivi.

Coeziunea grupului este determinată de mărimea lui, un alt factor ce determină funcționarea eficientă a grupului. Cu cât grupul este mai mare, cu atât există o mai mare diversitate de păreri, informații, experimente, dar mai puține șanse pentru o comunicare participativă în grupurile mari, deoarece persoanele mai puternice vor acapara comunicarea în detrimentul elevilor mai puțini comunicabili. Experimentul pedagogic ne-a demonstrat că pentru o comunicare eficientă la o lecție de limbă franceză în cadrul metodei proiectului cele mai reușite grupuri sunt cele formate din 3-4 elevi, unde predomină interacțiunea interpersonală și o coparticipare comunicativă adecvată.

Pentru comunicarea participativă de grup este nevoie de compatibilitate între membrii grupului, care în viziunea lui Niki Stanton înseamnă nu o coincidență de acțiuni, idei, valori între membrii grupului, dar o acceptare unanimă a obiectivelor ce se cer a fi realizate și activitate pentru a atinge un scop comun [9]. Comunicare eficientă de grup în cadrul

metodei proiectului este atunci când elevii, lucrând împreună, își îmbogățesc performanțele proprii și contribuie la creșterea performanțelor comunicative ale celorlalți membri ai grupului.

Care este rolul „metodei proiectului” în dezvoltarea competențelor comunicative la elevi la lecțiile de limbă franceză? Competența de comunicare orală poate fi formată doar în baza competenței lingvistice. Competența de comunicare orală într-o limbă străină există nu ca un fenomen aparte, dar ca un mijloc de relații inter-culturale, „limba, fiind un element al culturii, care funcționează în cadrul unei culturi anume” [7, pag. 5].

În viziunea cercetătoarei E. C. Полат, baza comunicării orale o constituie gândirea, limba devenind mijlocul de formare și formulare a gândirii. În acest context de idei E. C. Полат menționează că pentru a forma competența de comunicare orală la lecția de limbă străină, nu este de ajuns a încărca lecția cu exerciții comunicative, dar este important a acorda elevilor posibilitatea de a gândi, de a crea situații ce generează idei, a găsi căi de rezolvare a unor probleme cu scopul ca elevii să-și concentreze atenția la conținutul expus așa cum vorbirea este haina gândirii. Pentru a forma la elevi competența de comunicare orală la lecția de limba străină, este necesar ca elevul să posede o vastă experiență de vorbire orală. Această posibilitate, menționează în continuare E. C. Полат, ne poate oferi cu succes „metoda proiectului”, transformând lecția de limbă străină într-o discuție de dezbateri, polemici și cercetări [7, p.6-9]. O învățare eficientă se realizează prin participarea activă și conștientă a elevilor la procesul de instruire. Ținem să menționăm că în această situație de învățare (activ-participativă) elevii comunică pe orizontală (Gilles Ferry), profesorul, cu statutul său de moderator, coordonator, expert, facilitator etc. devine coparticipant la activitățile de organizare și realizare a învățării, păstrându-și concomitent rolul de conducător. Totodată în fața profesorului apar un șir de întrebări:

- Cum poate profesorul să se integreze în grup fără a ieși în evidență?

- Cum de procedat ca cei mai pasivi, timizi să participe la comunicarea de grup?
- Cum poate profesorul să încredințeze monitorizarea clasei unor lideri de grupuri fără a renunța la responsabilitatea sa?
- Cum de evaluat la justa valoare comunicarea de grup? etc.

Răspuns la aceste întrebări ni-l oferă practica educațională prin prisma metodei proiectului, metodă cu profunde implicații didactice și psihologice, care solicită din partea profesorului pregătire metodologică, cunoștințe vaste, răbdare și discernământ în folosirea ei, metodă valorificată nu numai în unele țări din Europa și America, dar și de către unii profesori-novatori de la noi din țară.

În fine, apare întrebarea: Cum trebuie gestionată-utilizată corect pedagogia proiectului? Studiul literaturii și practicii de specialitate ne permite să propunem următorul **model de gestionare a metodei proiectului**:

1. Alegeți proiectul (A proiecta).

- A alege un proiect modest, care să poată fi dus la bun sfârșit.
- Elevii propun, cu toată libertatea și fără intervenția profesorului, proiectele pe care le-ar plăcea să le realizeze: fiecare își prezintă pe scurt proiectul său; se face o primă triere colectivă (nerealist, prea costisitor etc.); se pun apoi la vot proiectele rămase și se adoptă proiectul care a obținut cele mai multe voturi, toată clasa unindu-se în jurul proiectului ales. (*Nota bene*: Adesea, proiectele elevilor sunt banale și marcate de stereotipuri și efectul modei. Nu este inoportun să li se propună o listă de proiecte posibile, deoarece nu poți dori decât ceea ce cunoști deja).

2. Programați etapele de lucru (A planifica).

- Elevii detaliază, cu ajutorul profesorului, toate activitățile care vor fi necesare pentru a duce proiectul la bun sfârșit. Acestea se indică pe o săgeată împărțită în segmente.
- Definiți mai întâi ultima activitate a proiectului, apoi, lucrând regresiv de la dreapta

spre stânga, determinați activitățile și învățările necesare.

- Colorați diferit activitățile despre care se știe că au fost deja făcute și care vor fi suficiente să fie executate o dată în plus și activitățile care cer o învățare.

- Pentru a vă ajuta să planificați împreună cu elevii, înscrieți fiecare acțiune, lecție ori activitate pe o fișă și “jucați-vă” prin inversări succesive ca să le puneți în ordine optimă.

- Retranscrieți lecțiile și activitățile ce figurează pe săgeată în grila-orar a dumneavoastră, ținând cont de constrângeri.

- Pregătiți diversele activități împreună cu elevii (documente, vizite, demersuri, literatură etc.) și pregătiți lecțiile în corespundere cu învățările indispensabile.

- Nu uitați că proiectul nu este în mod explicit instructiv. El dezvoltă mai ales atitudini și demersuri, cunoștințe, fiind achiziționate în mod indirect, ca un reziduu al *savoir-faire*. Activitățile de structurare vor fi aproape întotdeauna necesare.

3. *Trăiți etapele proiectului (A realiza).*

- Împreună cu elevii, săgeata este parcursă acum de la stânga la dreapta și se efectuează activitățile necesare și învățările indispensabile.

- Lucrul poate fi repartizat pe echipe pentru a câștiga timp și a stimula spiritul de cooperare. În acest caz este o idee bună să se organizeze cu regularitate comunicări și activități de structurare, pentru ca fiecare să fie la curent cu ansamblul proiectului.

4 *Apreciați produsul și învățarea (A evalua).*

- Proiectul a fost realizat? Obiectivele au fost atinse?

- Adesea, proiectul se încheie cu un expozeu, la care sânt invitați fie părinții, fie elevii unei alte clase, profesori etc.

- Un lucru foarte important: profesorul bifează apoi a posteriori în tabelul său de obiective ale anului obiectivele de învățare care au fost atinse cu ocazia proiectului. el trebuie, așadar, să cunoască perfect programa sa.

În scopul realizării cercetării, ne-am reperat pe funcția didactică, fără a fi neglijate celelalte funcții ale pedagogiei proiectului: funcția economică și de producere; funcția terapeutică; funcția de mediere; funcția socială. Acțiunea în cauză este dictată de faptul că în cadrul dezvoltării comunicării orale la elevii liceeni în cadrul studierii limbii franceze se pune în valoare proiectul în accepție sa de formă și metodă didactică, de tehnologie educațională [5, p.312] și alte multiple valențe ale lui, care au darul de a dezvolta capacitățile intelectuale ale elevilor, de a-i angaja într-un *efort personal* în cadrul învățării, de a le modela caracterul, de a-i pregăti pentru viață și a-i socializa. Or, învățarea este imposibilă fără socializare când înveți odată cu alții și de la alții. Actualmente nu este suficient doar să predăm elevilor conținuturi teoretice compartimentale și străine preocupărilor lor reale, dar după cum remarcă Britt-Marie Barth „de a da viață acestor cunoștințe”, „de faire vivre les savoirs” [2].

APP (*apprentissage par projet*) favorizează o interacțiune dinamică și continuă a celor 3 elemente ale structurii pedagogice: profesor, elev și cunoștințele dobândite de către elev în anturajul său socio-cultural [1]. Schematic, L. Arpin și L. Capra, prezintă acest fenomen în modul următor (Figura 1):

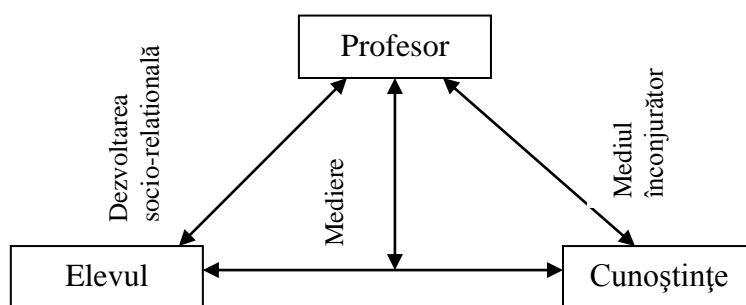

Figura 1. Modelul *Apprentissage par projet* (după L. Arpin și L. Capra).

Elevul se angajează în construirea cunoștințelor sale, interacționând și cu mediul înconjurător într-un proiect de învățare. Elevul se încadrează într-un proiect de învățare angajându-se să-și construiască cunoștințele sale interacționând cu colegii, cu profesorul și

mediul înconjurător. Profesorul, în rolul său de mediator, intervine mereu în procesul de învățare a elevului. Elevul, la rândul său, nu este pasiv, ci dimpotrivă, își mobilizează toate resursele pentru o învățare semnificativă transformabilă și durabilă. Aici ținem să concluzionăm că metoda proiectului constituie garanția calității activității de învățare deoarece prin crearea situațiilor complexe de învățare, ea permite folosirea unei multitudini de tehnici ce favorizează valorizarea și dezvoltarea potențialului creativ al fiecărui elev. Totodată ea oferă elevilor posibilitatea de a cunoaște în profunzime problema abordată, de a acumula cunoștințe în mod independent și de a dezvolta competențe precum capacitatea de a comunica, spiritul de a lucra în echipă, de a utiliza tehnologii informațional computerizate (TIC), dezvoltă inițiativa și încrederea în forțele proprii.

Odată cu apariția TIC comunicarea mediatizată mărește ocaziile de colaborare pentru cei ce învață limbile. Realitățile virtuale permit să creeze noi spații de comunicare, unde este posibil de colaborat pentru a realiza sarcini construite social. J.Petraglia (1998) subliniază că “colaborarea permite elevului nu numai de a avea ocazii de a vedea cum lucrează colegii săi, dar ea furnizează de asemenea ocazii de a formula gândul în fața

unui auditoriu...” [6]. Acest fenomen este foarte important în activitatea de învățare și de o importanță centrală în studierea unei limbi străine, unde *producerea vorbirii* este una din competențele ce trebuie dobândite.

Proiectele de grup sunt integrate de ceva timp în activitățile elevilor în sistemul educațional. Comunicarea la distanță cu TIC, comunicarea mediatizată lărgeste contextele în care pot să se desfășoare proiectele de grup, îmbogățește evantaiul de activități în care este posibil de colaborat și de negociat și autorizează comunicarea bidirecțională, condiție în modelul participativ de achiziție a cunoștințelor, a competențelor inclusiv a celor comunicative și de construire a învățării.

Instruirea asistată de calculator, se menționează în Dicționarul de pedagogie, a devenit astăzi o nouă cale de învățare eficientă, valabilă la toate nivelurile, treptele și disciplinele de studiu [3, p.196]. Astfel, în metoda proiectului (Figura 2) calculatorul sprijină învățarea, el este un mijloc de învățământ, care îl ajută pe elev să realizeze prin intermediul unor programe informatizate multiple sarcini didactice: memorarea datelor, organizarea datelor în fișiere, gestionarea fișierilor, simularea, realizarea și evaluarea formativă a învățării, reglarea-autoreglarea activității de învățare.

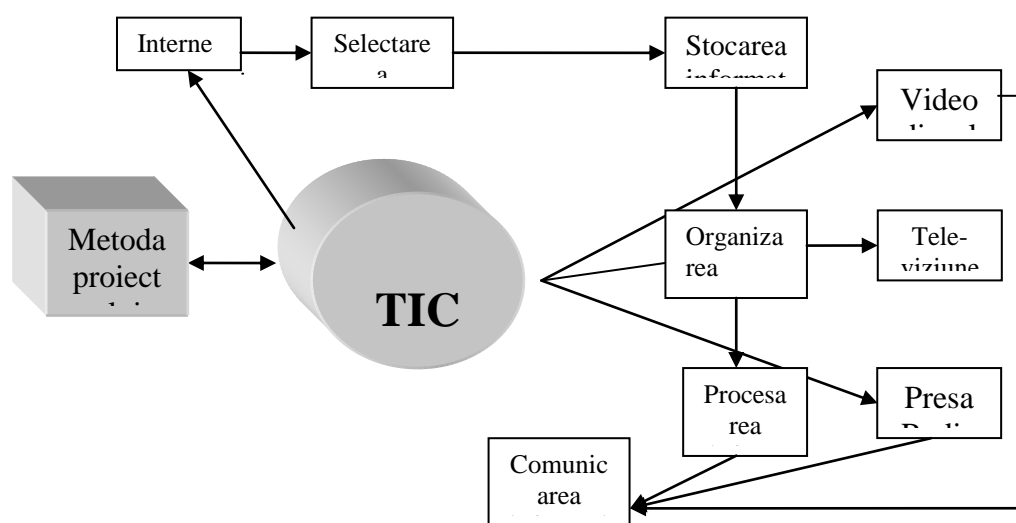

Figura 2. Metoda proiectului în versiune computerizată

Cândva B.F. Skinner spunea: “rostul unei mașini de învățare este să permită elevului să-și alcătuiască el singur răspunsul, să producă răspunsul, să-l oblige la a parcurge anumite trepte până să ajungă la scopul final” [Skinner, apud.8, p.73]. Viziunea lui își păstrează și azi eleganța și înaltul nivel științific.

Posibilități de comunicare reală și nu constrânsă ne sunt oferite de calculator, dar totodată ținem să evidențiem că în cadrul învățării unei limbi străine utilizatorul are nevoie de îndrumător, de un ghid și acest ghid, în cazul nostru, este profesorul, care îndrumază elevul prin intermediul medierii sale pedagogice, realizată prin diferite ghiduri de învățare de tipul: *o căutare în internet; portofoliul internet; ședința mea la calculator* etc., care în metoda proiectului sunt foarte binevenite pentru a îndruma și a ghida elevul să lucreze autonom. Noile metodici de predare-învățare cer o muncă insistentă de cunoaștere a noilor tehnologii.

Așa cum TIC pun la dispoziție elevului în realizarea proiectului său conținuturi și resurse, utilizarea lor semnifică trecerea de la logica predării la logica învățării. A schimba *predarea în învățare* înseamnă nu numai a schimba *tehnicele*, dar și schimbarea *atitudinilor* și a *reprezentărilor*. Astfel, *proiectul de predare se întâlnește cu proiectul de învățare și ambele generează formarea-dezvoltarea*. În acest context de idei autonomia în cadrul activității elevului joacă un rol important și menirea profesorului este de a-l învăța pe elev s-o posedă, s-o dirijeze. Elevii care știu să analizeze critic situația și care au acces la toate formele de experiențe concrete sunt în stare să tragă profit din TIC, completându-și cunoștințele și

achiziționând competențe specifice și generale. Cu toate acestea, oricât de mult n-ar avansa tehnologiile, profesorul nu poate fi înlocuit, inițierea (învățarea este o inițiere) ține de predarea maestrului, or “adevărata și singura problemă importantă este deci aceea de a utiliza eficient computerizarea în învățare, iar eficiența o apreciază nu informatica, ci didactica ” [8, p. 72].

Lucrând în proiect elevul, trebuie să posede diverse competențe și, exersându-le el își dezvoltă competența de comunicare orală atât în procesul realizării proiectului, discutând performanțele obținute cât și în faza finală - cea de comunicare a realizărilor.

Utilizarea TIC lărgeste contextele în care pot să se desfășoare proiectele, în special cele de grup, sprijinind învățarea și creînd posibilități de comunicare reală și nu constrânsă.

În concluzie, putem menționa că perspectivele reliefate în cadrul acestui articol nu sînt o elucidare exhaustivă. Celelalte perspective își așteaptă locul și cercetarea de viitor a mai multor cercetători și practicieni în cadrul dezvoltării comunicării orale și scrise la lecțiile de limbi străine.

Rezume

The main objective of a foreign language lesson is the formation of communicative competences. Within the methodological project, the active ways of oral communication means the spreading of information found in different sources, the change of opinions according to the found information, the exchange of values etc... A change of teaching in education is taking place, and for the efficiency of this fact the project of teaching must be combined with the project of studying and both of them should generate like formation – development.

The use of TIC enlarges the contests, where the projects can be implemented, especially those in groups, encouraging the education and creating new possibilities of real communication and not constrained ones.

Referințe bibliografice

- 1 Arpin L., Capra L. *L'apprentissage par projets*.- Montreal: Cheneliere/ McGraw- Hill: ,2001 -259p.
- 2 Barth, Britt-Marie *Le savoir en construction. Former a une pedagogie de la comprehension*.- Paris: 1993.
- 3 Cristea S. *Dicționar de pedagogie*, p. 196
- 4 McQuail D. *Comunicarea*. – Iași: Institutul European, - 1999, - 270p.,
- 5 Patrașcu D. *Tehnologii educaționale*, Chișinău: TC, 2005, 342 p.
- 6 Petraglia J. *Reality by Design: the rhetoric and technologie of authenticity in education*. Mahwah,NJ:Erlbaum,1998.
- 7 Полат Е. С. *Метод проектов на уроках иностранного языка*// Иностранные языки в школе.- 2000.-N2, C3-9.
- 8 Radu M., Radu N. *Reciclarea gândirii*. -Bucuresti: Editura Sigma,1991, p. 72.
- 9 Stanton N. *-Comunicarea* .-Copyright, știință și tehnică SA ,1995.-316p

Matei Șimandan
Universitatea „Aurel Vlaicu”, Arad, România

From Communication to Media Action

Most frequently, communication is defined as a process in which information and ideas are transmitted and shared by individuals or groups either by speech or by other information medium. As a specifically human way of creating relations, verbal communication makes use of linguistic means, the messages being intentional (conscious attempts to elicit reactions from the receiver) or unintentional (things conveyed without the specific intention of doing it). Likewise, verbal messages may be associated to certain private meanings (when we use sets of words that are specific to one's own speech) or to commonplace meanings (in order to communicate with a person this one should be aware of the meaning of the transmitted words).

Communication has become a common object of research for several disciplines united under the conventional heading of communication sciences and it is analyzed under various perspectives: as an internal way of communication with one's own self; as a "face-to-face" interaction; as a means of group communication, frequently associated with the dynamics of the group processes; as a means of mass communication or as a form of communication which takes place by means of computer or other highly specialized technologies.

Although this field of research benefits from a wide recognition and a strong political, social and institutional support, it still gives the impression of a *composite domain* "built of disparate disciplinary elements, each of them suggesting paradigms, interpretation models or explanatory theories underlined by divergent basic concepts" (Parvu, 2000: 17). The unitary element conferred to this kind of knowledge seems to be its methodology, namely "the way in which the scientific, technical and reflexive practices are

organized, through the exigencies and constraints imposed by these practices on the various elements of this epistemic domain" (Parvu, 2000:19).

Claude Shannon and Warren Weaver (1949) were among the first to outline a theory of the structure and terms pertaining to the communication process. The model they proposed, whose elaboration is based on information theory assumes the following succession for the elements of the communication process: a utterer, a communication channel, a receiver, a relation between the information source and the receiver, a message, an effect and a context in which the communication proper unfolds.

In other words, the utterer that intends to convey information to a receiver has to render the respective information intelligible; in order to facilitate understanding, the receiver has to encode the message using certain codes; once encoded, the message is transferred into signals crossing the channel towards the receiver; the latter has therefore to decode the message and to interpret it; the communication of the message may be impaired or distorted either by redundancy or by the "background noise"; the way in which information is received may generate various effects both at individual and social group level. An important aspect to be noticed is that Norbert Wiener supplemented this unidirectional model with a *feed-back* flow through which it takes into account the possibility that the receiver should provide a "response" within the framework of a continuous adjustment process of sending and receiving information.

In time, these conceptions have been replaced by models that stress the role of the actors involved in the communicative act. Thus, the "circular" model of communication considers that both the information source and the receiver fulfil similar functions, i.e. that of coding, decoding and interpreting of messages.

Moreover, depending on the context and the position of each participant, it has been concluded that there are also side/ lateral types of communication. The “helicoidal” model of communication postulates the thesis according to which the communication contents are influenced by the contents of previous communicative acts and influence in their turn the communicative acts following them. From such a perspective, the communication process is a dynamic one in which the participants improve their communicative performances, while their roles are changing, differing from the initial ones.

The literature published on the subject lately insists on the balance between the predictable message (that brings little information to the receiver and ends up by being devoid of interest for him) and the unpredictable one (bringing additional information and requiring additional decoding effort for the receiver), on the costs incurred by the transmission of the message via a certain communication channel, as well as on the fact that the meaning of the message received depends on the various communicative contexts. At the same time, more attention is being paid to the nonverbal communication that displays a paradox: namely that, from the utterer’s point of view his nonverbal signals are involuntary in nature, whereas from the receiver’s perspective the information received depends on the intentions and responsibility of the utterer. The forms of social communication are also taken into consideration, irrespective of the fact that they are spontaneous and thus subscribed to the sphere of interpersonal relations or belong to institutional communication which defines the functioning of the relations within the economic, social, political, cultural or organizational systems (Goffman, 1969; Gilbert, 2006).

Social theorists have focused their attention mainly on mass communication whose particular characteristic resides in the fact that it makes use of techniques with various degrees of complexities, by means of which specific contents and message producing and transmitting institutions are

created. Mass communication includes not only the classical kinds (books, newspapers, magazines, radio and TV programmes), but also the “new media” or the multimedia generated by combining the mass media industry with computer science and with telecommunication systems (Internet, intranet, electronic mail, etc.). As far as society and the individual are concerned, mass communication is characterized by the open and public nature of the messages (no restrictions have been imposed regarding their reception), by the indirect and unequal relationships created between utterer and receiver (the communication partners are spatially remote from one another and the *feed-back* is weak and delayed) and by the utilization of the media technology that enables a wide audience to participate simultaneously to the communicative act (Balle, 1977; Edmunds and Turner, 2005).

When talking about mass communication as an institutionalized system of producing and transmitting information or a symbolic content, John Thompson (1995: 30) identifies five characteristic features of this process: mass communication implies certain technical and institutional production and broadcasting means; the symbolic forms used are turned into commodities following a symbolic valuation (the process through which a symbolic value is attributed to certain symbolic forms) and an economic valuation (the process through which symbolic forms become commodities that can be bought and sold on the market at a certain price); mass communication establishes a differentiation between the context in which symbolic forms are produced and the context in which they are received, thus pointing out the fact that the receivers of mediated messages are restrained in their capacity to determine the topic and content of the communication; mass communication expands the spatial and temporal availability of symbolic forms, i.e. mediated messages can be received by individuals temporally and spatially remote from the individuals that produced the respective messages; the products of the communication forms imply a public

circulation , they being practically available for all those who possess the technical means , capacities and resources to obtain them.

A review of the research work carried out in the field of mass communication signals the existence of two paradigms of analysis: the behaviorist paradigm that claims the omnipotence of the mass communication media concomitantly with the imposition of an image reducing the individual to the mere role of passive receiver of messages and the functional paradigm within which the individual acquires an active role while the influences exerted by the mass media are somewhat more limited. At a closer perusal, this is about, one the one hand, the effects generated by the communication processes at micro and macro social level, by the duration of these effects and by the various ways through which the message is received , and on the other hand, the emphasis is laid on the intentionality of these effects, on their consequences regarding cognition or behaviour , as well as on the changes occurring in society, namely social, cultural, technological or normative changes concerning media activity.

Considering all these distinctions, we shall first of all, tackle some aspects concerning the effects of communication upon the individual , followed by some comments on the effects of the “media consumption” upon society, highlighting whenever possible, the importance of the conclusions based on empirical investigations as well as the theoretical base that have inspired them.

Microeffects of Media Activity

A seminal work in the field of communication research is *The People's Choice* written by Paul Lazarsfeld, Bernard Berelson and Hazel Gandet (1944/1968). Their conclusions that there is a close connection between the initial opinions of the electors and the selection of those media messages that confirm their political views, interests and attitudes, and that the number of people who are informed about the content of a broadcast programme surpasses the number of those who directly received the respective broadcast made them postulate the hypothesis of a

communication in “two stages” in which the opinion leaders and the interpersonal relationships play a decisive part. Based on this hypothesis, they proposed an explanatory model structured around three “key” statements : the foundation of the social values is represented by the system of interpersonal relations; the relations among the members of a group presuppose the existence of interpersonal communicative acts; mass media exerts its influence upon the public via interpersonal communication. The main thesis suggested by this model is as follows: the influence of the communication media has to be regarded as relative in as much as some individuals are more exposed to messages, receive more information, communicate more intensely and therefore exert a stronger influence upon the less active members of a social group.

In time, the triad – media communication, opinion leader, public audience- has been subjected to revaluations that determined the establishment of several stages of communication, the differentiation between the “horizontal “ opinion leader (whose influence is exerted upon individuals having equal social status to the status of the group) and the “vertical “ opinion leader (whose social status is superior to the group). The research work of this period took into account the dissimilarities concerning the influencing power of the opinion leaders, the distinction between the information flow and that of the influence , as well as of the need to refine the correlation between the transmission of the information and the contribution of the interpersonal discussions regarding the changes of opinions and conduct.

In order to better capture the complexity of the mass communication phenomenon, Harold Lasswell (1948/1993) suggests that research should be redirected towards:”Who says what to whom through what medium and with what implications”. He meant through this a shift of the emphasis from the effects towards the investigation of the communicator, of the messages transmitted, of the communication media, and of the audience addressed.

The idea that the effects of mass communication depend on the content of the message and on the credibility of the utterer, on the personality and social status of the receiver of the message, as well as on the reception context has led to the thesis that each individual spontaneously selects the message and receives it in several stages. Pleading in favour of this selective thesis, Jean Noel Kapferer (1978) claims that the reception of messages appears as a process comprising four distinct phenomena : attention (that depends on the more or less conscientious will), perception (stemming from the message decoding activity, thus rendering decisive importance to cultural contexts), understanding (that interferes when there is a correspondence between the meanings attributed to the message by the utterer and the receiver) and acceptance of the message (as a result of argumentation and persuasion processes).

Concerning this model, Francis Balle (1997:610) draws the attention upon the fact that the understanding of the message is not a sufficient condition for its acceptance and therefore what makes communication more likely is “ the content of the responses it brings to the surface and not the message proper” .According to his point of view “any change of opinion or attitude represents a three dimensional universe: the *cognitive* dimension (the opinions to which the message is anchored); the *affective* dimension (the degree of confidence granted to the communicator); the *cognitive* dimension (the receiver’s intentions to take action).”

Another research theme concerning the effects of communication is represented by the “utilization and satisfaction“ approach, which focuses on the audience’s necessity or need of information as well as on the satisfying of this need. The central premise for Elihu Katz (1965) and for other researchers favouring this approach is the following: attention has to be paid not so much to the question “how communication media changes people” as rather to “how people put to use media systems “. Regarded from such a perspective, the research of the “utilization and satisfaction

“ types highlights individual motivation for media consumption, the active part played by the audience in the communication process as well as the claim that the mass media are not the only agents responding to the public need of information.

Based on this, a typology of motives has been suggested which define media consumption. These motives range from the information process and the creation of personal identity to interaction, social integration or entertainment, as shown in the table below.

Motives for media consumption
(adapted from van Cuilenburg et al., 1998:228)

Motives	Description
Need to be informed	The concern to be informed about what goes on in the world
Social prestige	The intention to master the current topics and themes
Entertainment	The need for recreation and escaping from everyday life duties
Occupation	The need to render spare time meaningful
Habit	The relative dependence on media consumption
Need for security	Lack of current information may generate uncertainty and bewilderment
Social contacts	Widening of the public sphere and interpersonal relations
Utility	Utilization of information for a practical reason
Emulation	The personal need to live intensely emotional events
Training	Acquiring information and competences with a view to social integration

Within the research of communication effects at micro social level two closely related research approaches are frequently mentioned: one is concerned with the value of expectation and the other focuses on the comparison between the expected and the effective satisfaction of the audience. Whereas the first

direction starts from the idea that the mass media respond to the audience expectations and rewards it psychologically within the framework of the media consumption, the second research direction considers that the potential reward influences the media consumption. According to this model, the comparison between the two types of rewards explains both the motivational drives of the audience and its capacity to adapt its motivation during the media consumption. This thesis, although interesting for its practical conclusions, has remained still in the realm of theoretical debates.

The Macro Effects of Media Action

A second approach is concerned with the level of the macrosocial effects of communication and the dominant research theories are the agenda assigning theory, the theory of the silence spiral and the theory of differential knowledge. The "agenda assigning theory" claims that the mass communication media are the ones that set the public agenda, namely those aspects that are given priority on the agendas of social debates. Regarded from the perspective of the relationships between mass media and the audience, two variants of agenda can be noticed, one is the "media agenda" and the other is "the audience agenda". In both cases the hypothesis presented is that "the audience regards as important precisely those topics that are the concern of the media". The idea this thesis tries to accredit is that "the media selects certain aspects and writes them down on its own agenda, and the audience will come, sooner or later, to do the same thing"(van Cuilenburg et al., 1998: 232).

Although apparently simple, the research work in this field has highlighted the existence of several types of agendas depending on what the individuals regard as important, thus: "topics of exclusively personal importance belong to the <intrapersonal agenda>, topics important for social contacts are included in the <interpersonal agenda>, while those topics of general importance for the society are part of the community agenda" (van Cuilenburg et al., 1998: 233). In order to support the agenda

assigning hypothesis and the correlation between the various types of agendas, a series of conclusions drawn as a result of the research on election campaigns can be quoted: the media consumption at the level of electors increases as the elections draw nearer; the increase of the media consumption brings about a differentiation of the electors depending on their personal characteristics or affiliation to a certain social group; the written media plays a different media role than the television ; the increase of the media consumption can be associated to an increase of the interest in the important objectives of the election campaign ; as a result of the media consumption and of the interest in certain discussion topics the interpersonal communication is also intensified; the increase of the involvement degree in interpersonal contacts triggers the necessity to be better informed and therefore , the enhancement of the media consumption and of the interpersonal communication; the assignment of agendas to various categories of electors has to be carried out taking into account the type of media consumption, the interest , the importance and the need to be better informed as well as the maintenance of the interpersonal relationships.

Following an analysis of elections results in Germany, Elisabeth Noelle-Neumann (1974/2004) formulated the premises of the theory of the "spiral of silence" that can be summed up as follows: public opinion hinders the individual from expressing his or her own opinions when these are contrary to the opinions of the majority; unlike the television that is a non-selective medium of communication, in the case of the press every individual may select the newspaper or magazine that he wants to read ; as the non-selective consumption does not have the possibility of defence , the influence of television is more powerful as compared to that of the press; the recursive mechanism specific for the television leads to a tendency of alignment to the main stream of opinions; he who believes that his opinion is shared by other people is more tempted to publicly express his point of view as compared to those

Contrary to the criticism that the theory of the “silence spiral” is speculative in nature and has little chances to be empirically confirmed, there are many authors who consider this theory as being important for the research of the ways through which mass communication media becomes a factor that generates public opinion. Likewise, the fear of being isolated, makes individuals evaluate continuously the general climate of public opinion and abstain themselves from directly expressing their own opinions. This has contributed to the refinement of public survey methods and to the highlighting of the so-called “third party effect” concerning the overestimation of mass media influences upon other persons than those that make the estimations.

The theory of the “cognitive gap” and of the differential increase of knowledge takes into account the social part played by the media influence in the increase of the degree of knowledge. In this respect, although the studies in the literature attest the mass media contribution in the dissemination of the information, at the general level of society an adverse effect has also to be considered, if we take into account the difference between those that “know” and those that “do not know” following the media consumption. The explanation forwarded claims on the one hand, that for the category of individuals with a superior or academic background the media consumption is mainly represented by the reading of the press, and less by watching television which is a source of information for individuals with lesser education. On the other hand, “those who know” regard the audio-visual means as insufficient information sources, a reason why they resort to other forms of media consumption. This leads eventually to a differential increase of knowledge between highly educated individuals with a high social status and individuals with lower levels of education and social status.

This theory is also supported by the conclusions of a research carried out by Ph .J. Tichenor, G.A. Donohue and C.N. Olien (1970) which refers to systems of correlations,

such as : individuals with higher educational levels display a higher capacity of message decoding; the individuals that are better informed concerning a certain topic have an increased capacity of accurately taking in additional or novel information; the chances to discuss about the respective aspects are proportional with the range of personal contacts and of the current activities; the attention paid to an item of information and the extent to which it is remembered depend on the education level; as the press contains more information, the individuals with a higher level of education tend to read newspapers and magazines to a larger extent than the individuals with lower levels of education (acc. to van Cuilenburg et al., 1998: 237-238).

In their subsequent research studies the aforementioned authors refined some of their statements in the following way: in the case of general interest topics , the level of education tends to have a less important role than in the case of subjects of a lesser interest ; in the case of subjects concerning social conflicts the interest for information can be said to be evenly distributed; in a homogeneously structured society the chances for the levelling of the knowledge core are much higher than in a society in which the structure is differentiated; the degree of informativity upon public affairs depends more on the interest manifested for this topic than on the level of education ; by the reception of the news, the information about a certain event tends to be levelled down.

The issue we are concerned with has been the object of many diversified research work on mass media that focus on topics such as: the role played by ideology in the media culture, the manipulation of public opinion through communication media, the importance of technological determinism, the economy of communication and of mass communication media or the particular ways in which the information media operate in the modern society. These topics will be dealt with in the following part of our paper.

(Va urma)

COMUNICĂRI, INFORMAȚII, CONSIDERENTE

DIN TRECUTUL NOSTRU „NAVIGAȚIA BASARABEANĂ ȘI CREATORUL EI” DE GHORGHE BEZVICONI

Extras adoptat pentru tipar de Angela Citac

E greu de găsit o țară mai darnic înzestrată de natură decât Basarabia, care, pe lângă bogățiile sale, este înconjurată și de căi de comunicație firești-fluviile și marea. Totuși, din cauza complicațiilor diplomatice, folosirea organizată a apelor, către care din vechime tindea omenirea, s-a început abia în vremurile cele mai recente.

În 1856, congresul de la Paris a recunoscut Dunărea – această însemnată arteră europeană - fluviu internațional, încredințând supravegherea lui unei Comisii europene, a cărei delegație s-a prelungit de către conferința de la Londra (1883). Formarea acestei Comisii a efinit transportul, influențând astfel asupra formării unor centre de tranzit al nordului Balcanilor - Galați și Brăila, apoi Constanța.

Grija principală a Comisiei a fost curățirea uneia dintre gurile deltei dunărene. Cel dintâi cercetător în această privință a fost inginerul Gartlay (1857). Din punctul de vedere economic- apropierea de Constantinopol - și strategic -departarea de Rusia - el a recomandat brațul Sf. Gheorghe. Proiectul nu s-a acceptat, iar, până la alte demersuri, ca să nu sufere comerțul din pricina împotmolirii deltei, s-a curățit brațul Sulina (1861), care a și rămas până în prezent²⁴.

Prima campanie de navigație oficială- cea austriacă s-a fondat pe Dunăre în 1833. I-au urmat societățile italiene, franceze și ruse, ajungând după ei, în părțile acestea, și Grecii, nu de mult izgoniți din Principatele Române (1821). Navigația propriu-zisă română, chiar și înaintea războiului mondial, era foarte efemer reprezentată. Astfel, de. ex., pe Prut din 200 de vase, ce circulau – 100 era grecești, vreo 80 –

rusești și vreo 15 – românești. În genere flota română apare pe Prut abia pe la 1908.

Grecii s-au așezat la Galați, arătându-se și ei „buni” români; de fapt însă rămăneau aceiași în sufletul lor mercantelist. La ivirea unui conflict cu guvernul țării, ei nu s-au jenat să părăsească Galații, prefăcându-se în „Ruși”, și cu 200 de vase să se înscrie, pentru o vreme oarecare, la portul Reni.

Pentru a limita extraordinara exploatare, în 1886, la Odessa, în conformitate cu dorința guvernului, s-a înființat de principele Gheorghe Eugen Gagarin (1846-1905, nepotul diplomatului Alexandru Scarlat Sturdza) Societatea pe acțiuni de Navigație pe Marea Neagră și Dunăre. Totuși ajutorarea exportului local era foarte slabă, iar un an neroditor-1893-a a dus Societatea aproape la faliment. A salvat-o subvenția statului, care a și răscumpărat o bună parte a acțiunilor.

Dar în curând acțiunile în valoare nominală de 250 rubele nu se mai cumpărau nici cu 40. Atunci, mulțumită agentului principal al Dunării, Gavriil Andreevici Bezveconnâi, s-a descoperit cauza principală a nereușitelor – imoralitatea sub-direcorului P. Lobzin, care opera într-un contact strâns cu directorul de stat, E. Kociotov.

Gavriil Bezveconi, tatăl lui Gheorghe Bezviconi de teama crahului Societății, învinuit de calomnie, datorită înaltei imparțialități a prim-președintelui Curții de Apel din Odessa, V. V. Davâdov, a trecut procesul la Senat, care, prin ședința de la 14 martie 1903, i-a dat satisfacția cinstei sale. Achitat, el a fost rechemat la funcții mai înalte, iar directorii distituiți. Societatea, transformată în 1903 în Navigația Rusă pe Dunăre de sub auspiciile Ministerului de Comerț și Industrie, s-a organizat pe baze etative. În 1905 a murit princ. Gagarin, lăsând milioanele sale Navigației, care, cu toate începuturile sale comerciale și conducerea semiautonomă, a

²⁴ În genere, până în mijlocul decadei a noua a veacului trecut, se credea că delta nordică a Dunării (ramificațiile brațului Chilia), este cu totul nepenetrabilă, din cauza aluviunilor. Abia pe la 1886 vaporeșul „Miconos”, străbătând incidental gura „Stambulului”, a dovedit contrariul.

trecut în 1907 cu totul la stat, obținând un „Așezământ” special.

De acum înainte soarta Navigației era strâns legată cu activitatea noului ei conducător în Basarabia – G. A. Bezveconnâi. Dânsul a atras asupra sa atenția încă din ultima decadă a veacului trecut, când articolele sale, pline de vaste proiecte și înalte cunoștințe, au început să apară ziarele din Odessa.

În 1900 Gavriil Bezveconnâi a fost însărcinat cu destinderea regiunii, aproape necunoscută, a Basarabiei de-a lungul Prutului. A trecut personal prin țară, întocmind un raport, în care a reliefat starea de asupraire a țărănimii. Cu o asemenea însărcinare a călătorit și pe Dunăre până la Belgrad. Ca urmare a acestor însemnate rapoarte, republicate, fiind confidențiale, el a fost trimis să reorganizeze linia dunăreană și să puie temelia navigației pe Prut. S-au deschis porturile fluviale la Cahul, Leovo etc., s-au înființat unele birouri și în străinătate.

După „Epopoia” G. Bezveconnâi, a fost numit inspector general și agent principal pe Prut și Dunăre. Reni, Ismail, Chilia, Vâlcov... au devenit puncte marcante pentru export. În ce privește însă linia Prutului (360 km): Măcărești, Nemțeni, pogănești (1908), Leovo, Toceni, Lechi, Fălciu, Flămânda, Gotești, Cahul, Brânza, Văleni, Slobozia, Chiselița, Giurgiulești.. ea a primit o însemnătate așa de mare, încât G. B. S-a mutat și el la Leovo. De asemenea a fost organizată, tot de dânsul, linia basarabeană maritimă și acea a Nistrului de jos: Olănești, Palanca, Roșanscaia-Cosa, Seimeni, Cetatea – Albă, d-sa devenind astfel nu numai conducătorul, dar și însuflețitorul întregii navigații din Basarabia.

Până în 1918 mii de lucrători erau ocupați în diferite localități ale provinciei cu construirea de clădiri, elevatoare, înzestrate cu uscătorii și curățătorii pentru cereale, magazii, rezervoare, cisterne, șosele și alte drumuri de apropiere; se ridicau poduri, linii de telegraf și telefon, se uscau bălțile, se luminau, pavau și civilizau cele mai întunecate ținuturi ale acestei regiuni aproape sălbatică. Apoi s-au și ocupat de cultura populației, însă nu numai prin școli, ci și prin ajutorarea reală, dată țărănimii, pentru care se zbătea mult G. B.

„Bogăția populației condiționează cerințele culturale ale școalelor” - scria dânsul.

„Constituția, acordată unui popor incult, nu-l va înălța la nivelul celor luminați”.

„Numai treptat, prin însușirea unei vaste culturii economice, care va aduce foloase reale populației, luminate de școalele, ce vor răsări, vom ajunge la contribuția țărănimii în guvernarea statului. Repet, - țărănimii culte, din momentul asigurării sale economice”.

„În îmbogățirea cea mai largă a populației stă adevărata democrație!”

În Basarabia țărănească chestia cea mai trainică este agricultura, care garantează existența a 9/10 din populație, asigurând țara din punctul de vedere economic, deci și din cel social-politic. În vederea acestor împrejurări G. Bezveconnâi sprijinea aducerea semințelor selecționate, a inventarului modern, a îngrășămintelor de sol, și a vitelor de rasă...

De către dânsul au fost influențați și moșierii mari, prietenii săi: Cara-Vasili (Cahul), cumnatul lor Crăciunescu, Marateo (Leovo), Davidoglo (Fălciu), frații Zahariadi și alții.

În același timp s-a început și eliberarea țărănimii din Ghiarele cămătarilor. Fără o „fericită” conversiune, aproape toate datoriile s-au acoperit însăși de țărâtime. G. B. a îndemnat și a ajutat la organizarea societăților de credit mărunț-țărănesc, a asociațiilor de agricultură, a cooperativelor.

După exemplul Statelor Unite sau făcut țărănimii creditări pe gajul cerealelor înmagazinate. S-a propus de asemenea eliberarea chitanțelor pentru cerealele depuse, aceste chitanțe (certIFICATE varante), fiind garantate de Societatea de Navigație, ciclau aproape ca moneda de hârtie. Din magaziile Navigației, unde cerealele erau asigurate de orice întâmplare neprevăzută, vânzarea se aducea direct consumatorului, ocolindu-se mâinile exploatatorilor-toptangii. Pentru acest scop, în porturile străinătății s-au format „Standarte” – expunerea spețelor clasificate ale grânelor, după care se făcea comanda.

Pe lângă magaziile Navigației s-au clădit și cele comunale. Nu s-a ajuns încă la

mecanizarea deplină a muncii, cântărirea și prețuirea grânelor de inspectori speciali, însă G. Bezveconnâi proiecta și aceasta, dovedind că manipularea ușoară a grânelor în cheile elevatoarelor dădea naștere la abuzuri de încredere.

Din toate aceste directive primii s-au folosit bogății coloniștii germani și bulgari. Cei din urmă, la 15 iulie 1912, l-au ales pe G. Bezveconnâi – „binefăcătorul țărănimii Basarabiei sudice, pentru meritele și activitatea sa deosebit de energică”- episcop de onoare în Sindicatul societăților de credit țărănesc din 24 (27) comune cu centrul la Bolgrad. Dânsul a ocupat această demnitate mai mulți ani de rând și, precum au declarat delegații coloniștilor Bulgari, în 1916, înaintea amiralului Veselkin, la Reni, *activitatea sa are să fie tot așa de neuitată în sudul Basarabiei, ca și cea a generalului Inzov - binefăcătorul lor!*

Extrem de repede a crescut și extensiunea Navigației. Ca ex. aducem Prutul. În 1905 Navigația a exportat 500.000 puduri de cereale pe 16 vase, în 1907 – 2.300.000 puduri pe 35 vase, iar în 1913 peste 4.000.000 puduri, întrecând chiar pe Greci.

Totodată G. Bezveconnâi a stăruit ca latifundiile mănăstirești (vreo 60 mii de hectare) să fie date în arendă numai țărănimii, ceea ce se făcea și mai înainte, însă ca sub arendare prin mijlocirea câtorva bancheri-arendași.

Succesele erau formidabile, chiar cu toate că în anii roditori Basarabia, din apropierea Prutului navigabil și a Dunării, exporta numai prin porturile României vreo 40.000.000 puduri de cereale. O parte însemnată trecea și pe calea ferată română, mai bine acomodată decât cea locală, dar și exportul fluvial era colosal²⁵. Din cauza aceasta, deja în 1908, numai pe Prut, se întrețineau de Navigație 60 șleपुरi și 4 vapoare, în locul unicului vapoaraș „Prutul”, ce circula la început.

În genere, navigația pe Prut era cea mai grea de introdus. Acest râu, curgând, ca și Ronul, într-un plan foarte înclinat, își reține apele mulțumită zizzagurilor din luncă. Cu toate că navigația e posibilă de fapt numai primăvara și toamna, aceasta nu reduce însemnătatea ei. Navigația se regula aici prin îmbelșugul recoltelor și nivelul schimbător al apelor, iar pentru transport - și prin cantitatea vaselor disponibile. Cerealele se expediau în tot timpul anului, iar porumbul recoltei acestui an trecea spre încărcare abia în primăvara anului al doilea.

Se cerea totuși o mare insistență pentru înrădăcinarea navigației cu diferite adoptări la mediu, cu vase speciale, de mică adâncime, mai ales lângă malul Prutului rusesc, rău aranjat și necurățat. (desigur că astăzi, valoarea acestui drum pentru Moldova e dublă, cu atât mai mult cu cât se proiectează legătura sa cu apele Moldovei centrale).

Lupta cu încăpățânarea omenească a fost însă și mai grea, decât cea cu rezistența naturii. După exploatarea din Galați au venit și cei din Odessa, mai ales navigatorii Spozito, Kovalenco Co. Cu ajutorul ginereului său, Femelidi, primarul Cetății-Albe, Spozito a dobândit în acest oraș monopolul transportului de la piață până în port costa pe țărani mai scump decât cel de câțiva zeci de kilometri de acasă până în oraș. G. Bezveconnâi a înființat atunci o escală de încărcare cu vreo 30 de kilometri mai la nord, la Roșcanscaia-Cosa, așa că țărănimea, folosindu-se de aceasta, orașul pustiit să fie nevoit să cedeze, revocând monopolul. Ca răzbunare, Spozito a venit să concureze cu Navigația pe Prut (1908), dar această încercare avea să-l ducă la faliment.

De asemenea greu i-a fost lui G. B. , care încă la 1907 în zadar se zbătea pentru aceasta, și numai pe un scurt timp, pe vremea războiului Mondial, să unească Bolgradul cu Dunărea, prin lacurile Ialpug-Cuhurulului și râșorul Repida. Drumul creat micșora cheltuielile, în raport cu prețul transportului pe calea ferată, cu câteva copeici la pud, cea ce era colosal pentru exportul de 4.500.000 puduri. Se făcea și o descărcare a căilor ferate, neîndestulătoare chiar și astăzi, nici ca extensiune teritorială, nici ca cea de

²⁵ În 1908 exportul pe Prut era 14.000.000 puduri. Acest export de fapt aparținea numai Prutului de la Cahul în sus, căci regiunea de jos transporta produsele sale prin Reni.

compunere, căci, dealtfel, milioane de puduri de cereale s-ar fi pierdut în părțile acestea ale Rusiei, cum au putrezit și în anii 1901 și 1907. și totuși, în contra unirii cu Dunărea s-a ridicat direcția liceului din Bolgrad, proprietatea acestor lacuri.

N-a lăsat fără de atenție G. Bezviconnâi nici malul mării.

Printre cei dintâi el a notat însemnătatea stațiunilor balneare-climaterice ale acestei regiuni. Mai ales s-a sprijinit, în această privință, Bugazul, după cercetări, identic cu Lido de lângă Veneția. Aci s-a proiectat și primul port maritim al Basarabiei.

Un port maritim-o poartă în Europa-este necesar Basarabiei!

D-l profesor Tașcă, fiind ministru al comerțului și industriei, a declarat că crearea unui asemenea port este o chestiune națională.

Apropierea pe piața mondială, efitinirea exportului și importului, scăparea de primejdia concurență - iată ce înseamnă un port pentru Basarabia, care, din cauza tarifelor căilor ferate, n-are ieșire la apus, fiind, prin împrejurările politice, izolată și spre răsărit. Lipsa căilor de comunicație organizate, chiar printre centrele din localitate, ridică și mai mult însemnătatea căilor celor mai efitine și naturale-ale apelor.

Fără exportul produselor brute ale țării noastre agricole 9/10 ale populației ar ajunge (poate au ajuns deja?) la faliment. Criza economică provoacă și cea financiară. Boala agriculturii cauzează deficitele bugetare, mărirea impozitelor, căci sărăcesc populația, aducând rele tuturor ramurilor de producție etativă, cu tot protecționismul industrial etc. Numai ușurarea exportului și expunerea cât mai largă în preț a produselor agricole, scăpa țara de criza în care ne zbatem, chiar faliment general ce ne așteaptă!

Crearea lângă Basarabia a porturilor Galați, Odessa etc. n-a adus de fapt provinciei noastre foloase reale. Basarabia are nevoie de un port propriu, cu tariful speciale la căi ferate, etc. Bugazul însă, după situația strategică, nu ne-ar conveni ca port principal, mai ales fiind dezaprobată intențiunea creării unui port la Bugaz sau la gurile Nistrului de toți specialiștii de pe vremuri.

De către G. Betviconnâi au fost puse bazele porturilor la Jăbrieni, mai sus la Vâlcov, și la Burnas sau Bazariana în fața Tuzlei. Acest din urmă port, ca punct central al țărmului, predomină asupra acestora.

S-a propus de asemenea construirea unei căi ferate centrale-economice, care, pornind de la Soroca și terminându-se în port, trebuia să unească toate centrele, despărțite din cauza liniilor strategice ale Rusiei. De calea aceasta s-a folosit însă numai Cetatea-Albă, care totuși, ca și Ismailul și Reni, situate pe ape ce îngheață, au multe conveniente ca porturi moderne. Dintre proiectele porturilor, cel mai însemnat era cel de la Jăbrieni. Nu departe de Ismail Dunărea se împarte în două brațe dintre care cel al Basarabiei - „Chilia”, duce cam 6/9 din ape, iar cel de al doilea se ramifică și el în două: „Sf. Gheorghe” (21%) și Sulina (11%). Deoarece brațul nordic aparținea în veacul XIX rușilor, Europeanii au fost nevoiți săși îndrepte privirile la brațul de mijloc, cel mai sărac în apă, al Sulinei. S-a întemeiat un port-Sulina, care însă, ca și în deosebi canalul, este în prezent insuficient pentru navigația României Mari.

În ce privește brațul „rus” al Dunării, el este și cel mai aluvionat la gură, împiedicându-se astfel navigația, de vremuri, mergând chiar de la Vâlcov la Odessa, vasele trebuiau să se întorcă la Ismail, pierzând timp ca să treacă prin Sulina, unde se plătea și o vamă.

În 1883 inginerul M. Lișin a propus adâncirea gurii Ociacovului din delta Chilieii, alții au proiectat curățirea gurii nordice a Belgorodului, iar inginerul V. Rummel (1894) a gurii „Polunocinâi”. Deoarece menținerea acestor guri curățite ar fi foarte grea, inginerul P. Cehovici (1904) a propus săparea unui canal special, care trebuia să pornească din ramificația nordică a deltei - „de Stepă” și să iasă în golfișorul Jăbrienilor - o temelie naturală pentru un însemnat port maritim la gurile unui fluviu ca Dunărea.

Ori cum nu s-ar privi aceste proiecte, însă viitorul aparține desigur brațului Chilieii și unui port alăturat al Basarabiei, care port ar fi superior Sulinei, iarna cu totul izolate, importanța lui crescând printr-o cale ferată, care ar uni Dunărea cu țara întregă!

Despre toate aceste chestii s-a interesat zemstvoul, guvernatorii A. Haruzin și contele Kancrin, ari între 18 iulie 1908 - 5 octombrie 1909 au strâns la Chișinău Consfătuiri speciale pentru luarea în discuție a rapoartelor lui G. Bezveconnâi în legătură cu ameliorarea transportului și exportului a produselor țărănimii, pe Prut. De asemenea G. B. a citit referate la întrunirile Economice din Petersburg, Kiev, Ecaterinoslav și Odessa, fiind totodată invitat să depună personal rapoarte marelui duce Alexandru Mihailovici, iar la Reni a fost prezentat însuși împăratului Neculai II.

Importanța Navigației a crescut și mai mult cu intrarea ei, la 20 iulie 1914, în expediția cu însărcinări speciale de sub auspiciile Ministerului p război. În fruntea Expediției a fost numit amiralul Mihail M. Veselkin, mare original, om de o inteligență și energie rară, care din cauza mării sale treceri la Curtea imperială, se zice că era fiul nelegitim al marelui duce Alexei Alexandrovici.

Expediția servea pentru întreținerea armatelor româno-ruse, legătura și întărirea dosului frontului... Avea și un scop tainic în vederea diplomației balcanice, însă aceasta o vom descrie cu altă ocazie. În administrarea Basarabiei sudice și partea economică a Expediției colaboratorul principal al amiralului era G. Bezveconnâi.

S-a reorganizat întreaga navigație, s-a mărit numărul vaselor, s-au îmbunătățit drumurile de apropiere, s-a ameliorat starea lipovenilor, a leproșilor din părțile Ismailului, a pescarilor din Vâlcov, exploatați astfel precum era odinioară terorizată țărâניה locală.

În noiembrie 1916 Veselkin, printr-o intrigă la Curte, a fost înlăturat și împușcat apoi, în timpul revoluției, de bolșevici.

Mai târziu Expediția s-a transformat, la 5 ianuarie 1917, în Flotila de transport pe Dunăre. Reșidența ei s-a mutat la Chilia, apoi la Odessa, perindându-se la conducere amiralul Neniucov, căpitanul Homatiano și alții. După câțva timp Odessa a căzut pe mâna ucrainenilor, încât Flotila de transport, schimbându-și numele în Flotila Fluvială,

ridică chiar pe unele vase steagul republicii Ucraina. De fapt însă conducerea trecea la cei cari posedau la moment Odessa. Astfel, de. Ex. generalul Lucomski a destituit pe unii șefi al Flotilei.

La 27 Martie 1918 Ministerul de marină al Ucrainei a dat ordin de a se reînființa navigația pe Nistru, iar la 9 mai 1918 G. Bezveconnâi a fost numit inspector general al liniei nistrene, cu sediul la Tiraspol, devenind totodată și șef-economic pe lângă Harnich, comandantul armatei germane de ocupație în Transnistriana.

La 22 august 1918 G. B. a fost trimis iarăși în Basarabia, la Cahul, ca reorganizator al liniilor Prutului și Dunării; era însă prea târziu. Conducerea Navigației trecu la Constantinopol, iar averile de aici au fost expropriate fără nici un sistem de către guvernul român. Multe dintre averi au rămas în uitare sau au fost vândute pe baza unor autorizații false.

G. Bezveconnâi, cu toate că era membru în Comisia de lichidare (a rămas până în prezent), nu putea să facă nimic. De la 4 mai 1919 el a publicat în ziarul „Basarabia” (N. 26, etc.) un ciclu de însemnătate articole despre navigația basarabeană.

S-a interesat ministrul de atunci, d-l D. Ciugureanu, iar pe baza unui raport, înaintat pe la 20 iunie 1919, pe lângă Directoratul de Industrie și Comerț s-a format o secție specială de navigație.

La 5 august a aceluiași an, G. Bezveconnâi, d-nii comandor C. Ștefănescu și dr. Nedov au fost însărcinați cu revizuirea stării navigației de pe Prut și Dunăre. Au fost primiți în audiență de prim-ministrul de atunci, d-l general Vălițoiu, însă demisia, la 1 decembrie 1919 a guvernului acestuia puse capăt începutului bun.

De mai multe ori G. B. a mai scris în ziare despre pierderea milioanei de către statul românesc, iar d-lor miniștri I. Inculeț (la 16 februarie 1922, 22 martie 1922 și în 1925) și general Râșcanu (la 10 aprilie 1927) le-a prezentat mai multe rapoarte.

Cine a ignorat interesele noastre, oprind aceste îndemnuri la realizări mari pentru Basarabia?

Doar se cerea așa de puțin, căci – spunea G.B - „pâinea și exportul ne vor da singure mijloacele de realizare”.

Am văzut noi actualmente și rămășițele navigației din trecut și navigația de astăzi.

Dezastru, slăbiciune tehnică, starea antisanitară, pretutindeni sărăcie, exploatare...

Penibilă înfățișare au clădirile distruse, ce amintesc de slava trecută; dar și mai impresionante sunt satele odinioară bogate-azi în ruină.

Și acela care, timp de 35 de ani, s-a trudit spre binele Basarabiei și țaranului ei, trăiește în prezent într-o uitare adâncă de plâns.

Bătrânul G. Bezveconnâi, astăzi, când țaranul moldovean ar trebui aă-i arate recunoștință, își duce o existență grea fără a primi o mică pensie.

Cea ce a fost nu mai este și cine știe dacă se va stabili. Câtă muncă s-a depus și cu câtă ingraturdine a fost răsplătat!

Ziarul „Dimineața”, No. 9.866. Sâmbătă 16 iunie 1934:

Navigația pe Nistru

Ce a fost ieri și ce poate fi mâine.

De vorbă cu G. Bezveconnâi, fost inspector general al navigației basarabene

Chișinău, 14 – Una din consecințele cele mai importante ale reluării raporturilor normale cu Rusia Sovietică, va fi redeschiderea navigației pe Nistru, ceea ce de la sine înțelege, dacă se ține seamă că în Basarabia, căile de comunicație terestră – drumuri și căi ferate-sunt foarte reduse, iar pe de altă parte, pentru că transportul pe apă este cu mult mai ieftin decât cel uscat.

Dorind a avea lămuriri cât mai ample în această chestiune ne-am adresat d-lui Gavriil Bezveconnâi, fost inspector general al navigației basarabene. G. Bezveconnâi ne-a făcut următoarele declarațiuni:

Importanța navigației pe Nistru

- Am luat parte la compunerea mai multor proiecte și la ședințele mai multor comisiuni, cari s-au ocupat pe vremuri, cu cvhestiunea navigației pe Nistru.

Odinioară, Nistrul făcea parte din sectorul căilor de comunicație a Kievului. Linia era

despărțită în 3 distanțe navigabile, cuprinzând fiecare mai multe escale de încărcare.

Pentru a vă da seama de importanța Nistrului, ca arteră de comunicație fluvială, vă voiu cita o interesantă statistică, publicată în „Foaia navigației” din Kiev în anul 1910, din care se pot vedea, exprimate în puduri (un pud=16 kg), cantitățile de produse transportate de vase și plute.

1900	9.780.000 puduri
1901	11.993.000 „
1902	16.818.000 „
1903	16.275.000 „
1904	10.210.000 „
1907	11.698.000 „
1909	8.621.000 „

Din aceste cifre, rezultă că în fiecare an se transportau pe Nistru cam vreo 30 mii vagoane de produse basarabene, în mare majoritate cereale.

Privind această statistică și care reflectă numai parțial exportul regiunii nistrene - în trecut furnizoarea principală de cereale a portului Odessa-putem ușor înțelege importanța navigației pe Nistru.

De altfel, fluviul acesta este navigabil pe aproape întreg parcursul său, iar cu celelalte fluvii din Europa Centrală, ar putea forma un sistem de canale, de mare importanță economică.

Pe vremuri circulau pe Nistru vapoarele Societății „Rossiene” și ale companiilor particulare Țucherman, Șaganschi, Brodschi etc.

Până în 1916, în afară de plute, care veneau chiar din părțile Galiției, mai circulau vreo 12 vase de pasageri și transport de mărfuri, vreo 10-16 șalande mari și vreo 300 șlepuri mici de tipul „Nistru” (a lui Chessen), cu fundul plan, de mică adâncime, special adoptate condițiunilor de navigație pe acest râu.

De la Soroca până la Varnița, circulau șlepurile de o adâncime mai mare linia de navigație socotindu-se de la gurile fluviului până la Mohilău. În genere, însă, navigația depindea de nivelul apelor, nivel mult mai satisfăcător decât cel al Prutului.

Pe Nistru mai circulau vasele aparținând Societății ruse a navigației și comerțului,

societate care posedea cele mai bune vapoare: „Brat” și „Sestrița”.

De asemeni mai circulau 4 vapoare particulare de pasageri (Mohilău, Bender, Soroca și Bogatâri) un vaporeș al administrației și patru mașine de curățire a fundului, supravegiate de ingineri.

Din părțile nordice ale fluviului scoborau plute mari de arbori din pădurile Carpaților, iar în Părțile Hotinului numeroase fabrici lucrau fel de fel de cherestea ce lua apoi, drumul Nistrului.

Mai jos, în valea Nistrului, existau mori de apă, iar făina lua aceeași cale.

De mare însemnătate era transportul fructelor și strugurilor, ce se duceau la stațiile de cale ferată, pentru a fi încărcate spre Polonia.

Vapoarele transportau produse de volum și greutate mai mică: manufactură, coloniale, țesături etc.

Transportul pasagerilor se făcea regulat până la Cetatea – Albă, iar de aici, vasele „Turghenev” și „Otvajnai” făceau legătură regulată cu Odessa.

Majoritatea mărfurilor se descărcau însă la Varnița lângă Tighina, de unde luau, pe cale ferată, drumul Odessei, iar de aci erau reîncărcate pentru export.

Societatea de stat a navigației ruse pe Dunăre aa organizat sub conducerea mea linia Nistrului de sud: Olănești-Palanca-Rosansciai-Cosa-Seimeni-Cetatea-Albă.

În timpul războiului Mondial, navigația nistriană a fost supravegheată de așa zisa „expediție cu însărcinări speciale”, de sub conducerea amiralului Veselkin.

Nu pot încheia această expunere, continuă G. Bezveconnâi, fără a vă vorbi și de imensa avere pe care a posedat-o odinioară „Navigația basarabeană”, atât pe Nistru cât și pe Prut, și care a fost cu desăvârșire irosită, în anii ce au urmat Unirii.

- Credeți că navigația ar putea fi reluată încă în cursul aceluși an, sau e nevoie de îndeplinit unele lucrări pregătitoare?
- Numai plutele ar putea să circule imediat, cât despre organizarea din nou a unor linii regulate de navigație, ele comportă în primul rând necesitatea

readucerii Nistrului în stare de navigabilitate pentru vase și șleपुरi.

Pentru aceasta va fi nevoie de dragarea râului, operațiune costisitoare și migăloasă, dacă se ține seama de faptul că o asemenea curățire n-a fost efectuată de 17 ani.

Va trebui apoi de reintrodus sistemul de semnalizare și iluminare ce există odinioară pe ambele maluri, construirea de noi stațiuni de acostare și pantoane, și bineînțeles, organizarea unui serviciu permanent de curățire a râului, pentru că navigația să nu fie împiedicată.

Apoi, va trebui ca viitorul serviciu al navigației să fie dotat cu materialul mărfurilor și al călătorilor și cu șleपुरi.

Cred că s-ar putea afecta unele vase, ce au circulat înainte pe Nistru și care circulă astăzi pe dunăre, fiind - după câte știu – proprietatea societății SRD.

G. Bezveconnâi și-a încheiat aci interesanta sa expunere, promițându-ne că va căuta în arhiva sa și ne va mai pune la dispoziție și alte date interesante, privind navigația pe Nistru.

Cum s-a furat averea navigației basarabene

.... revoluția rusă care a zguduit întreaga organizație etativă a vechiului imperiu a distrus aproape întreaga avere a acestuia.

Printre alte instituții irosite, numai în câteva luni, a fost și Navigația basarabeană. Intrarea trupelor române, a pus capăt jafului început de elementele revoluționare. Totuși încă multă vreme după aceasta a continuat mișcarea de distrugere tacită a averii vechilor instituții rusești.

Sub amenințarea de a fi declarați bolșevici, basarabenii, ce îndrăzneau să protesteze, au fost siliți să tacă, iar averile Statului, ca și cele private, erau prădate ca în codru sub văzul tuturor.

În această privință, cazul navigației basarabene nu este unic, însă îl cităm ca unul foarte caracteristic, și care până în prezent n-a fost discutat mai îndeaproape, deși Statul nostru a pierdut materiale de câteva miliarde, fără să mai vorbim de pierderile pricinuite Basarabiei prin desființarea acestei instituții.

Ce avere posedă „Naviția basarabeană”

Naviția basarabeană în zeci de puncte, pe toate liniile navigabile ale provinciei, posedă o mulțime de clădiri, magazii, rezervoare, inventar de rulaj, materiale automobile, pontoane (chiar la Calafat și alte porturi dunărene) etc. Fără să mai amintim despre vasele sale, de care vom vorbi mai jos.

Nimic din acest uriaș inventariu n-a fost predat Statului român de către funcționarii Naviției, ceea ce e mai grav: că aceștia în repetate rânduri au apelat la organele în drept ale statului nostru, însă zadarnic.

Fel de fel de persoane au pus pur și simplu mâna pe această imensă avere a Statului, distrugând-o și transportând-o la ei acasă, ca pe un bun al lor.

La Reni, de ex., exista vreo 60 hectare de pământ, cumpărat de către funcționarii Naviției de la comună, un întreg orașel zis „al Amiralului Veselkin”. Pământul era împărțit funcționarilor, dar aceștia au fost scoși din drepturile lor. Clădirile au fost distruse, materialele vândute și transportate. Chiar și bisericuța lui Veselkin a fost prădată, iar icoanele acestui sfânt lăcaș, care era un adevărat muzeu al artei bisericesti, au intrat în proprietatea unui oarecare medic din Galați.

Inventarul, uzinele cu bogatul material, toate au fost luate de fiecare după cum a vrut. Tot așa și macaralele și mașinile automate de încărcare, mașinile de construcție ale elevatoarelor, șlepurilor etc. Trei mari rezervoare s-au vândut de un oarecare Falkenstein unor ingineri din Ploiești, pe baza unei ipoteci fictive. Două dintre rezervoare au și fost ridicate și numai al treilea, și unul mai mic, au fost oprite de guvern.

Pretutindeni aceiași distrugere

La Cahul, Leovo și pe tot lungul Prutului s-a săvârșit aceiași prădăciune a averii Statului.

La Cahul, de ex., dinamomotorul, ridicat de pe vaporul „Tiraspol”, s-a vândut de însăși funcționarii portului.

Materialele colosale ale „Expediției cu însărcinări speciale”, se găseau nu numai la Reni, dar și pe lacul Ialpug. De aceasta a avut însă grijă d-l ministru Inculeț.

D-l Inculeț a cerut d-lui Gavriil Bezveconnâi, ultimul șef al Naviției, predarea vaselor ce au rămas. Au fost ridicate atunci vreo 30 de vase cu fel de fel de materiale, muniție, alimente, lemnării, ferării, uleiuri etc. Acestea au fost mai târziu trecute la Chilia Nouă, Galați etc.

La Chilia a început și acolo o adevărată prădăciune, iar când cinstitul agent local, Pacsimandi, s-a opus, a fost pur și simplu întemnițat, astfel că bietul om, îmbolnăvindu-se de tuberculoză, a murit în scurt timp.

Ce s-a făcut cu vasele mari rusești

Desigur că după Unire, încă pe vremea neorânduinelilor, ce au urmat, toate vasele rusești, părăsite, ar fi trebuit să treacă la Statul român.

De fapt însă s-a întâmplat altfel.

Aceste vase au fost vândute de cine vroia, cui vroia!

Un exemplu dintr-o mie:

Un amiral ucrainean, Ostrogradski, cu toate protestele d-lui Bezveconnâi, a vândut firmei „Traiano-Brothers”, cu 1.964.000 lei, șlepurile „Svetlana” și „Liudmila”.

Desigur că exemplul „amiralului” a fost foarte impunător, încât în curând i-au urmat și alții și astfel o bună parte a vaselor s-au vândut pe baza unor ipoteci fictive, pe baza unor procuri ilegale, date cine știe de cine, unor avocați sau funcționari excluși, ce s-au îmbogățit astfel.

Așa de pildă vaporul rus „Kiev”, adus de către G. Bezveconnâi, pe socoteala proprie și a naviției, din Varna la Brăila, a trecut, prin intermediul unui oarecare Chitis la banca „Marmoroch-Blanch”, fiind strănumit în „Ismail”.

S-a protestat la timp însă zadarnic.

Despre toate acestea nu s-a tăcut pe atunci.

D-l G. Bezveconnâi a protestat și a prezentat o serie de rapoarte miniștrilor Ciugureani, Inculeț și Râșcanu...

S-au scris coloane întregi prin ziare, dar totul a fost inutil.

Persoane interesate opreau pe loc aceste rapoarte...

Gh. Bohuș²⁶.

²⁶ Pseudonimul lui G. Bezveconnâi

Unele date aproximative despre soarta vaselor Navigației Ruse pe Dunăre și aceloră, ce circulau pe Prut, care, în parte, ar putea să servească pentru reînregistrarea Prutului și a altor linii cu o navigație necesară.

1. Vaporul „Șevcenco” de pe Prut, după reparații strănumit în „Țepeș-Vodă” și pus la dispoziția Marinei militare și a Serviciului Hidraulic.
2. „Serbia”, strănumit, se afla la Turnu-Severin
3. „Regele Alexandru” - în România.
4. „Tiraspol” de pe Prut, se afla pe Dunăre.
5. „Contele Ignatiev” – în România.
6. „Vilcov” – la Constantinopol.
7. „Patriot” (fost „Prutul”) scufundat în România.
8. „Prut”, scufundat.
9. „Olga”, vapor de altă dată, apoi șlep în România
10. Șlepurile de pe Prut: la Matcin - în braț-6 șleपुरi, pe Siret - două șleपुरi, în fața Galaților - două șleपुरi, lângă Chilia (pe mal) – două, pe Prut-patru, la zemstvoul Chișinăului - șasă (total 22).
11. Opt sau zece șleपुरi ale Statului, ce se află la galați și brăila, și care în trecut circulau pe Prut.
12. Un remarker al Statului - la Galați.

13. Două șleपुरi „Svetlana” și „Ludmila”, e se aflau la dispoziția „amiralului” Ostrogradski, pe lângă misiunea ucraineană din București și care le-a vândut firmei „Troiano Brothers”.
14. Vaporul „Rusi” sechestrat pentru datorii la Alexandria (Egipt).
15. „Marele duce Alexandru Mihailovici”, vândut în America de Sud.
16. Vasele „Bogatâri”, „Soroca”, „Basarabia” și „Smolensk” s-au retrocedat proprietarilor.
17. Șleपुरile „Chilchida”, „Țețilia” și „Priomsk”, mobilizate de expediția cu însărcinări speciale, s-au retrocedat proprietarilor.
18. Spitalul plutitor „Sestrița” (Tasmania de sub steagul englez), pentru înregistrarea căruia personalul G. Bezviconnâi a și strâns donațiile moșierilor basarabeni pe suma de 150 mii ruble, a rămas la dispariția Marinei militare române.
19. Soc. Română Lloyd Maritim a cumpărat un iaht și trei șleपुरi.
20. Două șleपुरi au fost scufundate pe vremea războiului ca să închidă intrarea în brațul Chilia.
21. Vaporul „Bulgaria” – la Constantinopol

Tabelul aproximativ al vapoarelor pe Nistru

Din toate vasele susnumite No. 1,2,3,5,15, și 16 au fost aproape într-o stare navigabilă, iar celelalte au fost scufundate.

Nr. curent	Proprietarii	Numele vapoarelor	Locul aflării în trecut	Încăperea
1.	Șeinberg et Co.	„Bogatâri”	Tundre	8-10 mii pud.
2.	Șeinberg et Co.	„Pobedonoset”	Chițcani	3 mii pud.
3.	Țimbeld	„Soroca”	Tundre	6-8 mii pud.
4.	Țimbeld	„Ambra”	Tighina	3 mii pud.
5.	Iațkii et Co.	„Smelâi”	Tundre	3 mii pud.
6.	Iațkii et Co.	„Benderâ”	Far	3-4 mii pud.
7.	Șeinberg et Co	„Mir”	Chițcani	4 mii pud.
8.	Frenkel et Co	„Varșava”	Far	1.5 mii pud.
9.	Aronștein et Co.	„Mohilău”	Tighina	1.5 mii pud.
10	Vurt et Co.	„Otvajnâi”	Mohilău	1.5 mii pud.
11	Goldelman et Co.	„Odessa”	Mohilău	2 mii pud.
12	Tubis et Co.	„Udacinâi”	Tighina	1.5 mii pud.
13	Tubis et Co.	„Sciastiliveț”	Soroca	0.5 mii pud.
14	Flimman et Co.	„Blagodati”	Far	0.5 mii pud.
15	Aronștein et Co.	„Iampol”	Tundre	0.5 mii pud.
16	Aronștein et Co.	„Progress”	Tundre	1 mii pud.

CADRUL JURIDIC AL NAVIGAȚIEI PE DUNĂRE

*Ștefăniță Ion – doctorand, Facultatea
Istorie și Etnopedagogie, catedra
Istorie Universală*

Cadrul juridic în perioada 1815-1948

Conexiunile dintre factorii de ordin geopolitic și juridic privind navigația pe Dunăre sunt inerente. Aceste interdependențe se reflectă, printre altele, prin faptul că schimbările majore ale relațiilor juridice în acest domeniu precedă reevaluări importante, chiar rasturnări de situație, în raporturile politice dintre state.

În acest context ar fi de menționat că formarea actuală a organismului de cooperare economică regională europeană va impune noi reglementări sau reconsiderări ale relațiilor juridice privind gestionarea arterei navigabile a Dunării, conforme cu mutațiile geopolitice și geostrategice generate de acest proces complex al integrării, în consecință conforme cu interesele țărilor riverane.

Congresul de la Viena din anul 1815 a formulat principiile generale și primele reglementări ale liberei navigații fluviale. Erau vizate fluviile care traversau sau separau mai multe state, iar cadrul juridic adoptat prevedea libertatea de navigație de la punctele unde fluviile deveneau navigabile până la gurile lor de vărsare. Însă aceste măsuri au fost puse în practică numai parțial și preferențial: prin tratate încheiate ulterior, Rusia și Turcia, cele două mari puteri ale vremii în această parte a Europei, au îngădit libertatea de navigație pe Dunăre.

Dunărea a constituit întotdeauna pentru România un avantaj în fața altor țări pe care le traversează, deoarece pe teritoriul țării noastre ea se varsă în Marea Neagră. De aceea, Gurile Dunării sunt un important punct strategic pentru controlul Mării Negre (al doilea după Bosfor și Dardanele). Din această perspectivă, este semnificativ ca, de-a lungul timpului, lupta principală dintre puterile care s-au întâlnit pe acest teritoriu s-a dat pentru stăpânirea Gurilor Dunării. În secolul trecut s-a creat Comisia Europeană pentru Gurile

Dunării cu scopul de a media conflictul dintre puterile vremii, în special cel dintre Rusia și Germania. De altfel, importanța Dunării pentru întreaga Europă este relevantă și de faptul că din această comisie făceau parte și țări non-dunărene, de pildă Marea Britanie și Franța.

Tratatul de la Paris, din martie 1856, marca sfârșitul războiului Crimeii. Franța și Marea Britanie își asumau calitatea de garanți ai intereselor Europei pe Dunăre, garantând că principiile stabilite la Viena în anul 1815 vor fi aplicate atât Dunării, cât și Gurilor acesteia.

Pentru aplicarea cadrului juridic adoptat s-au înființat două organisme: Comisia Riverană a Dunării - instituție cu caracter permanent și Comisia Economică a Dunării - instituție cu caracter temporar.

Comisia Riverană a Dunării era formată din delegați ai Austriei, Bavariei, Turciei și Württembergului și, cu acordul Porții, a fost posibilă completarea comisiei cu delegați din trei principate dunărene: Serbia, Moldova și Muntenia. Două dintre atribuțiile Comisiei permiteau elaborarea regulamentului de navigație și poliție fluvială și înlăturarea tuturor obstacolelor care ar frâna aplicarea principiilor stabilite de Congresul de la Viena din 1815 cu privire la navigabilitatea pe Dunăre.

Comisia Economică a Dunării, inițial înființată pentru o perioadă determinată de numai doi ani, și-a continuat activitatea mai mult timp, considerându-se că îndeplinește sarcini extrem de utile. Astfel, atribuțiile Comisiei Economice a Dunării au fost revăzute și precizate în cadrul Conferinței de la Paris din anul 1923, care a redactat Statutul Definitiv al Dunării. Acest Statut a dezvoltat atribuțiile Comisiei Economice a Dunării atribuindu-i, în principal, următoarele activități:

- asigurarea liberei navigații pe Dunăre pentru toate pavilioanele în condiții de

completă egalitate, pe tot parcursul navigabil al fluviului, respectiv între Ulm și Marea Neagră, și pe toată rețeaua internaționalizată;

- realizarea liberă a transporturilor de mărfuri și de călători între porturile diferitelor state riverane, precum și între porturile aceluiași stat în condiții de completă egalitate pe rețeaua internaționalizată a Dunării.

Astfel, se avea în vedere internaționalizarea întregului sistem dunărean de la Ulm la Marea Neagră, inclusiv aceea a râurilor care în mod natural serveau ca ieșire la mare pentru două sau mai multe state (Morava și Thaya, Drava, Tisa, Mureșul pâna la Arad).

Administrația fluvială a fost împărțită în două mari sectoare: unul dintre acestea era sectorul Dunării maritime (185 km) sub autoritatea Comisiei Economice a Dunării, alcătuită din membri ai Marii Britanii, Franței, Italiei și României; cel de al doilea era sectorul Dunării fluviale (aproximativ 900 km, de la Brăila la Ulm). S-a înființat și Comisia Internațională a Dunării, în cadrul careia, alături de Marea Britanie, Franța și Italia, participau toate statele riverane.

Comisia Economică a Dunării deținea puterea de decizie în toate problemele cu ajutorul celor patru voturi, ceea ce făcea ca România să se afle în minoritate. Deoarece Franța și Anglia controlau întreaga circulație pe artera navigabilă a Dunării, Statutul amintit a afectat suveranitatea națională a României.

După anul 1930 se reamorsează interesul Germaniei pentru bazinul dunărean, pe care îl califică drept “sfera vitală germană”. Este vorba despre reactualizarea pangermanismului (care, la origine, era un atribut al patriotismului epocii napoleoniene), iar obiectivul se propunea să adune oamenii de origine germană în cadrul frontierelor lor naturale. O serie de autori defineau într-un mod extensiv patria germană: de la “sloganul” lui Ludwig Uhland, “Rhinul, fluviu german, dar nu frontieră germană”, la ideea despre misiunea Germaniei de a înainta pe Dunăre, de a ajunge la Marea Neagră și de a-și deschide drumul spre Orientul Mijlociu (Friedrich Liszt, 1841). De altfel, Axa Berlin-Bagdad a reprezentat preocuparea dintotdeauna a pangermanismului.

La începutul secolului trecut, Rudolf Kjellen recunoștea (*Problema celor trei fluvii*, 1917) importanța geopolitică a Dunării: “comandamentele geografice ale teritoriului cuprins între cele mai mari trei fluvii, Dunărea, Rhinul și Vistula, impun o soluție geopolitică: strângerea într-un bloc federativ, sub egida germană, a întregii Europe Centrale cuprinsă între cele trei fluvii”. Câțiva ani mai târziu, Walter Pahl propunea același lucru atunci când afirma ca nici prin cele mai rafinate sisteme de pacte nu poate fi abătută Dunărea de la „firescul ei curs (și de la fireasca ei misiune) nord vest – sud vest. Cu alte cuvinte, legile geopolitice ale spațiului îndrumau statele dunărene spre o strânsă colaborare cu Reich-ul german”¹

În anul 1934 U.R.S.S. a încercat să fie admisă în Comisia Economică Europeană, dar această acțiune a fost respinsă de puterile occidentale. Cotitura geopolitică majoră de după anul 1938, când Germania ocupă Austria, a declanșat procesul cuceririi Dunării și a întregii Europe de sud-vest de către naziști. Însuși Virgil Madgearu atrăgea atenția asupra intenției Germaniei de a face din țările acestei zone un hinterland în serviciul german. În acest context de răsturnare de situație a raporturilor de putere Marea Britanie și Franța s-au retras din fața Germaniei, transferând funcțiile Comisiei Economice a Dunării către România, prin Înțelegera de la Sinaia din 18 august 1938. Astfel se recunoștea suveranitatea României asupra Dunării maritime.

La 1 martie 1939 s-a încheiat Acordul de la București, prin care Germania a fost primită în Comisia Economică a Dunării. Prin Conferința de la Viena, din 12 septembrie 1940, s-a consemnat controlul total al Germaniei asupra Dunării. Noile acorduri prevedeau, de asemenea, desființarea Comisiei Internaționale a Dunării. Din nou, demersurile întreprinse de U.R.S.S., de a patrunde în zona dunăreană, au fost respinse.

Cadrul juridic actual

Perioada de după cel de-al doilea război mondial a produs mutații importante în

¹ I. Conea, O poziție geopolitică, 1944, pag 35.

domeniul politic, economic și social. Acestea s-au reflectat prin reglementări adecvate de ordin juridic privind navigația pe Dunăre, la timpul respectiv. Însă, retrospectiv, se poate menționa o inadaptare a lor la perioadele parcurse ulterior, pînă în contemporaneitate. În acest sens, sunt elocvente numai cîteva detalii vizând istoricul Comisiei Dunării, organism cu atribuții majore privind jurisdicția navigației pe Dunăre.

Conferința de la Belgrad, din iulie-august 1948, constituie actul de referință în această sferă de preocupări. La întrunire, puterile aliate au stabilit noi modalități de ordin juridic vizând navigația pe Dunăre. Au participat 11 țări, printre care: Austria, Bulgaria, Cehoslovacia, Iugoslavia, România și Ucraina.

De data aceasta, lucrările au fost dominate de URSS care, sub pretextul drepturilor țărilor riverane de a-și afirma opțiunile în legătură cu navigația pe Dunăre, a reușit să înlăture participarea statelor non-riverane și a Germaniei de la controlul circulației fluviale, după aproape un secol de ordine occidentală (fără succes, Marea Britanie și Franța insistaseră să li se recunoască drepturile câștigate consemnate în reglementările anterioare).

Astfel, a fost creată Comisia Dunării ca organ de reglementare a navigației pe Dunăre. O primă reglementare desființa zonele libere care activau în acel timp, fiind interpretată ca una dintre expresiile conflictului care se contura din acea perioadă între marile puteri.

Conform metodelor propagandei, expansiunea sovietică s-a folosit de ideea instaurării suveranității statelor riverane pentru a controla artera navigabilă a Dunării prin intermediul țărilor satelit. De remarcat este și o altă abilitate diplomatică a URSS care anunța la încheierea Conferinței de la Belgrad, că interesele sale în problemele dunărene vor fi reprezentate de Ucraina. Astfel, această evoluție a tratativelor de la Belgrad a determinat puterile occidentale să nu semneze noua Convenție.

Germania a obținut în anul 1957 statutul de observator. Din anul 1960 a fost

inclusă și Austria ca țară membră a Comisiei Dunării.

După 1989 chestiunea Dunării s-a reactivat și urmează să se dezbată noile reglementări. Sfârșitul războiului rece, destrămarea Uniunii Sovietice, evoluțiile politico-militare din fosta Iugoslavia, dar mai ales invitarea unor țări riverane în NATO aduc pe agenda de lucru reconsiderarea reglementărilor regimului de navigație pe Dunăre.

În această zonă au apărut noi elemente din punct de vedere geografic, geostrategic și geopolitic. Funcționarea celor două canale, Dunăre-Marea Neagră pe teritoriul României și Main-Dunăre pe teritoriul Germaniei, determina abordarea Arterei Navigabile Dunăre-Rhin ca un sistem dinamic și deschis, cu conexiuni inerente pentru orice acțiune care se întreprinde într-o parte sau alta a fluviului.

Astăzi activitatea Comisiei Dunării (cu sediul la Budapesta) asigură, prin utilizarea unor forme de parteneriat și cooperare adecvate, libertatea navigației pe întreg fluviul, fără discriminări între țările riverane și celelalte state.

La întrunirile anuale ale acestui organism fiecare țară este reprezentată de un delegat cu rang de ambasador, desemnat de regulă de către Ministerul Afacerilor Externe sau de către alte organisme cu funcții similare din diferitele state participante.

Sunt de remarcat unele diferențieri privind reglementările juridice pe diferitele segmente ale Arterei Navigabile a Dunării. Astfel, pentru porțiunea corespunzătoare râului Main, respectiv între Mainz și Bamberg, sunt în vigoare prevederile Convenției Rhinului. În schimb, Canalul Dunăre-Marea Neagră, realizat integral pe teritoriul României, formează o arteră fluvială națională sub jurisdicția exclusivă a statului român.

Conferința de la Lucerna din 28-30 aprilie 1993 a dezvoltat tema Mediului pentru Europa. Au participat 51 de țări europene prin delegații conduse de către miniștrii mediului din statele respective. Au mai luat parte la aceste dezbateri: S.U.A., Canada, Israel, Japonia, reprezentanți ai Comisiei Comunităților Europene, ai Consiliului

Europei, precum și ai altor organizații financiare internaționale (Banca Mondială, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Banca Europeană de Investiții). Reuniunea a adoptat prin consens Declarația Ministerială și Planul de acțiune pentru protecția mediului în țările Europei Centrale și de Răsărit.

Convenția de Cooperare pentru Protecția și Utilizarea Durabilă a Bazinului Dunării are profunde implicații în conturarea cadrului juridic privind navigația pe Dunăre. Acest document a fost semnat la 29 iunie 1994 la Sofia. România a colaborat intens la pregătirea Convenției, este prima țară care a ratificat-o. În esență, este vorba despre o strategie în domeniul cooperării regionale europene, cu perspectiva extinderii la nivel mondial a problemelor privind protecția mediului înconjurător. Această orientare se desprinde atât din examinarea convențiilor anterioare (Dublin 1991, Sofia 1992, Lucerna-Elvetia 1993), cât și din obiectivele strategice stabilite pentru perioada următoare.

Prin Convenția de la Sofia (1994) au fost adoptate planuri strategice de acțiune pe termen scurt, mediu și lung. Pentru prima perioadă de trei ani (până în anul 1997) s-au avut în vedere, printre alte obiective, identificarea și reducerea acțiunii factorilor negativi care influențează mediul din întregul bazin dunărean. Planul pe termen mediu are ca orizont anul 2005:

- ca modalitate de atingere a obiectivelor stabilite se contează pe posibilitatea de cooperare dintre factorul public de interes național și cel care acționează pe plan local, precum și finanțarea, în parte, de unele organe financiar-bancare internaționale a unor lucrări de investiții;
- enunțarea acestor probleme are în vedere faptul că, o dată cu crearea noului organism de cooperare regională europeană privind Artera Navigabilă a Dunării, va fi necesar să se precizeze modalitatea de cooperare cu forul amintit, ceea ce va include în mod evident și cadrul reglementărilor de ordin juridic;
- rămâne încă deschisă problema Reglementării juridice a navigației, cu urmările sale pentru bazinul inferior al

Dunării, implicit reglementările aferente în zona Gurilor Dunării. Pentru moment, de aceste aspecte se ocupă Comisia Internațională Dunării, cu sediul la Budapesta. Comisia este formată din următoarele țări: Belarus, Bulgaria, Cehia, Iugoslavia, România, Slovacia, Ucraina, Ungaria, Rusia.

România redevine placa turnantă a circulației de mărfuri și persoane, în special turiști, pentru trei continente. Datorită conexiunilor pe Dunăre între Rotterdam și Constanța, vor fi remarcate noi reevaluări geopolitice, ceea ce conferă o altă imagine a României pentru Europa. În același timp, este de avut în vedere reorientarea intereselor marilor puteri la Gurile Dunării, în funcție de noile date geografice. Canalul Dunăre-Marea Neagră focalizează revalorizarea zonei dobrogene într-o oportunitate economică deosebit de favorabilă, ținând seama de aportul previzibil al reîntroducerii zonei libere, care, în condițiile actuale, depășește cu mult importanța strict națională a acestei regiuni.

Referitor la o nouă tendință privind regionalizarea economica, este interesant de semnalat că regiunile economice nu se centrează doar pe realitatea lor internă. De îndată ce problemele interne se rezolvă sau sunt pe cale de a se rezolva, fiecare regiune (re)cunoaște chiar un proces de "migrație" către piețe noi, mai întâi fiind observabilă o expansiune concentrică în spațiul din imediata lor vecinătate. Se creează astfel un tip de concurență de data aceasta între regiuni, mișcarea lor către alte zone ale lumii fiind extrem de instructivă nu numai geostrategic, cât și din punct de vedere geopolitic.

Cadrul juridic în contextul organismului de cooperare economică a regiunii europene se va integra firesc în cele care vor fi prevazute de către Comunitățile Europene pentru întreaga structură a organismelor similare. Ca organizare, reglementările juridice se referă la delimitarea ca persoană juridică a noului organism. Evident, vor interfera reglementările juridice existente în fiecare dintre țările componente ale Comisiei Dunării și Dreptul Internațional. Însă aceste neconcordanțe inerente impun o conturare precisă a funcțiilor de coordonare

care decurg din locul pe care îl ocupă organismele de acest fel, ca parte a structurilor Comunităților Europene. Elementul esențial îl constituie, evident, promovarea relațiilor cu caracter democratic.²

Un alt aspect important al cadrului juridic în contextul organismului de cooperare economică regională este cel al reexaminării statutului țărilor membre riverane și nonriverane. Se pot menționa ca țări riverane 11 state: Olanda (Rhin), Germania (Main, Rhin), Austria (Dunăre), Slovacia (Dunăre), Ungaria (Dunăre), Croația (Dunăre), Serbia (Dunăre), România (Dunăre), Bulgaria (Dunăre), Moldova (Dunăre) și Ucraina (Dunăre). Țările nonriverane pot avea statut de observator.

Cadrul legislativ actual privind zonele libere

Cadrul juridic general care reglementează, în prezent, regimul zonelor libere din România este. Scopul înființării zonelor libere, așa cum este definit de lege, este acela de a favoriza dezvoltarea economică și de a promova schimburile internaționale prin atragerea de investiții de capital strain pentru introducerea tehnologiilor noi, precum și pentru sporirea posibilităților de folosire a resurselor economice ale României.

Rezumând, această lege, care precizează:

- condițiile de înființare a zonelor libere;
- modul de administrare și conducere a activității din zonele libere;
- activitățile care se pot desfășura în aceste zone;
- modul de efectuare a operațiunilor financiare.

Potrivit legii, înființarea și delimitarea teritorială a zonelor libere se realizează prin Hotărârea Guvernului României, care în plus aproba regulamentul de organizare și funcționare a zonei libere, regimul de exploatare, administrare și control, modul de percepere a taxelor și tarifelor, precum și mijloacele necesare supravegherii vamale și grănicerești.³

Conducerea zonelor libere se realizează de către administrațiile acestora, care funcționează ca Regii Autonome pe baza de regulament aprobat prin Hotărâri ale Guvernului României. Probleme economice și ecologice ale Dunării și Mării Negre revin acestor administrații în raport cu agenții economice se referă la eliberarea licențelor pentru utilizarea zonei și organizarea de licitații pentru concesionarea de terenuri și construcții din patrimoniul zonelor. Prin contractul de concesiune o parte, concendentul, transmite celeilalte părți, concesionarul, un teren sau construcție, spre exploatare pe termen de maximum 50 de ani contra unei plăți - redevența, care se efectuează în valută liber convertibilă. Cu privire la activitatea vamală, se precizează că în zonele libere nu intră vameșii, acestea fiind în afara teritoriului vamal. Dar tocmai din această cauză toate operațiunile trebuie să se desfășoare într-un regim strict reglementat. Noul Regulament Vamal de operare în zonele libere redefinește o serie de operațiuni implicate, precum transportul în tranzit vamal, supravegherea vamală, funcționarea antrepozitelor vamale etc.

Coordonarea și controlul privind activitatea administrațiilor zonelor libere se exercită în România de către Agenția Zonelor Libere din structura Ministerului Transporturilor. Agenția cooperează cu ministerele interesate în promovarea zonelor libere, asigurând conceptul unitar al amplasării și dezvoltării acestora, care precizează perimetrele, datările, patrimoniul și condițiile specifice în care își desfășoară activitatea fiecare zonă liberă, precum și regulamentul de funcționare aferent.⁴ Între reglementările cu caracter general trebuie amintită o altă lege, care precizează metodologia pentru concesionarea de terenuri și construcții din zonele libere⁵, precum și legea, privind regimul investițiilor străine în România.

² Alexandru C. Sobaru, Gabriel I. Nastase, Chiriac Avadanei - coordonatori, Artera navigabilă Dunăre–Main–Rhin. Strategii europene orizont 2020, Bucuresti, Editura Economica, 1998, pag. 297-250.

³ Legea nr. 84 din 21.VII.1992

⁴ Legea privind regimul zonelor libere în România, fiind cadrul juridic general, operează împreună cu Hotărârile Guvernului României nr. 156/1993, 410/1993, 190/1994, 330/1994 și 788/1997

⁵ Hotărârea Guvernului nr. 682/1994

Résumé :

Dans ce article je met en discussions la problème danubienne, qui ce états une problème très difficile pendant les négociations qui ce passé entre le grands puissances riveraines et non riveraine, le rôle du Conférence de Belgrade pour la solutions la grand question – régime de navigation sur le fleuve – Danube.

Une version on trouve dans la littérature historique antérieure, dans les pays satelite de Moscou, et autres dans les archive

occidentaux. (Commission danubienne ou Commission

Bibliografie:

1. Gogeanu Paul, “*Dunărea în relațiile internaționale*”, București ,1970.
2. Greceanu N, *Comisia Europeană a Dunării și Gurile Dunării*, Buc. 1938.
3. Vasilescu G.C. *Dunărea internațională și transporturile*, Buc. 1931.
4. Iorga N. *A cui este Dunărea ? Conferință ținută la Giurgiu*, 9.XI. 1908.
5. Titulescu N. « *La politique exterieure de la Roumanie* », Buc 1996

VECHEA/NOUA BIBLIOTECĂ ÎN CONDIȚIILE VECHII/NOII GLOBALIZĂRI

Alexe Rău, directorul Bibliotecii Naționale a republicii Moldova

Cu o frecvență uzuală greu de egalat, cuvântul „globalizare” este astăzi ca un simbol al umanității. Considerată unanim ca semn distinctiv al contemporaneității, dar și ca stigmat, pentru că, în virtutea existenței iminente a unui revers al lucrurilor, omul a ajuns a fi, într-un fel, și un sclav al ei, globalizarea a devenit implacabilă, iar printre calificativele cu care este caracterizată, ies în prim plan acelea de „fără precedent”, ”revoluționar” etc. În acest context, s-a vorbit și despre bibliotecă ca despre un institut, care, în forma lui tradițională, nu mai are nici un viitor (McLuhan), sau că ar putea supraviețui numai cu condiția unei schimbări radicale, care, până la urmă, ar însemna înlocuirea lui cu o instituție fundamental deosebită. E drept că, o dată cu asimilarea noilor tehnologii, premonițiile vizând apocalipsa bibliotecii s-au estompat. Or, schimbarea suportului pe care se scrie nu conduce la dispariția cărții, aceasta fiind imaginabilă doar dacă admitem că va dispărea scrierea, iar lucrul acesta este improbabil.

Dar ce este, în esența ei, globalizarea? Ea înseamnă uniformizare, una extinsă la scara planetei întregi. Să nu fi cunoscut oare omenirea până acum un astfel de fenomen? Iar bibliotecă - nu a mai fost pusă oare nicicând într-o situație similară? Când îmi pun aceste întrebări, mă gândesc la esența lucrurilor, la ceea ce dăinuie în ele, nu la tehnologiile care sunt schimbătoare de când lumea și au avut

mereu menirea de suport în interacțiunea noastră cu lucrurile, dar nu au generat schimbarea naturii ființei umane și a ființării. O incursiune în ontologia institutului de bibliotecă și a fenomenului de globalizare ne-ar ajuta, poate, să clarificăm lucrurile și să ne orientăm mai bine în situația actuală.

Dintre ipotezele privind apariția bibliotecii, cel mai adesea sunt vehiculate acestea: 1) bibliotecă a apărut din cauza imperfecțiunii memoriei umane, 2) bibliotecă este una din consecințele apariției statului și 3) bibliotecă a apărut ca „farmacie pentru suflet”. Prima domină categoric în opțiunile biblioontologice, iar în ultimele decenii au apărut disertații în care memoria și bibliotecă sunt abordate într-o relație de cauză și efect: bibliotecă a apărut din cauza că memoria umană este imperfectă și ar putea să dispară numai dacă, în rezultatul unei evoluții, numărul celulelor nervoase din componența creierului aflate în exercițiu va crește procentual. Dacă s-ar ajunge la o situație, când majoritatea neuronilor ar fi incluși în procesul de receptare și conservare a informației, creierul ar putea înmagazina mai mult decât toate bibliotecile și atunci rostul acestora din urmă ar deveni unul discutabil. Însă această deducție logică, dacă o urmărim până la capăt, ne conduce la concluzii absurde. De bună seamă, dacă acceptăm că apariția bibliotecii poate fi explicată logic iar

silogism: 1. Biblioteca a apărut din cauza imperfecțiunii memoriei umane; 2. Fiecare om are o memorie imperfectă; 3. Prin urmare, fiecare om, pentru a exista, trebuie să aibă iminent o bibliotecă

Îngroșând un pic culorile, am putea spune că fiecare om ar trebui să fie ca un fel de cămilă, „ghebul” căreia ar fi nu altceva decât o bibliotecă. Mai mult, întrucât relația cauză – efect presupune o legătură și o succesiune temporală cu un început exact, lucrul acesta ar fi trebuit să se întâmple chiar în clipa în care omul a apărut pe pământ. Realitatea și istoria, însă, dezminț acest lucru, or știm cu toții că omul poate trăi și fără bibliotecă.

Astfel, concluzia cu care ne alegem, până la urmă, din aceste deducții, este aceea că apariția bibliotecii nu poate fi explicată logic, formal. Lucrul acesta putea fi clarificat a priori, dacă nu se scăpa din vedere descoperirea făcută încă de Immanuel Kant, în „Critica rațiunii pure”, că existența este alogică și că în general cauza nu explică niciodată efectul. În domeniul existenței, zice filosoful de la Königsberg, nu putem judeca decât subsumând, grupând cazurile oferite de experiență și examinându-le prin analogie. Drept care, atunci când avem de explicat fenomene ca acela la care ne referim aici, ne vom orienta nu după tabla categoriilor, ci după analogiile experienței. În cazul ontologiei bibliotecii, am avea un exemplu de analogie disjunctivă (alternativă), care presupune relația de reciprocitate și de necesitate. Hegel, care, în opera sa, îl comentează deseori pe Kant, va sublinia în acest sens: „Toate fenomenele istorice trebuie explicate prin prisma categoriei de necesitate”.

Dar nici după această clarificare nu ieșim din impas și atunci ne dăm seama că noi de fapt încercăm să explicăm un lucru care conține două lucruri diferite. Pe de o parte, noi includem în obiectul gândirii noastre apariția scrierii și a cărții, exteriorizarea informației din conștiință și fixarea ei pe un suport material, acestea ținând mai mult de ceea ce se întâmplă în interiorul nostru psihic, în invizibil, iar pe de altă parte, suportul material pe care am fixat ceea ce am exteriorizat, cartea, care impune o abordare

diferită. Afară de aceasta, primul lucru ține de premisele individului, pe când celălalt, mai mult de premisele colectivității. Să încercăm să le examinăm separat.

Așadar, cum și de ce a apărut scrierea, exteriorizarea informației din conștiință și fixarea ei pe un suport material? Poate că abia aici argumentul imperfecțiunii memoriei s-ar putea să funcționeze?. Dacă admitem o astfel de explicație, atunci trebuie să reieșim neapărat din existența unei evoluții a complexității creierului și din prezumția îmbunătățirii treptate, pe parcursul istoriei, a memoriei umane. Rezultatele mai noi ale științelor, însă, generalizate de filosofii H. Bergson și St. Lupassco, apoi de savantul S.P. Kapița în cadrul binecunoscutei emisiuni televizate „Evident, neverosimil”, ne lipsesc de acest temei. Astfel, Kapița și savanții care i-au fost interlocutori, au demonstrat: complexitatea creierului uman nu a evoluat, ci ne-a fost dată dintr-o dată, ca un dar divin. Iar cei doi filosofi la care m-am referit (a se vedea volumele „Universul psihic” de Lupassco și „Materie și memorie”, „Eseu asupra datelor imediate ale conștiinței”, „Introducere în metafizică” ale lui Bergson) au relevat că, așa cum reiese din rezultatele unor cercetări și experimente științifice de anvergură, memoria și creierul nici nu sunt ceea ce se credea. Creierul este organul atenției la viață, la actualitate, iar memoria este nu o arhivă de informații, ci facultatea de a selecta informațiile necesare pentru viață într-un moment actual.

Și totuși, de ce atâția autori invocă în mod prioritar argumentul memoriei? Kant a meditat decenii întregi asupra antinomiilor de acest fel, iar concluzia, care a devenit unul din principiile, din postulatele gândirii sale, a fost aceasta: „Adevărul despre un lucru poate fi aflat numai din jocul antinomiilor”. În cazul nostru ar trebui, probabil, să căutăm adevărul în cadrul antinomiei memorie – uitare. Să revenim la datele științelor. Freud, Nietzsche, Kierkegaard au descoperit că uitarea este condiția vieții. În peste nouăzeci la sută din cazurile consultate, Freud nu făcea altceva decât să-i ajute pe pacienții săi să uite ceva

care îi împiedica să trăiască. Kapița și Dawkins au relevat faptul, că structura complexă a creierului uman e dată tocmai pentru a ocroti numărul mic de celule nervoase lucrătoare. Să nu uităm, în continuarea acestui gând, că neuronii nu se restabilesc așa ca celulele biologice, deci nu este exclusă aici și prezența unui fel de „pincipiu ostășesc”: când o celulă nervoasă moare (iar lucrul acesta se întâmplă, probabil, în fiecare moment, pentru că materia neuropsihică e un câmp străbătut de influxuri nervoase (șocuri electro-chimice), s-ar putea ca o alta să o schimbe la post). Un alt aspect al problemei l-a remarcat încă Jung. El a constatat că memoria supraîncărcată nu este aptă de creație, de activitate practică. Lucrul acesta îl putem observa și noi în viața de zi cu zi: oamenii preocupați cu asupra de măsură de cele livresti și speculative, nu prea știu a-și rezolva problemele practice elementare, fapt ce se vede chiar după înfățișarea lor. În plus, disproporția dintre vital și livresc conduce nu rareori la efectul ideilor obsedante, iar acestea, așa cum a observat Shakespeare, iar după el și Freud (care a recunoscut, că ideea de la care au pornit cercetările sale i-a venit după ce a urmărit cu atenție comportamentul unui personaj shakespearian obsedat), conduc la întunecare. Nietzsche va constata că „omul care nu este capabil să uite este ca și cum condamnat să vadă peste tot numai statornicire, formare, devenire, ceea ce îl conduce la pierderea credinței în propria-i ființare, a încrederii în sine, consecința fiind aceea că el nu ar găsi în sine curajul să facă ceva pe cont propriu”. Mai mult, Nietzsche conchide că pericolul acesta îl paște nu doar pe individ, ci și pe comunitate: „...este absolut clar că viața este de neconceput fără capacitatea de a uita. Întrecerea măsurii în dezvoltarea sentimentului istoric aduce o mare daună viului și conduce în cele din urmă la pieirea lui, fie că este vorba de un individ, de un popor sau de o cultură” (cf. „Despre folosul și dauna istoriei pentru viață”).

Așadar, concluzia generală la care s-a ajuns în această ordine de idei este că proporția dintre celulele nervoase lucrătoare și cele nelucrătoare a fost dată de natură exact în măsura care să ne asigure o viață

normală. Orice abatere de la această proporție periclitează existența noastră. Drept care, creierul, acest organ operațional îndreptat la viață, va înlătura toată informația de care nu avem nevoie în momentul actual, adică ne orientează spre uitare. Primele forme de scriere (noduri, semne etc.) se circumscriu acestei orientări. Se însemna ceva pentru a elibera memoria, nu pentru a o compensa. Dar mai există aici și un al doilea moment important, și anume vremelnicia omului, care, odată constituită conștiința de generație, va tinde să „însemne” nu doar pentru sine, ci și pentru urmași. Astfel, ieșim din această antinomie ontobiologică conchizând că apariția informației exteriorizate pe suport material ține de necesitatea de a uita, iar constituirea ca formă a suporturilor materiale de exteriorizare (fixare) a mesajelor (apariția cărții) mai este determinată și de moarte, aceasta obligându-ne să căutăm posibilități de transmitere a informației către moștenitori.

Să trecem acum la bibliotecă. Premizele apariției ei țin nu de individ, ci de colectivitate. În mod banal, am putea afirma că principala cauză a constituirii institutului de bibliotecă a fost apariția cărții. Și poate că ar exista și în această explicație o anumită logică. O logică de ordin tehnic, să zic așa. Numai că, așa cum am văzut deja, în domeniul existenței totul este dictat de necesitățile stricte ale vitalului, iar cu o astfel de logică ne abstragem de la realitatea vieții. Omului i-a fost dat de la natură să viețuiască în comunitate. „Nu trebuie să ne închipuim, scrie Bergson, că viața socială ar fi o deprindere dobândită și transmisă. Omul este organizat pentru cetate la fel cum furnica e făcută pentru mușuroi, cu diferența că furnica posedă mijloacele gata făcute pentru a-și atinge scopul în timp ce omul aduce cu sine cele necesare pentru a le reinventa și, prin urmare, pentru a le modifica forma”. Iar ca o comunitate să poată exista ca atare, primul instrument necesar pentru coordonarea și cooperarea acțiunilor indivizilor este limbajul. Or, care era funcția primitivă a limbajului? De la același Bergson citire: „Acea de a stabili o comunicare în vederea unei

cooperări. Limbajul transmitea ordine sau avertismente. Prescria sau descria. În primul caz era o chemare la acțiune imediată, în cel de al doilea, era o semnalare a unui lucru ori a proprietăților lui în vederea unei acțiuni viitoare” (cf. Introducere în metafizică, partea a doua, în volumul omonim apărut la Institutul European din Iași). Această coordonare și cooperare era, în esență, o unificare, o algoritmizare a acțiunilor individuale pentru a se putea constitui din ele acțiuni colective. Ei bine, primele biblioteci de pe pământ aveau tocmai misiunea de uniformizare. Biblioteca hetitilor, de pildă, sau cea din Babilon conțineau mai ales regulamente, instrucțiuni, prescripții și alte cărți cu destinație pragmatică, care reglementau și standardizau viața socială, conferind unitate, ordine și organizare comunității. Forma de organizare comunitară în cadrul căreia au apărut aceste biblioteci era statul. Altfel spus, primele biblioteci au fost concepute ca instrumente de uniformizare ale colectivității (statului). Tocmai în virtutea acestei misiuni originare, biblioteca avea un statut funcțional complex, îndeplinind și rolul de arhivă a statului, prestând activități scriptoriale etc.

Nu peste mult timp, însă, s-a conștientizat faptul că uniformizarea unilaterală conduce iminent la pierderea individualității, ceea ce pune în pericol statutul de om. Și e posibil să fi fost vorba nu doar de conștientizare, ci și de o împotrivire subiacentă a naturii umane înseși. Astfel că misiunii uniformizatoare i se va adăuga, la bibliotecile din Memfis, Alexandria ș.a.m.d., ca o contrapondere, ca un factor de echilibru, misiunea înscrisă pe frontispiciul oracolului din Delfi și pe acela al bibliotecii din Teba: ”Farmacie pentru suflet” (iar nu „leac pentru suflet”, cum a fost tradusă această inscripție de unii autori. Omul primordial se exprima metaforic prin excelență. Și cum prima instituție publică de pe pământ a fost farmacia, în clădirea căreia omul găsea leacuri pentru trup, clădirea cu cărți a fost numită, prin transfer semantic, tot farmacie, numai că în ea omul găsea leacuri nu pentru trup, ci pentru suflet). Pe ce motive, cu ce „necazuri” se adresa omul la o „farmacie pentru suflet”? Lucrețiu

considera că problemele cele mai dureroase ale sufletului țineau de teama de moarte și de teama de zei. Marc Aureliu a adăugat la acestea „teamă individualizării”. Ce remedii oferă pentru acestea biblioteca? În primul rând, timpul lecturii, care este reversibil și îți permite să ieși din obsesia implacabilității timpului obiectiv și a fatalității, și spațiul lecturii, care este nelimitat și evanescent până la dispariție, permițându-ți ca și cum să te rupi din gravitația materiei, să te eliberezi cu spiritul. Platon sugera că lectura este un medicament bun pentru alungarea grijilor, pentru destindere și recreare. În consens cu doctrina aristotelică, s-ar putea prescrie lectura ca telos (acesta fiind înțeles de stăgirit ca formă superioară a libertății). În sfârșit, așa cum reiese din tratatul „Homo ludens” al lui Johan Huizinga, un remediu care să ne ajute să ne sustragem rutinei existențiale ar fi lectura ca joc.

În continuare, urmează să vedem dacă aceste atribute ale bibliotecii își pierd cu adevărat actualitatea în condițiile globalizării. Am remarcat deja că, esențial vorbind, aceasta din urmă nu e decât o extindere a uniformizării de la nivelul comunităților la cel planetar. Comportă oare acest fenomen o noutate absolută? Istoria ne spune că nu. Această globalizare contemporană este cel puțin a șaptea la număr. Iată, în acest sens, un succint tablou constituit după materialele oferite de istorici, în primul rând de W. McNeill:

n/o	Promotorul/subiectul globalizării	modul
1.	Paleoinformatica	imanență
2.	Agricultura	răspândire
3.	Alfabetul	răspândire
4.	Tiparul	răspândire
5.	Revoluția industrială	răspândire
6.	Telecomunicațiile	răspândire
7.	Computerizarea, informatizarea	entralizare

Numărul globalizărilor poate fi mai mare. Criteriul selecției noastre ține de ordinul elocvenței. Esențial și comun în cele enumerate aici, ca și în cele rămase în afara acestui cadru, este promovarea uniformizării. Diferențele sunt generate doar de modul în care s-au produs ele. Astfel, ceea ce arheologii și istoricii numesc

paleoinformatică,adică,într-un sens mai restrâns,aşa-numita scriere geometrică,ne oferă mostre de o asemănare,chiar de o identitate uimitoare,deşi ele sunt descoperite în diferite zone ale planetei noastre,între care este improbabil să fi existat pe atunci vreun fel de comunicare.Uniformitatea a fost generată,atunci,de ceea ce are imanent natura umană prin datul său.Toate globalizările următoare,cu excepția actualei,s-au produs prin transmiterea/preluarea experienței de la o comunitate la alta.Actualmente,globalizarea se produce mai mult pe cale centralizată.Centrul în care au apărut noile tehnologii,America,nu doar transmite experiența sa,ci mai ales,în virtutea intereselor economice și de alt ordin, o promovează în mod special pe întreaga planetă,controlează și coordonează acest proces,extins dinspre centru spre „periferii”,iar informația pusă în circulație în rezultatul constituirii magistralei WWW se focalizează ,interactiv,și se analizează în acest „centru”.Uniformizarea cuprinde acum nu doar tehnologiile și economia,ci și mentalitatea,devenind prin aceasta un antipod al imanenței paleoinformatică.

W.Mcneill a concluzionat că „toate marile globalizări i-au eliberat pe oameni de vechile lor slăbiciuni,pe de o parte,și i-au făcut sclavii unui nou regim,pe de altă parte”.În această ordine de idei,ar fi cazul să zăbovim un pic asupra avantajelor și dezavantajelor globalizării contemporane,pentru a-i înțelege mai bine specificul „a eluda abordarea unilaterală a ei(care a împărțit lumea în pro și contra,excluzând nuanțarea și obiectivitatea) și a evalua adecvat perspectivele bibliotecilor în acest context.Nu cred că se poate pune la îndoială progresul tehnologic de o anvergură fără egal pe care îl comportă ultima globalizare.În plus,se constituie un nou regim de circulație a ideilor și o diviziune la nivel global a muncii de producere a acestora,ceea ce înseamnă o economie veritabilă de timp și de eforturi,aceasta constituindu-se,la rândul ei,într-un factor de valorificare,prin creație și civilizație,a potențialului uman.Dar poate că cea mai importantă contribuție a computerizării este,din punct de vedere al ființei și al ființării umane, reabilitarea jocului

ca generator principal al culturii.În tratatul său la care m-am referit mai sus,Johan Huizinga,demonstrând că majoritatea formelor culturii își au începutul în joc,sistematizează semnalmamentele jocului ,obținând următoarea definiție:”o acțiune sau o activitate benevolă(1) înlăuntrul unor limite stabilite de timp și spațiu(2),după reguli acceptate benevol dar absolut obligatorii(3),însoțită de un sentiment de bucurie(4) și de ideea că este altfel decât viața obișnuită(5)”(cf.”Homo ludens”,apărută la „Humanitas”).Ei bine,utilizarea computerului întrunește toate aceste semnalmamente.Iată,deci,și răspunsul la întrebarea de ce copiii și tineretul manifestă o atracție irezistibilă față de ordinatoarele.Și nu numai ei,ci și adulții,chiar dacă la aceștea din urmă se manifestă,nu rareori,ceea ce a fost calificată drept „barieră psihologică” și care nu poate fi,în contextul jocului,decât o consecință a necunoașterii regulilor.După o îndelungată perioadă de gravitate prin care a trecut cultura,computerul a venit să reabiliteze jocul și bucuria primordiale.Să remarcăm că apariția postmodernismului literar și artistic,dominat de elementul ludic,coincide cu începutul computerizării.Alte revirimente,revitalizări,renașteri sunt posibile în întreg domeniul cultural.

Această globalizare,însă,generează,e drept,și serioase probleme ființiale.Există,în contextul ei,pericolul iluziei,remarcat,printre primii,de Brzejski(a se vedea eseul său publicat în „Letre internationale”).Într-adevăr,satul global e,totuși,o iluzie,el există numai în computer.După închiderea ordinatorului,te trezești în realitatea locului tău de trai,cu problemele existențiale grave pe care globalizarea nu ți le poate rezolva.Iar contradicția dintre iluzie și realitate conduce,cum știm,la depresie.Statisticile denotă o creștere progresivă pe toată planeta,de la începutul computerizării,a numărului de persoane deprimare și ,nu fără legătură cu aceasta,a numărului de sinucideri.W.McNeill a scos în evidență pericolul dependenței guvernelor de manipularea specializată,cu ajutorul noilor tehnologii,a opiniei publice,ceea ce conduce iminent la exercitarea tiranică a autorității

oficiale. Și încă ceva: "Au apărut semne, scrie istoricul american, că oamenii nu mai sunt conduși de rațiune. Există perspectiva unui drum spre putere prin exploatarea elementelor neraționale ale naturii umane" (cf. "Ascensiunea occidentului: o istorie a comunității umane", apărută la editura „Arc”).

În postmodernitate politica înlocuiește destinul. Uniformizarea pe tărâmul mentalității, necesară până la punctul relativ la condițiile de conlucrare pe plan mondial (compatibilitate, toleranță, drepturile omului ș.a.), comportă și niște strategii care afectează nu doar natura individului, ci mai ales pe aceea a comunităților naționale. Începe să se manifeste tot mai mult realitatea unei noi ordini mondiale, promovată de mișcarea New Age, care are un caracter masonic și își realizează strategiile mai ales prin pătrunderea în structurile de guvernare (șaisprezece președinți ai SUA, de exemplu, au fost fracmasoni de gradul 32, ceea ce înseamnă că erau subordonați maestrului de gradul 33, care e președintele Consiliului Suprem al mișcării (consiliu care s-a autodeclarat drept „consiliu-mamă al lumii”). La congresele mișcării, care se țin în Statele Unite, au fost aprobate câteva redacții ale Manifestului Umanist, care prefigurează în detalii noua ordine mondială ce urmează să fie instaurată. Iată câteva spicuri din ultima versiune a acestui Manifest: "Principiul 1. Nu există nici un Dumnezeu. Nici o zeitate nu ne va salva, trebuie să ne salvăm singuri; ... Principiul 3. Trebuie lichidată proprietatea privată și reîmpărțite bunurile la nivel global; ... Principiul 12. Deplângem împărțirea omenirii pe națiuni. Trebuie să trecem la o comunitate mondială fără granițe; ... Principiul 15. A universaliza învățământul. A produce genul de lume de care avem nevoie... Principiul 27. Până la lichidarea împărțirii pe națiuni, vom întreprinde măsuri efective pentru instaurarea unor principii unice de guvernare în toate țările, monitorizând activitatea guvernanților. Vom utiliza în acest scop tehnologiile noi și vom consolida solidaritatea digitală ca formă de opoziție și mijloc de schimbare a guvernelor"... etc. Nu este simplu să tragi o linie de demarcație clară

între ceea ce este cu adevărat umanist în aceste principii și ceea ce reprezintă niște interese politice și economice. Dar nu este greu de prevăzut că, de exemplu, se va urmări șimabarea nu doar a guvernelor autoritariste, despotice, ci și a acelor care vor promova mai accentuat demnitatea națională, or, aceasta este de pe acum un impediment în calea intereselor globale, în special a celor economice. Mult va depinde de alegerea ce o vor face comunitățile naționale însele: își vor formula strategiile revendicând-le de la moștenirea culturală sau vor promova ca valoare strategică ceea ce Țvetan Todorov numește „omul dezrădăcinat” („omul deșărat”, cum zice Mihai Cimpoi). Iar perspectivele bibliotecilor, care, totuși, nu sunt virtuale, ci sunt create și țin de un Loc (heideggerian vorbind), vor depinde în mare măsură de această alegere.

Să încercăm să generalizăm. În primul rând, așa cum am văzut, globalizarea ca atare nu comportă o nouă absolută, ea avându-și o întreagă ontologie. În al doilea rând, în ceea ce este esențial în ea, misiunea institutului de bibliotecă va continua să rămână ca la începuturi. Pe de o parte, el va continua să fie un promotor al uniformizării în plan național (mai ales când e vorba de informatizarea societății, difuzarea cunoștințelor noi etc.) și se va include tot mai activ în procesul de uniformizare globală. Pe de altă parte, având în vedere că nici această globalizare nu ne-a făcut nemuritori și nici invulnerabili, biblioteca va continua să rămână o „farmacie pentru suflet”. Ba chiar s-ar putea întâmpla, dacă ținem seama de noile și gravele probleme existențiale, ființiale pe care le generează actuala globalizare, ca această menire a ei să aibă o pondere mai mare. Bibliopsihologia urmează să iasă cu adevărat în scenă. În plus, biblioteca își va revizui, probabil, strategiile sale legate de protejarea Locului care o a generat și în afara căruia nu ar putea exista, promovând cultura diferenței ca factor de rezistență în fața uniformizării globale excesive. Altfel spus, rămânem, cum ar zice Eminescu, cu același „ce”, trecând la un nou „cum”.

Familia

Familia a reprezentat celula de bază a societății europene la începutul secolului al XX-lea, iar Constanța nu făcea excepție de la această regulă. Existau, evident, diferențe de comportament, care țineau mai ales de compoziția etnică a populației, dar familia continuă să fie structurată pe trei segmente de vârstă: copii, părinți și bunici.

Căsătoria.

Căsătoria, actul fundamental prin care se întemeia o familie, era contractată prin acordul părinților, fiind de multe ori aranjată de părinți pe criterii etnice și de avere. Faptul că o tânără îndrăzneată să-și ia lumea în cap și să „fugă” cu alesul inimii era privit cu oprobriu de familie, mai ales dacă tânărul respectiv era de altă etnie¹.

Vremurile se schimbaseră, însă, și, încă din 1879, s-a pus în aplicare legea stării civile în Dobrogea, lege care reglementa raporturile interfamiliale. Legea prevedea la articolul 1 că preoții, la creștini și hahamii la evrei, nu puteau face nici un fel de căsătorie, cununie sau înmormântare, fără autorizația stării civile, iar articolul 2, alineatul b, stipula că „orice cununie trebuie să fie anunțată cel puțin cu 20 zile înainte de a se celebra, pentru ca să se poată face publicațiunile prescrise de lege”². O înștiințare identică a fost trimisă și muftiului cultului musulman³. Căsătoria, copii și raporturile de familie deveniseră o chestiune de stat și erau reglementate prin Codul Civil. Deși părinții nu mai puteau fi suverani în aranjarea nunților, tradiția persista.

Existau unele tradiții și în rîndul comunităților românești, în funcție de proveniență. De pildă, după ce băiatul plătea o sumă simbolică pentru mireasă, iar fata își etala

zestrea, la *moldoveni*, joia se făceau colacii. Vineri seara prietenii îl râdeau și îl spălau pe mire, iar surorile îl boceau, în timp ce mireasa se „aduna” cu prietenele la joc. Apoi mireasa era așezată în capul mesei. Invitații erau serviți cu un pahar de vin și puneau darul (o anumită sumă) într-o farfurie. Apoi se încingea o horă de fete și flăcăi care înconjura masa de trei ori. Dimineața, mirii se găteau unul pe altul și se duceau la cununie (civilă și religioasă). Apoi se dădea petrecerea nupțială (nunta propriu - zisă) în casa mirelui, care dura toată ziua⁴. Deși aceste obiceiuri s-au transmis pentru zona rurală, este clar (avînd în vedere că multe sunt în uz și astăzi) că ele erau valabile în mare și pentru oraș. Totuși, la oraș, apăruse și obiceiul modern de a anunța nunta printr-o publicație, așa numitele anunțuri matrimoniale⁵.

La bulgari exista obiceiul ca tatăl băiatului să trimită peștorii cu o ploscă de vin la tatăl fetei. Dacă acesta accepta plosca, înțelegerea era încheiată. Apoi părinții băiatului se duceau la cei ai fetei și aranjau data logodnei. Logodna se făcea sîmbătă la casa fetei, unde socri mari îi ofereau acesteia daruri. Fata se gătea, purtînd voal și o salbă de galbeni pe cap. se împărțeau daruri, se prindeau în horă și se juca pînă la ziuă. Nunta începea vinerea și ținea pînă duminică⁶.

La germani, familiști convinși, actul căsătoriei se consuma de timpuriu, fetele chiar de la 16 ani⁷. Majoritatea căsătoriilor erau cosangvine, datorită numărului scăzut al familiilor coloniste⁸.

La turci bărbații se căsătoreau fără să vadă fața femeii, care era acoperită. Dacă la creștini căsătoria civilă era dublată de cea religioasă, care se săvîrșea cu ritualul obișnuit

¹ Cella Serghi, *Pânza de păianjen*, Ed. Minerva, București, 1973, p. 64. Cella Serghi povestește despre verișoara sa Mia, care îndrăgostindu-se de un grec, a trezit furia tatăl său. Acesta s-a repezit să o lovească cu un baston, deși era un om calm și tăcut. Ca atare tînăra a fugit cu grecul ei și s-a căsătorit fără consimțămîntul familiei.

² D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 1/1878, f.21.

³ *Ibidem*, f. 22.

⁴ Alex. P. Arbore, *De vorbă cu țărani dobrogeni. Nunta la români*, în „Analele Dobrogei”, anul IV, nr. 3, iulie-septembrie, 1923, p. 321.

⁵ „Drapelul”, 1, nr. 57, 17 iunie 1909, p. 3.

⁶ Alex. P. Arbore, op. cit., p. 322-323 și; V.I. Sassu, *Monografia satului Cranasuf*, în „Analele Dobrogei” IV, nr. 4, octombrie-decembrie, 1923, p.133-136.

⁷ Ion Georgescu, *Coloniile germane din Dobrogea*, în „Analele Dobrogei”, VII, 1926, p. 40.

⁸ *Ibidem*, p. 40.

pentru astfel de ocazii, la musulmani era numai un act civil, săvârșit de omul legii în prezența câtorva martori. La turci exista și așa numita „căsătorie de probă”, după care bărbatul putea repudia femeia.

La tătari, fața miresei era acoperită cu un văl alb, ce putea fi ridicat de orice persoană dorea s-o vadă, după care i se puneau în mână bani sau i se oferea un cadou de nuntă. femeile dansau înăuntru, separat de bărbați care dansau în afară. Băuturile alcoolice fiind interzise de Coran, nuntașii mergeau la casa ginerelui sau la cafenea. Se bea multă cafea, iar invitaților li se oferea tabachera. În timpul nunții, în timp ce o persoană vorbea, ceilalți ascultau (nu se vorbea simultan). fetele se măritau de la 14-16 ani, iar nunta ținea câte o săptămână la cei săraci. Băiatul plătea mireasa cu o sumă ce varia după frumusețea fetei și bogăția mirelui. Femeile sărbătoreau nunta separat de bărbați, la mireasă acasă.

Cu timpul au apărut și unele elemente de modernitate în legătură cu nunta, existând localuri care se ofereau să organizeze „mase pentru Banchete, Nunți și Logodne” cu elemente de „bucătărie română, germană, spaniolă și israelită”³².

Nu numai că soliditatea familiei era mare, dar oamenii se grupau pe etnii în tot felul de asociații și societăți, mezalianțele fiind sancționate de familie³³. existau și grupări pe principii de clan, cum erau cele de la tătari, conduse de un ciorbăgiu (boier, șeful clanului).

Copiii

marea majoritate a familiilor nevoiașe s-a menținut sistemul patriarhal, în care copiii dormeau la grămadă, înghesuindu-se într-o singură cameră, de multe ori și cu ceilalți membri ai familiei. Părinții procedau astfel din dorința de a închiria, pentru a-și completa veniturile³⁴. la familiile bogate, copiii aveau camere separate, diferite de celelalte prin mobilier și prezența jucăriilor. Au apărut chiar sfaturi practice în ceea ce privește creșterea pruncilor. „Dobrogea Jună” sfătuia tinerele mame să plaseze copilul în altă cameră, care să fie bine aerisită. Se indica utilizarea unei saltele

simple „din paie de ovăz”³⁵, ce asigura un culcuș moale, sănătos zilnic, pentru copiii de pînă la un an.

Nașterea se realiza la spital sau acasă, orașul avînd două moașe comunale și una a spitalului.³⁶

Prima grijă după naștere era botezul pruncului, mortalitatea infantilă fiind la cote ridicate. Un articol la mortalitatea sugarilor, publicat în „Dobrogea Jună” în 1913, ne oferă cifre cutremurătoare. Articolul evidențiază că în Constanța ortodocșii înregistrau „38,82% copii morți. Germanii 37,27%, turcii numai 29,27%, cifră mai mică chiar ca la evrei”³⁷. Ziarul acuza ca principală cauză a morții infantile bolile de plămîni, de multe ori chiar răceala provocată de distanța pe care trebuia s-o străbată părinții cu copiii în brațe în anotimpul rece, pentru a-i boteza³⁸.

La musulmani, tatăl se spăla pe față și pe brațe pînă la cot lua copilul de lîngă mama sa, ducîndu-l în spatele unei uși, iar, după o rugăciune consacrată special, sufla în urechea copilului, strigînd tare numele pe care i-l dădea. Deci nu exista un ritual special, ca la creștini sau evrei, săvârșit de un sacerdot. Mai important pentru musulmani era ritualul circumciziei, care se făcea cîtiva ani după naștere, potrivit principiilor islamice. Cu această ocazie, musulmanii se arăta generos, dînd cadouri copiilor săraci, sau, dacă era om cu stare, organizînd un adevărat banchet pentru aceștia.

Situația noilor născuți a fost reglementată prin introducerea prevederilor Codului Civil, introduse în 1879. Conform articolului 1 nici un botez nu putea fi făcut fără autorizația ofițerului de stare civilă, iar articolul 2 aliniatul a). evidențiază că „Orice naștere trebuie să fie denunțată primăriei de îndată și cel mult pînă la trei zile de la naștere, spre a se putea face constatarea ei și înscrie în registrele respective”³⁹. La musulmani, unde cei bogați aveau mai multe concubine, în afară de soția legitimă, copiii născuți din concubinaj aveau

³⁵ „Dobrogea Jună”, IX, nr. 6, 10 aprilie 1913, p. 3.

³⁶ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 1/1906, f. 250.

³⁷ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 1/1906, f. 250.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 1/1878, f. 21, apud. M. Stanciu ș.a., *op. cit.*, p. 62.

³² *Conservatorul Constanței*, IV, nr. 29, 14 octombrie 1912, p. 4.

³³ Cella Serghi, *op. cit.*, p. 63-64.

³⁴ Cella Serghi, *op. cit.*, p. 63.

aceleași drepturi cu cei legitimi, potrivit prescripțiilor coranice.

Grija față de noii născuți a crescut în timp. S-au popularizat și sfaturi ce vizau asigurarea unui climat sănătos de creștere a copiilor. Se indica alegerea unei camere uscate și situată la sud, care să servească de dormitor copilului și protejarea acestuia cu perdele în timpul somnului. Se recomandau plimbări zilnice, când timpul nu era prea aspru și procurarea unui cărucior cu arcuri elastice⁴⁰. De la sine înțeles că aceste sfaturi nu se puteau aplica decât celor cu stare. În familie obișnuite nu se acorda foarte multă atenție copiilor. Nemțoaicele își petreceau scutecele pe după umăr pentru a putea purta mai lesne copilul, și a nu fi incomodate în treburile zilnice⁴¹. La tătari cu stare fiecare soție își avea camera sa unde își creștea copiii.

Nici mai târziu, în familie de rînd, nu se arăta o grijă deosebită copiilor. Cella Serghi, în romanul autobiografic „Pânză de păianjen” se plîngea de lipsa de atenție din partea celor mai mari: „Nu-mi amintesc să mă fi învățat cineva vreodată ce e bine, ce e rău, ce e frumos, ce e urît. Nimeni nu se ocupa de mine. Toți socoteau că eu și cu Nicușor (fratele autoarei, n. n.) suntem mari”⁴². De obicei frații mai mari aveau grijă de cei mai mici. Jucăriile, de multe ori căpătate, se transmiteau de la unul la altul, iar gîngurelile pruncilor erau repetate cu admirație și haz⁴³. Copiii trebuiau să fie cumiți când veneau musafirii în vizită⁴⁴, iar tatăl nu se cuvenea să le arăte prea multă afecțiune, pentru a nu-i alinta⁴⁵. Uneori copii erau pedepsiți pentru că nu vroiau să învețe⁴⁶. Nici raporturile cu bunicii nu stăteau mai bine⁴⁷. Locul obișnuit de joacă al copiilor era strada⁴⁸, grădina, locurile

virane sau plaja⁴⁹. Unii puștani, mai îndrăzneți, plecau cu pescarii în larg, băteau străzile ori jucau barbut cu hamalii în port, ceea ce-i făcea să piardă drumul drept spre viață⁵⁰. Pentru cei cu stare existau locuri de călușei, la Cazinou⁵¹, iar părinții îi trimiteau în excursii pe timpul vacanței. În general vorbind, fetele se jucau cu păpuși închipuindu-și că sunt prințese, după lumea virtuală creată de romanele în fascicule, consumate de mame⁵². Băieții se jucau cu praștii și tot felul de arme improvizate, care puteau produce unele accidente⁵³, visînd să îmbrace uniformă și să plece la război⁵⁴. Nu lipseau răcile și lăudăroșeniile, unele alimentate de sentimentele etnice pe care le nutreau părinții⁵⁵. Uneori, copiii, îi însoțeau pe părinți la Mamaia, ceea ce constituia un eveniment mult așteptat⁵⁶, sau primeau prăjituri, dacă afacerile tatălui mergeau bine⁵⁷.

Primăria s-a implicat în ajutorarea copiilor defavorizați. În 1914, aceasta aloca 1200 lei pentru copiii găsiți⁵⁸. S-au făcut eforturi și pentru crearea de unități preșcolare, așa numitele „Școli frobeliene”⁵⁹. Comportamentul elevilor era observat îndeaproape, în vacanțe, fiind opriți a intra în localuri, a fuma și urmînd să fie raportați directorilor cei ce erau necuviincioși sau brutali pe stradă. Locurile de noroc le erau oprite, iar la baruri, cafenele, cazinou, taverne, grădini cu spectacole și întruniri publice, nu aveau voie nici măcar însoțiți de părinți⁶⁰. Deci o lume dominată de cei mari, care dirija strict comportamentul copiilor, fără a se ține, decât prea puțin cont, de particularitățile vârstei.

Educația

Dezvoltarea învățămîntului, în Constanța, a fost legată atît de necesități unui oraș cu o activitate eminentamente comercială, cît și de entuziasmul unor adevărați apostoli ai

⁴⁰ „Dobrogea Jună”, VIII, nr. 3, 12 ianuarie 1912, p. 1.

⁴¹ Ion Georgescu, *op. cit.*, p. 44.

⁴² Cella Serghi, *op. cit.*, p. 57.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 55-56.

⁴⁵ *Ibidem*, p. 59. Autoarea chiar povestește că ar fi vrut să-și sărută și mîngîie tatăl, dar nu îndrăznea pentru că nu exista acest obicei, ceea ce o determina să nu-și reverse afecțiunea asupra mamei.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 64. Pe un văr al Cellei Serghi tatăl său „îl încuia în casă și-i lua ghetete”.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 57. Aceeași autoare povestește groaza pe care o încerca cînd trebuia să iasă în stradă, străbătînd atelierul bunicului ei care o fulgera cu o privire nemulțumită.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ *Ibidem*, p. 59.

⁵⁰ *Ibidem*, p. 64.

⁵¹ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 36/1910, f. 72-73, apud, M. Stanciu ș.a., *op. cit.*, p. 370.

⁵² Cella Serghi, *op. cit.*, p. 59.

⁵³ *Ibidem*, p. 63.

⁵⁴ *Ibidem*, p. 67.

⁵⁵ *Ibidem*, p. 54.

⁵⁶ *Ibidem*, p. 62.

⁵⁷ *Ibidem*, p. 45.

⁵⁸ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 2/1914, f. 100.

⁵⁹ „Dobrogea Jună”, i, nr. 13, 6 martie 1905, p. 3.

⁶⁰ „Cuvîntul”, II, nr. 24, 1 iulie 1907, p. 2.

învățământului românesc. Ion Bănescu, în calitate de dascăl și revizor școlar⁶¹ și apoi de primar, va ocupa un loc de cinste în rândul acestora.

Învățământul în Dobrogea era organizat printr-o modificare adusă de Parlament, în 1881, articolul 23 din Legea instrucțiunii publice. Conform aceste modificări, Ministerul trebuia să asigure școlarizarea personalului didactic, administrativ și procurarea de materiale didactice: hărți și matricole. În schimb localul, mobilierul, întreținerea clădirilor, inclusiv plata personalului de îngrijire, trebuiau să fie asigurate pe plan local⁶².

Educația cădea în seama familiei pînă la șapte ani, vîrsta școlară. De timpuriu s-au înființat grădinițe, așa numitele școli frobeliene. În anul 1914 Constanța dispunea de șase astfel de unități de învățămînt. Primăria cheltuia cu acestea peste 10000 lei anual, pentru chirii (cel mai mult), servitori și material didactic⁶³ și peste 42000 lei pentru toate unitățile de învățămînt. În ceea ce privește învățămîntul primar, acesta era separat pe sexe, în școli de fete și școli de băieți. La 1900 existau două școli de băieți și două de fete, numai două avînd localuri proprii, celelalte, închiriate. Pînă în 1914 s-au mai constituit o școală de fete și una de băieți⁶⁴. În 1894 se construise și localul primei școli mixte, iar în 1916 s-a organizat recensămîntul populației școlare pe circumscripții și ani⁶⁵. Lor li-sa adăugat și școala de adulți, avînd cursuri „de noapte” organizată pe lîngă școala Nr. 1 de băieți și fete (aripa actualului Muzeu de Artă). În 1905 s-a construit Școala Nr. 2 de băieți și fete (actualul Liceu Eminescu). Școlile frobeliene funcționau în localuri cu chirie, majoritatea în zona peninsulară, fapt de a atras criticile ministrului de resort, care arăta că această situație dezavantajează copiii din cartierul

românesc și al meseriașilor⁶⁶. Personalul didactic nu era foarte bine pregătit, iar în anul 1905, publicația „Dobrogea Jună” recomandă încadrarea lor cu învățătoare care să atingă cele două scopuri ale acestui tip de învățămînt, românizarea și educația morală⁶⁷. Deci educația patriotică și morală erau puse pe primul plan, acestea devenind victorii întregului sistem de învățămînt românesc, alături de cel de specialitate. Un al treilea element era legat de introducerea unor metode moderne de învățămînt, care să elimine memorarea mecanică, practică pînă atunci și să stimuleze învățarea creatoare a copiilor⁶⁸.

În ceea ce privește învățămîntul primar, s-a acordat o deosebită atenție dotării cu material didactic și mobilier adecvat⁶⁹, ca și igienei⁷⁰. În 1916 grădinițele erau dotate cu mobilier, ceas și sobe „Godin”, material didactic și tablouri instructive și tot felul de cartonașe colorate, suluri de ață și lînă etc., destinate învățării intuitive și lucrului manual⁷¹. Toate au fost distruse de bulgari în timpul ocupației din 1916. Aceași situație și la școlile primare unde se adăugau tablouri ale monarhiei și biblioteci. Programa școlară punea accent pe limba română, istoria națională, geografie, aritmetică, religie, caligrafie și cînt. La școlile de fete se insista pe dobîndirea cunoștințelor de lucru manual. Elevii dădeau examen la sfîrșitul fiecărui an și unul de promovare la sfîrșitul ciclului primar, obligatoriu de patru ani. În cadrul Școlii nr. 1 de băieți funcționa și o catedră unde se preda limba turcă. După terminarea ciclului primar, cei ce reușeau, se puteau îndrepta spre gimnaziul clasic din localitate, întemeiat de primarul Mihail Koiciu. Se studiu: istoria, limba română și latină, matematica, științe fizico-naturale, caligrafia, limba franceză, geografia și religia, uneori de profesori prestigioși cum erau Cristea Georgescu (doctor în științe politice) și Ion Bănescu. Profesorii erau respectați și bine plătiți (pînă la 300 lei pe lună). Totuși, pregătirea, cel puțin în ciclul primar, lăsa de dorit, puțini copii descurcîndu-se

⁶¹ Dumitru M. Păcuraru, *Un secol de învățămînt pedagogic la Constanța*, Ed. Muntenia, Constanța, 1993, p. 11-12.

⁶² Arhiva Istorică Centrală, M.I., Comunale, dosar 40/1881, f. 13, apud. Constantin M. și Natalia Bonciu, op. cit., p. 81.

⁶³ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 2/1914, f. 100.

⁶⁴ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 2/1914, f. 100.

⁶⁵ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 23/1916 f. 19-20, f. 22-23, f. 25, f. 29, recensămînt în care mai apar Școala de băieți Nr. 4 și de fete N4.

⁶⁶ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 23/1916 f. 8.

⁶⁷ „Dobrogea Jună”, 1, nr. 13, 6 martie 1905, p. 3.

⁶⁸ *Ibidem*.

⁶⁹ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 20/1900, f. 96.

⁷⁰ *Ibidem*, f. 11.

⁷¹ *Ibidem*, dosar 46/1916, f. 149.

la rezolvarea unei probleme de matematică fără ajutor⁷².

Elevii purtau uniforme pe ani de studiu, iar elevele mai mari, de clasa a IV-a, numite și „veranse”, își dădeau ifose față de cele mai mici⁷³. Elevii purtau ghiozdane, în care aveau abecedarul, penițe, toc și cerneală⁷⁴ și aveau cusute matricole numerotate, pentru a putea fi singularizați, în cazul încălcărilor de regulament⁷⁵. Fetele erau pieptănate cu două codițe strânse bine pe cap și erau luate la rost de învățători dacă nu aveau o ținută ordonată. Recunoașterea anului de studiu se făcea după culoarea cravatei⁷⁶. Ca și mai târziu elevii se lăudau cu notele⁷⁷, iar familia era mândră dacă la gimnaziu. În astfel de ocazii mergeau cu ei la fotograf să-i pozeze în noile uniforme⁷⁸. Viața elevilor era urmărită și reglementată îndeaproape, atât în școală, cât și în afara acesteia, de către învățători, profesori și directori, dar și de poliție⁷⁹. Cei merituosi primeau premii⁸⁰, iar primarul și prefectul erau invitați la serbările ocazionate de sărbătorile naționale, sau la sfârșit de an școlar⁸¹. Asemenea și cu ocazia examenelor de absolvire, când se organizau expoziții de lucru manual (la școlile de fete)⁸². Pe de altă parte și Primăria se interesa îndeaproape de soarta școlii, clădirea unui local nou de școală fiind printre priorități la 1900⁸³.

În anul 1908 localul gimnaziului „Mircea cel Bătrîn” era vândut satului, la prețul de 253,986 lei și 78⁸⁴ bani, pentru ca în anul 1911 să se pună deschis problema transportării sale în liceu⁸⁵. Astfel lua naștere, după multe piedici, și învățământ liceal din localitate. În localitate

funcționa și Școala de marină, înființată în anul 1899⁸⁶. Primele instituții postliceale de învățământ, subvenționate de stat, din oraș, au fost: Școala navală superioară de marină, în 1909, prin transformarea Școlii de marină, înființată în anterior (cu localul în actualul Muzeu de Marină) și Universitatea populară, înființată în 1912 și având rolul de a răspândi cunoștințele științifice în rândul maselor. Pentru cursuri postuniversitare, puținele persoane din oraș cu astfel de pregătire, de pildă medicii, solicitau burse Primăriei, în străinătate⁸⁷. În scopul bunei pregătiri a personalului didactic s-au făcut serioase eforturi de către edili și pentru înființarea unei școli normale de învățători. Aceasta s-a creat inițial în 1894, cu internat și trebuia să fie exemplul ca model de viață civilizată învățătorilor. Școala avea internat și pregătea instituitori și învățători. Candidații nu trebuia să prezinte nici o infirmitate, iar după satisfacerea studiilor se servească timp de zece ani în învățământ. Examenul de absolvire consta în două probe: scris, română și istorie și oral, limba română, turcă, geografie, matematică, fizică și religie. În anul 1896 însă a fost desființată. Școala va fi reînființată în 1912⁸⁸, dar rezultatele au fost modeste pînă în 1916, întrucît „Normaliștii chemați să-și aleagă locuri în învățământ refuză să treacă în Dobrogea”⁸⁹. În 1916, Revizorul școlar cerea subvenție pentru deschiderea unui internat cu burse pentru fiii de învățători din județ și o plată modestă pentru cei de preoți și săteni⁹⁰. Dezvoltarea corpului profesoral a fost încurajată de constituirea Asociației învățătorilor din Județul Constanța, la 29 martie 1912⁹¹, dar și de statul român,

⁷² „Dobrogea Jună”, V, nr. 3, 3 februarie 1907, p. 2.

⁷³ Cella Serghi, op.cit., p. 61.

⁷⁴ *Ibidem*, p. 60.

⁷⁵ „Cuvîntul”, II, nr. 24, 1 iulie 1907, p. 2.

⁷⁶ Cella Serghi, op. cit., p. 60. culoarea roșie în clasa I-a, bleu în a II-a, bleumarin în a III-lea și neagră în a IV-a.

⁷⁷ *Ibidem*, p. *Ibidem*, p.62.

⁷⁸ *Ibidem*, p. 64.

⁷⁹ „Cuvîntul”, II, nr. 24, 1 iulie 1907, p. 2.

⁸⁰ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 23/1916, f. 32.

⁸¹ „Dobrogea Jună”, V, nr. 23 9 iulie 1909.

⁸² D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 23/1916, f. 32.

⁸³ *Ibidem*, dosar 32/1900, f. 4, apud, M. Stanciu ș.a., op. cit., p. 246.

⁸⁴ *Ibidem*, dosar 32/1906-1911, f. 182, apud, M. Stanciu ș.a., op. cit., p. 270-271.

⁸⁵ *Ibidem*, dosar 32/1911, f. 47, apud, *Ibidem*, p. 290.

⁸⁶ *Ibidem*, dosar 32/1899, f. 36, apud, M. Stanciu ș.a., op. cit., p. 244-245.

⁸⁷ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 4/1902, f. 191, apud, M. Stanciu ș.a., op. cit., p. 278-279.

⁸⁸ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 30/1912, f. 28, apud, M. Stanciu ș.a., op. cit., p. 381-382.

⁸⁹ „*Literarul Constanței*”, II, nr. 10, 19 octombrie 1914, p. 1.

⁹⁰ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 23/1916, f. 2

⁹¹ „Dobrogea Jună”, VIII, nr. 15, 15 mai 1912, p. 1-2.

Aceasta își propunea promovarea sentimentelor de solidaritate între membrii săi, ridicarea „stării intelectuale, morale, economice și naționale a locuitorilor de la sate” și acordarea de „ajutoare membrilor săi în cazuri de boală gravă sau deces”.

conștient de importanța dascălilor în lupta împotriva „propagandei antiromâne”⁹².

Din 1904 și-a început cursurile și învățământul profesional, înființându-se prima școală de meserii din localitate⁹³. În oraș mai funcționau o serie de școli particulare, în special comunitare. În 1897 existau patru astfel de școli autorizate de minister: Școala de băieți a Comitetului elen, Școala de fete a Comitetului elen, un Institut de fete cu autorizație provizorie și Școala mixtă a Comitetului bulgar⁹⁴. S-au adăugat Școala mahomedană, care era în parte subvenționată de Primărie, o școală de eleve adulte, Școala comunității armenesc⁹⁵, toate nevoite să susțină examene anuale de atestare a pregătirii elevilor⁹⁶. În anul 1915, s-au organizat, de către institutorii Școlii Nr. 1 de băieți, cursuri de pregătire a candidaților pentru înscrierea la licee și gimnazii⁹⁷. A mai existat și un liceu particular, în Constanța, numit „Mircea Vodă”⁹⁸, precum și încercarea de constituire a unei Universități turcești, care a trezit reacții vehemente de protest din partea comunității locale⁹⁹. Se mai practicau lecții date în particular, de pian¹⁰⁰, sau limbi străine: franceză și germană¹⁰¹.

Învățământului i se atribuia un important rol patriotic, în epocă, chiar dacă stare învățământului primar se prezenta cu rezultate slabe¹⁰². Dascălilor li se cerea să cultive adevăratele simțăminte patriotice, nu lozinci,

^{92 91} *Ibidem*, IX, nr. 8, 4 octombrie 1913, p. 3. În anul 1913, s-a lucrat la un „proiect prin care salariile învățătorilor din noile teritorii să fie mai mari”.

⁹³ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 19/1904, f. 21, apud, M. Stanciu ș.a., op. cit., p. 294. Durata cursului era de cinci ani, iar elevii primeau jumătate din suma realizată în atelier.

⁹⁴ *Ibidem*, dosar 14/1897, apud, *Ibidem*, p. 225.

⁹⁵ *Ibidem*, dosar 34/1910, apud, *Ibidem*, p. 359.

⁹⁶ „*Conservatorul Constanței*”, II, nr. 21, 11 iunie 1910, p. 3.

⁹⁷ „*Dacia*”, 1, nr. 3, 3 iulie 1915, p. 2. Dar și pentru doritorii de burse la Liceele interne ale statului, Școli normale, Seminarii, Școli de agricultură și școli inferioare de meserii.

⁹⁸ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 4/1902, f. 55-56, apud, M. Stanciu ș.a., op. cit., p. 271-272. Liceul solicita subvenții Primăriei în anul 1902, respinse de aceasta din urmă.

⁹⁹ „*Dobrogea Jună*”, V, nr. 25, 29 iulie 1909, p. 3.

¹⁰⁰ „*Dacia*”, 1, nr. 2, iulie 1915, p. 3.

¹⁰¹ „*Liberalul Constanței*”, II, nr. 26, 8 martie 1915, p. 3.

¹⁰² *Ibidem*, 11, nr. 10, 19 octombrie 1914, p. 1.

respectul pentru bunurile publice, distincția și tăria de caracter și aplecarea cu înțelegeră asupra problemelor elevilor¹⁰³. Elevii merituoși erau încurajați să-și termine studiile, prin burse acordate de Primărie, printre ei numărându-se și marele artist de mai târziu, Ion Jalea¹⁰⁴. Corpul didactic din Constanța avea un statut social destul de bun. Prezența dascălilor era căutată, fiind solicitați, alături de protipendadă, la marile manifestări naționale, sau la primirea unor personalități în oraș¹⁰⁵ și li se acordau subvenții, de către primărie, pentru excursiile făcute în țară, în scopuri științifice¹⁰⁶. Unii dintre ei au devenit personalități de marcă, implicându-se cu fervoare în activitățile edilitare din Constanța. Printre aceștia se numără vestitul Ion Bănescu, sau publicistul Ion Adam. Rezultatele înregistrate de dascălii constănțeni, au fost vizibile mai ales în ceea ce privește eradicarea analfabetului. Astfel, în anul 1910, dintr-un oraș plin inițial de străini și analfabeți, numărul acestora din urmă fusese redus la 37,78% din totalul populației înregistrată oficial, peste vârsta de 7 ani¹⁰⁷. Aportul școlii la progresul societății constănțene din epoca de dinaintea „Marelui război” a fost evident.

Statutul femeii.

În mare măsură femeia era asimilată mamei în această perioadă, tot ce se abătea de la acest statut fiind privit cu dezaprobare. În acest context cochetăria și avorturile erau condamnate cu vehemență, ca fiind atitudini egoiste ale unor ființe inconștiente ce nu-și înțelegeau rolul social¹⁰⁸. Ceea ce li se cerea era: să fie virtuoză, să se achite de datoriile casnice și, dacă erau femei cu stare, să se ocupe de fapte caritabile. Nici nu se putea altfel într-o lume dominată de bărbați. Dovadă că nu se bucurau de notorietate decât moașele și femeile ce alcătuiau corpul profesoral. Serviciile celor trei moașe erau considerate atât de importante pentru

¹⁰³ Goriolan N., Educătorii față de înfririle mediului social, în „*Analele Dobrogei*”, nr. 4, 1920, p. 603-612.

¹⁰⁴ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 11/1904, f. 13, apud, M. Stanciu și colectiv., op. cit., p. 288.

¹⁰⁵ *Ibidem*, dosar 9/1914, f. 132. Toți învățătorii și profesorii de la școlile de stat au primit bilete de participare cu ocazia vizitei țarului Nicolae al II-lea la Constanța, în 1914.

¹⁰⁶ *Ibidem*, dosar 11/1900, f. 17.

¹⁰⁷ „*Conservatorul Constanței*”, II, nr. 1, 17 ianuarie 1910, p. 3.

¹⁰⁸ „*Cuvântul*”, III, nr. 13, 30 martie, 1908, p. 1-2.

comunitate încît în anul 1906 erau singurele femei nominalizate, cu dreptul de a purta medalia jubiliară Carol I, printre alte 40 de personalități, toți bărbați¹⁰⁹. În rest, reprezentantele sexului frumos au jucat un rol cu totul marginal în viața economică a rubei. Listele Camerelor de Comerț pentru 1900¹¹⁰ și 1916¹¹¹ nu conțin mai de loc nume de femei. Deși proprietatea nu le era interzisă, puține practicau o activitate economică propriu-zisă. De pildă, la 1900, răposata Melzer era amintită ca fostă patroană a unui birt¹¹², iar pentru 1915, apare, în documentele de arhivă, în câteva rînduri, ca fiind mai cunoscută, firma de florărie a doamnei Orma (sau Arma) Schulz, care aproviziona Primăria cu flori, în cazul unor vizite oficiale¹¹³. Alte prezențe feminine (cu excepția celor amintite la capitolul privitor la vestimentație) sunt modeste. De pildă existența a două ghicitoare în 1916: Ioana Pruteanu¹¹⁴ și Sofia Miulescu¹¹⁵, cărora Primăria le aproba să exercite această ocupație pe timp limitat, de o lună. Dacă o femeie era patroana unui hotel, precum Bulgaria (Lința Blezic), era imediat bănuită că mijlocește prostituția¹¹⁶. Chiar și la școala de fete se insista pe pregătirea copilelor în treburi casnice, de un marea atenție acordată deprinderilor în ceea ce privește lucrul manual¹¹⁷. Viziunea casnică asupra femeii este confirmată de Cella Serghi, care o evoca pe mama sa, ce nu-și vedea capul de treabă în gospodărie¹¹⁸. Chiar și bunica autoarei, o femeie mai independentă¹¹⁹, realiza mici venituri făcînd săpunuri, lapte de curățat obrazul și cremă de frumusețe, deci tot produse realizate în

gospodărie¹²⁰. Femeile aveau de suferit și dacă încălcau consimțămîntul tatălui în ceea ce privește căsătoria¹²¹, chiar dacă prevederile Codului Civil nu conțineau astfel de prescripții¹²².

Într-o lume dominată economic de bărbați se impune viziunea acestora conform căreia, în vreme ce bărbatul trebuia să argonisească cele necesare traiului „femeia rămîne acasă și poartă grija pentru îndestularea trebuințelor zilnice ale micii societăți casnice”¹²³. În timp ce soțul era elementul productiv „soția sa, ca element conservator, păstrează averea argonisită cu îngrijirea firească a unei ființe, care în cele mai multe cazuri se simte incapabilă de a produce și de a se susține prin ea însăși”¹²⁴. De fapt această fragilitate îi era atribuită femeii de către soț. De aici o atitudine dominatoare a acestuia din urmă. Dacă tinerele femei se sbenguiau și se băteau cu flori, erau considerate risipitoare și incapabile de fapte filantropice¹²⁵, dacă se găteau cu pălării ornamentate la modă în acea perioadă, erau acuzate de lipsă de seriozitate¹²⁶, dacă nu se entuziasmau cînd soțul voia să le cumpere cadouri, erau luate peste picior¹²⁷. Chiar bani strînși din fapte caritabile în urma unor inițiative feminine erau gestionați de primar¹²⁸. În schimb, femeile erau elogiuate dacă se angajau în ajutorarea suferinzilor, de pildă, în societatea de Cruce Roșie¹²⁹. Într-o atare situație femeii nu-i mai rămînea decît să devoreze romanele de dragoste, publicate în fascicule, au să încerce a experimenta aventura pe viu, riscînd să înfrunte opoziția publică și să aleagă singura posibilitate ce-i mai rămînea, prostituția. De aici unele comportamente extreme, menite a o salva de asemenea perspective, cum ar fi avortul sau, mai grav, infanticidul¹³⁰. Reacția fără de acest statul

¹⁰⁹ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 1/1906, f. 250.

¹¹⁰ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 29/1900, f. 20-28.

¹¹¹ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 29/1915, f. 125.

¹¹² *Ibidem*, dosar 17/1900, f. 60.

¹¹³ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 9/1914, f. 65.

¹¹⁴ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 6/1916, f. 105.

¹¹⁵ *Ibidem*, f. 67.

¹¹⁶ *Ibidem*, f.m153.

¹¹⁷ *Ibidem*, dosar 23/1916, f. 23.

¹¹⁸ Cella Serghi, op. cit., p. 65.

¹¹⁹ *Ibidem*, p. 57. Aceasta considera că „o femeie e bine să-și aibă banul său”.

¹²⁰ *Ibidem*.

¹²¹ *Ibidem*, p. 63-64.

¹²² D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 1/1878, f. 21, apud, M. Stanciu și colectiv., op. cit., p. 61-62.

¹²³ „Dobrogea Jună”, VI, nr. 13, 6 iunie 1910, p. 1.

¹²⁴ *Ibidem*.

¹²⁵ „Conservatorul Constanței”, I, nr. 10, 22 martie 1909, p. 3.

¹²⁶ „Viitorul Dobrogei”, II, nr. 25, 26 iulie 1909, p. 2.

¹²⁷ „Constanța”, XI, nr. 400, 23 iunie 1902, p. 2.

¹²⁸ *Ibidem*, X, nr. 354, 3 decembrie 1900, p. 4.

¹²⁹ „Conservatorul Constanței”, VIII, nr. 3, 15 februarie 1915, p. 3.

¹³⁰ „Cuvîntul”, III, nr. 13, 30 martie 1908, p. 1-2.

a fost firească. Astfel, au apărut primele manifestări feministe, privite cu stupeoare, neînțelegere și orgoliu de către bărbați. Iată o atare părere în articolul „Fapte și impresii” publicat în „Dobrogea Jună”, în 1909, de către un ziarist semnat Ce-sar, „Am zîmbit întotdeauna, cu multă ironie, ori de cîte ori am auzit vorbindu-se de așa zisul „feminism” și „feministe” – de acești luptători care și-au propus să scape femeia de jugul bărbatului. Stăpîna desăvîrșită a inimii și mai ales a pungii, reprezentanta sexului tare: femeia, care numai cu o privire face să se plece capetele ce nu se încovoiaie decît sub povara demnităților și a bogăției; vorbă mai seacă și mai efină decît chiar... crepul din coafurile sale”¹³¹.

Situația cea mai deficilă o aveau femeile de credința musulmană. Acestea erau admise în moschee, dar într-un loc separat de bărbați¹³², fiind total lipsite de instrucție sau educație. Parafrazîndu-l pe Baronul Tott, căpitanul M. D. Ionescu afirma, în 1904, că „Femeia la turci nu e decît un instrument de plăcere și rolul său este redus la acel de mobilă a Haremului” și că „nepăsătoare la mîndrie, ocupațiunea lor nu e decît a găti mijloacele de a se face mai frumoase, pentru a plăcea stăpînilor lor”¹³³. Iar la tătari „femeile nu-l ajutau în nimic pe bărbat, fiind cumplit de leneșe”¹³⁴. Umblînd mai tot timpul cu fața acoperită, nu cunoșteau altă preocupare decît țesutul¹³⁵, creșterea copiilor și a curcilor sau a găinelor¹³⁶. Nu mergeau niciodată la geamie¹³⁷ petrecîndu-și viața într-o odaie separată (harem). Pînă și nunta avea caracterul unui club de femei și de bărbați, cele două sexe petrecînd separat¹³⁸. Neputînd să aibă contacte cu exteriorul, singurul mod de viață rezervat femeii era microuniversul casnic. Dacă încercau să dea cu var pe casă erau bănuite că și-a făcut amant¹³⁹. De aici starea de paragină și dezolare ce caracteriza cartierele musulmane.

Femeile erau în schimb respectate ca văduv, cînd gestionau averea bărbatului. Aveau dreptul la moștenire testamentară dar nu trebuiau

să uite faptele caritabile. Celebră în epocă a rămas atitudinea Gabrielei Coiciu, care a depus multe eforturi pentru a duce la îndeplinire ultimele dorințe testamentare ale soțului. De astfel, exista obiceiul ca zestre să fie redată femeii, fapt pe care M. Coiciu nu a uitat să-l precizeze¹⁴⁰. Din testament răzbat sentimente de o profundă iubire a defunctului, nu numai în raport cu soția, dar și față de sora acestuia, Endoxia, dăruită și ea cu 10000 lei¹⁴¹. Chiar și după moarte bărbatul nu uită că este patronul familiei. Un alt exemplu de traducere în fapt a voinței soțului este cel al Sofiei E. Luther, văduva unui mare fabricant de bere din București, care a dăruit marea sa casă, cu dependențele, de pe strada Take Ionescu, școlii germane din Constanța, în anul 1901.

Instituția căsătoriei a constituit în asemenea măsură un ideal în epocă, încît chiar și prostituatele evocate de eroii lui Tudor Șoimaru, nu realizau perspectiva unui viitor fericit, decît fiind cerute de nevastă.

Summary

Constantsa at the beginning of the XXth century.

The author refers to the analysis of the family building, the methods of marriage. The family is divided into 3 age segments: grand-parent, parents, children.

¹³¹ „Dobrogea Jună”, V, nr. 24, 19 iulie 1909, p. 2.

¹³² Cpt. M. D. Ionescu, op. cit., p. 338.

¹³³ *Ibidem*, p. 339.

¹³⁴ Ion Adam, op. cit., p. 271-273.

¹³⁵ *Ibidem*, p. 268.

¹³⁶ *Ibidem*, p. 273.

¹³⁷ *Ibidem*, p. 270.

¹³⁸ *Ibidem*, p. 272.

¹³⁹ *Ibidem*, p. 262.

¹⁴⁰ D.J.C.A.N., Fond Primăria Constanța, dosar 40/1915, f. 3-4, apud, M. Stanciu ș.a., op. cit., p. 298-300.

¹⁴¹ *Ibidem*.

PREGĂTIREA PROFESORULUI DE INFORMATICĂ ȘI CERINȚELE DE ORDIN INTELECTUAL

Olga Chirchin

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”

Această problemă este extrem de importantă în cadrul particularității specifice ale secolului XXI – avalanșa crescândă a torentului de informație și necesitatea intensificării procesului prelucrării intelectuale a informației percepute în vederea aplicării ei practice în toate domeniile activității vitale. În lumina acestei cerințe apar două aspecte ale problemei: intelectualizarea procesului de pregătire a viitorului profesor de informatică și, în continuare, aportul acestui profesor la intelectualizarea intensă a elevilor școlii preuniversitare.

Informatizarea, ca proces decisiv al etapei contemporane de dezvoltare a societății, se caracterizează prin lărgirea permanentă a cadrului de comunicare în toate sferile activității umane și prin mărirea gradului de diversitate a surselor informaționale. În aceste condiții, rol deosebit îl joacă anume cunoștințele și competențele oamenilor de a se orienta în torentul de informație. Această necesitate se referă mai ales la sistemul de învățământ care efectuează educarea viitorilor membri ai societății informaționale.

Apariția computerelor personale în anii optzeci ai secolului XX a descoperit în sfera educațională posibilități didactice noi. Utilizarea calculatoarelor în instruire a stimulat în mod deosebit cercetările în domeniul tehnologiilor educaționale, generând obiective concrete legate de implementarea unor facilități caracteristice pentru modul de învățare uman deservit de tehnica de calcul. Folosirea tehnologiilor informaționale în orice domeniu, inclusiv și în cel de învățământ, reprezintă un avantaj esențial - nelimitarea cantității de informație folosită și aplicării ei practice. Acest avantaj ne provoacă să analizăm din punct de vedere informațional unele căi de rezolvare a problemelor folosirii calculatorului în școala contemporană și, prin intermediul acestora, a educării viitorului

cetățean al societății informaționale, inclusiv a dezvoltării lui intelectuale.

În literatura de specialitate se evidențiază că în prezent scopurile învățământului practic servesc la formarea culturii informaționale, care include în sine: a) cunoștințele obținute de elevi la lecțiile de informatică școlară - deprinderile de a număra, a citi, a scrie, a desena, a căuta informație cu ajutorul calculatorului; b) învățarea specifică - citirea literaturii destinate activității computerizate, orientarea în software și hardware, priceperea de a alege computerul optimal pentru lucrul concret, urmărind realizarea unuia din scopurile principale ale secolului XXI – formării și dezvoltării aptitudinilor intelectuale ale personalității; c) cultura de prelucrare intelectuală a informației - etica folosirii computerului în contextul valorilor umane (de exemplu: “nu ucide” informația străină, “nu fura” programul sau datele altuia). În cultura informațională se află și un conținut estetic – priceperea de a afla, a aprecia și a crea frumosul cu ajutorul computerului. Deci, cunoașterea de către elevi a noțiunilor de bază din domeniul informațional reflectează capacitatea lor de a utiliza propria gândire abstractă și de a folosi tehnologii informaționale în rezolvarea problemelor din diferite domenii ale științei, de a prelucra volume mari de informație prin utilizarea softurilor și de a se adapta permanent la tehnologiile avansate.

Pe lângă aprovizionarea elevilor cu cunoștințele și deprinderile de utilizare a calculatorului, informatizarea sistemului de învățământ trebuie să favorizeze adaptarea intelectuală a elevilor la societate și la autodefinirea lor socială. Deoarece informatizarea are caracter social, valoare importantă obține orientarea umanistă a învățământului.

Toate aceste scopuri pot fi atinse numai prin asigurarea nivelului respectiv al pregătirii cadrelor didactice care participă la educația viitorilor cetățeni ai societății, în primul rând a profesorilor de informatică. Cursul de pregătire universitară a acestor profesori include o serie de discipline care influențează amplu asupra intelectualizării viitorilor profesori de informatică. În rândul acestora intră cursurile de creare a softurilor educaționale și a paginilor Web, de aplicare a bazelor de date și a tehnicilor informaționale în formarea profesorilor, de metodică a predării informaticii și practica pedagogică a studenților în cadrul instituțiilor preuniversitare. Astfel, prin crearea softurilor educaționale pentru diversele discipline școlare, prin folosirea internetului ca sursă de informație în organizarea pe parcursul practicii pedagogice a activității școlare și extrașcolare a elevilor, urmărind în ultima instanță o lărgire vastă a câmpului de aplicare a posibilităților intelectuale și a intereselor elevilor – viitori cetățeni, - viitorii profesori de informatică devin personalități orientate spre formarea priceperilor metodice care le pot ajuta elevilor să utilizeze computerul nu numai pe parcursul studierii diferitelor obiecte școlare dar și pentru autodefinirea lor în societatea informațională.

În acest context, la lecțiile de metodică a predării informaticii studenților pot fi propuse următoarele recomandări. Așa, cu scopul înțelegerii de către elevi nu numai a performanțelor tehnice și economice ale calculatoarelor, dar și a celor umane, sociale și culturale în școli pot fi invitați pentru întâlniri și discuții specialiști din diferite domenii ale economiei și culturii. Acești specialiști pot demonstra schimbările ce au loc în activitatea lor

profesională după implicarea tehnologiilor informaționale. Cu același scop elevii din clasele gimnaziale pot cerceta faptele utilizării noilor tehnologii de către părinți sau alți oameni cunoscuți; cercetarea poate fi terminată cu scrierea unui referat. În afară de aceasta, elevii pot participa la jocurile de rol la lecții pentru diferite obiecte sau în cercurile de calculatoare, în câmpurile de instrucție de vară cu profil special.

Elevii din clasele liceale pot să administreze *site*-urile WEB ale clasei, școlii, să fie răspunșabili pentru conținutul și designul acestora. Temele *site*-urilor pot reflecta interesele elevilor: distracție și artă, cărți și scrisori, carieră și instituții, calculatoare și sport. Elevii pot participa și la programele de vară de studiere aprofundată a calculatoarelor.

Alt moment important în cadrul unei asemenea educații informaționale îl reprezintă implicarea calculatoarelor în programele instructive ale tuturor domeniilor de învățare: artă, literatură, matematică, muzică, istorie și alte științe. Cu acest scop profesorii de obiect împreună cu profesorii de informatică și cu alți specialiști (de exemplu, cu bibliotecarii) pot să elaboreze tehnologii care folosesc resursele Internet, bazele de date electronice, poșta electronică, colaborarea la distanță, prezentările softului orientate spre rezolvarea problemelor instructive și a celor cotidiene ale elevilor. Pe lângă aceasta, sunt necesare ghidurile tematice în ajutorarea elevilor de a căuta informația în Internet. Cu alte cuvinte, reieșind din principiul formării la elevi a culturii informaționale, calculatorul nu trebuie să fie adoptat în școală ca o apartenență a laboratoarelor sau ca un mijloc de activitate specifică a informaticii, dar ca un instrument multifuncțional de prelucrare a informației dobândite, de perfecționare a intelectului elevului.

Totodată, viitorii profesori de informatică trebuie să înțeleagă că pe parcursul activității instructive (pregătirea referatelor,

esurilor etc.) în conștiința elevilor poate să apară o reprezentare eronată despre simplitatea activității de prelucrare analitico-sintetică a informației. Pentru evitarea a asemenea situații și totodată pentru perfecționarea acestei activități poate fi recomandată studenților o metodă de formare la elevi a deprinderilor de a găsi și utiliza corect cu ajutorul profesorului a resurselor informaționale prin intermediul găsirii răspunsurilor la o serie de întrebări [4]:

- *Ce trebuie să fac pentru rezolvarea problemei?* (formularea și analizarea cerințelor);
- *Unde pot să caut informația?* (evidențierea și aprecierea surselor);
- *Cum pot să obțin informația?* (căutarea și determinarea resurselor);
- *Ce fel de resurse pot să utilizez?* (studierea, alegerea sau refuzarea resurselor concrete);
- *În ce mod resursele selectate pot fi utilizate?* (analiza critică a resurselor);
- *Ce fel de informație și în ce mod trebuie să fie înregistrată?* (fixarea și sortarea informației);
- *Este oare valoroasă informația obținută?* (interpretarea, analiza, sinteza și aprecierea finală);
- *Cum informația poate fi reprezentată și în ce mod?* (prezentarea, comunicarea);
- *Care este rezultatul activității mele?* (autoaprecierea).

Reieșind din materialul expus studenților pot fi formulate unele direcții de promovare a tehnologiilor informaționale în învățământ având în vedere lărgirea câmpului intelectual al elevilor, bazată pe o asemenea lărgire în prealabil a intelectului specialiștilor de informatică: în cadrul instituției preuniversitare. Acesta trebuie să cuprindă fundamentele cunoștințelor despre cultura informațională și informația despre folosirea tehnologiilor informaționale pentru studiarea tuturor disciplinelor. Cu alte cuvinte, pentru

dirijarea activității elevilor profesorii înșiși trebuie să aibă deprinderi de a acționa conștient cu ajutorul computerului.

Totodată trebuie să subliniăm că profesorilor de diferite discipline le pot acorda ajutor profesorii de informatică pregătiți prin studierea disciplinelor specifice, necesare acestei specialități pentru activitatea lor profesională. Această activitate include în sine și metode de integrare a tehnologiilor informaționale în totalitatea programelor instructive.

Deci, să nu uităm că figura principală în aceste condiții rămâne profesorul care este chemat să folosească mijloacele noi de instruire la rezolvarea problemelor pedagogice și că trebuie subliniat faptul lărgirii rolului și conținutului tehnologiei pedagogice a profesorului preuniversitar de informatică dincolo de cadrul relativ îngust al priceperilor tehnologiei aplicative de folosire a tehnicii computeraie.

Bibliografie

1. Bounegru T. *Instruirea computerizată*, Chișinău, 2001.
2. Горячев А. В. *Мы формируем информационно грамотную личность*. «Информатика и образование» №6. – 2002.
3. <http://www.kappa.ro/idgro/cworld/cw7-16.html>.
4. <http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea2000/doc/tom2/section2/Doc99.html>.

Summary

In the article is demonstrated some ways of education at pupils of information culture. In the article is also offered one of ways for pupil's training to search and use different sources of information.

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ЮМОРА В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Старший преподаватель
Кафедры английского языка
ПГУ им. Ион Крянгэ
Греку Ж. Н.

Изучением сущности юмора как свойства человеческой природы занимаются философия, этика, эстетика, социология, психология, педагогика.

Для философии юмор является отражением противоречивости явлений, соединяет серьезное и смешное и характеризуется преобладанием позитивного момента в смешном. Эстетика рассматривает юмор как эстетический объект, как способ художественного освоения действительности. Нравственная сила, содержащаяся в юморе, стала предметом исследования этики. Социология исследует роль юмора в жизни определенных групп, сообществ людей. Психология изучает юмор как эмоциональный и интеллектуальный процесс, способный оказывать влияние на развитие человека. Педагогика пытается взять на вооружение совокупность результатов исследования сущности юмора другими науками с целью раскрытия его педагогического потенциала. Однако научных исследований, посвященных проблеме педагогической сущности юмора невелико. Изучение педагогической природы юмора зарубежной наукой наиболее глубоко и подробно проходило в рамках психологии. Исследование проводилось в русле психоанализа, когнитивной психологии и бихевиоризма. Проблема юмора в России решалась преимущественно в рамках культурологических исследований «смеховой культуры» (М.Л. Бахтин, Ю.Б. Борев, Д.С. Лихачев, Ю.М. Лотман, В.Я. Пропп и др.). Внимание акцентировалось либо на взрывном, революционном характере смеха, либо смех освещался как носитель антикультуры. Проблема юмора

как педагогическая проблема была частично отражена в трудах российских педагогов А.С. Макаренко и В.А. Сухомлинского. А.С. Макаренко считал юмор важной чертой педагогического мастерства, которая позволяет ученику чувствовать себя личностью. Использование юмора как приема педагогического воздействия требует, по А.С. Макаренко, соблюдения определенных психолого-педагогических условий, обеспечивающих более эффективное применение юмора в процессе обучения и воспитания. Основная роль при этом, по его мнению, принадлежит педагогу. Именно он создает установку на веселье и радость, предлагая ученикам игры, поощряя их удачные шутки, проявления находчивости. Оптимизм, мажорное настроение каждого ученика и всего коллектива создают плодотворную педагогическую атмосферу, где с большой легкостью поддаются решению даже самые трудные педагогические задачи. Важным условием создания такой атмосферы является мажорный настрой самого педагога. «Серенький» облик учителя, по утверждению А.С. Макаренко, неприемлем для школы.

Интересным в изучении педагогической сущности юмора является и опыт другого российского педагога В.А. Сухомлинского. Он определяет юмор как мировоззренческое качество личности, которое необходимо формировать у ребенка с малых лет. Педагогическую направленность юмора он видит в применении его в качестве средства воспитания гуманизма, развития чувства сострадания, совести. Настоящий юмор, по мнению педагога, не способен порождать злобу, бездушие, цинизм. Признавая

потребность ребенка в смехе, В.А. Сухомлинский видел в юморе особую побуждающую силу, которая активизирует интеллектуальные силы ребенка, его творческую мысль, настраивает на оптимистическое видение мира. Будущим преподавателям в процессе применения юмора как средства обучения и воспитания, по мнению В.А. Сухомлинского, необходимо соблюдать осторожность, памятуя о том, что юмор – серьезное и сильнодействующее оружие в руках педагога. Методические основы понимания педагогической сущности юмора нашли свое дальнейшее развитие в работе педагогов-новаторов, в частности, Ш.А. Амонашвили. Стимулирование учебно-познавательной деятельности учащихся, по мнению Ш.А. Амонашвили, осуществляется во многих случаях теми отношениями, которые создает преподаватель в процессе обучения. Поэтому особую важность приобретает оптимизм как неотъемлемое качество будущего педагога. Подчеркивая, что ребенку присущи чувство радости, стремление к познанию, общению, самоутверждению, Ш.А. Амонашвили призывает педагогов к применению разнообразных методов и приемов использования юмора на уроке. Он вводит понятие познавательного юмора, что означает внесение элементов юмора в учебные пособия в виде веселых и жизнерадостных рассказов, рисунков, шуток, юморесок, скетчей и т.д. Для раскрытия педагогической сущности юмора важное значение имеют условия возникновения комического эффекта, понимание и оценка юмора. Большинство ученых сходятся во мнении, что возникновение комического эффекта есть восприятие несоответствия (между формой и содержанием, видимым и реальным, ожидаемым и случившимся и т.д.) Помимо этого условия, существуют и другие, например, «игровая рамка». Это совокупность коммуникативных сигналов-намеков, приглашающих к восприятию несовместимых элементов в игровой

форме. Другие условия возникновения комического эффекта – безопасный контекст и соответствие несовместимых юмористических элементов сложившейся когнитивной структуре. Следующая фаза, в которую вовлекается воспринимающий юмор, – разрешение несоответствия, что дополняет процесс распознавания несоответствия, его понимание, а также порождает интеллектуальную часть юмористической реакции, являющейся основой удовольствия, получаемого от воздействия юмора.

Особенности использования юмора связаны не только с менталитетом, культурой того или иного народа, но и с **ресурсами языка**.

Английский язык предоставляет возможности для тонких, построенных на многозначности слов, каламбуров, острот. Он относится к культурам с так называемым высоким уровнем контекста, где в высказывании легко скрывается «второй смысл», а истинный смысл может иметь противоположное буквальному значение.

Наиболее общим языковым феноменом, характерным для лингвистического юмора, является двусмысленность. На ней построена традиционная английская поэзия Нонсенса: лимерики, загадки, эпитафии, «черный» юмор, эпиграммы, шуточные стихи. Лингвистический юмор предполагает высокоразвитый интеллект и может существовать только в рамках специфических социалингвистических условий, основным из которых является любовь к языку и эстетическое удовольствие, получаемое от его употребления.

Прежде чем понять тонкий английский юмор, следует побольше узнать о культуре англичан, об их привычках. Считается, что англичанина можно узнать по трем признакам: чопорности, высокомерию и по чувству юмора, которое никогда не будет понятно иностранцам, плохо владеющим английским языком. Как писал в своих «Английских письмах»

чешский писатель Карел Чапек, «англичане невероятно серьезны, солидны и почтенны, но вдруг что-то вспыхнет, они скажут что-нибудь очень смешное, искрящееся юмором, и тут же станут солидными, как старое кожаное кресло». Английский юмор - не столько стиль, сколько образ жизни. Национальная поговорка гласит: «Everyone has a fool in his sleeve» - «У каждого в рукаве сидит свой дурак». Английская беседа и по сей день представляет собой разновидность серьезно-несерьезной пикировки, в которой собеседники мгновенно подхватывают предлагаемые роли и играют их в нужной манере.

Британцы смеются над всем, что может вызвать улыбку, в том числе и над сильными мира сего, правительством и даже членами королевской семьи. При этом на шутку обижаться не принято, а умение посмеяться над собой считается достоинством. Ваша реакция на юмор является своего рода проверкой на возможность дальнейшего партнерства.

Особенно глупые шутки называются «the elephant jokes» - «слоновые шутки». Другие разновидности английского юмора: «dry sense of humor» - «сухое чувство юмора» - ирония, «banana skin sense of humor» - «юмор с банановой кожурой» - достаточно примитивные шутки, когда кто-то поскользнется на банановой корке и всем смешно, «shaggy-dog stories», в которых смешное основывается на алогичности высказывания. Например: Английский лорд уходит из дома. Слуга провожает его и спрашивает: «Сэр, если леди пошлет меня за вами, скажите, где вас не надо искать?»

Отличительная черта типично английского анекдота - невозмутимость

при неправдоподобных происшествиях и удивление мелким деталям на фоне общей абсурдности. Высочайший пилотаж английского юмора - умение вышутить нечто сакральное и неприкосновенное, не впадая при этом в кощунство и примитивное ёрничество. «Рассказывают, что леди Астор, пытаясь уязвить Черчилля, сказала за обедом: «Если бы я была вашей женой, мистер Черчилль, я подсыпала бы в ваш кофе яд». Черчилль кивнул головой: «Если бы я был вашим мужем, мадам, я выпил бы его». В.Осипов в книге «Британия глазами русского» пишет: «У англичан чувство юмора - врожденная национальная черта, проявляющаяся повсеместно... у этого легкого качества, именуемого чувством юмора, есть одно очень высокое достоинство. Людям, им обладающим, оно помогает переносить испытания и превратности судьбы. И если об англичанах, справедливо говорят, что они очень тверды, оказавшись зажатыми в тесном углу, что именно тогда они проявляют свои лучшие качества, - то убежден, этому в немалой степени способствует их чувство юмора».

Юмор играет важную роль в формировании и развитии личности, способствует повышению эмоциональной и интеллектуальной культуры будущего педагога, однако необходимо учесть, что подготовка преподавателя к использованию методических основ юмора в педагогической деятельности не является самоцелью, а должна выступать как компонент общей профессиональной подготовки педагога.

ZEII AU FOST ASTRONAUȚI

Mihai CUCEREAVII

- * LA ÎNCEPUT ERA LUMINA...
- *SĂMÂNȚA VIEȚII E PROGRAMATĂ ÎN MATERIA UNIVERSULUI
- *RELIGIA ARE RĂDĂCINI COSMICE, EXTRATERESTRE
- *BISERICA E O MACHETĂ A RACHETEI
- * OMUL VA DEVENI ZEU

“Ce a fost, va mai fi, și ce s-a făcut, se va mai face; nu este nimic nou supt soare”
(Eccleziastul 1. 9).

Parafrazându-l pe evanghelistul Ioan, afirmăm: ”La început era Lumina, și Lumina era cu Dumnezeu, și Lumina era Dumnezeu”. Lumina (Creatorul) e alfa și omega Universului.

Savanții presupun că Universul a luat naștere cu 10-20 mlrd de ani în urma unei explozii, numite Big Bang. Procesul de extindere a Universului continuă. Stelele se nasc și mor tot prin explozii. Nimic nu dispare. Totul se transformă dintr-o formă în alta. Universul pulsează, se extinde mereu.

Dar cine a creat materia, spațiul?! Întrebare fără de răspuns. Universul este pentru noi o mare enigmă, care încă nu-i rezolvată și nu știm dacă va fi cunoscută cândva în ansamblu. Nimeni la ora actuală nu știe cum și din ce a apărut această mașinărie imensă, fără de început și fără de sfârșit. Se pare că a existat dintotdeauna. Dar dacă ar avea capăt, omul, curios din fire, ar vrea să vadă ce mai există și după zid...

Nimeni dintre oamenii de astăzi nu a văzut Universul de la distanță. Noi trăim în interiorul lui și vedem numai o părticică din el, și percepem astăzi lucrurile cum ar „vedea” un orb elefantul, pipăindu-i piciorul sau trompa.

Am auzit cândva afirmația că ce există într-un lucru mare, aceea este și într-un lucru mic. Dacă un obiect este format din molecule, atunci și Universul e o construcție din molecule, atomi, fotoni, neutrino, WIMP - "weakly interacting massive particles", etc., e un fagure, format din mai multe galaxii-vârtejuri, în veșnică mișcare, care nasc și

distrug aștrii. Lumina e forța motrice a Universului, e divinitatea însăși.

Galaxiile au găuri negre, care atrag în ea aștrii bătrâni și îi „macină”, creând prin explozii aștri noi, aruncându-i la periferie. Aștrii, la rândul lor, „nasc” planete, iar planetele - sateliți. Fiecare „naștere”, apariție necesită anumite condiții. Galaxia noastră se extinde și ea. Apropo, Soarele se află la o depărtare de 25-30 mii de ani-lumină de centrul Galaxiei. Astrul se depărtează de Pământ cu viteza de 150 de km pe an, Pământul se depărtează de Soare cu 22 de metri pe an, iar Luna se depărtează de Pământ cu 38 de mm pe an.

Astrul nostru (Soarele) naște pe rând mai multe planete („ouă”), care cu timpul cresc în volum și masă și se depărtează de cuib ca puii de cloșcă. Depărtându-se de Soare, planeta nimereste într-un spațiu favorabil apariției Vieții – o anumită temperatură, care dă posibilitatea formării apei, aerului. Apoi din apă apare totul...Distanța de la Marte până la Soare e de 228 mln km, - 70 de grade C, de aceea viața ca pe Pământ nu există. Pe Venus, la 108 mln km de Soare, sunt + 500 de grade C. Acolo probabil există alte forme de viață.

Deci, spațiul vital e o anumită distanță de la Soare - 150 mln km pentru sistemul nostru solar, prin care trec pe rând toate planetele, dar viața poate să apară numai pe unele din ele, sau poate fi adusă din exterior (?!). Să luăm, de exemplu, planeta Marte. Cândva ea era față de Soare unde se află acum planeta Pământ. Pe Marte atunci exista viață. Depărtându-se de Soare, de zona vitală, planeta nimereste în alt mediu, nefavorabil pentru procreare și viața treptat se stinge. Cu timpul, în locul planetei Marte s-a deplasat în spațiu planeta Pământ. Și oamenii de pe Marte, cu rachetele, au fost nevoiți să zboare pe Pământ, pentru a transmite ștabela vieții generațiilor viitoare.

Noi, la rândul nostru, când Pământul va îmbătrâni și se va depărta de zona vitală, vom fi nevoiți să ne mutăm cu traiul pe Venus, „pe

noul cer și pământ” care va veni în locul Terrei. După Venus, ultima planetă vitală va fi Mercuriul, care va încheia acest ciclu al vieții în Sistemul nostru solar. Înainte ca Soarele să se stingă, oamenii vor fi nevoiți să caute spațiu vital favorabil în Calea Lactee, într-un sistem solar tânăr. Și acolo ciclurile se vor repeta, tot așa ca și aici. Conform calculului astronomilor, sistemele planetare în Galaxia noastră constituie câteva sute de mii. Deci, viața nu poate fi exclusiv pe Terra. Și anticii afirmă că mai există lumi în Univers.

Sămânța Vieții e programată (codificată) în toată materia Universului. Acolo unde apar condiții, acolo apare și Viața. După ploaie, într-o băltoacă, apar broscuțe. Viața în Univers există nu numai pe Pământ. Sunt multe insule ale vieții, cu diverse civilizații dezvoltate, de pe care am fost vizitați în trecut de către zei-astronauți, iar azi – de către OZN (obiecte zburătoare neidentificate) și roboți.

Oare rasele umane au apărut pe Pământ sau au venit de pe alte planete? Negroizii sunt băștinași de pe Terra (din junglă)?! Oamenii albi au venit oare de pe bătrânul Marte?! Pe această planetă au fost descoperite fluvii uscate, gheață la poli și... piramide.

Oare în trecut au existat 2 sori – Soarele actual și Jupiter (acum stins) - sau a fost o vecinătate de două sisteme solare – una bătrână cu Jupiter și una tânără – cu Soarele actual, care a atras sistemul vechi, ce se stingea, dar avea civilizație dezvoltată, de unde au venit pe Terra uriașii și alți zei, și viața s-a mutat pe Pământ? Adam și Eva au fost trimiși de zei pentru a popula Terra?

Conform învățăturii budiste, lumea periodic apare, există și se distruge. Dar ciclurile, reincarnările continuă. Omul, cu timpul, poate deveni zeu, iar zeii care s-au înălțat la ceruri, au promis că vor reveni pe Pământ.

Din istorie și mitologie aflăm că fiecare popor avea zeii săi – zeci și sute la număr: la daci – Zamolxis, Salmoxis, sau Zalmoxis, Gebeleizis, Bendis, la egipteni – Amon-Ra, Atum, Ptah, Osiris, la greci – Zeus, Hera, Prometeu, la romani – Jupiter, Gea, Marte, la slavi – Rod, Dojdi-bog, Perun, Stribog, la azteci – zeul Quetzalcoatl, la hinduși –

Trimurti (ce îi cuprinde pe Brahma, Vishnu și Șhiva), Budha, Krishna, Dyaus, la germani – Odin, Thor, Donner... Poporul se închina lor, deoarece zeii, printre care și zeul umanist Prometeu la grecii antici, luminău oamenii primitivi, îi învățau să cunoască lucrurile. Oamenii au început să creadă în ei ca într-o forță supranaturală.

Apoi, cu timpul, realitatea a devenit religie. Cuvântul “Religie” vine din limba latină (religio, religare - a lega, a uni, a îmbina) și este înțeles în mod clasic drept legătura umanului cu divinul. Zeii au fost unificați într-un singur Dumnezeu.

Din cele expuse, putem presupune că religia are rădăcini extraterestre și nu a fost inventată de oameni, după cum afirmă materialistii marxști, deoarece pe timpul lor nu zburau “zeii” sau oamenii în cosmos și ei nu puteau explica veridic lucrurile.

Despre rădăcinile cosmice ale provenienței zeilor ne mărturisește și etimologia unor cuvinte. Spre exemplu, substantivul „theos” în gr. înseamnă „zeu”, iar verbul „theo” - „alerg”. Filozoful antic grec Platon (anii 427-347 î.d. Hr.) menționa că zeii aleargă după stele. Zeus în mitologia greacă înseamnă „zeitate supremă”, nume de proveniență indoeuropeană – „cer luminos de zi”, „zeu al luminii, fulgerului și tunetului”; în indiana veche – „deva” – „zeu”, de la rădăcina „div” – „a lumina”, „a străluci”, „dyaus” – „cer”, în lat. „deus” – „zeu”, „dies” – „zi”; „Elohim Gibor” în ebr. veche înseamnă „zei (de gen feminin și masculin) - atotputernici”; „Budha” în sanscr. înseamnă „lumină”; „Bodhi” – „luciditate, cunoștință desăvârșită”; „Agni” – „foc”- zeul focului în religia vedică, intermediar între zeu și oameni. Cuvântul „bog” (în sanscr. - “bhaga”) – „zeu” slavii l-au împrumutat de la sciții iranieni. „Templum”-ul roman – „templu”; „țerkovi” – „biserica” (din gr.) – „casa, lăcașul zeului” de la bun început a fost un loc îngrădit pentru a urmări (studia) bolta cerească.

Biserica e casa Domnului. De aici și expresia latină „Deus ex machina” – „zeul ieșind din mașinărie” (sau din mașină), carul zburător de foc cu care veneau pe Terra zeii-astronauți din ceruri. Toate lăcașele sfinte

(religioase) din lume, construite de oameni: bisericile, geamiile, moscheele, dagobele, pagodele au forma rachetei. Îmbrăcămintea preoților are asemănare cu scafandrele astronautilor. Iar crucea sau semiluna de pe lăcașe sunt niște antene.

În biserică este un loc care se numește naos. Ce înseamnă acest cuvânt?

DEX-ul ne spune: NÁOS, naosuri, s.n. Parte principală a unei biserici, situată în mijlocul clădirii, între altar și pronaos; navă. * Încăperea centrală a unui templu antic, destinată adăpostirii zeului căruia îi era închinat templul. – Din ngr. naós.

Datorită progresului, dezvoltării societății, ni s-au deschis ochii și ni s-a luminat mintea ca să înțelegem peste 2 mii de ani cele spuse prin pilde de Isus Hristos, pe care oamenii de atunci nu le puteau percepe.

Omenirea a făcut deja primii pași în Cosmos. Era explorării a început la 12 aprilie 1961, când a zburat în spațiul cosmic Iurie Gagarin, primul pământean cosmonaut. De atunci echipa celor care au văzut Pământul de la distanță numără deja sute de “zei și îngeri” contemporani: cosmonauți, astronauti, taifunauți. Primii oameni-astronauți care au pășit pe Lună sunt americanii Neil Armstrong și Edwin Aldrin. Ei au aselenizat la 20 iulie 1969 cu ajutorul navei spațiale Apollo-11. De la primele zboruri în cosmos a și început transformarea omului în zeu, adică într-un zeu care poate crea, clona din “osul lui Adam” oameni după chipul și asemănarea sa, cum o făcea și Dumnezeu, apoi va călători în spațiul fără de început și sfârșit în căutarea și popularea zonelor vitale, unde abia răsare viața, povățuind aborigenii sau vizitând alte civilizații dezvoltate din Univers.

Savanții trebuie să-și consolideze eforturile la crearea și implementarea unor nave performante, pe noi principii, ca „OZN”-urile, pentru cercetarea Cosmosului. Progresul nu va fi frânat, deoarece timpul inchiziției a trecut. Ciclul ne grăbește. Nouă ne este dată șansa să fim zei, să transmitem ștabela vieții pe alte planete unde sunt condiții favorabile sau să pierim aici, pe Pământ, ca niște dobitoace în diverse conflicte și războaie deșarte.

E imposibil să comentezi conținutul întregii Biblii într-un articol. Ea este la dispoziția oricui și fiecare poate verifica veridicitatea acestor versete. Dar majoritatea din ele sunt clare, ca buna ziua.

În continuare punem la dispoziția cititorului unele versete selectate din Biblie – Cartea cărților, cu mici comentarii, care, sperăm, vor contribui la susținerea ipotezei expuse:

La început era Cuvântul, și Cuvântul era cu Dumnezeu, și Cuvântul era Dumnezeu” (Ioan 1. 1), “Pământul era pustiu și gol; peste fața adâncului de ape era întuneric, și Duhul lui Dumnezeu se mișca pe deasupra apelor” (Geneza 1. 2) – *(La început a fost ideea de a popula un cer și un Pământ nou. Pentru aceasta Adam și Eva au fost „izgoniți” (trimiși) pe Pământ, ca să se înmulțească și să lucreze pământul. - N.n.)*

Curios fapt, în literatura postbiblică evreiască se spune că prima soție a lui Adam a fost zămislită din lut și se numea Lilit. Ea nu i se supunea lui Adam, nu vroia să trăiască cu el și a fugit. Dumnezeu a trimis trei îngeri s-o reîntoarcă, dar Lilit a refuzat și a devenit demon. Pe a doua soție Dumnezeu a făcut-o din osul lui Adam – a clonat-o! - N.n.

“Când au început oamenii să se înmulțească pe fața pământului și li s-au născut fete (Geneza 6. 1),

fiii lui Dumnezeu au văzut că fetele oamenilor erau frumoase; și din toate și-au luat de neveste pe acelea pe care și le-au ales” (Geneza 6. 2).

“Uriașii erau pe pământ în vremurile acelea, și chiar și după ce s-au împreunat fiii lui Dumnezeu cu fetele oamenilor și le-au născut ele copii: aceștia erau vitejii care au fost în vechime, oameni cu nume” (Geneza 6. 4) – *(Zei-astronauți s-au împreunat cu fetele de pe Pământ. Aceasta-i realitatea! - N.n.)*

“M-am pogorât ca să-l izbăvesc din mâna Egiptenilor, și să-l scot din țara aceasta și să-l duc într-o țară bună și întinsă, într-o țară unde curge lapte și miere, și anume, în locurile, pe cari le locuiesc Cananiții, Hetiții, Amoriții, Fereziții, Heviții și Iebusiții” (Exod 3. 8). „Domnul mergea înaintea lor, ziua într-un stâlp de nor, ca să-i călăuzească pe drum, iar

noaptea într-un stâlp de foc, ca să-i lumineze, pentru ca să meargă și ziua și noaptea” (Exod 13. 21). „Domnul i-a zis: Du-te, pogoară-te, și suie-te apoi iarăș cu Aaron; dar preoții și poporul să nu dea busna să se suie la Domnul, ca nu cumva să-i lovească cu moartea.” (Exod 19. 24). „Tot poporul auzea tunetele și sunetul trâmbiței și vedea flăcările muntelui, care fumega. La priveliștea aceasta, poporul tremura, și stătea în depărtare” (Exod 20. 18) – *(Dumnezeu ajută israeliții să iasă din robia egipteană, le arăta calea, zburând într-un aparat. El nu permitea oamenilor primitivi să se apropie de rachetă, ca să nu o distrugă sau să nu piară de la flăcările ei. - N.n.)*.

„Când intra Moise în cortul întâlnirii ca să vorbească cu Domnul, auzea glasul care-i vorbea de pe capacul ispășirii care era așezat pe chivotul mărturiei, între cei doi heruvimi. Și vorbea cu Domnul” (Numeri 7. 89) – *(Moise vorbea cu Dumnezeu printr-o stație de emisiune și recepție, un fel de telefon-celular, folosit azi pretutindeni, chiar și de preoți!) - N.n.)*.

„Poporul a cârtit în gura mare împotriva Domnului, zicând că-i merge rău. Când a auzit Domnul, S-a mâniat. S-a aprins între ei focul Domnului și a mistuit o parte din marginea taberii” (Numeri 11. 1) – *(Dumnezeu îi nimicea pe cei care nu-L ascultau. - N.n.)*.

„Poporul a strigat către Moise. Moise s-a rugat Domnului, și focul s-a stins” (Numeri 11. 2). „Când a voit Domnul să ridice pe Ilie la cer într-un vârtej de vânt, Ilie pleca din Ghilgal cu Elisei” (2 Regi 2. 1).

„Pe când mergeau ei vorbind, iată că un car de foc și niște cai de foc i-au despărțit pe unul de altul, și Ilie s-a înălțat la cer într-un vârtej de vânt” (2 Regi 2. 11).

Ezechiel - *Capitolul 1*

1. În al treizecilea an, în a cincea zi a lunii a patra, pe când eram între prinșii de război dela râul Chebar, s-au deschis cerurile, și am avut vedenii dumnezeiești.

4. M-am uitat, și iată că a venit dela mează-noapte un vânt năpraznic, un nor gros, și un snop de foc, care răspânda de jurîmprejur o lumină strălucitoare, în mijlocul căreia lucea ca o aramă lustruită, care ieșea din mijlocul focului.

5. Tot în mijloc, se mai vedeau patru făpturi vii, a căror înfățișare avea o asemănare omenească.

8. Supt aripi, de cele patru părți ale lor, aveau niște mâni de om; și toate patru aveau fețe și aripi.

13. În mijlocul acestor făpturi vii era ceva ca niște cărbuni de foc aprinși, cari ardeau; și ceva ca niște făclii umbra încoace și încolo printre aceste făpturi vii; focul acesta arunca o lumină strălucitoare, și din el ieșeau fulgere.

14. Făpturile vii însă când alergau și se întorceau, erau ca fulgerul.

15. Mă uitam la aceste făpturi vii, și iată că pe pământ, afară de făpturile vii, era o roată la fiecare din cele patru fețe ale lor.

16. Înfățișarea acestor roate și materialul din care erau făcute, păreau de hrisolit, și toate patru aveau aceeaș întocmire. Înfățișarea și alcătuirea lor erau de așa fel încât fiecare roată părea că este în mijlocul unei alte roate.

18. Aveau niște obezi de o înălțime înspăimântătoare, și pe obezile lor cele patru roate erau pline cu ochi de jur împrejur.

21. Când mergeau făpturile vii, mergeau și roatele; când se opreau ele, se opreau și roatele; când se ridicau de pe pământ, se ridicau și roatele; căci duhul făpturilor vii era în roate.

24. Când umblau, am auzit vâjâitul aripilor lor ca vâjâitul unor ape mari, și ca glasul Celui Atotputernic. Când mergeau, era un vuiet gălăgios, ca al unei oștiri; iar când se opreau, își lăsau aripile în jos.

26. Deasupra cerului care era peste capetele lor, era ceva ca o piatră de safir, în chipul unui scaun de domnie; pe acest chip de scaun de domnie se vedea ca un chip de om, care ședea pe el.

27. Am mai văzut iarăș o lucire de aramă lustruită ca niște foc, înlăuntrul căruia era omul acesta, și care strălucea de jur împrejur; de la chipul răunchilor lui până sus, și de la chipul răunchilor lui până jos, am văzut ca un fel de foc, și de jur împrejur era înconjurat cu o lumină strălucitoare.

28. Ca înfățișarea curcubeului, care sta în nor într-o zi de ploaie, așa era și înfățișarea acestei lumini strălucitoare, care-l înconjura. Astfel era arătarea slavei Domnului. Când am văzut-

o, am căzut cu fața la pământ, și am auzit glasul Unuia care vorbea. *(Unii martori oculari contemporani, asistând întâmplător la aterizarea OZN-urilor, mărturisesc faptul că au căzut cu fața la pământ, „orbiți” de lumina aparatului zburător al extraterestrilor. – N.n.).*
Ezechiel - *Capitolul 3*

1. El mi-a zis: Fiul omului, mănâncă ce vei găsi înaintea ta, mănâncă sulul acesta, și du-te de vorbește casei lui Israel!"

3. El mi-a zis: Fiul omului, hrănește-ți trupul și umple-ți măruntaiele cu sulul acesta, pe care ți-l dau!" - L-am mâncat, și în gura mea a fost dulce ca mierea.

4. El mi-a zis: Fiul omului, du-te la casa lui Israel, și spune-le cuvintele Mele!

10. El mi-a zis: Fiul omului, primește în inima ta și ascultă cu urechile tale toate cuvintele pe cari ți le spun!

11. Du-te la prinșii de război, la copiii poporului tău: vorbește-le, și, fie că vor asculta, fie că nu vor asculta, să le spui: Așa vorbește Domnul Dumnezeu!

12. Și Duhul m-a răpit, și am auzit înapoia mea dărdăitul unui mare cutremur de pământ: slava Domnului s-a ridicat din locul ei.

13. Am auzit și vâjâitul aripilor făpturilor vii, cari se loveau una de alta, uruitul roatelor de lângă ele, și dărdăitul unui mare cutremur de pământ.

Matei - *Capitolul 19*

14. Și Isus le-a zis: Lăsați copilașii să vină la Mine, și nu-i opriți, căci Împărăția cerurilor este a celor ca ei" – *(Cu timpul, omenirea o să progreseze și generațiile viitoare, care o să vină după Hristos, o să zboare în Cosmos. - N.n.).*

Ioan - *Capitolul 3*

31. Celce vine din cer, este mai pe sus de toți; celce este de pe pământ, este pământesc, și vorbește ca de pe pământ. Celce vine din cer, este mai pe sus de toți.

Ioan - *Capitolul 8*

12. Isus le-a vorbit din nou, și a zis: Eu sânt Lumina lumii; cine Mă urmează pe Mine, nu va umbla în întunec, ci va avea lumina vieții."

21. Isus le-a mai spus: Eu Mă duc, și Mă veți căuta, și veți muri în păcatul vostru; acolo unde Mă duc Eu, voi nu puteți veni."

23. Voi sânteți de jos", le-a zis El; Eu sânt de sus: voi sânteți din lumea aceasta, Eu nu sânt din lumea aceasta - *(Sunt de pe altă planetă. - N.n.).*

28. Isus deci le-a zis: Când veți înălța pe Fiul omului, atunci veți cunoaște că Eu sânt, și că nu fac nimic de la Mine însumi, ci vorbesc după cum M-a învățat Tatăl Meu. – *(Când va zbura omul în Cosmos, atunci veți înțelege. - N.n.)*

57. N-ai nici cincizeci de ani", I-au zis Iudeii, și ai văzut pe Avraam!"

58. Isus le-a zis: Adevărat, adevărat, vă spun că, mai înainte ca să se nască Avraam, sânt Eu." - *(Teoria relativității. - N.n.).*

Ioan - *Capitolul 12*

46. Eu am venit ca să fiu o lumină în lume, pentru ca oricine crede în Mine, să nu rămână în întunec.

Ioan - *Capitolul 14*

2. În casa Tatălui Meu sânt multe locașuri. Dacă n-ar fi așa, v-aș fi spus. Eu Mă duc să vă pregătesc un loc – *(Pe o altă planetă, unde este viață. - N.n.)*

3. Și după ce Mă voi duce și vă voi pregăti un loc, Mă voi întoarce și vă voi lua cu Mine, ca acolo unde sânt Eu, să fiți și voi.

12. Adevărat, adevărat, vă spun, că cine crede în Mine, va face și el lucrările pe cari le fac Eu; ba încă va face altele și mai mari decât acestea; pentru că Eu mă duc la Tatăl: *(Hristos spunea că omul, cu timpul, va face lucruri și mai mari decât El, deoarece omenirea va progresa. El știa lucrul acesta! - N.n.).*

16. Și Eu voi ruga pe Tatăl, și El vă va da un alt Mângâietor (Grecește: Paraclet, apărător, ajutor), care să rămână cu voi în veac;

26. Dar Mângâietorul, adică Duhul Sfânt, pe care-L va trimite Tatăl, în Numele Meu, vă va învăța toate lucrurile, și vă va aduce aminte de tot ce v-am spus Eu.

28. Ați auzit că v-am spus: Mă duc, și Mă voi întoarce la voi. Dacă M-ați iubi, v-ați fi bucurat că v-am zis: Mă duc la Tatăl; căci Tatăl este mai mare decât Mine. – *(Pământul a fost vizitat de Dumnezeu, apoi – de Fiul. Și zeii îmbătrânesc, mor. Hristos a promis oamenilor că va veni un alt Mângâietor (astronaut) pe Pământ, - dacă planeta lor nu s-a distrus ca*

Faeton! Sau încă nu a venit ziua sosirii lui Mesia. - N.n.).

29. Și v-am spus aceste lucruri acum, înainte ca să se întâmple, pentruca atunci când se vor întâmpla, să credeți.

Matei - *Capitolul 24*

3. El a șezut jos pe muntele Măslinilor. Și ucenicii Lui au venit la El la o parte, și I-au zis: Spune-ne, când se vor întâmpla aceste lucruri? Și care va fi semnul venirii Tale și al sfârșitului veacului acestuia?"

4. Drept răspuns, Isus le-a zis: Băgați de seamă să nu vă înșele cineva.

5. Fiindcă vor veni mulți în Numele Meu, și vor zice: Eu sânt Hristosul! Și vor înșela pe mulți.

23. Atunci dacă vă va spune cineva: Iată, Hristosul este aici, sau acolo, să nu-l credeți.

27. Căci, cum iese fulgerul de la răsărit și se vede până la apus, așa va fi și venirea Fiului omului.

29. Îndată după acele zile de necaz, soarele se va întuneca, luna nu-și va mai da lumina ei, stelele vor cădea din cer, și puterile cerurilor vor fi clătinate.

30. Atunci se va arăta în cer semnul Fiului omului, toate semințiile pământului se vor boci, și vor vedea pe Fiul omului venind pe norii cerului cu putere și cu o mare slavă.

31. El va trimete pe îngerii Săi cu trâmbița răsunătoare, și vor aduna pe aleșii Lui din cele patru vânturi, de la o margine a cerurilor până la cealaltă.

36. Despre ziua aceea și despre ceasul acela, nu știe nimeni: nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl.

44. De aceea, și voi fiți gata; căci Fiul omului va veni în ceasul în care nu vă gândiți.

Ioan - *Capitolul 15*

26. Când va veni Mângâietorul, pe care-L voi trimete de la Tatăl, adică Duhul adevărului, care purcede de la Tatăl, El va mărturisi despre Mine.

27. Și voi deasemenea veți mărturisi, pentrucă ați fost cu Mine de la început.

Ioan - *Capitolul 16*

7. Totuș, vă spun adevărul: Vă este de folos să Mă duc; căci, dacă nu Mă duc Eu, Mângâietorul nu va veni la voi; dar dacă Mă

duc, vi-L voi trimete – (*Mângâietorul, extraterestru nu o să știe unde se află planeta Pământ și nu o să poată veni, ca să ne povățuiască, dacă Hristos nu va pleca!* - N.n.).

10. În ce privește neprihănirea: fiindcă Mă duc la Tatăl, și nu Mă veți mai vedea;

13. Când va veni Mângâietorul, Duhul adevărului, are să vă călăuzească în tot adevărul; căci El nu va vorbi de la El, ci va vorbi tot ce va fi auzit, și vă va descoperi lucrurile viitoare.

14. El Mă va proslăvi, pentrucă va lua din ce este al Meu, și vă va descoperi – (*Hristos spune că pleacă la Tatăl, sus și va trimete oamenii un alt Mângâietor, învățător, ca să-i povățuiască. Dacă El nu va pleca și nu-i va spune coordonatele, Mângâietorul n-o să poată DESCOPERI planeta Pământ!* - N.n.).

25. V-am spus aceste lucruri în pilde. Vine ceasul când nu vă voi mai vorbi în pilde, ci vă voi vorbi deslușit despre Tatăl – (*Hristos a vorbit ÎN PILDE, pentru că oamenii primitivi nu puteau înțelege lucrurile.* - N.n.).

Fapte - *Capitolul 1*

9. După ce a spus aceste lucruri, pe când se uitau ei la El, S-a înălțat la cer, și un nor L-a ascuns din ochii lor.

10. Și cum stăteau ei cu ochii pironiți spre cer, pe când Se suia El, iată că li s-au arătat doi bărbați îmbrăcați în alb,

11. și au zis: Bărbați Galileeni, de ce stați și vă uitați spre cer? Acest Isus, care S-a înălțat la cer din mijlocul vostru, va veni în acelaș fel cum L-ați văzut mergând la cer."

Apocalipsa 10

1. Apoi am văzut un alt înger puternic, care se pogora din cer, învăluit într-un nor. Deasupra capului lui era curcubeul; fața lui era ca soarele, și picioarele lui erau ca niște stâlpi de foc.

Apocalipsa 14

18. Și un alt înger, care avea stăpânire asupra focului, a ieșit din altar, și a strigat cu glas tare către cel ce avea cosorul cel ascuțit: Pune cosorul tău cel ascuțit, și culege strugurii viei pământului, căci strugurii ei sânt copti."

Apocalipsa 21

1. Apoi am văzut un cer nou și un pământ nou; pentrucă cerul dintâi și pământul dintâi pieriseră, și marea nu mai era - (*Planetele sunt*

ca ființele vii, care se nasc, se dezvoltă și mor – pustiesc. Când planeta începe să îmbătrânească, oamenii caută o altă zonă vitală pe un alt cer și un pământ nou! - N.n.).

Surse:

1. BIBLIA. Vechiul și Noul Testament
http://www.foxdesign.ru/legend/i_god.html
2. <http://ro.wikipedia.org/wiki/Religii>
3. <http://www.harrypotter.as.ro/biblioteca/mitologie>
4. <http://forum.softpedia.com/index.php?showtopic=66482>
5. <http://vif2ne.ru/nvz/forum/archive/119/119039.htm>
6. www.agero-stuttgart.de/REVISTA-AGERO/ISTORIE/Santilie%20de%20JMC.htm
7. www.fanclub.ro/showthread.php?t=7745&page=3
8. http://www.atman.as.ro/religie.php?p=articole/religie/ziua_odihna_03.php
9. <http://mb-soft.com/believe/tro/lilith.htm>
10. http://white-traditions.nm.ru/rodnoverie/ozar/ozar_04.html
11. www.nm.md
12. „Tinerimea Moldovei”, nr. 109 (3703) din 13 septembrie 1970, „Prometeu a fost

- cosmonaut?” M. Cucereavii, pag. 2 . - Chișinău;
13. «Наука и религия» nr. 9, 1970, „Были ли на Земле пришельцы из космоса?» Е. Дубровский, Л. Филиппов, стр. 28-40. – Москва. (În acest articol la pag. 30 sunt inserate ideile autorului că religia are rădăcini cosmice și biserica e macheta rachetei cu care veneau pe Terra zeii-astronauți);
14. „Calendar 1972” (alcătuitori G. Cincilei, V. Nazar, P. Râbalco), „Prometeu a fost cosmonaut?” M. Cucereavii, pag. 58-59. Editura „Cartea Moldovenească”, 1971. - Chișinău;
15. «Кишиневский университет», nr. 23 (922) din 18 iunie 1974, „Prometeu a fost cosmonaut?” M. Cucereavii, pag. 3. Universitatea de Stat din Moldova. - Chișinău;
16. „Tînărul învățător”, nr. 10 (549) din 12 martie 1990, „Разгадывая тайны НЛО” M. Cucereavii, pag. 2. Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”. – Chișinău;
17. „Tineretul Moldovei”, nr. 55 din 6 mai 1990, „Tainele „farfuriilor zburătoare” M. Cucereavii, pag. 6. – Chișinău.

DIDACTICA ONLINE ÎN PREDAREA-ÎNVĂȚAREA ISTORIEI

Iurie Ilașcu

În mod tradițional la orele de istorie se utilizează o multitudine de texte istorice din cele mai diverse surse documentare, culegere de documente istorice, citate ale personalităților politice, ale marilor gânditori în calitate de material factologic. Problema didactică constă în modalitatea cum identificăm și reflectăm aceste materiale în praxiologia școlară

Realitatea înconjurătoare obligă profesorul de istorie să renunțe la ideea despre manualul de istorie ca unica sursă accesibilă unui elev, pentru a cunoaște istoria.

Acum, de rând cu manualul propriu-zis au mai apărut un șir întreg de alte izvoare scrise complementare, manuale alternative, ghiuri metodologice, materiale suport, culegeri de

teste. Oricum posibilitățile nelimitate ale instruirii asistate de calculator (IAC) devin un instrument important din portofoliului profesorului de istorie.

Încep a deveni o obișnuință utilizarea tehnologiilor informaționale (IT) sau E-Learning în învățămîntul istoric.

Dacă, încă în anii 90 ai secolului trecut, unele sondaje pedagogice mai arătau, încă asemenea cifre: 60% pînă la 97% de informații achiziționate din manualele școlare, atunci astăzi putem vorbi despre o explozie informațională dobîndite prin intermediul motoarelor de căutare Google, Yahoo!, Wikipedia.

Internetul a schimbat esențial modul de a căuta și însuși o informație didactică.

În prezent, mulți utilizatori ai rețelelor informaționale, pînă a se hotărî să cumpere o carte de istorie, vor accesa cîteva recenzii asupra acestei lucrări și numai dacă se vor convinge că conține informația utilă lor vor procura-o.

De circa 20 de ani de cînd există internetul, de la primul sau obiectiv de a **facilita schimbul** de informații utile, încetul cu încetul devine o primă sursă de instruire și mai ales autoinstruire.

Evidențiem din cele expuse anterior, că important devine posibilitatea accesului la informația istorică, de care are nevoie elevul. Practic la nivelul celei mai obișnuite biblioteci sau celui mai ordinar muzeu de istorie a început practica stocării informației nu numai în forma tradițională, dar și în cea electronică, iar prin acest lucru și apariția posibilității de a găsi operativ acest izvor istoric, care prin vechile metode ar fi rămas în afara analizei,

influențează semnificativ asupra succesului școlar.

Elevii trebuie aduși la situația - atunci cînd folosesc posibilitățile sistemelor multimedia să se pătrundă dincolo de textele și imaginile oferite pe ecranul calculatorului, și să poată a se concentra asupra unor așa aspecte:

- contextul social și politic, cînd au fost elaborate aceste acte sau fotografii;
- destinatarii pentru care au fost create;
- ce scop s-a urmărit cînd s-au realizat asemenea materiale.

Obiectivul major al utilizării didacticii OnLine în învățarea istoriei este cel de a putea mai ușor să facă niște studii comparative, referitoare la procesele istorice studiate, avînd o diversitate cu mult mai mare de surse istorice, decît cele care au existat pînă în prezent.

O sarcină a profesorului de istorie va deveni în aceste noi condiții de a oferi o listă bine recomandată de Soft-uri sau de site-uri demne de toată încrederea pentru adevărul istoric.

FONDUL DE BAZĂ AL CADRELOR DIDACTICO-ȘTIINȚIFICE ALE UPS „ION CREANGĂ” (trecut și prezent)

Chicuș Nicolae (12.VIII.1951, s. Bolohan, jud. Orhei, R. Moldova). Doctor în istorie (1987). Conferențiar universitar (1994). După absolvirea Școlii Pedagogice din Orhei (1970), lucrează în școală. Între 1973-1978 își face studiile la Facultatea de Istorie și Pedagogie a Institutului Pedagogic „Ion Creangă”, iar în 1978-1979 este asistent la același institut. Laborant, colaborator științific, colaborator științific superior (1979-1989) șef al Secției de organizare a științei a Prezidiului A.Ș.M (1989-1992). Din 1992 deține postul de decan al Facultății de Istorie și Etnopedagogie a Universității Pedagogice „I. Creangă”. A publicat peste 40 lucrări științifice și metodice.

Gonța Gheorghe (10.XI.1948, s. Pănășești, jud. Chișinău, R. Moldova). Doctor habilitat în istorie (1993). Profesor universitar (1994). Titlu onorific – om emerit din Republica Moldova. A absolvit Universitatea din Moldova (1971). Colaborator științific inferior, colaborator științific superior, colaborator

științific coordonator și șef de grupă la Institutul de istorie al A.Ș.M (1971-1992). Din 1992 – șef de catedră, profesor universitar la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”. În 2000 – 2004 vicepreședinte al consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică din cadrul guvernului Republicii Moldova. Autor a peste 125 de lucrări științifice și metodice.

Hadârcă Ion (17.VIII.1949, s. Sângerei Vechi (astăzi orașul Sângerei), jud. Bălți, R. Moldova). A absolvit Facultatea de Filologie a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău în 1974. Publică din 1970. În 1978 devine membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova. Poet, scriitor, traducător, este tradus în mai multe limbi. Activează în calitate de redactor, șef de secție la Editura literatură artistică (1978-1981). Este unul din fondatorii și primul președinte al frontului Popular din Moldova (1989-1992). În 1989 este ales deputat al poporului în Parlamentul U.R.S.S.

În 1990 este ales deputat în Parlamentul Republicii Moldova de primă legislatură democratică, reales în 1994, devine prin vicepreședinte al Parlamentului. Cavaler al Ordinului Republicii (1996). Membru al Uniunii Scriitorilor Republicii Moldova și România și membru Pen-Clubului.

Iaroșenco Mihai (13.II.1900, s. Demianovka, reg.Poltava, Ucraina – 11.IV.1985, Chișinău). Doctor habilitat în biologie (1955). Profesor universitar (1957). Om emerit în știință din R.S.S.M. Membru corespondent (1961), academician al A.Ș.M (1970). Absolvent al institutului de Învățământ public din Dnepropetrovsk (1928). În anii 1929-1935 activează pe tărâm pedagogic în diferite instituții de învățământ din Ucraina. Între 1936

și 1941 – conferențiar la Catedra de Zoologie a Institutului Pedagogic din Tiraspol. Conferențiar, decan la Facultatea de Științe Naturale a Institutului Pedagogic di Chișinău (1942-1947), conferențiar prin cumul (1948-1954) la același Institut. Colaborator științific superior, șef de secție (1947-1957), director al Institutului de biologie al Filialei Moldovenești a A.Ș al U.R.S.S (1957-1961). Director al Institutului de Zoologie al A.Ș.M. (1961-1972), din 1972-consultant științific al aceluiași Institut. Autor a peste 130 lucrări științifice și metodice. Ordinul „Insigna de onoare”.